Fred Vargas

TIMPURI GLACIALE

„O serie fabulos de creativă."
New York Times

„O carte care ne încântă prin personaje interesante, un dialog antrenant și sentimentul contagios de curiozitate pe care îl creează."
Kirkus Reviews

FRED VARGAS

— Seria Comisarul Adamsberg —

TIMPURI GLACIALE

Original: *Temps glaciaires* (2015)

Traducere din limba franceză:
SIMONA BRÎNZARU

virtual-project.eu

— 2018 —

Fred Vargas este pseudonimul lui Frédérique Audoin-Rouzeau, născută la 7 iunie 1957 la Paris. Este o scriitoare franceză, arheo-zoolog şi specialistă în Evul Mediu. E cunoscută în special pentru romanele *mystery & thriller* care îl au ca personaj principal pe comisarul Adamsberg. Cărţile ei au fost adaptate pentru cinema şi televiziune, au fost traduse în 45 de limbi şi s-au vândut în peste 10 milioane de exemplare la nivel mondial. În mai 2018 a primit premiul *Princesse des Asturies.*

Fred Vargas este fiica scriitorului Philippe Audoin şi a unei inginere-chimist. Fratele ei, Stéphane Audoin-Rouzeau, este istoric, iar sora ei geamănă, Jo Vargas, este pictoriţă. Scriitoarea a ales pseudonimul Fred Vargas ca un omagiu adus Mariei Vargas, personaj jucat de actriţa Ava Gardner în filmul *Contesa desculţă.*

A absolvit liceul Molière din Paris şi este titulara unui doctorat în istorie pe tema ciumei în Evul Mediu. Este şi cercetător la CNRS (Centrul Naţional de Cercetări Ştiinţifice din Franţa). Este specialist în arheozoologie. De asemenea, lucrează pe situri arheologice, în special pe strada Lutèce (în faţa Palatului Justiţiei din Paris) şi la mănăstirea La Charité-sur-Loire.

Fred Vargas a scris primul ei roman poliţist, *Les Jeux de l'amour et de la mort,* la mijlocul anilor '80, în paralel cu cercetările pe care le desfăşura pe un sit arheologic din Nièvre. De atunci, a publicat într-un ritm susţinut cincisprezece romane şi nuvele, precum şi două benzi desenate în colaborare cu Edmond Baudoin.

În 2018 susţine colectivul european „Pacte Finance Climat", care are ca scop încheierea unui tratat european în favoarea finanţării permanente a unor programe de tranziţie în domeniul energetic şi al protejării mediului înconjurător, necesare în lupta împotriva încălzirii globale.

De când *Le Figaro* a început să publice lista celor zece romancieri care au avut cele mai mari vânzări într-un an (luând în calcul toate ediţiile), Fred Vargas a devenit o prezenţă constantă în acest clasament.

Printre caracteristicile stilului lui Fred Vargas regăsim un deosebit interes pentru construcţia personajelor, a intrigilor secundare şi a dialogurilor. De asemenea, este evidentă atenţia acordată legendelor şi istoriei. Nu în ultimul rând, romanele ei conţin şi o notă puternică de umor şi poezie.

Este de patru ori câştigătoare a Premiului *International Dagger* decernat de Crime Writers' Association.

I

Mai bine de douăzeci de metri, douăzeci de metri micuţi ca să ajungă la cutia de scrisori iar misiunea era mai dificilă decât prevăzuse. E ridicol, şi-a spus, nu există metri mici sau metri mari. Un metru e un metru şi gata. Curios cum, în pragul morţii, odată ajunşi în acest loc deosebit, ne încăpăţânăm să gândim tâmpenii frivole crezând că vom debita cine ştie ce sentinţă importantă care va fi înscrisă cu litere de foc în analele înţelepciunii umanităţii. Şi care va umbla din gură-n gură peste tot: „Ştiţi care au fost ultimele cuvinte ale lui Alice Gauthier?”

Dar ea nu avea nimic memorabil de declarat, în schimb avea un mesaj important de trimis, unul care să fie înscris în analele ororilor umanităţii, infinit mai cuprinzătoare decât cele ale înţelepciunii. A privit scrisoarea care îi tremura în mână.

Hai, încă şaisprezece metri mici. Noémie, din pragul porţii clădirii unde locuia, o urmărea gata să intervină la primul semn de şovăială. Noémie încercase totul ca să-şi împiedice pacienta să se aventureze singură pe stradă, dar caracterul ferm al lui Alice Gauthier o forţase să renunţe.

— Ca să citeşti adresa peste umărul meu?

Noémie se simţise ofensată, nu-i stătea în fire să facă astfel de lucruri.

— Toată lumea face astfel de lucruri, Noémie. Unul dintre prietenii mei – un pungaş bătrân de altfel îmi spunea mereu: „Dacă vrei să ţii un secret, ei bine, ţine-l pentru tine.” Eu am păstrat multă vreme unul pentru mine, dar mă împiedica să ajung în ceruri. Şi chiar şi aşa nu cred că voi ajunge în ceruri. Hai, pleacă, Noémie, şi lasă-mă să trec.

Mişcă-te, odată, Alice, sau Noémie va da fuga după tine. S-a sprijinit în cadru şi s-a năpustit spre cei nouă metri, să zicem vreo opt metri mari. Să treacă de farmacie, apoi de spălătorie, apoi de bancă şi, gata, ajunge la cutia poştală galbenă. Pe când începea să zâmbească la gândul

succesului iminent, privirea i s-a înceţoşat, şi-a pierdut cunoştinţa şi s-a prăbuşit la picioarele unei doamne în pardesiu roşu care a prins-o în braţe cu un ţipăt. Geanta acesteia s-a izbit de trotuar, iar scrisoarea i-a scăpat din mână lui Alice.

Farmacista a alergat, a întrebat, a verificat, s-a agitat în vreme ce femeia în pardesiu roşu îşi aduna lucrurile împrăştiate pe trotuar în poşeta pe care, apoi, a lăsat-o pe jos lângă ea. Rolul ei efemer se încheiase deja, ambulanţa era pe drum, nu mai avea nimic de făcut acolo, s-a ridicat şi s-a îndepărtat. I-ar fi plăcut să mai fie de folos, să se mai învârtă încă puţin pe scena accidentului, să-şi dea numele brancardierilor care coborau în grabă, dar nu, farmacista se ocupa de tot, ajutată de o femeie disperată care spunea că este infirmiera bolnavei: ţipa, plângea, doamna Gauthier refuzase ferm să fie însoţită, locuia la o aruncătură de băţ, la numărul 33 bis, nu comisese nicio neglijenţă. Femeia rănită fusese suită pe targă. Dragă, de acum nu te mai priveşte chestiunea asta.

Ba da, gândea în timp ce îşi reluase drumul, ba da, făcuse ceva important. O prinsese pe femeie în cădere, evitând astfel să se lovească la cap. Poate că îi salvase viaţa, cine putea pretinde contrariul?

La începutul lui aprilie, vremea se mai îmblânzise la Paris dar aerul, în general, era rece. Aerul în general. De parcă ar exista cu adevărat şi dacă da, cum s-ar numi restul? Partea restantă a aerului? Marie-France s-a încruntat, iritată de aceste întrebări fără noimă care îi treceau prin minte ca nişte muşte care n-aveau nimic mai bun de făcut. Tocmai când salvase viaţa cuiva. Sau poate că se spune suprafaţa aerului? Şi-a aranjat pardesiul roşu şi şi-a înfundat mâinile în buzunare. În dreapta avea cheile şi portofelul, iar în stânga o bucată de hârtie groasă despre care nu ştia nimic. Buzunarul din stânga era rezervat abonamentului de transport şi celor patruzeci şi opt de centime pentru pâine. S-a oprit lângă un copac şi s-a gândit. Ţinea în mână scrisoarea bietei femei care

căzuse. *Gândeşte-te de şapte ori înainte să acţionezi,* o pisălogea tatăl ei care, de altfel, nu acţionase niciodată în viaţa lui. De data asta nu trebuia să se gândească de prea multe ori. Scrisul de pe plic era tremurat, iar numele de pe spate, Alice Gauthier, era trecut cu litere mari, la fel de nesigure. Da, era scrisoarea ei. Pusese totul în poşetă şi, în graba de a-şi aduna actele, portofelul, medicamentele şi batistele de hârtie mai înainte să le împrăştie vântul, luase şi scrisoarea. Plicul căzuse lângă poşetă, aşadar femeia ţinuse scrisoarea în mâna stângă. Pentru asta plecase singură: să pună o scrisoare la cutia poştală.

Să i-o restituie? Dar unde? Fusese dusă la Urgenţă la cine ştie ce spital. Să i-o dea infirmierei de la imobilul cu numărul 33 bis? Atenţie, dragă Marie-France, atenţie. Gândeşte-te de şapte ori înainte. Dacă doamna Alice Gauthier înfruntase toate riscurile ca să meargă singură să pună scrisoarea la poştă o făcuse pentru că ţinea morţiş să nu cadă în mâna altcuiva. Gândeşte-te de şapte ori, dar nu de zece ori sau de douăzeci de ori, mai spunea tatăl ei, altminteri baţi pasul pe loc. Sunt oameni care n-au mai ieşit din impasul ăsta, şi e trist, uită-te la unchiul tău.

Nu, nu infirmierei. Nu degeaba doamna Gauthier pornise în expediţie fără ea. Marie-France a privit în jur ca să repereze o cutie poştală. Acolo, micul dreptunghi galben, vizavi de piaţă. Avea o misiune, salvase viaţa unei femei şi va salva şi scrisoarea. Doar fusese scrisă ca să fie expediată, nu? Prin urmare nu va face nimic rău, dimpotrivă.

A strecurat plicul în fanta pentru „Periferie” după ce a verificat de mai multe ori că era vorba de 78, Yvelines. De şapte ori, Marie-France, nu de douăzeci de ori sau scrisoarea va rămâne neexpediată. Apoi şi-a strecurat degetele prin fantă ca să fie sigură că plicul căzuse într-adevăr. Gata. Ultima oră la care se ridică poşta este 18. Era vineri, destinatarul va primi scrisoarea luni dimineaţă.

Să ai o zi bună, dragă. Să ai o zi foarte bună, dragă.

II

În timpul şedinţei cu ofiţerii săi, comisarul Bourlin, din arondismentul 15 al Parisului, îşi muşca interiorul obrajilor, nehotărât, cu mâinile odihnindu-i-se pe pântecele mare. Fusese un bărbat frumos, îşi aminteau cei mai vechi dintre colegi, înainte ca grăsimea să îl copleşească în ultimii ani. Mai avea prestanţă, iar atenţia respectuoasă a colaboratorilor lui dovedea acest lucru. Chiar şi când îşi sufla zgomotos nasul, aproape ostentativ, cum tocmai o făcuse. Guturai de primăvară, explicase el. Nicio diferenţă faţă de guturaiul de toamnă sau de iarnă, dar de data asta era ceva mai proaspăt, mai puţin obişnuit, întrucâtva mai vesel.

— Trebuie clasat, domnule comisar, a spus Feuillère, cel mai năbădăios dintre locotenenţii săi, rezumând părerea generală. În seara asta se fac şase zile de când Alice Gauthier a murit. Este o sinucidere, fără nicio îndoială.

— Nu-mi plac sinucigaşii care nu lasă o scrisoare în urma lor.

— Tipul din rue de la Convention, de acum două luni, n-a lăsat nimic în urma lui, a obiectat un sergent aproape la fel de gras ca Bourlin.

— Da, dar era beat mort, singur şi fără o leţcaie. Nicio legătură. Aici e vorba despre o femeie cu o viaţă ordonată, profesoară de matematică la pensie, o viaţă fără distorsiuni, m-am informat bine. Şi nu îmi plac nici sinucigaşii care se spală pe cap dimineaţa şi se dau cu parfum.

— Tocmai, a spus cineva. Dacă tot mori, măcar să mori curat şi parfumat.

— Aşadar, seara, Alice Gauthier, parfumată, în taior, dă drumul la apă în cadă, îşi scoate pantofii şi intră îmbrăcată în apă ca să-şi taie venele?

Bourlin a luat o ţigară, adică două, fiindcă degetele sale prea groase îl împiedicau să ia una singură. Din acest motiv lângă pachetul său erau mereu câteva ţigări. Tot din

aceeaşi cauză nu folosea bricheta, care avea o pârghie de aprindere prea mică pe care nu o putea dibui, ci o cutie mare de chibrituri pentru şemineu care îi umfla buzunarul. Decretase această cameră din comisariat autorizată fumătorilor. Interzicerea fumatului îl scotea din minţi, să nu ai voie să fumezi în vreme ce asupra fiinţelor – şi insist asupra fiinţelor, asupra tuturor fiinţelor – se revarsă treizeci şi şase de miliarde de tone de dioxid de carbon pe an. *Trei-zeci şi şa-se de mi-li-ar-de!* silabisea el. Şi tu să nu poţi să-ţi aprinzi o ţigară pe peronul gării, în aer liber?

— Domnule comisar, era pe moarte, şi o ştia, a insistat Feuillère. Infirmiera ei ne-a spus că încercase, plină de orgoliu, cu o voinţă de fier, să pună la poştă o scrisoare în vinerea dinaintea morţii şi n-a reuşit. Rezultatul: cinci zile mai târziu îşi taie venele în cadă.

— O scrisoare care poate conţinea mesajul ei de rămas bun. Ceea ce ar explica faptul că nu s-a găsit acasă ceva similar.

— Adică ultimele dorinţe.

— Adresată cui? l-a întrerupt comisarul trăgând un fum lung din ţigară. Nu are moştenitori şi doar câţiva bani economisiţi în bancă. Notarul nu a primit un testament nou, cei douăzeci de mii de euro ai ei sunt destinaţi protejării urşilor polari. Iar în ciuda faptului că a pierdut această scrisoare esenţială se sinucide în loc să o rescrie?

— Fiindcă fusese vizitată de un tânăr, domnule comisar, a replicat Feuillère. Luni şi apoi marţi, vecinul este sigur. L-a auzit sunând şi spunând că venise pentru întâlnire. În intervalul în care este singură în fiecare zi, între orele nouăsprezece şi douăzeci. Aşadar, ea a fixat această întâlnire. I-o fi mărturisit ultimele dorinţe iar scrisoarea devine, în acest caz, inutilă.

— Un tânăr necunoscut care a dispărut fără urmă. La înmormântare erau prezenţi doar câţiva veri bătrâni. Niciun tânăr. Atunci? Ce s-a întâmplat cu el? Dacă era destul de intim cu ea încât să fie chemat de urgenţă, era fie un prieten, fie o rudă. Deci, ar fi venit la înmormântare. Dar nu, s-a volatilizat. În aerul plin de dioxid de carbon, ţin

să vă reamintesc. De fapt, vecinul l-a auzit prezentându-se în faţa uşii. Numele?

— Nu a auzit foarte bine. André sau Dédé, nu e sigur.

— André e un nume de vârstnic. De ce spune că era un tânăr?

— După voce.

— Domnule comisar, a început un alt locotenent, judecătorul cere clasarea dosarului. Suntem în urmă în cazul liceanului înjunghiat şi al femeii agresate în parcarea Vaugirard.

— Ştiu, a spus Bourlin luând o ţigară dintre cele de lângă pachet. Am discutat cu el ieri-seară. Dacă pot numi asta discuţie. Sinucidere, sinucidere, trebuie să clasezi dosarul şi să mergi mai departe chiar dacă îngropi faptele, desigur infime, călcându-le în picioare ca pe nişte păpădii.

Păpădiile, gândea Bourlin, sunt paria societăţii florale, nimeni nu le respectă, sunt călcate în picioare sau sunt hrană pentru iepuri. Dar nimeni nu s-ar gândi să calce în picioare un trandafir. Şi încă şi mai puţin să facă din el hrană pentru iepuri.

A urmat un moment de tăcere; fiecare era prins între nerăbdarea noului judecător şi nemulţumirea comisarului.

— Clasez dosarul, a anunţat Bourlin oftând, de parcă ar fi suferit o înfrângere fizică. Cu condiţia să mai încercăm, încă o dată, să lămurim semnul pe care l-a desenat Alice Gauthier lângă cadă. Trasat fără să-i tremure mâna, e clar, dar de neînţeles. Aici este ultimul ei mesaj.

— Da, dar e de neînţeles.

— Îl sun pe Danglard. Poate că el ştie.

Totuşi, şi-a continuat Bourlin firul gândurilor, păpădiile sunt rezistente, în timp ce trandafirul este plăpând întotdeauna.

— Comandantul Adrien Danglard? a intervenit un sergent. De la Brigada de Criminalistică Paris, arondismentul 13?

— Chiar el. Ştie lucruri pe care voi n-o să le învăţaţi nici în treizeci de vieţi.

— Dar în spatele lui este comisarul Adamsberg, a şoptit

sergentul.

— Şi ce-i cu asta? a întrebat Bourlin ridicându-se aproape majestuos, cu pumnii sprijiniţi de masă.

— Nimic, domnule comisar.

III

Adamsberg a luat telefonul, a îndepărtat un teanc de dosare şi şi-a pus picioarele pe masă, răsucindu-se în fotoliu. Abia dacă închisese ochii peste noapte, una dintre surorile sale se pricopsise cu o pneumonie, Dumnezeu ştie cum.

— Femeia de la numărul 33 bis? a întrebat el. Şi-a tăiat venele în cadă? De ce mă enervezi cu chestii d-astea, Bourlin, la nouă dimineaţa? Din rapoartele interne reiese, în mod clar, că e o sinucidere. Ai îndoieli?

— Vrea să clasez dosarul şi eu nu vreau să-l clasez.

— Şi de ce nu vrei?

— Sinucigaşa, parfumată şi cu părul proaspăt spălat de dimineaţă, nu a lăsat o scrisoare în urma ei.

Adamsberg, cu ochii închişi, l-a lăsat pe Bourlin să-i spună toată povestea.

— Un semn indescifrabil? Lângă cadă? Şi cu ce vrei să te ajut?

— Tu? Cu nimic. Vreau să-mi trimiţi capul lui Danglard să se uite la semn. Poate că el va pricepe. Pe altul nu-l văd în stare. Aşa, cel puţin voi avea conştiinţa împăcată.

— Numai capul? Şi cu trupul ce să fac?

— Îl pui să urmeze capul cum o putea.

— Danglard nu a ajuns încă. Ştii că are programul lui, în funcţie de zile. Adică, în funcţie de seri.

— Scoate-l din pat. Vă aştept pe amândoi la adresa sinucigaşei, încă ceva, Adamsberg, sergentul care mă va însoţi are caş la gură. Mai trebuie să fie fezandat.

Aşezat pe vechea canapea a lui Danglard, Adamsberg bea o cafea tare aşteptându-l pe comandant să se îmbrace. I se păruse că soluţia cea mai rapidă era să meargă la el să-l trezească şi să-l îmbarce direct în maşină.

— Nici măcar nu am timp să mă rad, a bombănit Danglard aplecându-şi trupul mare şi flasc pentru a se vedea mai bine în oglindă.

— Nici la birou nu ajungi întotdeauna ras.

— Acum e altă treabă. Sunt aşteptat în calitate de expert. Iar un expert trebuie să se prezinte ras proaspăt.

Fără să vrea, Adamsberg a observat cele două sticle de vin de pe măsuţa joasă şi paharul răsturnat pe covorul încă ud. Vinul alb nu pătează. Poate că Danglard s-a culcat direct pe canapea, fără să-i pese de data asta de privirea scrutătoare a celor cinci copii ai săi pe care îi creştea ca pe nişte perle de cultură. Gemenii erau acum într-un campus universitar, iar locul lăsat liber de către ei nu îmbunătăţea situaţia. Mai rămânea cel mic, cel cu ochi albaştri, care nu era al lui Danglard şi pe care soţia i-l lăsase bebeluş atunci când l-a părăsit, fără să se uite în urma ei pe culoar, aşa cum îi povestise de o mie de ori. Anul trecut, cu riscul să apară o ruptură între ei, Adamsberg îşi asumase rolul de torţionar şi-l târâse pe Danglard la doctor unde comandantul aşteptase rezultatul analizelor ca un zombie beat. Analizele îi ieşiseră impecabil. Sunt unii care scapă ca prin minune, trebuie să o spunem, iar asta nu era cel mai neînsemnat talent al lui Danglard.

— Şi de ce mă aşteaptă, de fapt? a întrebat Danglard în timp ce îşi punea butonii la manşeta cămăşii. Despre ce este vorba? O hieroglifă, aşa-i?

— E vorba despre ultimul desen al unei sinucigaşe. Un semn indescifrabil. Comisarul Bourlin este foarte deranjat, vrea să înţeleagă înainte de a clasa cazul. Judecătorul stă pe el ca o căpuşă. O căpuşă foarte mare. Nu avem decât câteva ore.

— Ah, e Bourlin, a spus Danglard relaxându-se în timp ce îşi netezea haina. Se teme de o criză de nervi a noului judecător?

— Se teme ca să nu-l împroaşte cu venin căpuşa.

— Se teme să nu-i injecteze conţinutul glandelor salivare, l-a corectat Danglard în timp ce îşi făcea nodul la cravată. Căpuşa nu are nimic de a face cu un şarpe sau un purice. De altfel, căpuşa nu este o insectă ci face parte din clasa arahnidelor.

— Corect. Şi ce părere ai despre conţinutul glandelor salivare ale judecătorului Vermillon?

— Sincer, nu am o părere prea bună. Astea fiind spuse, nu sunt expert în semne absconse. Eu sun băiat de miner din nord, i-a reamintit comandantul mândru. Ştiu doar câteva chestii, pe ici, pe colo.

— Aşteaptă ceva de la tine, totuşi. Pentru propria-i conştiinţă.

— E sigur că îi voi linişti conştiinţa măcar o dată. Nu pot rata asta.

IV

Danglard se aşezase pe marginea căzii albastre, cea în care Alice Gauthier îşi tăiase venele. Privea cu atenţie marginea laterală a dulapului alb pe care femeia desenase cu creionul dermatograf semnul. Adamsberg, Bourlin şi sergentul aşteptau în tăcere în baia mică.

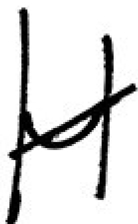
— Vorbiţi, nu staţi încremeniţi, ce naiba, nu sunt oracolul din Delfi, a strigat Danglard iritat că nu descifrase imediat semnul. Sergent, fii aşa de bun şi adu-mi o cafea, am fost scos din pat.

— Din pat sau dintr-un bar dimineaţa devreme? a şoptit acesta către Bourlin.

— Aud bine, a spus Danglard, aşezat elegant pe marginea căzii uzate, fără să-şi ia ochii de la desen. Nu am cerut comentarii, am cerut, cu amabilitate, o cafea.

— O cafea, a confirmat Bourlin prinzând braţul sergentului, iar mâna sa grasă l-a convins că trebuie să se execute.

Danglard a scos un carneţel îndoit din buzunarul de la spate al pantalonilor şi a copiat desenul: un H mare dar cu liniuţa din mijloc oblică. La care se adăuga, prinsă de aceasta, o linie concavă:

— Vreo legătură cu iniţialele sale? a întrebat Danglard.

— Se numea Alice Gauthier, numele de fată – Vermond. Totuşi, celelalte prenume sunt Clarisse şi Henriette. H de la Henriette.

— Nu, a spus Danglard, clătinându-şi obrajii moi, acoperiţi de o barbă sură. Nu este un H. Linia din mijloc este vădit oblică, urcă ferm spre cele două linii paralele. Şi nu este o semnătură. O semnătură aduce o modificare,

absoarbe personalitatea autorului, este aplecată, îşi contrage elementele. Nu are nimic de a face cu liniile drepte ale acestei litere. Asta e o reproducere fidelă, aproape şcolărească, a unui semn, a unei sigle, şi nu este făcută prea des. Dacă a desenat-o o dată, sau de cinci ori, maximum. Fiindcă este vorba despre un demers de şcolar studios şi conştiincios.

Sergentul s-a întors cu cafeaua şi a depus, provocator, paharul de plastic fierbinte în mâna lui Danglard.

— Mulţumesc, a mormăit comandatul fără să reacţioneze. Dacă s-a sinucis, atunci îi indică pe cei care au forţat-o să o facă. Dar de ce să încifreze semnul? De frică? Frică de cine? Pentru cei apropiaţi? Este o invitaţie la căutare fără să trădeze. Dacă a fost ucisă – şi asta este bănuiala ta, Bourlin? –, atunci îi indică, desigur, pe atacatori. Dar, încă o dată, de ce nu o face clar?

— Sigur este o sinucidere, a bombănit Bourlin, posomorât.

— Pot? a întrebat Adamsberg, care stătuse cu spatele lipit de perete, scoţând anume o ţigară şifonată din haină.

Un cuvânt magic pentru comisarul Bourlin care a scăpărat un chibrit uriaş drept răspuns şi şi-a aprins şi el o ţigară. În baia mică, plină dintr-odată de fum, sergentul a ieşit ţâfnos, oprindu-se în pragul uşii.

— Ce meserie avea?

— Profesoară de matematică.

— Nici asta nu se potriveşte. Nu este niciun semn din matematică, niciunul din fizică. Niciun semn zodiacal, nicio hieroglifă. Niciun semn francmason, niciunul care să amintească de o sectă satanică. Nimic din toate astea.

A bombănit o clipă, iritat, concentrat.

— Măcar să fi fost vreo literă din scandinava veche, vreo rună sau vreun caracter japonez ori măcar unul chinez. Există un astfel de H tăiat de o linie oblică. Dar fără liniuţa asta concavă dedesubt. Asta-i problema. Nu ne mai rămâne decât ipoteza unei litere chirilice scrisă anapoda.

— Chirilic? Vorbeşti de alfabetul rusesc? a întrebat

Bourlin.

— Rusesc dar şi bulgar, sârb, macedonean, ucrainean, sunt multe.

Adamsberg i-a retezat dintr-o privire discursul erudit pe care comandantul – simţea asta – se pregătea să îl ţină despre caracterele chirilice. Şi, într-adevăr, Danglard s-a văzut constrâns cu regret să-şi abandoneze disertaţia despre discipolii Sfântului Chiril care creaseră alfabetul acesta.

— În alfabetul chirilic există litera Й care nu trebuie confundată cu litera И, a explicat el desenând-o pe carnet. După cum vedeţi, litera respectivă poartă un semn concav deasupra, un soi de bărcuţă minusculă. Se pronunţă *oi* sau *ai* în funcţie de context.

Danglard a simţit iarăşi privirea lui Adamsberg şi şi-a întrerupt expozeul.

— Presupunând că femeii i-a fost greu să scrie acest semn, dată fiind distanţa dintre baie şi partea laterală a dulapului a trebuit să-şi întindă braţul, ar fi putut să plaseze greşit semnul în formă de bărcuţă minusculă şi să-l scrie în mijloc şi nu deasupra. Dar, dacă nu greşesc, acest Й nu se foloseşte la începutul cuvântului, ci la sfârşit. N-am auzit niciodată vreo prescurtare care să folosească sfârşitul unui cuvânt. Căutaţi, totuşi, dacă pe lista de apeluri sau în carnetul de adrese, figurează o persoană susceptibilă să folosească alfabetul chirilic.

— Am pierde timpul, a obiectat blajin Adamsberg.

Adamsberg nu vorbise cu blândeţe ca să evite să-l ofenseze pe Danglard. Cu rare excepţii, comisarul nu ridica tonul când vorbea, cu riscul de a-şi adormi interlocutorul cu glasul lui în gamă minoră, hipnotic pentru unii, interesant pentru alţii. Rezultatele difereau în funcţie de cine conducea interogatoriul: comisarul sau unul dintre subordonaţii săi. Adamsberg izbutea să-l adoarmă pe cel interogat sau, dimpotrivă, să-l determine să facă mărturisiri aşa cum magnetul extrage cuiele care nu pot fi scoase. Comisarul nu dădea atenţie acestui fapt admiţând totuşi că, uneori, putea să adoarmă şi el fără să-

şi dea seama.

— Cum adică?

— Da, Danglard. Am face mai bine să verificăm dacă semnul concav a fost trasat înainte sau după ce a fost desenată linia oblică. De asemenea: cele două linii verticale ale literei *H:* au fost scrise înainte sau după?

— Şi cu ce ne ajută? a întrebat Bourlin.

— Şi dacă linia oblică a fost scrisă de jos în sus sau de sus în jos? a continuat Adamsberg.

— Asta e clar, a aprobat Danglard.

— Linia oblică trimite cu gândul la un gest prin care barăm ceva, a continuat Adamsberg. Asta facem atunci când trasăm o linie. Cu condiţia să o facem de jos în sus, hotărât. Dacă zâmbetul a fost făcut înainte, atunci linia a fost trasată ulterior.

— Care zâmbet?

— Vreau să spun: linia convexă. În formă de zâmbet.

— Linia concavă, l-a corectat Danglard.

— Mă rog. Desenul acela, dacă îl privim scos din context, evocă un zâmbet.

— Un zâmbet pe care cineva l-a dorit desfiinţat, a sugerat Bourlin.

— Cam aşa ceva. Cât priveşte liniile verticale, ele ar putea încadra zâmbetul ca într-un desen de-abia schiţat.

— Foarte schiţat, a spus Bourlin. De-a dreptul tras de păr.

— Chiar foarte tras de păr, a confirmat Adamsberg. Danglard, în ce ordine se scriu literele în alfabetul chirilic?

— Mai întâi cele două linii verticale, apoi linia oblică şi la sfârşit căciuliţa întoarsă. Aşa cum noi adăugăm accentul la sfârşit.

— Prin urmare, dacă a fost adăugată la sfârşit căciuliţa, atunci nu avem de-a face cu o literă chirilică ratată şi ne pierdem timpul căutând în agenda ei vreun rus, a observat Bourlin.

— Sau vreun macedonean sau vreun sârb, a adăugat Danglard.

Supărat că a dat greş în a descifra semnul, Danglard îşi târşâia picioarele urmându-i pe colegii săi pe trotuar în timp ce Bourlin dădea ordine la telefon. De fapt, Danglard îşi târşâia mereu picioarele, iar asta tocea cu mare viteză talpa pantofilor. Cum era un fan al eleganţei foarte *british,* fiindcă nu putea miza pe frumuseţea proprie, refacerea stocului de pantofi londonezi era o problemă. Oricine călătorea dincolo de Canalul Mânecii era rugat să-i aducă o pereche de pantofi.

Sergentul fusese impresionat de ceea ce pricepuse, puţin, din discursul savant al lui Danglard iar acum, docil, mergea alături de el. Se mai „fezandase” puţin, cum ar fi spus Bourlin.

Cei patru bărbaţi s-au despărţit în Place de la Convention.

— Te sun de îndată ce am rezultatele, a spus Bourlin. Nu va dura prea mult. Mulţumesc pentru ajutor dar cred ca va trebui să clasez dosarul în seara asta.

— Atâta vreme cât nu înţelegem nimic din acel semn, putem spune orice, a răspuns Adamsberg schiţând un gest vag cu mâna. Mie îmi sugerează o ghilotină.

Bourlin şi-a privit o clipă colegii depărtându-se.

— Nu te nelinişti, i-a spus sergentului. Aşa e Adamsberg.

De parcă fraza asta ar fi fost de ajuns ca să clarifice misterul.

— Totuşi, ce are în cap comandantul Danglard ca să ţină minte toate chestiile alea? a întrebat sergentul.

— Vin alb.

Două ore mai târziu Bourlin i-a telefonat lui Adamsberg: mai întâi au fost desenate liniile verticale. Prima cea din stânga şi apoi cea din dreapta.

— Aşa cum procedăm când scriem un H, a continuat. Apoi a desenat şi linia concavă.

— Prin urmare, nu este un H.

— Dar nici o literă chirilică. Păcat, îmi plăcea destul de

mult. Apoi a adăugat linia oblică de jos în sus.

— A barat zâmbetul.

— Exact. Aşa că nu am avansat deloc, Adamsberg. Nu e nicio iniţială, nicio aluzie la vreun rus. Doar un semn necunoscut care se adresează unor necunoscuţi.

— Unui grup de necunoscuţi pe care îi acuză de sinuciderea ei sau pe care vrea să-i prevină că sunt în pericol.

— Sau se sinucide pur şi simplu pentru că este bolnavă. Dar mai înainte menţionează ceva sau pe cineva, vreun eveniment din viaţa ei. O ultimă mărturisire înainte de a muri.

— Şi ce fel de mărturisire este făcută înainte de a muri?

— Un secret care nu putea fi spus.

— De exemplu?

— Nişte copii despre care nu a vorbit?

— Sau un păcat, Bourlin. Ori o crimă. Ce ar fi fost în stare să comită curajoasa ta Alice Gauthier?

— Nu aş spune „curajoasă”. Autoritară, temperament aprig, ba chiar tiranic. Nu era foarte simpatică.

— A avut probleme cu foştii elevi?

— Nu, era foarte bine cotată. Nu a fost mutată niciodată. Patruzeci de ani în acelaşi liceu aflat într-o zonă cu probleme. Dar – spuneau colegii ei – elevii, chiar şi cei mai rebeli, nu îndrăzneau să mişte în front la orele ei, era directă şi dură. Îţi dai seama că directorii se uitau la ea ca la o icoană. Era de ajuns să apară în pragul uşii ca să se facă linişte imediat. Pedepsele ei erau de temut.

— Pedepse corporale, poate?

— Din câte se pare nici vorbă despre aşa ceva.

— Atunci? Îi punea să copieze tema de trei sute de ori?

— Nici măcar, a răspuns Bourlin. Pedeapsa era asta: nu-i mai iubea. Fiindcă îşi iubea elevii. Cu asta îi ameninţa: că nu-i va mai iubi. Mulţi veneau să o vadă după cursuri cu un pretext oarecare. Ca să te convingi cât de puternică era, ei bine, a chemat la ea un mic mafiot care, nu se ştie cum, i-a dat numele celor din bandă într-o oră. Iată de ce era în stare doamna asta.

— Cam tăioasă, nu?

— Te gândeşti iar la ghilotină?

— Nu, mă gândesc la acea scrisoare care s-a pierdut. La tânărul necunoscut. Unul dintre foştii săi elevi, poate.

— În acest caz semnul s-ar adresa elevului? Un semn al unei găşti? Al unei bande de răufăcători? Nu te enerva, Adamsberg dar trebuie să clasez dosarul în seara asta.

— Ei bine, mai trage de timp. Măcar o zi. Explică-i judecătorului că investighezi în legătură cu litera chirilică. Şi, mai ales, nu-i spune că te ajutăm.

— De ce să trag de timp? Te gândeşti la ceva?

— La nimic. Aş vrea să reflectez la asta un pic.

Bourlin a oftat descurajat. Îl ştia pe Adamsberg de suficient de mult timp ca să ştie că „a reflecta” nu avea nicio noimă în ceea ce-l priveşte. Adamsberg nu reflecta, nu se aşeza la masă cu creionul în mână, nu se concentra cu faţa la fereastră, nu recapitula faptele adunate într-un tabel, cu săgeţi şi cifre, nu-şi sprijinea bărbia în podul palmei. Îşi vedea de-ale lui, mergea încet, se strecura printre birouri, comenta, măsura terenul cu paşi lenţi, dar nimeni niciodată nu-l văzuse reflectând. Părea că se lasă luat de valuri ca un peşte. Nu, un peşte nu se lasă dus de val, un peşte îşi urmăreşte scopul. Adamsberg sugera mai degrabă un burete de mare, dus de curenţi. Dar despre ce fel de curenţi ar fi vorba? De altfel, unii spuneau că atunci când în ochii săi negri privirea vagă devenea şi mai pierdută, ai fi zis că are alge în ochi. El aparţinea mai degrabă mării decât pământului ferm.

V

Marie-France a tresărit citind necrologul de la pagina cu anunţuri mortuare. Nu avusese timp să o facă mai înainte şi avea aşadar zeci şi zeci de morţi de trecut în revistă. Nu fiindcă ritualul acesta cotidian i-ar fi oferit vreo satisfacţie morbidă ci pentru că – şi asta era îngrozitor de mărturisit, gândea ea – pândea decesul verişoarei sale primare care o îndrăgise odinioară. Membrii bogaţi ai familiei publicau în ziar anunţul cu privire la moartea uneia dintre rude. Astfel aflase că muriseră doi verişori şi soţul acestei verişoare. Rămăsese singură şi bogată – în mod bizar, soţul ei făcuse avere din afaceri cu baloane gonflabile – iar Marie-France se întreba mereu dacă mana cerească va cădea asupra ei. Se întreba cât valora. La cât s-ar putea aştepta? La cincizeci de mii? Un milion? Mai mult? Cât i-ar mai rămâne după ce va plăti impozitele? Dar, oare, s-ar fi gândit verişoara să o facă pe ea moştenitoare? Şi dacă şi-ar lăsa toată averea unei organizaţii pentru protecţia urangutanilor? Asta cu urangutanii era o marotă de-a ei. Marie-France înţelegea foarte bine şi era gata să împartă cu ei, amărâţii. Nu te ambala, dragă, mulţumeşte-te să citeşti anunţurile. Verişoara merge pe nouăzeci şi doi de ani, nu mai are mult, aşa-i? Numai că în familia lor puteai să îi aduni cu lopata pe cei care trăiau o sută de ani aşa cum în alte familii se nasc o groază de copii. Trebuie spus că dacă freci menta, asta te ţine în viaţă, părerea ei. Dar verişoara cutreierase mult prin Java, Borneo şi prin toate insulele alea îngrozitoare – se dusese acolo după urangutani – iar asta te consumă. Şi-a reluat lectura, în ordine cronologică.

Verişorii Régis Rémond şi Martin Druot,
prietenii şi colegii vă confirmă cu durere moartea

doamnei Alice Clarisse Henriette Gauthier
născută Vermond

survenită la vârsta de şaizeci şi şase de ani
în urma unei îndelungi suferinţe.
Corpul neînsufleţit va fi transportat
de la adresa ei, 33 bis rue de la...

33 bis. Şi a auzit vocea infirmierei strigând: „Doamna Gauthier, la 33 bis...” Biata femeie, îi salvase viaţa – prinzându-i capul ca să nu se lovească de trotuar, acum era sigură –, dar nu pentru multă vreme.

Dacă nu cumva scrisoarea? Scrisoarea pe care se hotărâse până la urmă să o pună la cutia poştală? Şi dacă greşise? Dacă scrisoarea, atât de importantă, declanşase o catastrofă? Şi dacă era tocmai motivul pentru care infirmiera se opusese atât de mult? Oricum, scrisoarea ar fi fost transmisă, şi-a spus Marie-France mai liniştită, turnându-şi o a doua ceaşcă de ceai. Soarta.

Nu, nu ar fi fost transmisă. Scrisoarea s-ar fi rătăcit când femeia a căzut pe trotuar. Gândeşte, dragă, măsoară de şapte ori şi taie o dată. Şi dacă doamna Gauthier ar fi comis, de fapt, un... – cum spunea şeful magazinului unde lucrase? Una, două numai asta ştia să spună – comisese un *act ratat?* Adică o chestie pe care nu vrei să o faci, dar pe care o faci totuşi din motive care rămân ascunse îndărătul motivelor superficiale? Şi dacă ameţise din cauză că voia să pună la cutia poştală scrisoarea? Şi dacă o pierduse prin acel *act ratat,* răzgândindu-se din pricina motivelor aflate îndărătul motivelor superficiale?

Atunci, ea întruchipa soarta. Ea, Marie-France se hotărâse să ducă la bun sfârşit intenţia bătrânei. Şi totuşi se gândise bine, nici prea mult, nici prea puţin, înainte de a pune scrisoarea la poştă.

Uită, nu vei şti niciodată nimic despre asta. Şi nimic nu dovedeşte că scrisoarea ar fi avut urmări nefaste. Îţi foloseşti imaginaţia degeaba, dragă.

Dar la prânz, Marie-France tot nu uitase; dovada: nu continuase lectura necrologurilor şi tot nu ştia dacă verişoara ei pasionată de urangutani murise sau nu.

Mergea spre magazinul de jucării unde lucra cu jumătate de normă, tulburată, cu dureri de stomac. Ceea ce înseamnă că nu-ţi iese din minte povestea asta şi ştii ce ţi-a tot repetat tata despre o asemenea situaţie.

Nu observase niciodată comisariatul aflat în drumul ei – trecea prin faţa lui şase zile din şapte –, dar acum i-a apărut ca un punct luminos, ca un far în noapte. Un far în noapte, şi asta tot de la tatăl ei o ştia. „Problema cu farul este că pulsează. Aşa că ţelul tău apare şi dispare neîncetat. Mai mult, se stinge când se luminează de ziuă”, mai spunea el. Ei bine, era ziuă, iar comisariatul strălucea totuşi ca un far în noapte. Aşa că, fără supărare, se puteau aduce câteva modificări înţelepciunii paterne.

A intrat temătoare. L-a văzut pe tipul posomorât de la recepţie, apoi o femeie foarte înaltă şi foarte voinică de care s-a speriat, un individ blond, micuţ, şters, care nu-i prea inspira cine ştie ce încredere, ceva mai departe era un bărbat chel care semăna cu o pasăre bătrână aşezată pe cuib, aşteptând momentul prielnic să mai clocească o dată, iar acest moment prielnic nu venea deloc, mai erau un tip care citea – şi vedea bine – o revistă despre peşti, o pisică albă şi grasă care dormea pe copiator, un tip bine făcut care părea gata să ia pe toată lumea la bătaie şi puţin a lipsit ca să nu plece. Ah, ba nu, s-a răzgândit fiindcă farul pulsează, desigur, iar în clipa respectivă era stins. Iată un tip cu burtă, foarte elegant dar otova, care mergea târşâindu-şi picioarele, care i-a surprins privirea şi avea nişte ochi albaştri şi foarte limpezi.

— Căutaţi ceva anume, doamnă? a întrebat-o cu o dicţie impecabilă. Aici, doamnă, nu înregistrăm plângeri pentru furt, agresiune sau altceva. Sunteţi la Serviciul Omoruri. Omoruri sau ucideri.

— Este vreo diferenţă? a întrebat înfricoşată.

— Este una, foarte mare, a spus bărbatul aplecându-se uşor spre ea, ca şi când ar fi salutat-o după moda secolului trecut. Uciderea este un asasinat premeditat. Omorul poate fi involuntar.

— Atunci, da, am venit, poate, pentru un omor involuntar.

— Depuneţi o plângere, doamnă?

— Adică, nu, poate că eu am comis un omor, fără să vreau.

— A fost o altercaţie?

— Nu, domnule comisar.

— Comandant. Sunt comandantul Adrien Danglard. La dispoziţia dumneavoastră.

De multă vreme, poate chiar niciodată, nu i se vorbise cu atâta deferenţă şi curtoazie. Tipul nu era frumos – cam îndesat, să zicem – dar, Dumnezeule, cuvintele lui frumoase contau mult mai mult. Şi farul s-a aprins din nou.

— Domnule comandant, mă tem că am expediat o scrisoare care a provocat moartea cuiva, a spus ea cu o voce mai fermă.

— O scrisoare care conţinea ameninţări? Mânie? Răzbunare?

— Ah, nu, domnule comandant – îi plăcea să rostească acest cuvânt care o făcea şi pe ea să se simtă bine. Nu am nici cea mai mică idee.

— În legătură cu ce, doamnă?

— În legătură cu ceea ce conţinea.

— Dar aţi spus că aţi expediat-o, nu-i aşa?

— E sigur că am expediat-o. Dar m-am gândit bine înainte. Am măsurat de şapte ori şi am tăiat o dată.

— Şi de ce aţi expediat-o – am înţeles corect, nu? – dacă nu era a dumneavoastră?

— Pentru că am luat-o de pe trotuar iar apoi femeia a murit.

— Aţi expediat scrisoarea unei prietene? Aşa-i?

— Deloc. Nu o cunoşteam pe femeia aceea. Tocmai îi salvasem viaţa. E ceva, nu?

— Este enorm, doamnă, a confirmat Danglard.

Nu spusese Bourlin că Alice Gauthier ieşise să pună o scrisoare la cutia poştală, scrisoare care dispăruse apoi?

S-a îndreptat cât era de înalt şi pe cât putea să o arate. În realitate, comandantul Danglard era înalt, mult mai

înalt decât micuţul comisar Adamsberg, dar nimeni nu îşi dădea seama de asta cu adevărat.

— Enorm, a repetat el atent la tulburarea doamnei în pardesiu roşu.

Farul s-a aprins.

— Apoi a murit, a spus ea. Am citit în ferparele din ziar, azi de dimineaţă. Le citesc din când în când, a explicat ea cam repede, să văd dacă nu cumva îmi scapă din greşeală înmormântarea vreunei rude, a vreunui prieten vechi, ştiţi.

— Grija aceasta vă onorează.

Iar Marie-France s-a simţit mai bine. Simţea un soi de afecţiune faţă de acest bărbat care o înţelegea atât de bine şi o ierta prompt de păcate.

— Aşa am citit că Alice Gauthier, domiciliată în 33 bis, a murit. Iar eu pusesem la cutia poştală tocmai ei scrisoarea ei. Doamne, domnule comandant, dacă s-a întâmplat din vina mea? Şi totuşi, am măsurat de şapte ori, nu mai mult, ca să tai o dată.

Danglard a tresărit când a auzit rostit numele lui Alice Gauthier. La vârsta lui, i se întâmpla rar să tresară, iar curiozitatea lui faţă de micile întâmplări ale vieţii se epuiza foarte repede, încât s-a simţit recunoscător faţă de femeia în pardesiu roşu.

— Când aţi pus scrisoarea la cutia poştală?

— Vinerea trecută, când i s-a făcut rău pe stradă.

Danglard a frisonat.

— Vă rog să mă însoţiţi la domnul comisar Adamsberg, a spus el luând-o de umeri de parcă se temea ca detaliile necunoscute pe care le deţinea femeia în pardesiu roşu să nu se răspândească pe drum asemenea unei vaze care, spărgându-se, şi-ar pierde conţinutul.

Sedusă, Marie-France s-a lăsat îndrumată. Mergea spre biroul şefului cel mare. Iar numele acestuia – Adamsberg – nu-i era necunoscut.

A fost dezamăgită când comandantul i-a deschis uşa biroului unde se afla comisarul. A văzut lâncezind cu picioarele întinse pe masă un ins somnoros, îmbrăcat cu o haină de pânză neagră pe sub care se vedea un tricou tot

negru. Nu avea nimic de a face cu politeţea elegantă a celui care o întâmpinase.

Farul s-a stins.

— Domnule comisar, doamna afirmă că a pus la cutia poştală ultima scrisoare a lui Alice Gauthier. M-am gândit că este important să o ascultaţi.

Deşi îl credea gata să adoarmă, comisarul a deschis repede ochii şi s-a aşezat cum se cade la masă. Marie-France a înaintat cam fără chef, nemulţumită că trebuia să-l abandoneze pe comandantul amabil pentru insul acesta inconsistent.

— Sunteţi directorul? a întrebat ea cu dispreţ.

— Sunt comisar, a răspuns Adamsberg zâmbind. Era obişnuit şi în acelaşi timp indiferent faţă de privirile deseori derutate pe care le surprindea asupră-i.

A invitat-o să ia loc în faţa lui.

Să nu ai niciodată încredere în autoritatea autorităţilor, este cea mai rea, spunea tatăl ei. Mari-France s-a blocat. Conştient de crisparea ei, Adamsberg i-a făcut semn lui Danglard să se aşeze lângă ea. Şi, într-adevăr, numai la rugămintea comandantului s-a hotărât să vorbească.

— Mergeam la dentist. Are cabinetul în arondismentul 15, nu în cartierul meu. S-a întâmplat cum se întâmplă de obicei lucrurile astea, ea se deplasa folosind cadrul, i s-a făcut rău şi a căzut. Am prins-o în braţe şi astfel nu s-a izbit cu capul de trotuar.

— Un reflex foarte bun, a spus Adamsberg.

Nici măcar nu a adăugat „doamnă”, cum ar fi spus comandantul. Nici măcar un gest „enorm”. O vorbă oarecare de poliţai şi ea, atenţie, nu-i avea la inimă pe poliţai. Iar dacă celălalt era un gentleman – chiar şi unul distrat – ăsta, şeful, era pur şi simplu un poliţai care în două minute avea să o acuze. *Mergi la poliţie şi pe urmă eşti vinovată.*

Farul s-a stins.

Adamsberg l-a privit iar pe Danglard. Nici gând să-i ceară actele de identitate aşa cum cerea procedura obişnuită fiindcă altfel o pierdeau de muşteriu.

— Doamna a fost acolo printr-o minune, a insistat comandantul. A salvat-o de la un şoc fatal, poate.

— Destinul v-a plasat în drumul ei, a completat Adamsberg.

Iarăşi fără „doamnă” şi fără vreun compliment. Marie-France a ridicat spre el o jumătate din chipul ei anti-poliţai.

— Vreţi o cafea?

Niciun răspuns. Danglard s-a ridicat şi, în spatele lui Marie-France, a silabisit pe muteşte „Doam-nă”, în două silabe foarte clare. Comisarul a înţeles.

— Doamnă, doriţi o cafea? a insistat comisarul.

După un gest al capului, vag afirmativ, Danglard s-a îndreptat spre automatul de cafea. Se pare că Adamsberg se prinsese. Trebuia ca femeia să se simtă în siguranţă, onorată, să i se alimenteze narcisismul şovăitor. Trebuia să-şi controleze felul de a vorbi, prea relaxat, prea natural. Însă era natural, aşa se născuse, coborât direct din copac, sau scos din apă, sau ţâşnind dintr-o stâncă. De undeva din Pirinei.

După ce cafeaua a fost adusă – în ceşti, nu în pahare de plastic – Danglard a continuat discuţia.

— Aşadar, aţi susţinut-o când era gata să cadă.

— Da, şi infirmiera ei a alergat imediat să o ajute. Ţipa, se jura că doamna Gauthier refuzase cu fermitate să fie însoţită. Farmacista a preluat controlul, iar eu mi-am strâns lucrurile care căzuseră din poşetă. Cine s-ar fi gândit? Brancardierii nu se gândesc niciodată la asta. În schimb, noi avem toată viaţa în poşetă.

— Este adevărat, a încurajat-o Adamsberg. Bărbaţii adună de toate în buzunare. Şi astfel dumneavoastră aţi luat şi o scrisoare?

— O avea în mâna stângă, e sigur, fiindcă a căzut lângă poşetă.

— Aveţi spirit de observaţie, doamnă, a spus Adamsberg zâmbind.

Îi stătea bine când zâmbea. Era drăguţ. Marie-France simţea că o interesează şeful acesta.

— Numai că nu mi-am dat seama imediat. Doar când m-am îndreptat spre metrou am găsit-o în buzunarul pardesiului. Doar n-o să credeţi că am şterpelit-o?

— Facem asemenea gesturi din nebăgare de seamă, a întărit Danglard.

— Da, aşa e, din nebăgare de seamă. Am văzut numele expeditorului – Alice Gauthier – şi am înţeles că era scrisoarea ei. Atunci am reflectat, am măsurat de şapte ori ca să tai o dată.

— De şapte ori, a repetat Adamsberg.

Cum putea cineva să-şi măsoare gândurile atât de precis?

— Nu de cinci ori, nici de douăzeci de ori. Tata spunea că trebuie să măsori de şapte ori ca să tai o dată înainte să faci un lucru, nu mai puţin, ca să nu faci o prostie, dar, mai ales, nici prea mult, altminteri baţi pasul pe loc. Şi tot bătând pasul pe loc te înfunzi în pământ ca un şurub. Şi pe urmă nu mai poţi ieşi. Aşa că am gândit: doamna voise să iasă singură ca să pună la poştă acea scrisoare. Trebuie că era ceva important, nu?

— Foarte important.

— Asta am dedus şi eu, a spus Marie-France un pic mai entuziastă. Şi am mai verificat o dată, era chiar scrisoarea ei. Îşi scrisese numele cu litere foarte mari pe spatele plicului. Mai întâi am vrut să i-o restitui, dar fusese dusă la spital. La ce spital? Habar n-aveam, brancardierii nici măcar nu mi-au spus vreo vorbă, nu m-au întrebat cum mă cheamă, nimic. Apoi mi-am zis că ar fi mai bine să o duc la adresa ei, la numărul 33 bis, infirmiera spusese că asta era adresa. Eram la cea de a cincea măsurătoare. În niciun caz, mi-am spus, de vreme ce doamna refuzase ca infirmiera să o însoţească. Poate că nu avea încredere sau nu ştiu... La cea de a şaptea măsurătoare, bine cumpănită, am hotărât să isprăvesc eu ceea ce biata femeie nu reuşise. Şi am pus scrisoarea la cutia poştală.

— Şi, din întâmplare, doamnă, aţi observat adresa? a întrebat Adamsberg uşor neliniştit.

Fiindcă era foarte posibil ca femeia, atât de blindată de

precauţii şi chinuită de propria-i conştiinţă să fi refuzat să citească adresa destinatarului din prea multă discreţie.

— Da, sigur, am examinat scrisoarea foarte atent tocmai pentru că reflectam. Şi trebuia să ştiu adresa ca să aleg compartimentul corect al cutiei poştale: „Paris”, „Periferie”, „Provincie” sau „Străinătate”. Nu trebuie să greşeşti, asta nu, altminteri corespondenţa se va pierde. Am verificat şi răsverificat: 78, Yvelines şi i-am dat drumul în cutia poştală. Iar când am aflat că biata femeie a murit, ei bine, mi-e frică să nu fi făcut o prostie îngrozitoare. Uneori mă tem că scrisoarea a declanşat ceva oribil. Ceva care să-i fi cauzat moartea. Ar fi un omor involuntar? Ştiţi din ce cauză a murit?

— Vom afla, doamnă, a spus Danglard. Dar ajutorul dumneavoastră ne este de mare folos. Oricine altcineva, în afară de dumneavoastră, ar fi uitat scrisoarea şi nu ne-ar fi căutat. Dar, exceptând 78, Yvelines, aţi văzut şi numele destinatarului? Vi-l amintiţi, ca prin miracol?

— Nu-i niciun miracol, am memorie bună. Domnul Amédée Masfauré, Le Haras de la Madeleine, Route de la Brigade, 78491 Sombrevert. Este pentru „Periferie”, aşa-i?

Adamsberg s-a ridicat de pe scaun cu braţele larg deschise.

— Minunat, a spus el apropiindu-se şi scuturând-o puţin cam prea prieteneşte de umăr.

Marie-France a pus acest gest deplasat pe seama satisfacţiei comisarului după ce primise toate informaţiile, în plus şi ea, la rândul ei, era foarte mulţumită. O zi al naibii de bună, dragă.

— Aş vrea să ştiu, a spus, redevenind serioasă, dacă ceea ce am făcut a declanşat moartea bietei femei, să fi fost o reacţie la ceva. Vă daţi seama că mă preocupă chestiunea. Şi fiindcă văd că poliţia este interesată, înseamnă că nu a murit în patul ei, mă înşel?

— Nu aveţi niciun motiv să vă îngrijoraţi, doamnă, vă dau cuvântul meu. Cea mai bună dovadă este că scrisoarea a ajuns luni, cel târziu marţi. Iar doamna Gauthier a murit marţi seară. Şi nu a primit vreo altă corespondenţă, nicio

vizită, niciun telefon.

În timp ce Marie-France, liniştită, a respirat profund, Adamsberg i-a aruncat o privire lui Danglard: o *minţim.* Nu-i spunem nimic despre vizitatorul de luni şi de marţi. O minţim, nu vrem să-i dăm viaţa peste cap.

— Atunci a murit de moarte bună?

— Nu doamnă, a răspuns Adamsberg ezitând. S-a sinucis.

Marie-France a ţipat şi Adamsberg a pus mâna pe umărul ei de data asta ca să o calmeze.

— Credem că această scrisoare, pe care o bănuiam ca fiind dispărută, conţinea ultimele sale cuvinte adresate unui prieten drag. Nu trebuie să vă reproşaţi nimic, dimpotrivă.

Adamsberg a aşteptat ca Marie-France să fie condusă spre ieşire – însoţită cum se cuvine de Danglard – iar apoi a sunat la comisariatul arondismentului 15.

— Bourlin? Ţi-am găsit individul. Destinatarul lui Alice Gauthier. Amédée şi nu mai ştiu cum. În Yvelines. Stai liniştit, am adresa completă.

Nu, hotărât lucru nu avea memoria numelor. În privinţa asta, Marie-France era la un kilometru distanţă înaintea lui.

— Şi cum ai făcut? a întrebat Bourlin vioi.

— N-am făcut nimic. O femeie necunoscută care a sprijinit-o pe Alice Gauthier când a căzut pe stradă a luat, odată cu lucrurile care i se împrăştiaseră din poşetă, şi scrisoarea. Fără să-şi dea seama. Mai mult, după ce a reflectat îndelung – de şapte ori, te scutesc de detalii – a pus-o la cutia poştală. Încă şi mai bine, a făcut-o după ce a memorat adresa completă a destinatarului. Mi-a livrat-o fără ezitare, aşa cum tu mi-ai recita fabula *Corbul şi vulpea.*

— Şi de ce ţi-aş recita-o?

— N-o ştii?

— Nu. Exceptând „O, Doamne, ce frumuseţe!/ Ce

pasăre, ce minune,/ Ce drag de pene măreţe!...”[1] Inexplicabil. În cele din urmă, reţinem cel mai bine ceea ce nu ne putem explica.

— Hai să lăsăm baltă corbul, Bourlin.

— Tu ai adus vorba.

— Îmi pare rău.

— Dă-mi adresa individului.

— Ţi-o citesc: Amédée Masfauré şi nu ştiu cum se pronunţă. MASFAURÉ.

— Amédée. Sună ca „Dédé” aşa cum a auzit vecinul. Aşadar, a venit de îndată ce a primit scrisoarea. Continuă.

— Le Haras de la Madeleine, Route de la Brigade, 78491 Sombrevert. Te ajută?

— Mă ajută. Numai că trebuie să clasez dosarul în seara asta. Judecătorul s-a enervat apropo de litera chirilică, şi am câştigat doar o zi. Aşa că mă urc în maşina şi merg să-l văd pe acest Amédée chiar acum.

— Pot să vin şi eu cu tine, incognito cu Danglard?

— Din cauza semnului?

— Da.

— OK, a acceptat Bourlin după un scurt moment de tăcere. Ştiu ce înseamnă să ai de a face cu o nucă foarte tare şi să nu poţi să-ţi iei gândul de la ea. Mai este un lucru: de ce femeia asta a venit să te vadă în loc să se prezinte la mine la comisariat?

— Chestiune de carismă, Bourlin.

— Pe bune?

— Adevărul este că trece în fiecare zi prin faţa comisariatului nostru. Şi a intrat.

— Şi de ce nu ai trimis-o la mine imediat?

— Pentru că fusese fermecată de Danglard.

---

[1] *Corbul și vulpea* de Jean de La Fontaine, trad, de Ion Heliade-Rădulescu *(n.trad.).*

VI

Comisarul Bourlin se grăbise, iar de cincisprezece minute îşi aştepta nerăbdător colegii în faţa porţii de lemn de la intrarea în Haras de la Madeleine. Spre deosebire de Adamsberg care ignora cu desăvârşire orice semn al neliniştii, Bourlin era o persoană nerăbdătoare, plină de neastâmpăr.

— Unde aţi stat atât, pentru numele lui Dumnezeu?

— Ne-am oprit de două ori, a explicat Danglard. O dată pentru că domnul comisar a vrut să admire un curcubeu iar a doua oară pentru că eu am vrut să privesc o uimitoare clădire templieră.

Dar Bourlin nu-l mai asculta, deja proptit în soneria proprietăţii.

— *Carpe horam, carpe diem,* a şoptit Danglard care rămăsese ceva mai în urmă. *Trăieşte ceasul, trăieşte clipa.* Un vechi sfat al lui Horaţiu.

— Un domeniu mare, a comentat Adamsberg privind gardul viu, delicat în luna aprilie. Crescătoria de cai de rasă e în dreapta, presupun, în grajdurile de lemn. Bani mulţi. Un conac pretenţios la capătul unei alei pietruite. Ce părere ai, Danglard?

— A fost ridicat în locul unui castel. Cele două clădiri aflate de o parte şi de cealaltă a aleii principale sunt din secolul al XVII-lea. Cu siguranţă că au făcut parte dintr-o clădire cu mult mai mare. Distrusă în timpul revoluţiei, poate. Numai turnul a fost cruţat, acolo, în pădure, îi vezi vârful, era sigur un turn de veghe străvechi. Dacă am merge să aruncăm o privire, probabil că am descoperi urme datând din secolul al XIII-lea.

— Dar nu vom merge să aruncăm o privire, Danglard.

Le-a deschis o femeie după nenumărate manevre cu nişte lanţuri grele de fier. Trecută de cincizeci de ani, mărunţică şi slăbuţă dar cu o faţă rotundă şi obraji dolofani care nu se potriveau cu trupul ei, a observat

Adamsberg. Pomeţi nostimi pe un corp subţire.

— Domnul Amédée Masfauré? a întrebat Bourlin.

— Este la grajduri, reveniţi după orele 18. Iar dacă sunteţi în control pentru furnici, aflaţi că l-am făcut deja.

— Poliţia, doamnă, a spus Bourlin arătându-şi insigna.

— Poliţia? Dar le-am spus tot! Suferim deja prea mult! Doar nu o să luaţi tot circul de la capăt?

Bourlin l-a privit pe Adamsberg. Nu înţelegea nimic. Fusese poliţia aici? Înaintea lui?

— Când a venit poliţia, doamnă?

— Păi a trecut deja o săptămână! Nu vorbiţi între voi? Joi dimineaţă poliţaii au venit aici la un sfert de oră după. Şi au venit şi a doua zi. I-au interogat pe toţi, cu toţii am fost întrebaţi. Ce mai vreţi?

— Despre ce anume, doamnă?

— Nu, e clar, voi habar n-aveţi unii de ceilalţi, a spus femeia mărunţică clătinând capul, mai mult iritată decât enervată. În orice caz, au spus că au isprăvit şi ne-au restituit corpul. L-au ţinut zile întregi. Poate că l-au şi deschis şi nimeni nu a îndrăznit să spună ceva.

— Corpul cui, doamnă?

— Al stăpânului, a rostit apăsat delimitând clar silabele de parcă s-ar fi adresat unei adunături de neisprăviţi. S-a sinucis sărmanul.

Adamsberg se îndepărtase puţin de grup şi, cu mâinile la spate, mergea învârtindu-se în cerc, aruncând pietricelele prundişului în faţa lui. Atenţie, îşi spunea, dacă tot te învârţi în cerc, te înfigi în pământ ca un şurub. Un alt sinucigaş, fir-ar să fie, chiar cu o zi înainte de moartea lui Alice Gauthier. Adamsberg asculta discuţia dintre femeia slăbuţă şi comisarul gras. Henri Masfauré, tatăl lui Amédée. Se sinucisese miercuri seară – puşca era arma folosită – dar fiul îl descoperise doar a doua zi dimineaţa. Bourlin se încăpăţâna, prezenta condoleanţe, era dezolat dar venise pentru altă chestiune, nimic grav, liniştiţi-vă. Despre ce este vorba? O scrisoare din partea doamnei Gauthier primită de domnul Amédée Masfauré. Femeia

murise, trebuie să ştim care i-au fost ultimele dorinţe.

— Nu cunoaştem nicio doamnă Gauthier.

Adamsberg l-a tras pe Bourlin mai în spate.

— Mi-ar plăcea să arunc o privire în camera unde s-a sinucis tatăl.

— Adamsberg, vreau să-l văd pe Amédée ăsta, nu o cameră goală.

— Şi pe una şi pe celălalt, Bourlin. Şi ia legătura cu agenţii ca să ştim ce-i cu sinuciderea asta. Ce secţie de poliţie, Danglard?

— Aici, între Sombrevert şi Malvoisine, cred că sunt în subordinea celor din Rambouillet. Căpitanul Choiseul – acelaşi nume ca al diplomatului din perioada lui Ludovic al XV-lea – este un tip competent.

— Haide, Bourlin, fă-o, a insistat Adamsberg.

Tonul era altul: mai imperativ, semnala urgenţa, iar Bourlin a acceptat rugămintea strâmbându-se.

După zece minte de conversaţie confuză cu Adamsberg, femeia a sfârşit în cele din urmă deschizând uşa şi luând-o înainte pe culoar ca să-i conducă la etaj unde era biroul stăpânului. Obrajii bucălaţi contau mai mult decât trupul ei uscăţiv. Acestea fiind spuse, nu vedea nicio legătură între biroul stăpânului şi scrisoarea acelei doamne Gauthier şi i se părea că şi poliţaiul ăla, Adamsberg, nu vedea nici el vreo legătură. O aburea, atâta tot. Dar individul ăsta, glasul sau zâmbetul lui sau nu ştiu ce îi aducea aminte de fostul ei învăţător. Care te-ar fi convins să înveţi pe de rost toată tabla înmulţirii într-o singură seară.

Adamsberg aflase numele femeii – Céleste Grignon –, lucra pentru familia Masfauré de douăzeci şi unu de ani, când cel mic avea şase ani. Cel mic, adică Amédée Masfauré, era sensibil, era plăpând şi nu trebuia atins nici cu o floare măcar.

— Iată, a spus ea deschizând uşa biroului şi făcându-şi cruce mai apoi. Amédée l-a găsit dimineaţa, pe scaun, la masă. Mai avea puşca între picioare.

Danglard se plimba prin cameră, examina pereţii

acoperiţi de cărţi, teancurile de reviste de pe covor.

— Era profesor? a întrebat.

— Mai mult decât atât, domnule, era un savant. Şi încă şi mai mult, era un geniu. Un geniu în chimie.

— Şi cu ce se ocupa geniul acesta al chimiei?

— Să descopere cum poate fi curăţat aerul. Aşa, cum ai trece cu aspiratorul pe cer iar murdăria ar rămâne în sac. Un sac enorm, desigur.

— Să cureţe aerul? a spus deodată Bourlin. Vreţi să spuneţi să fie curăţat dioxidul de carbon, CO_2?

— Cam aşa ceva. Să elimini jegul, fumul, toată murdăria pe care suntem obligaţi să o respirăm. Un geniu şi un binefăcător pentru umanitate. Chiar şi domnul ministru a dorit să-l vadă.

— Va trebui să îmi vorbiţi despre asta, a spus Bourlin cu emoţie în glas, iar Céleste l-a privit dintr-odată cu alţi ochi.

— Ar fi mai bine să discutaţi cu Amédée. Sau cu Victor, secretarul stăpânului. Dar vorbiţi mai încet, corpul stăpânului este aici, în casă, înţelegeţi.

Adamsberg îşi făcea de lucru pe lângă fotoliul mortului, pe lângă birou, un obiect de mobilier greoi, acoperit cu o bucată de piele verde, uzată în dreptul locului unde victima îşi ţinuse braţele, plină de zdrelituri. Céleste Grignon şi Bourlin îi întorseseră spatele şi se întreţineau pe seama dioxidului de carbon. Adamsberg a rupt o filă din carneţel şi a haşurat rapid cu creionul suprafaţa acoperită de piele în timp ce Danglard continua să examineze pereţii camerei, cercetând cărţile şi tablourile. Un singur tablou, unul singur, distona cu ordinea erudită. O oroare, trebuie spus, o privelişte a Văii Chevreuse în trei nuanţe de verde, acoperită cu mici pete de roşu. Céleste Grignon s-a apropiat de el.

— Aşa-i că-i urât? a şoptit ea.

— Cam aşa, a răspuns Danglard.

— E de-a dreptul oribil, a continuat ea. Te întrebi de ce domnul Henri a agăţat chestia asta în birou. Mai ales că-n peisajul ăsta nici măcar nu e aer, iar el iubea aerul. Zici că

e etanş, cum se spune.

— Într-adevăr. E, cu siguranţă, o amintire.

— Nici măcar. Eu l-am făcut. Să nu fiţi stânjenit, a reluat ea imediat. Vă pricepeţi, asta e. Nu trebuie să vă simţiţi prost.

— Poate că dacă veţi exersa în continuare, a încercat Danglard, stingherit. Dacă aţi picta mai mult?

— Pictez mult. Am vreo şapte sute dintr-astea. Aceleaşi. Asta îl distra pe domnul Henri.

— Şi micile pete roşii?

— Dacă le priveşti cu o lupă vezi că sunt nişte gărgăriţe. Astea îmi ies cel mai bine.

— E un mesaj?

— Habar n-am, a răspuns Céleste ridicând din umeri, apoi depărtându-se cu totul dezinteresată de „creaţia” sa.

Céleste era mult mai cooperantă – poliţaii ăştia erau totuşi mai amabili decât jandarmii care îi busculaseră de parcă ar fi fost nişte obiecte – şi îi rugase să aştepte în salonul mare de la parter unde adusese şi ceva de băut. Îl vor vedea pe Amédée cam în douăzeci de minute, atât durează până merge cineva la grajduri şi revine de acolo, înainte de a ieşi i-a rugat din nou să vorbească încet.

— Ce-au zis colegii noştri? l-a întrebat imediat Adamsberg pe Bourlin.

— Că Henri Masfauré s-a sinucis şi că nu există niciun dubiu în această privinţă. A stat pe scaun, şi-a pus puşca între picioare şi şi-a tras un glonţ în gură. Mâinile şi cămaşa sunt în întregime impregnate cu praf de puşcă.

— Cu ce deget a apăsat?

— S-a folosit de ambele mâini, degetul mare al mâinii drepte peste degetul mare al mâinii stângi.

— Când spui „în întregime” impregnate cu praf, vrei să spui că şi degetul cel mare era pătat de praf? Au identificat praf şi sub degetul cel mare al mâinii drepte?

— Exact asta a spus şi Choiseul. Nu-i o înscenare. Nu avem de-a face cu un asasin care a pus arma în mâna tipului şi i-a apăsat degetul. Avem şi un motiv: chiar în seara respectivă avusese loc o scenă teribilă între tată şi

fiu.

— Cine spune asta?

— Céleste Grignon. Nu locuieşte aici, dar venise să-şi ia un şal de lână. Nu a auzit clar ce îşi spuneau cei doi, dar ţipau unul la celălalt. Din câte spun colegii noştri, Amédée îşi cerea dreptul de a fi independent, în timp ce tatăl îl ţinea legat aici, impunându-i să preia succesiunea grajdurilor. S-au despărţit furioşi, tulburaţi, iar tatăl a ieşit să facă o plimbare călare, noaptea, ca să-şi calmeze nervii.

— Şi fiul?

— A mers la culcare, dar nu a putut să adoarmă. Locuieşte într-una dintre clădirile de la intrare.

— Poate să confirme cineva?

— Nimeni. Însă Amédée nu avea praf pe mâini. Victor, secretarul lui Henri Masfauré – locuieşte în cea de a doua clădire, cea din faţa celei în care locuieşte Amédée –, l-a văzut întorcându-se noaptea târziu, aprinzând lumina care a rămas aşa toată noaptea. Amédée nu e genul care să stea de veghe, Victor a ezitat să îl viziteze. Cei doi tipi se împacă bine. Pe scurt – sinucidere. Şi nicio legătură cu ancheta noastră. În schimb, vreau să văd scrisoarea trimisă de Alice Gauthier.

Adamsberg, care nu putea sta locului prea mult, se plimba de la fereastră la perete, în linie dreaptă, nu în cerc.

— Choiseul a prelevat probe? a întrebat el.

— Strictul necesar. Valoarea alcoolemiei: 1,57. Cam mult, totuşi, cu toate astea nu s-au găsit nici paharul, nici sticla. Omul nostru a băut înainte, ca să-şi facă mai mult curaj dar, se pare, a lăsat totul lună. Rezultatul testelor obişnuite: negativ. Şi tot negativ şi cel pentru drogurile comune, cele mai accesibile.

— Nici GHB?[2] a întrebat Adamsberg. Cum se cheamă celălalt, Danglard?

[2] GHB (acid gamahidroxibutiric) este un drog folosit ca anestezic sau ca drog recreațional *(n.trad.)*.

— Rohypnol.[3]

— Exact. Foarte util dacă vrei să-l determini pe un tip să ţină o puşcă în mâini. Câteva picături într-un pahar sunt de ajuns; asta ar explica şi dispariţia paharului. Oricum, este prea târziu. Probele sunt irelevante după douăzeci şi patru de ore.

— Putem, totuşi, să verificăm folosind firele de păr, a spus Danglard. În firele de păr urmele pot rămâne şapte zile.

— Nu avem nevoie nici măcar de asta ca să fim siguri, a răspuns Adamsberg clătinând din cap.

— Ce naiba! a izbucnit Bourlin. „Sinucidere”. Ce mai vrei? Choiseul nu-i un începător.

— Choiseul nu cunoştea semnul descoperit în baia lui Alice Gauthier.

— Adamsberg, am venit aici pentru scrisoare.

— Înainte chiar de a citi scrisoarea, poţi să o suni pe căpuşa grasă şi să-i spui că nu clasezi cazul.

Când venea din partea lui Adamsberg, Bourlin ţinea cont de acest gen de sfat laconic.

— Explică-mi, l-a rugat. Vor ajunge în mai puţin de cinci minute.

— Nu trebuie să-i reproşăm nimic lui Choiseul. Trebuie să ştii ce cauţi ca să găseşti. Uite, a continuat întinzându-i lui Bourlin foaia ruptă din carnet. Am luat amprenta asta în grabă de pe pielea zdrelită de tăieturi care acoperă biroul. Iar asta, a spus el desemnând cu degetul câteva linii, se observă foarte bine.

— Semnul, a spus Danglard.

— Da, pielea a fost tăiată ca să-l poată desena. Iar urmele tăieturilor sunt recente.

Céleste a deschis uşa abia trăgându-şi sufletul.

— Când v-am spus că cel mic nu e bine! Tocmai i-am spus că vreţi să-l vedeţi pentru scrisoarea doamnei Gauthier şi s-a dat un pas îndărăt, Victor a vorbit cu el, dar a încălecat pe Dionysos şi a plecat în pădure. Imediat

[3] Este o substanță cu acțiune hipnotică și sedativă, anxiolotică și relaxantă *(n.trad.)*.

Victor a încălecat pe Hécate şi a mers după el. Fiindcă Amédée a plecat fără cască şi fără şa. În plus, a plecat pe Dionysos, iar el nu e suficient de puternic pentru asta. O să cadă mai mult ca sigur de pe cal.

— Şi la fel de sigur este că nu vrea să stea de vorbă cu noi, a spus Bourlin.

— Doamnă Grignon, vă rog să ne arătaţi drumul spre grajduri.

— Spuneţi-mi Céleste.

— Céleste, Dioniysos ascultă când este chemat?

— Ascultă dacă este fluierat într-un anumit fel. Dar numai Fabrice ştie cum se face. Fabrice este responsabil la grajduri. Numai că, atenţie, nu-i tocmai un tip simpatic.

Nu aveai cum să te înşeli asupra identităţii bărbatului care le-a ieşit în întâmpinare de îndată ce s-au apropiat de grajduri. Scund, vânjos ca un taur, bărbos şi cu o faţă de urs bătrân gata să-şi înfrunte duşmanul.

— Domnul? a întrebat Bourlin întinzându-i mâna.

— Fabrice Pelletier, a răspuns bărbatul încrucişându-şi braţele scurte pe piept. Şi voi?

— Comisarul Bourlin, comisarul Adamsberg şi comandantul Danglard.

— O gaşcă simpatică. Nu intraţi în grajd, o să speriaţi caii.

— Până una alta, i-a retezat-o Bourlin, ai doi cai care aleargă de nebuni prin pădure.

— N-am orbit.

— Fluieră-l pe Dionysos, te rog.

— Dacă am chef. Şi mi se pare că Amédée tocmai v-a scăpat printre degete.

— E un ordin, a tunat Bourlin. Sau vei fi acuzat că nu ajuţi o persoană aflată în pericol.

— Nu sunt la ordinele nimănui. Doar şeful îmi ordonă, a replicat ţinându-şi în continuare braţele încrucişate pe piept. Iar şeful e mort.

— Fluieră-l pe Dionysos sau te duc pachet la secţie, domnule Pelletier.

În acel moment Bourlin era la fel de simpatic precum era bruta care avea grijă de grajduri. Doi masculi bătrâni, faţă în faţă, cu ghearele scoase şi dinţii rânjiţi.

— Fluieră-l tu!

— Vă amintesc: Amédée a încălecat fără cască şi fără şa.

— Fără şa? a spus Pelletier. Pe Dionysos? Nu-i întreg la minte, băiatul ăsta!

— Prin urmare, eşti orb. Fluieră-l odată, la naiba!

Grăjdarul s-a îndreptat cu paşi grei spre marginea pădurii şi a fluierat lung, de mai multe ori. Un fluierat sofisticat şi foarte melodios, despre care nu ţi-ai fi închipuit că poate ieşi de pe buzele groase ale unui asemenea individ.

— Uite-aşa, a spus Adamsberg.

Câteva minute mai târziu, un bărbat tânăr cu bucle blonde se îndrepta spre ei cu capul în pământ, ţinând o iapă de dârlogi. În pădure încă se mai auzea şuieratul sofisticat al lui Pelletier.

— El e Victor, secretarul? a întrebat-o Danglard pe Céleste.

— Da. Dumnezeule, nu l-a găsit!

Exceptând buclele uimitoare, bărbatul, la vreo treizeci şi cinci de ani, nu era frumos. Avea un chip încruntat şi melancolic, nasul borcănat şi buzele groase, frunte îngustă, adăpostind nişte ochi mici şi apropiaţi, un gât scurt. A dat mâna cu cei trei poliţişti fără să le acorde prea multă atenţie, privind-o numai pe Céleste.

— Îmi pare rău, Céleste, a spus el. Nu era cu mult înaintea mea, auzeam tropotul până când s-a împotmolit stupid în rămurişul de la Sombrevert. Chiar acolo unde furtuna a pus totul la pământ. Hécate s-a izbit de un trunchi de copac şi şchioapătă. Ce perdaf o să-mi dea Pelletier...

Un zgomot depărtat de copite i-a făcut să-şi întoarcă privirile spre pădure. Era Dionysos, singur.

— Maica lui Dumnezeu! a ţipat Céleste ducându-şi mâna

la gură. L-a trântit!

Pelletier, aflat mai departe, i-a făcut semn să se liniştească. Venea şi Amédée în urma lui, amărât, ca un puşti recalcitrant găsit după ce fugise de acasă.

— Trebuie să recunoaştem – Pelletier e tare, a spus Céleste dintr-o suflare. Poate să vă aducă înapoi orice animal. Şi să-l vedeţi la dresaj. Aşa cum spunea stăpânul – şi şi-a făcut semnul crucii – „dacă ar fi fost numai firea lui, aş fi scăpat de mult de el. Dar nu mă pot lipsi de un asemenea tip. Trebuie să-l iei şi cu bune şi cu rele. Ca pe toată lumea, Céleste, şi cu bune şi cu rele”, aşa spunea el mereu.

Amédée s-a lăsat strâns în braţe de Céleste fără să reacţioneze. Apoi şi-a întors spre cei trei poliţişti privirea inexpresivă. Era frumos: nas drept, buze bine conturate, gene foarte lungi, bucle negre. Fruntea îi era acoperită de sudoare, iar obrajii împurpuraţi de efort. Delicateţe romantică, şarm feminin, obraz neted.

— Îmi pare rău, Pelletier, i s-a adresat Victor responsabilului de la grajduri care palpa îngrijorat piciorul lui Hécate. Am vrut să-l ajung din urmă.

— Nu prea ţi-a ieşit, băiete.

— A luat-o spre Sombrevert. Hécate şi-a prins piciorul într-o creangă.

Pelletier s-a ridicat şi şi-a lipit obrazul de gâtul iepei, mângâindu-i coama.

— Uite-aşa, a repetat Adamsberg.

— Nu şi-a rupt nimic, a spus Pelletier. Ai noroc, altminteri ţi-aş fi tras o bătaie soră cu moartea. Nu trebuia s-o iei pe Hécate pentru o cursă ca asta, ci pe Artemis. Vede ramurile, sare la înălţime, ce naiba, doar ştii. O doare, am să-i dau cu o alifie.

În timp ce ducea iapa la grajduri, s-a întors către poliţişti.

— Hei! a strigat el cu glas puternic. Decât să vă pierdeţi nenorocitul vostru timp scotocindu-mi trecutul, mai bine vi-l spun eu. Am stat patru ani la pârnaie. Atâta am bumbăcit-o pe nevastă-mea că într-o zi i-am rupt mâna, ba

i-am rupt şi toţi dinţii. Asta a fost acum douăzeci şi cinci de ani. Se pare că şi-a pus proteză şi s-a măritat. Hai că v-am scăpat să vă mai bateţi capul. Nu-i problemă, aici toată lumea ştie, n-am minţit. Doar că nu i-am făcut felul şefului, dacă asta vă interesează. Nu bumbăcesc decât femei, şi le bumbăcesc pe-ale mele. Dar nu mai am o femeie a mea.

Şi Pelletier s-a îndepărtat demn, ţinând tandru iapa după gât.

VII

Céleste făcuse încă un rând de cafele „ca să mai treacă emoţiile”, de parcă ar fi spus „trebuie să şteargă praful”, şi ceai cu lapte pentru Amédée. Completase gustarea cu fursecuri şi o prăjitură cu stafide. Danglard s-a servit imediat, iar Bourlin l-a imitat. Era trecut de şapte seara şi de-abia dacă mâncase ceva. Se aflau din nou în camera mare de la parter, cu ferestre înalte, mai multe rânduri de covoare, statui, tablouri rânduite unul lângă celălalt.

Dar fără pantofi.

— Aici nu se intră cu murdăria de pe tălpile pantofilor, ordonase Céleste. Îmi cer scuze, dar trebuie să vă descălţaţi.

Cu toţii erau în şosete, ceea ce făcea situaţia stânjenitoare şi eroda autoritatea forţelor de ordine. Adamsberg ar fi preferat să-şi scoată şi şosetele – totdeauna eşti mai elegant gol decât pe jumătate dezbrăcat – dar Bourlin a avut inspiraţia să se opună, argumentând că au tălpile pantofilor curate. Dar Céleste i-a răspuns pe un ton care nu admitea replică: „Întotdeauna murdăria se lipeşte de tălpile pantofilor”. Lui Adamsberg afirmaţia i s-a părut foarte justă şi l-a convins pe Bourlin să accepte, fie şi pentru că nu era momentul să-şi piardă recentul aliat. Şi, din nou, Céleste le-a sugerat să vorbească încet.

— Este adevărat, a spus Amédée după ce şi-a pus de vreo zece ori un picior peste celălalt, arătându-şi şosetele roşii pe sub blugii rupţi. Este adevărat. Nu voiam să vorbesc. Aşa că am plecat. Asta-i tot.

— Nu voiaţi să vorbiţi despre tatăl dumneavoastră sau despre scrisoarea primită de la Alice Gauthier? l-a întrebat Bourlin.

— Despre Alice Gauthier. Scrisoarea pe care mi-a trimis-o este o chestiune între mine şi ea. Şi consider că nu sunt îndreptăţit să v-o arăt fără acordul ei. Nu ştiu de ce v-ar putea interesa. Este o chestiune între mine şi ea.

— Acordul ei nu-l vom avea, a spus Bourlin lungindu-şi picioarele groase sub faţa de masă şi ascunzându-şi-le astfel. Doamna Gauthier a murit marţea trecută. Şi scrisoarea aceea este ultimul document scris de ea.

— Dar am văzut-o luni! a protestat sincer Amédée.

O reacţie inevitabilă, pe cât de firească pe atât de spontană, de parcă faptul de a fi văzut o persoană într-o zi de luni făcea inacceptabilă moartea acesteia în ziua următoare. Moartea subită este neînţeleasă.

— Medicul îi mai dăduse câteva luni de trăit, a continuat tânărul. Din acest motiv îşi punea ordine în lucruri. Importante sau mai puţin importante, ca să o citez.

— Şi-a tăiat venele în cadă, a spus Bourlin.

— Nu cred asta, a replicat imediat Amédée. Începuse un puzzle enorm, o lucrare a lui Corot. Nădăjduia să poată isprăvi cerul înainte să se prăpădească. Cerul este partea cea mai complicată. Să fac în aşa fel încât să pară că am ajuns acolo, o citez din nou.

— Ar fi putut să vă mintă.

— Nu cred.

— Pentru că o cunoaşteţi bine?

— Luni am văzut-o pentru prima oară în viaţa mea.

— Aţi vizitat-o din cauza scrisorii?

— Ce alt motiv aş fi avut? Şi presupun că vreţi să vedeţi scrisoarea?

Amédée Masfauré vorbea repede, cu un debit nervos, mai nervos decât s-ar fi crezut, judecând după trăsăturile sale gingaşe. A scos un plic din buzunarul interior al hainei şi i l-a înmânat comisarului gras cu un gest crispat, stângace. Adamsberg şi Danglard s-au apropiat ca să citească.

Stimate domn,

Nu mă cunoaşteţi, prin urmare scrisoarea mea vă va surprinde. Este vorba despre mama dumneavoastră, Marie-Adélaïde Masfauré şi de sfârşitul ei tragic pe acea insulă stâncoasă din Islanda. Vi s-a spus că a murit de frig. Nu este adevărat. Am făcut parte din grupul de călători,

am fost acolo şi ştiu. În zece ani nu am găsit curajul să vorbesc, dar nici nu am avut un somn liniştit. Un comportament egoist – sunt o egoistă –, însă în pragul morţii vreau să vă spun adevărul pe care aveţi dreptul să îl ştiţi şi pe care eu şi ceilalţi vi l-am ascuns. Vă rog să veniţi cât mai repede, între orele 19 şi 20 când sunt singură, fără infirmieră.

A dumneavoastră,
Alice Gauthier

33 bis rue de la Tremblaye
75015-Paris
Scara B, etaj 5, în faţa liftului

PS: Aveţi grijă să nu vă vadă cineva, intraţi pe uşa din spate a clădirii (de la numărul 26, rue des Buttes), încuietoarea este uşor de deschis cu o şurubelniţă subţire. Numai dacă nu este stricată, aşa cum se întâmplă mai mereu.

Bourlin a îndoit scrisoarea cu un aer grav.

— Nu ştiam că v-aţi pierdut mama.

— Au trecut zece ani, a răspuns Amédée. Nu am avut dreptul să-mi însoţesc părinţii în Islanda, aveam doar şaptesprezece ani. Mama a avut chef deodată „să meargă să se purifice în mijlocul gheţurilor eterne”, nu voi uita niciodată vorbele acestea şi nici entuziasmul ei. Tata s-a lăsat convins, aproape vrăjit. Gheţurile eterne nu erau chiar ceea ce-şi dorea. Dar nu puteai lupta împotriva entuziasmului mamei mele. Era simpatică, optimistă, în fine, irezistibilă. Unii vă vor spune că era vorace dar se întâmpla să fie aşa pentru că totul o amuza şi pentru că îşi dorea totul. Aşa că au plecat. Ea, tata şi cu Victor. Pe Victor călătoria l-a entuziasmat de-a dreptul – era pentru prima oară când mergea în străinătate. Şi s-au întors doar ei doi, tata şi cu Victor. Mama murise de frig, aşa mi-au spus.

Amédée şi-a tras nasul şi, neştiind cum să continue, îşi masa degetele de la picioare, adică le răsucea în fel şi chip.

— Îmi aduc aminte, a intervenit Danglard. Nu-i vorba despre grupul acela de zece turişti care au fost prinşi de ceaţă timp de două săptămâni? Undeva, pe o insulă, în nordul extrem? Au trăit fiindcă s-au hrănit cu focile aduse de mare pe ţărm.

— Mi-aţi spus că nu ştiaţi nimic despre mama, a reacţionat Amédée. Dar aţi anchetat deja cazul, nu?

— Nu. Mi-am adus aminte, atât.

— Comandantul ţine minte tot, a explicat Adamsberg.

— Ca Victor, a spus Amédée punându-şi celălalt picior peste genunchi şi trăgând apoi de degetele piciorului pus pe covor. Are o memorie anormală. Din acest motiv l-a angajat tata. Nici măcar nu trebuie să ia note ca să întocmească procesul-verbal al unei şedinţe. Şi totuşi la chimie nu se pricepe deloc.

— Iar doamna Gauthier v-a oferit o altă versiune a morţii mamei dumneavoastră, a continuat cu blândeţe Adamsberg.

Amédée s-a dezinteresat brusc de picior şi şi-a pus braţele pe masă. Acum, îşi răsucea degetele de la mâini care semănau cu nişte picioare de păianjen. Făcea parte dintre cei capabili să-şi îndoaie ultima falangă a degetelor şi s-o întoarcă în spate. Părea că pe masă se desfăşoară un dans rapid şi surprinzător.

— A scris că era egoistă şi nu minţea. Puţin îi păsa de mine şi cât rău îmi făceau dezvăluirile ei nenorocite. Voia să se ridice la ceruri înveşmântată în alb şi cu aripi de înger, asta-i tot. Ei bine, nu e deloc imaculată. Din cauza ei s-a sinucis tata. Dar şi din cauza mea. Şi a nenorocitei ăsteia de femeie cumsecade.

Céleste ieşise şi revenise cu o cutie de batiste de hârtie pe care o pusese lângă băieţelul ei drag. Amédée şi-a suflat nasul şi a pus batista mototolită pe masă.

— Mulţumesc, doică, a spus cu voce blândă.

— Vă deranjează dacă înregistrăm? a întrebat Bourlin.

Amédée a lăsat impresia că nu aude sau că nu-i pasă. Bourlin a pus pe masă micul reportofon.

— Şi ce a mai spus nenorocita de femeie cumsecade? a reluat Adamsberg.

— Că mama fusese asasinată pe insulă! Şi că toată lumea şi-a ţinut gura!

— Cine a asasinat-o?

— A refuzat să-mi spună numele asasinului. Mi-a explicat că trebuia să tacă pentru a mă proteja. Nu zău! Că individul era extrem de periculos, de rău, de nemilos. Abominabil, crunt. Mai întâi îl trimisese pe lumea cealaltă pe un alt membru al grupului, un fel de soldat care nu voia să i se supună. A scos un cuţit şi l-a înjunghiat dintr-o singură lovitură. Toată lumea era îngrozită, mai puţin ucigaşul care a târât cadavrul şi l-a aruncat în apă, printre gheţurile banchizei.

Amédée şi-a suflat nasul din nou. Ajunsese la momentul culminant, la descrierea morţii mamei sale şi ezita.

— Hai, continuă, a şoptit Adamsberg.

— Trei zile, sau patru, nu mai ţin minte, după aceea, pe când erau încă şi mai slăbiţi de frig, de foame, iar ceaţa nu se ridicase, ticălosul a spus că „o să mi-o trag repede cu cineva înainte să crăp”. Toţi au tăcut, fiindcă de la moartea soldatului tuturor le era frică de el. Era şeful şi îl ascultau, pentru că îi teroriza. Medicul – era şi un medic printre ei, îi spuneau „Doc”- a replicat totuşi: „Nici măcar de asta n-ai fi capabil, nu-i momentul să te dai mare” sau ceva similar. Asta l-a scos din minţi pe individ care s-a luat de tatăl meu: „Ia zi, şi tu crezi că n-o să mi-o trag cu gagică-ta?” Tata s-a ridicat clătinându-se, iar ceilalţi i-au despărţit ca să calmeze spiritele.

Amédée a luat o batistă de hârtie.

— Ne pare rău, a spus Bourlin.

— În timpul nopţii mama a ţipat şi toţi s-au trezit. Tipul era peste ea şi îşi băgase mâinile… în fine îşi plimbase mâinile… Mama a găsit puterea să-l respingă şi individul a căzut cu fundul în foc. Nu mă miră deloc, aşa cum ştiu că era mama, a adăugat Amédée zâmbind poznaş. Individul se

ridicase şi se lovea peste fese ca să stingă flăcările. Era caraghios şi, vă daţi seama, umilit. Mai rău, mama îşi bătea joc de el făcându-l cum îi venea la gură: porc, poponar... Şi mama avea un vocabular nelimitat în domeniu. Individul parcă o luase razna. S-a repezit la mama şi i-a înfipt cuţitul în inimă. Apoi a mers să o arunce în apă. Cu o torţă ca să poată vedea drumul. Iar tata nici măcar nu a schiţat vreun gest. Nici el, nici ceilalţi.

Tânărul a luat două batiste. Avea deja o grămăjoară lângă mâinile lui agitate.

— De ce nu l-au omorât? a continuat Amédée. Erau zece! Zece contra unu! „Ascendentul" mi-a replicat Alice Gauthier. Individul avea un „ascendent" asupra lor. Şi numai el era în stare să bată insula în lung şi în lat sperând că va găsi ceva de mâncare. În cazul în care vreun pinguin sau vreun papagal de mare ar fi călcat pe acolo. Aşa că îşi ţineau gura şi aşteptau pasivi, fără vlagă. Iar într-o seară, plin de sânge şi puţind a peşte, le-a adus o focă. Îi zdrobise spinarea cu o bâtă. Tata şi Doc s-au ridicat să-l ajute să târască animalul şi să-l tranşeze. Individul le-a ordonat să arunce nişte bolovani în foc şi aşa au fript carnea.

Acum Amédée se ştergea la nas cu mâna.

— Când povestea despre asta, ochii mici şi inexpresivi ai lui Alice Gauthier străluceau de parcă ar fi istorisit cel mai grozav festin din viaţa ei, un somon uriaş ori mai ştiu eu ce. Au tras de foca asta mai multe zile. Trebuie să recunoaştem că ticălosul ar fi putut, la urma urmei, să-i omoare pe toţi şi să păstreze animalul ucis numai pentru el. Dar, nici pomeneală, a hrănit pe toată lumea. Trebuie să recunoaştem chestia asta, a spus Alice Gauthier. Iar când ceaţa s-a risipit au avut suficientă energie ca să traverseze banchiza înapoi şi să ajungă pe insula Grímsey. Asta e.

Cum trecuse de momentul morţii mamei sale, vocea lui Amédée deveni mai sonoră şi mai puţin fonfăită.

— Numai că le-a spus: „Cei doi au murit de frig. E clar? I-am găsit îngheţaţi dimineaţa. Dacă vorbeşte vreunul, vă omor pe toţi aşa cum am omorât foca. Şi, dacă nu e de

ajuns, vă omor şi copiii iar dacă nu aveţi copii, vă omor nevestele, dacă nu aveţi nevastă vă omor mamele, surorile, fraţii şi pe toţi cei din neamul vostru care îmi vor cădea în mâini. La cea mai mică greşeală, am terminat cu voi. Poate gândiţi «Îl denunţăm şi va înfunda puşcăria.» Greşit. Am băieţii mei devotaţi ca nişte sclavi. Vor fi anunţaţi de îndată ce vom sosi pe insula Gímsey, de...”

Amédée se încrunta, încercând să găsească urmarea în memoria lui nesigură.

— Alice Gauthier a folosit un cuvânt straniu. Da, îi va anunţa pe băieţii lui prin „tölva”. „Tölva” înseamnă calculator, m-a lămurit ea. Pentru că islandezii se luptă împotriva americanismelor. „Tölva”, adică „vrăjitoarea care ţine socotelile”. Calculatorul, înţelegeţi? Mamei i-ar fi plăcut – „vrăjitoarea care ţine socotelile”. Mama nu se pricepea deloc la calculatoare.

Tânărul a zâmbit numai pentru el, ignorând o clipă prezenţa celor trei poliţişti.

— Scuze, a spus el către ei. Individul a continuat explicaţiile: „Şi dacă sunt la răcoare, situaţia nu se schimbă deloc. Ştiţi de ce sunt în stare. Şi îmi sunteţi datori vânduţi. V-am salvat vieţile voastre amărâte, adunătură de nenorociţi, pe niciunul dintre voi nu l-a dus mintea să găsească haleală, niciunul nu s-a zbătut, niciunul nu a mers cu mine prin ceaţă. Nu, aţi stat ca nişte nevolnici, nu v-aţi dezlipit de lângă foc, zdrenţelor, fericiţi să vă îndopaţi din foca mea”, a spus el, mai mult sau mai puţin. Şi era adevărat, mi-a mărturisit Alice Gauthier. Tot aşa cum era adevărat că îi înspăimânta. Inclusiv pe ea, a ţinut să adauge. Iată de ce, timp de zece ani, nimeni nu l-a denunţat pe asasinul mamei mele şi al soldatului. Nici măcar tata! Care şi-a ţinut gura, atât de înfricoşat era. El care nu ezita să lupte pentru aerul planetei, da, i-a fost frică.

Amédée se înflăcărase şi, în picioare, lovea cu mâna lui foarte mobilă în masă, răspândind batistele de hârtie folosite.

— Şi, da, pentru asta am ţipat la el! După ce am plecat

de la Alice Gauthier am stat vreo două zile la Paris, năucit, eram distrus, nu mai voiam să-l văd pe ticălosul de tata. Până la urmă m-am întors miercuri seară şi m-am dus direct la el. Asta nu le-am spus poliţiştilor, le-am zis că voiam să fiu independent sau mai ştiu eu ce. L-am făcut albie de porci. Îl pusesem la punct şi eram satisfăcut, eram fericit să-l văd la pământ, să văd cum geniul se bălăceşte în josnicia proprie. Geniul care îl lăsase să scape pe asasinul soţiei sale! Atunci, chiar mai înainte de a-şi bea paharul de whisky...

— Scuze, a intervenit Bourlin, bea whisky?

— Da, în fiecare seară, două pahare. A şters-o ca un laş ca să ia calul şi să galopeze prin pădure dar mai înainte, cu mâna pe clanţă, mi-a spus: „Ne ameninţase că ne va omorî şi copiii. Da, m-am gândit la mine dar şi la tine. Întreabă-te ce ai fi făcut în locul meu.” „Mai bine aş fi crăpat decât să fiu în locul tău!”, am urlat. M-am întors la mine de parcă mi-aş fi pierdut minţile. Am auzit tropăitul calului – se întorsese – şi doream să-l văd pe tata arzând în iad. După trei ore, mă mai liniştisem. Sigur că a vrut să mă protejeze. Aşa că dimineaţa am mers la el ca să discutăm cu calm. Am urcat în birou şi l-am găsit mort. Se omorâse din cauza mea.

Amédée şi-a trosnit fiecare deget. Se pricepea şi la asta. Céleste plângea în tăcere într-un colţ. Adamsberg şi-a mai pus puţină cafea, prăjitura se mâncase deja, undeva orologiul dintr-un sat bătea ora 20:30, se înnoptase.

— Asta-i tot, a spus Amédée. Poate că nu am reprodus exact vorbele ei, dialogurile, toate cele, nu am memoria lui Victor. Dar aşa a fost. Măcar mama l-a trântit cu fundul în foc, a fost singura care a îndrăznit să-l înfrunte. Sunteţi obligaţi să spuneţi ce s-a întâmplat în Islanda?

— Nu, a răspuns Bourlin.

— Acum pot pleca?

— Încă ceva, a intervenit Adamsberg arătându-i un desen. Aţi mai văzut semnul acesta?

— Nu, a spus Amédée surprins. Ce este? Un H? De la Henri?

— Iată, a spus Bourlin după ce Amédée plecase, frecându-şi pântecele ca să-şi mai potolească foamea care începea să-l chinuie. După ce a mărturisit, Alice Gauthier are conştiinţa împăcată şi îşi taie venele în cadă. Amédée are dreptate: a vorbit doar ca să fie ea împăcată, fără să-i pese de urmările pe care le va aduce mărturisirea asupra tânărului. Iar dacă „ticălosul” îi omoară pe toţi care îl trădează, acum era rândul lui să-i închidă gura.

— Nu scrie în raport că am vorbit cu el.

— În ce raport? a întrebat Bourlin.

Cei trei bărbaţi mergeau pe aleea întunecoasă; Danglard păşea pe pietriş – de teamă să nu îşi strice pantofii –, în timp ce Adamsberg, dimpotrivă, mergea pe lângă poteca pietruită, neratând niciun prilej de a călca pe iarbă. O dovadă în plus, cum spusese răutăcios chestorul – care îl stima pe comisar dar nu-l avea la inimă – că Adamsberg nu atinsese niciodată un standard normal de civilizaţie. De când în Paris erau lăsate să crească buruienile pe sub grilajele care protejează copacii, Adamsberg făcea în aşa fel încât să poată păşi pe aceste grilaje care deveneau nişte zone infime de sălbăticie. Printre ierburile peste care călca, o plantă anume îşi lăsa ghemotoace ţepoase pe pantaloni încât trebuia să le dezlipeşti unul câte unul. A ridicat piciorul drept şi a observat în întuneric vreo zece-douăsprezece prinse de stofa pantalonilor şi a desprins unul. Erau rapide, eficace, nu abandonau cu una, cu două prada, deşi nu aveau labe. Uitase numele acestei plante pe care îl ştiau până şi copiii.

În ceea ce-l priveşte pe Bourlin, nu se putea concentra foarte mult atunci când îi era foame. Era obligat să conchidă repede.

— Vreo problemă, Adamsberg?

— Niciuna.

— Mărturisirile lui Alice Gauthier au avut consecinţe tragice, a rezumat Bourlin: Amédée îşi insultă tatăl şi, a doua zi, când revine ca să mai dreagă busuiocul, este prea târziu. Henri Masfauré s-a sinucis fiindcă a pierdut

încrederea fiului său.

— Mergeţi drept înainte, a spus Adamsberg observând că cei doi se pregăteau să facă un ocol. Avem nevoie şi de varianta lui Victor despre călătoria în Islanda, mai înainte ca el să poată discuta cu Amédée. Céleste spune că locuieşte în această clădire şi că nu mănâncă împreună cu ceilalţi.

— Ce noutăţi am putea afla de la Victor? a întrebat Bourlin ridicând umerii lui mari.

— Şi semnul? a întrebat Danglard.

— Cu siguranţă că este un semn al grupului care a fost în Islanda, a spus Bourlin din ce în ce mai morocănos pe măsură ce timpul trecea şi îi era din ce în ce mai foame. Nu vom şti niciodată.

— Ba da, vom şti, a replicat Adamsberg, aruncând cu hotărâre un ciuline uscat.

Iată, îşi amintise numele plantei. Ciuline.

— Două sinucideri, a bombănit Bourlin. Clasăm cazurile şi mergem să mâncăm.

— Ţi-e foame şi nu te poţi concentra, a spus Adamsberg zâmbind. Ce zici de asta: Amédée se întoarce a doua zi la Alice Gauthier şi, plin de mânie, o îneacă în baie? A spus chiar el că a mai stat vreo două zile la Paris. Îţi aminteşti cum a numit-o? „Nenorocita de femeie cumsecade”. Nenorocita care nu a avut curajul nici să intervină pentru a-i salva mama, nici, mai târziu, să vorbească. La fel ca tatăl lui. Cum i-a zis tatălui său?

— „Ticălosul de tata”, a precizat Danglard.

— Iar când se întoarce îl înfruntă pe acest tată ticălos şi îl omoară. De ce nu două pseudo-sinucideri, Bourlin?

— Fiindcă Choiseul şi-a făcut bine treaba: nu există urme de praf pe mâinile lui Amédée, nici pe puloverul său.

— Ţi-e foame, ăsta e motivul. Amédée îşi pune mănuşi, o haină şi iese din biroul tatălui său nepătat. Sau, dacă versiunea asta nu îţi convine, iată, ucigaşul de pe insula islandeză, individul „abominabil”. O ucide pe Alice Gauthier, apoi pe Masfauré.

— Şi cum ar fi ştiut ucigaşul ăsta că Alice Gauthier

vorbise?

— Presimte că *va* vorbi, Bourlin. Că *va* ceda. Iar pentru asta avem mai multe elemente posibile: moartea iminentă – situaţia lui Alice Gauthier –, şi el ştia. Pe patul morţii oamenii vorbesc despre secretele lor. Iar pentru Henri Masfauré – remuşcările, faptul de a fi respins de fiul său după dezvăluirile lui Alice Gauthier. Ucigaşul a spus că-i va urmări pe toţi, nu? Putem presupune că îi pândeşte în special pe cei bolnavi sau depresivi. Sau pe cei care îşi îneacă remuşcările în băutură.

— Ori pe cei credincioşi, a adăugat Danglard. Imaginaţi-vă că un preot ar fi făcut parte din grup. Se întâmplă ca preoţii să călătorească în locuri imaculate.

— Un preot care nu există, până una alta, a spus Bourlin frecându-şi pântecele. E noapte deja, a insistat el.

Adamsberg a iuţit pasul şi a bătut la uşa clădirii unde locuia Victor. Orologiul a sunat ora nouă şi un sfert iar sunetul şi-a găsit ecoul în orologiul din satul vecin.

— Înţeleg procedura dar nu vă pot urma la Paris, a spus Victor. Mâine la ora nouă dimineaţa are loc înmormântarea, vă amintiţi? Puteţi să dormiţi în maşini sau chiar în faţa uşii mele dacă vă temeţi că aş putea vorbi cu Amédée. Sau închideţi-mă şi ne revedem mâine la ora zece şi jumătate. Mai degrabă nu, totuşi, avem o soluţie mai bună, zise el după ce-l privi pe Bourlin. Mi se pare sau domnului comisar îi este foame? De vreme ce nu sunt un inculpat – căci nu sunt considerat un inculpat, aşa-i?

— Sunteţi considerat martor, a spus Adamsberg. Dorim numai să ne povestiţi despre călătoria în Islanda. Sunt patru morţi care au legătură cu această călătorie. Doi acolo, acum zece ani, şi doi săptămâna aceasta.

— Nu credeţi că e vorba de sinucideri? a întrebat Victor, cam neliniştit.

Şi dacă ucigaşul de pe insulă s-a mişcat, ar avea motive să o facă, a gândit Adamsberg.

— Nu ştim, i-a răspuns el.

— Să admitem. De vreme ce nu sunt decât martor şi

simplu povestitor, este permis, este legal, să cinăm împreună?

— Nu există niciun impediment, a replicat Bourlin nerăbdător.

Victor şi-a pus o haină de catifea reiată şi şi-a trecut mâinile prin părul blond.

— La vreo opt sute de metri de aici este un han de familie, ţinut de părinţi, de fiu şi de fiică. Merg deseori. Atenţie: este un singur meniu pe seară, nu ai de unde alege. Şi sunt doar două sortimente de vin: unul alb şi unul roşu.

Victor a încuiat uşa apoi a scos din buzunarul interior al hainei un ziar.

— Veniţi aproape de gard ca să putem citi sub felinar. Meniurile săptămânii sunt publicate în ziarul local. Marţi. Azi e marţi, aşa-i? Marţi: antreuri: *salată de pipote de pui.*

— Nu iau pipote de pui, a spus Danglard.

— Am eu grijă de porţia ta, a replicat Bourlin.

— Fel principal: *vrăbioară cu sos de piper şi chiftele de cartofi.* Ştiţi ce sunt „chiftelele de cartofi”?

— Ştim foarte bine, a răspuns Bourlin. Hai să nu mai pierdem timpul. Victor, chiar îmi eşti simpatic.

Cei patru bărbaţi mergeau repede în noapte: trei pe caldarâm şi Adamsberg alături, pe iarbă.

— Nu v-aţi născut la oraş, domnule comisar? a întrebat Victor.

— Sunt din Pirinei.

— Şi nu v-aţi obişnuit la Paris?

— M-am obişnuit cu toate. Adineaori probabil că nu am auzit bine şi nu am înţeles numele dumneavoastră de familie.

— Nu aţi auzit bine? Nu vă cred. Masfauré. Victor Masfauré. Şi nu, nu sunt fiul lui Henri, nici vărul lui, nu există nicio legătură de rudenie între noi.

Victor a zâmbit în noapte. Un zâmbet larg şi generos care evidenţia o dantură albă ce ştergea preţ de o clipă urâţenia feţei sale.

— Nicio coincidenţă, a continuat el, aproape râzând. Din cauza numelui meu i-am întâlnit pe cei din familia Masfauré. Este un patronim rar şi Henri voia să ştie dacă ne înrudeam cumva. Avea un arbore genealogic foarte amănunţit. Dar nu exista nicio legătură, a trebuit să recunoască în cele din urmă. Nu fac parte din familia lui.

— Masfauré, a gândit Danglard cu voce tare, irezistibil atras de cea mai neînsemnată ghicitoare savantă. „Mas” înseamnă mică fermă provensală. Dar „fauré”? Din Faurest, desigur? Forest, Forestier? Ferma din pădure? Strămoşii dumneavoastră erau din Provence?

— Cei ai lui Henri, da. Eu nu am strămoşi.

Victor şi-a întins braţele, obişnuit să facă adesea această confidenţă.

— Am fost abandonat la naştere şi crescut de părinţi adoptivi. Iată *Hanul scobiturii,* a continuat el arătând spre luminile de pe marginea drumului. Mergem?

— Să ne grăbim, a spus Bourlin.

— *Hanul scobiturii?* a repetat Danglard. Un nume bizar.

— Aţi pus degetul pe rană, domnule comandant, a spus Victor zâmbind. Am să vă povestesc de ce. După ce voi isprăvi cu Islanda, a spus deschizând uşa cu geamuri mici. Să scăpăm odată de nenorocita asta de întâmplare din Islanda.

Mai erau trei mese ocupate deşi era târziu pentru săteni iar Victor, după ce a îmbrăţişat-o pe hangiţă, a rugat-o să le pregătească masa cea mai îndepărtată, lângă fereastra din capătul sălii.

— Totdeauna e lume multă atunci când sunt chiftele de cartofi în meniu, i-a explicat el lui Bourlin.

VIII

Pipotele au trecut din farfuria lui Danglard în cea a lui Bourlin iar comandantul a umplut paharele. Adamsberg l-a acoperit cu palma pe al său.

— Vom asculta o mărturisire, unul dintre noi trebuie să aibă mintea limpede.

— Eu am totdeauna mintea limpede, a spus Danglard. Şi oricum înregistrăm, dacă Victor Masfauré este de acord.

Concentrat asupra dublei salate de pipote, Bourlin i-a dat reportofonul lui Adamsberg cu un gest al mâinii prin care voia să spună *scuteşte-mă când mănânc.*

— Victor, câţi eraţi?

— Doisprezece.

— O călătorie organizată?

— Nici vorbă. Fiecare venise pe cont propriu. Noi ne-am ales singuri itinerarul de la Reykjavik până în nord. Am ajuns seara pe insuliţa Grímsey, cel mai nordic punct al Islandei, şi cinam în hanul din Sandvik. Duhnea a hering. Era cald. Sandvik e un sat de lângă port, singurul, de altfel. Doamna Masfauré ţinuse morţiş să mergem pe Grímsey, fiindcă Cercul Polar trece prin insulă. Şi voia cu tot dinadinsul să calce peste Cercul Polar. Henri, soţia lui şi cu mine beam un pahar de *brennivín*[4]. Aşa spun ei rachiului. Cu siguranţă că eram cu chef. Doamna Masfauré mai ales, excitată de gândul că va păşi pe Cercul Polar şi asta era contagios. Încetul cu încetul au venit să ne salute şi alţi francezi şi să stea la masa noastră. Ştiţi cum sunt oamenii: pleacă la celălalt capăt al lumii ca să scape de ce au acasă, dar de îndată ce văd vreun compatriot, aleargă spre el ca o cămilă spre o oază. Dintre toate femeile care erau la masă în seara aceea, Marie-Adélaïde – doamna Masfauré – era de departe cea mai frumoasă. Al naibii de seducătoare. Cred că prezenţa ei i-a atras pe toţi ceilalţi la masa noastră, inclusiv pe femei.

— Irezistibilă, a spus Amédée.

[4] *Scobitura,* în lb fr. în original *(n.trad.).*

— Exact. Pe scurt, erau la masa noastră alţi nouă francezi, foarte diferiţi, cam de tot soiul. Nu ştiam nimic unii despre alţii, dar câţiva au spus cu ce se ocupă. Era prezent eternul expert în pinguini imperiali, îmi aduc aminte de faţa lui mare şi roşcovană. Mă rog, roşcovană în seara aceea. Când am stat cu toţii prinşi de ceaţă pe insulă, nici pomeneală de vreo faţă roşcovană. Mai era şi un funcţionar într-o întreprindere, nu a spus ce fel de întreprindere, părea că uitase. Şi o femeie care lucra pentru mediul înconjurător, cu amanta ei.

Bourlin a întins mâna stângă fără să lase furculiţa deoparte şi a scos o fotografie din servieta lui de piele.

— În fotografia asta e cu zece ani mai bătrână. A murit, de altfel, a spus el. Ea este amanta?

Victor a privit rapid fotografia sumbră şi a încuviinţat.

— Fără nicio îndoială. Avea urechile prea mari şi când mori, urechile nu se micşorează. Da, ea este.

— Alice Gauthier.

— Aşadar, ea i-a scris lui Amédée? Nu ştiam cum o cheamă. Un temperament de lider, foarte îndrăzneaţă, uimitoare femeie. Şi, cu toate astea, a tăcut la fel ca şi ceilalţi, s-a temut la fel ca şi ceilalţi.

— Cine erau ceilalţi? a întrebat Adamsberg.

— Era unul, înalt şi bine făcut, ras în cap şi un medic – soţia sa rămăsese la Reykjavik. De asemenea, era şi un vulcanolog, ăsta va fi un personaj important.

Bourlin apăsa cu degetul chiftelele ca să vadă cât de moi sunt. Mulţumit, l-a privit pe Victor care număra pe degete, gânditor, lăsând mâncarea să se răcească.

— Mai era şi un sportiv, poate un instructor de ski. Şi, în fine, era şi individul acela. Dar în seara respectivă nu am observat nimic înspăimântător.

— Trebuie să mănânci, aproape că i-a ordonat Bourlin. Ce ai observat?

— Nimic. Era un ins oarecare, nici antipatic, nici drăguţ. De înălţime medie, o faţă anodină, cam la vreo cincizeci de ani, barbă tunsă cu contur, ochelari aproape rotunzi peste o privire inexpresivă. Păr bogat, încărunţit pe alocuri. Un

burghez, un om de afaceri sau profesor, n-am ştiut niciodată. Avea un baston cu vârful din metal ascuţit, aşa cum este firesc să ai în Islanda, ca să verifici terenul pe care calci. Îl ridica şi îl lăsa să cadă pe podea. Şi vulcanologul – îl chema Sylvain – ne-a povestit o legendă locală. După felul în care medicul a dat mâna cu el, foarte respectuos, cred că Sylvain era o somitate în domeniul său. Dar era foarte direct, fără pretenţii. În acel moment totul a luat-o razna. Dacă nu cumva era din cauza rachiului. În fine, atunci lucrurile au scăpat de sub control.

Chelneriţa tânără a mai adus o sticlă de vin. O faţă frumoasă, cam grasă, dar luminoasă. Adamsberg o privea. Mult mai tânără, dar îi aducea aminte de Danica şi de noaptea petrecută în camera ei, la Kisiljevo.

Danglard îşi propusese, printre multe altele, să-l aducă pe Adamsberg cu picioarele pe pământ atunci când îşi lua zborul spre înălţimi străine. Şi-a pus un deget pe mâna lui şi acesta a clipit.

— Unde ai fost? a şoptit Danglard.

— În Serbia.

Comandantul a aruncat o privire spre tânăra care se întorsese la bar.

— Înţeleg. Se spune că asta n-a prea încântat multă lume, ţii minte?

Adamsberg a încuviinţat cu un zâmbet vag.

— Scuze, a spus întorcându-se către Victor. De ce totul a luat-o razna?

— Din pricina legendei spuse de vulcanolog.

— Sylvain, a gândit cu glas tare Danglard. Sylvain Dutrémont? Păr foarte negru, barbă deasă, ochi foarte albaştri? Urme cicatrizate ale unor arsuri pe un obraz?

— Nu ştiu, a ezitat Victor. Nu ne cunoşteam după nume. Dar da, avea un obraz aproape distrus. Îmi aduc aminte că pe locul acela nu-i crescuse barba.

— Dacă este Dutrémont, atunci a murit în timpul erupţiei vulcanului Eyjafjallajökull. Vulcanul care a aruncat peste Islanda tone de cenuşă.

— Asta înseamnă că au trecut deja cinci luni, a şoptit

Victor. Dar a fost un accident, presupun?

— A fost o polemică, a explicat Danglard. Fiindcă trupul plin de hematoame a fost găsit destul de departe de crater. Poate a căzut în timp ce încerca să fugă din calea lavei. Ancheta nu a ajuns la niciun rezultat.

— Şi ce a povestit Sylvain? a intervenit Bourlin, întrerupând momentul de tăcere meditativă.

— Că de-a lungul coastei de la Grímsey, foarte aproape, dintre toate insuliţele pustii care o mărginesc, este una care inspiră atât teamă cât şi curiozitate. Se spune că se află acolo o piatră mereu caldă, aproximativ de mărimea unei stele, acoperită de inscripţii străvechi. Şi dacă te culci pe piatra călduţă, devii aproape invulnerabil, nemuritor, ce mai. Fiindcă te pătrund unde care provin din inima pământului. În fine, chestii de genul ăsta. Trebuie spus că la Grímsey erau mulţi centenari şi asta era explicaţia. Sylvain a spus că el va merge a doua zi să examineze fenomenul din punctul de vedere al omului de ştiinţă, dar că sub nicio formă nu trebuia ca locuitorii să afle pentru că nu le convenea să meargă cineva pe insulă, deoarece era locuită de un spirit rău, un „afturganga”, un fel de strigoi. Medicul a glumit pe seama legendei, toţi am glumit. Cu toate acestea, o oră mai târziu, tot grupul îl însoţea pe vulcanolog, inclusiv medicul. Ne prefăceam că eram sceptici, dar pe toată lumea tenta o mică întâlnire intimă cu piatra dătătoare de nemurire, deşi cu toţii lăsam impresia că mergeam acolo ca să sfidăm prejudecăţile sau ca urmare a unui pariu la beţie. Se afla cam la trei kilometri distanţă, aproximativ o oră de mers pe banchiză. Urma să ne întoarcem la prânz. Şi ai văzut ce ne-am mai întors.

Bourlin a mai comandat o porţie de chiftele de cartofi, iar ceilalţi l-au privit cu bunăvoinţă. Vitalitatea rabelaisiană a comisarului înviora atmosfera pe măsură ce povestea se apropia de punctul culminant.

— Am pornit la ora nouă, de la capătul digului dinspre port. Sylvain ne-a prevenit din nou să nu spunem nimic localnicilor fiindcă, în afară de „afturganga”, erau îngroziţi

de posibilitatea ca nişte turişti ignoranţi să pângărească piatra călduţă punându-şi fundul pe ea. Timpul era luminos, geros şi perfect pentru drum, fără niciun nor. Dar în Islanda se spune că vremea se schimbă mereu, adică din cinci în cinci minute dacă aşa i se năzare. Din capătul portului, Sylvain ne-a arătat discret stânca neagră, cu o formă bizară, ca un „cap de vulpe”, cum i se zice, adică două conuri mici care păreau nişte urechi şi plaja sumbră, asemănătoare cu un bot. Am ajuns fără probleme, evitând faliile dintre blocurile de gheaţă. Insula era minusculă, i-am dat ocol repede şi funcţionarul – Jean? Oare aşa îl chema? – a găsit piatra.

— Credeam că aveţi o memorie excepţională, a observat Danglard.

— O, ţin minte ceea ce mi se cere să memorez. Apoi şterg şi fac loc. Dumneavoastră nu ştergeţi?

— Deloc. Şi acest Jean?

— S-a lungit pe piatră şi râdea fără nicio jenă. Şi, pe măsură ce fiecăruia îi venea rândul să stea pe stelă – care era într-adevăr călduţă –, timpul se scurgea. Tipul ras în cap s-a întins cu multă seriozitate şi, fără să scoată o vorbă, a închis ochii. Deodată, Sylvain l-a scuturat şi aproape că a strigat la el: „Acum trebuie să plecăm, ne întoarcem!” Şi ne-a arătat cu braţul un munte de ceaţă care se îndrepta spre noi. Atât de repede, încât după douăzeci de metri de mers pe banchiză, Sylvain a renunţat şi am făcut cale întoarsă. La început nu vedeam la şase metri, apoi la patru, apoi la doi metri. Ne-a ordonat să ne ţinem de mâini şi ne-am îndreptat spre insulă. Ne-a liniştit spunând că ceaţa putea să se risipească în zece minute sau într-o oră. Dar nu s-a risipit. Aveam să rămânem pe insulă două săptămâni. Două săptămâni pe un frig cumplit şi fără nimic de mâncare. Insula era pustie, un loc pentru morţi, pentru „afturganga” care o păzea. Stânci negre, acoperite de zăpadă, niciun copac, nicio vietate, nici…

Victor a tăcut brusc, ţinând cuţitul suspendat în aer, iar spaima lui era atât de evidentă încât toţi încremeniseră odată cu el. Adamsberg şi Danglard s-au întors spre

direcţia în care privea tânărul. Nu era nimic neobişnuit: un perete şi două uşi cu geamuri. Între ele un tablou nereuşit reprezentând valea Chevreuse. Creaţia lui Céleste, o copie exactă a celui din biroul lui Henri Masfauré. Victor nu se clintise, abia mai respira. Adamsberg le-a făcut semn colegilor să revină discret la un comportament firesc. A luat cuţitul din mâna tânărului, apoi i-a coborât braţul pe masă, de parcă ar fi avut de a face cu un manechin. L-a prins de bărbie şi i-a rotit capul.

— El este, a şoptit Victor.

— Bărbatul care stă la masă în spatele nostru, pe care îl vezi în oglindă?

— Da.

Victor a fornăit ca un cal, a băut dintr-o înghiţitură vinul din pahar şi s-a frecat pe faţă.

— Îmi pare rău, a spus. Nu mi-am închipuit că povestind nu mă voi putea controla. Nu am mai vorbit cu nimeni despre asta. Nu este el, imaginea reflectată în oglindă m-a făcut să mă pierd cu firea. De altfel, pare mai tânăr decât acum zece ani.

Adamsberg l-a privit cu atenţie pe bărbatul care intrase în han la scurt timp după ei. Era singur, distrat, avea ziarul local întins pe masă şi privea plictisit în sală. Părea obosit, dornic pur şi simplu să meargă la culcare.

— Victor, nu are nici barbă tunsă cu contur, nici păr cărunt, doar la tâmple, a spus încet Adamsberg. Gândeşte-te. Ce anume te-a determinat să te gândeşti la el?

Victor şi-a plecat fruntea mică, răsucindu-şi nervos o buclă între degete.

— Îmi pare rău, a repetat.

— Gândeşte-te, a insistat Adamsberg.

— Ochii, poate, a răspuns cu glas nesigur, de parcă ar fi propus o ipoteză. Ochii lui care te fixează când te aştepţi mai puţin.

— S-a uitat la noi atent?

— La voi, da.

Adamsberg s-a îndreptat cu pasul lui uşor ezitant spre

patroană, care îşi făcea de lucru în spatele barului. După câteva clipe, era la masa lor.

— Nu sunteţi primul, nu veţi fi nici ultimul, şi nu mă impresionează funcţia dumneavoastră de comisar, a spus femeia voinică amuzată. Au venit şi din partea marilor restaurante ca să încerce să afle. Dar nu, este a noastră şi aici rămâne, a continuat agitându-şi cârpa de şters vase. Vorbesc serios.

Adamsberg i-a turnat puţin vin.

— O, puteţi să încercaţi şi aşa! a continuat ea după ce a băut o gură de vin. Nu o voi spune decât pe patul de moarte şi numai fiicei mele!

— Aşa deci... O lăsaţi cu limbă de moarte, a bombănit Danglard. Haideţi, doamnă, nu spunem nimănui, aveţi cuvântul unui bărbat.

— Nu există bărbat care să-şi ţină cuvântul, nici în cazul ăsta, nici în altul. Am cunoscut o doamnă care era specialistă în clătite, în Finistère, ei bine, a fost torturată ca să spună secretul. Şi, în cele din urmă, a spus că punea bere în aluat. Dar nu berea era ingredientul secret.

— Dar despre ce vorbesc? a întrebat Bourlin cu o voce puţin nesigură, în timp ce Danglard, dimpotrivă, devenea mai vioi pe măsură ce bea. Ai fi zis că alcoolul îl vindeca.

— Despre reţeta chiftelelor de cartofi, a răspuns Danglard.

— Dar şi despre clientul dumneavoastră singuratic, acolo, lângă uşă, a spus Adamsberg. Două vorbe despre el şi vă dau drumul.

— Păi nu-l cunosc. Şi nu ştiu dacă am dreptul să vorbesc despre clienţii mei. Şi pe urmă, noi ne înţelegem bine cu poliţia. Nu-i aşa Victor?

— Aşa este, Mélanie.

— Am înţeles, a conchis Adamsberg zâmbind, cu capul puţin aplecat într-o parte.

Danglard îl observa pe comisar în exerciţiul funcţiunii, transformându-şi faţa osoasă, compusă parcă din fragmente diverse aşezate alandala, într-o capcană pe cât de şarmantă pe atât de neaşteptată.

— Nu-l cunoaşteţi dar nu vreţi să vorbiţi despre el. Asta înseamnă că ştiţi ceva, cât de puţin, totuşi? a spus Adamsberg.

— Bine, două vorbe, a răspuns Mélanie făcând pe bosumflata.

— Cinci, a negociat Adamsberg.

— Mi s-a părut ciudat, asta-i tot.

— De ce?

— Pentru că m-a întrebat dacă îl cunosc pe cizmar.

— Pardon?

— Pe cizmarul din Sombrevert. Am răspuns că da, aici ne ştim între noi, şi mai departe? Nu-mi place chestia asta. Atunci a scos o carte de vizită pe care am citit „inspector taxe şi impozite". I-am spus: „Şi ce? Credeţi că cizmarul are lucruri pe care nu le-a declarat? Nişte resturi de şireturi?"

— Bună replică, a comentat Victor.

— Mă enervasem, indivizii ăştia, gata mereu să răscolească rahatul – mă scuzaţi domnule comisar.

— Vă rog.

— Să ia pielea de pe amărâţi în timp ce banul gros e în altă parte. Mi-am zis că tot ce dorea era să-mi arate cartea de vizită. Să mă impresioneze, de fapt. Şi cel mai rău e că d-alde ăştia reuşesc chiar şi atunci când n-ai să-ţi reproşezi nimic. La bucătărie am fost atenţi când i-am pregătit friptura. Nu de alta, dar cu cât scapi mai repede, cu atât mai bine.

— Mélanie, nu ne deschizi micul tău separeu? Am vrea, împreună cu aceşti domni, să stăm liniştiţi undeva, înţelegi? a intervenit Victor.

— Înţeleg, dar e frig, am să fac focul. E vorba de moartea bietului domn Henri?

— Da.

Patroana a clătinat încet capul.

— Un binefăcător, a spus ea. Victor, unde va fi ceremonia mâine? La Malvoisine sau la Sombrevert?

— Nu, liturghia va fi la Creux. La capela mică. Ştii că nu credea. Dar nu vrem să ofensăm pe nimeni.

— La Creux nu ştiu dacă e bine, a spus Mélanie. În fine, la Creux suntem la noi. Atâta vreme cât nu ne apropiem de turn.

Danglard s-a stăpânit, nu era momentul să ţină o dizertaţie despre superstiţiile locului denumit „Creux”. Mélanie a făcut focul în sala alăturată şi bărbaţii s-au înghesuit pe o bancă de şcoală vopsită în albastru, mai puţin Adamsberg care patrula în spatele lor.

— Ştiţi, visez deseori ce s-a întâmplat acolo, a început Victor. Curios, nu visez cum i-a înjunghiat, nu o visez nici pe ea. Visez cum am reuşit să facem focul cu ajutorul soldatului – aşa îi spuneam tipului ras în cap. În ziua în care am ajuns stăteam cu toţii ca nişte nevolnici pe ţărm pândind: se risipeşte ceaţa sau nu. El a început să dea ordine: să pregătim lemnele pentru foc, să ridicăm doi pereţi din zăpadă ca să ne protejăm de vânt, să căutăm animale pentru hrană. Ne dădea ordine ca un comandant, iar noi ascultam ca nişte soldaţi. „De unde să luăm lemne? Nu creşte nimic pe insula asta” a spus funcţionarul. „Acolo, tâmpitule! Niciunul dintre voi nu le-a văzut? Sunt nişte barăci de vreo treizeci de metri pe platformă, foste afumătoare pentru peşte. Demontaţi-le, scândură cu scândură! Ceilalţi strângeţi zăpada, bătătoriţi-o bine, faceţi din ea cuburi. Mergeţi câte trei şi să vă ţineţi de mâini! Şi plecaţi odată înainte să se înnopteze!” striga la noi. Plin de energie, soldatul ăsta. Ai fi crezut că i-a priit cât a stat întins pe stelă.

Victor şi-a întins mâinile spre foc.

— Focul, Doamne, ce ne-am fi făcut dacă nu am fi avut foc! Şi asta datorită unui individ temerar. O brută, dar o brută eficace. Seara aveam un foc zdravăn, ne construisem pereţii din zăpadă la distanţă de foc şi blocasem mica ieşire cu rucsacurile noastre.

Bourlin a tras din ţigară, captivat de gheţurile Islandei, încălzindu-se la foc. Aici era o încăpere privată iar Mélanie adusese scrumiere şi cafele, plus un pahar de digestiv pentru domnul Danglard.

— Devenise cabana noastră, a continuat Victor. Erau

zero grade iar dacă bătea vântul temperatura cobora la minus şase-şapte grade. Încremeneam, dar soldatul ne obliga să ne trezim, ziua şi noaptea, chiar lovindu-ne dacă trebuia, ca să ne mişcăm şi să vorbim – să spunem alfabetul cu voce tare –, ca să nu ne îngheţe mâinile şi picioarele şi faţa. Nu aveam nimic de mâncare şi moţăiam. Dar cheliosul nu voia să dormim pe zăpadă. O pacoste, tipul, dar ne-a salvat viaţa. Până a intervenit nenorocitul cu barbă tunsă cu contur şi ne-a făcut-o. Nu suporta ordinele soldatului. S-au certat, erau trei zile de când nu mâncasem nimic şi, deodată, scârba nu s-a mai putut controla. A scos un cuţit de vânătoare şi dintr-o singură lovitură, gata, l-a omorât. Sângele curgea pe zăpadă, o oroare. „Ne enerva”, atât a spus. A fost singura liturghie.

Victor şi-a ridicat privirea spre Adamsberg.

— Aş vrea să n-o mai lungesc. Sau să beau un pahar de rachiu ca domnul comandant.

— Amândouă în acelaşi timp, a răspuns comisarul, sprijinit de marginea şemineului. Semnul ăsta îţi aminteşte ceva? a întrebat deschizându-şi carnetul.

— Nu. Nimic. De ce? Ce este?

„Ce este?”, la fel de mirat ca Amédée.

— Nimic, a spus Adamsberg. Te ascultăm, Victor.

— A plecat să lase corpul pe banchiză, ca păsările să nu-i scoată ochii şi să nu-l mănânce cât nu se răcise încă. Iar după trei zile a spus că, dacă tot o să crape, măcar să i-o mai tragă o dată cuiva şi a privit-o pe doamna Masfauré. Henri şi cu mine ne-am ridicat. O nouă încăierare.

Victor şi-a atins nasul.

— Mi-a tras una de mi-a spart nasul. Înainte aveam un nas obişnuit. Acum am chestia asta. Pe Henri l-a doborât numai cu un dos de palmă. Parcă era de piatră individul. Iar la comanda lui şi ameninţându-ne cu cuţitul, ne-am liniştit cu toţii. Nişte laşi, nu? Dar nu mâncasem de şase zile, îngheţaţi bocnă, eram vlăguiţi. El trebuie că avea atâta energie de la nenorocita aia de stelă, din străfundul pământului. Dar noaptea am auzit ţipete, doamna

Masfauré urla, iar scârnăvia asta îi scotocea pe sub hanorac şi îşi băgase mâinile în pantalonii ei. Nu intru în amănunte, domnule comisar, nu-mi place scena asta. Din nou Henri şi cu mine eram în picioare, ca nişte strigoi îngheţaţi. Doamna Masfauré i-a tras un şut şi a căzut în foc.

Victor a zâmbit larg, la fel ca Amédée.

— Fir-ar! Îi luase fundul foc, se bătea cu palmele, ardea, aproape că îi vedeam fesele arzând. Unul dintre noi – Jean, funcţionarul? – a strigat: „Îţi vedem fundul, asasinule! Să arzi în iad!” Iar doamna Masfauré îşi bătea joc de el şi îl făcea în toate felurile. Atunci individul a scos nenorocirea de cuţit şi a înjunghiat-o. I-a înfipt cuţitul drept în inimă.

Victor a luat paharul de rachiu pe care i-l adusese Mélanie.

— Toată noaptea am stat sub teroare. Cât timp individul era plecat să scape de corp iar Henri hohotea, am jurat să-i facem felul. Dar în zori nu l-am mai găsit. În fiecare zi bătea insula în lung şi în lat, mereu, nu se dădea bătut. Căuta de mâncare şi am tăcut. A reapărut într-o seară, ne-a ordonat să zvârlim pietre în foc apoi a aruncat carnea peste ele. Kilograme de carne, eram hipnotizaţi. „Dacă vreunul dintre voi ştie să vâneze o focă, să se ridice. De cinci zile tot pun capcane. Şi dacă vreţi să mâncaţi, poftiţi. Dar cine mănâncă, tace. Cine vorbeşte e mort” a spus el. Am mâncat. Era un mascul mare dar cum eram zece, nu ne-a ajuns multă vreme. Dimineaţa a plecat din nou să pună capcane, să străbată insula cu bastonul lui. Trebuie să spun că, în timp ce noi ne înghesuiam lângă foc, nevolnici, recitând alfabetul, el rezista, căuta. Iar mai târziu s-a întors cu o altă focă, una mai tânără de data asta.

— Scuze, dar Amédée ne-a vorbit despre o singură focă, a spus Danglard. Să fie o greşeală a lui Alice Gauthier?

— Imposibil. Amédée nu e atent de felul lui, cu atât mai mult în asemenea situaţii. Individul ne-a salvat viaţa, trebuie să recunoaştem. La urma urmei, ar fi putut să mănânce singur, retras undeva pe insulă, fără ca noi

măcar să bănuim. Dar el a împărţit hrana cu noi. Mai târziu am discutat cu Henri despre asta. Am vorbit despre individul ăsta suficient de bolnav ca să ucidă precum respiră, dar îndeajuns de uman ca să împartă hrana cu ceilalţi. În fond, până când s-a ridicat ceaţa ar fi avut destul timp şi să ne ucidă pe toţi – ceea ce putea să facă – şi să-şi mănânce singur focile. Iar nenorocita aia de ceaţă s-a ridicat până la urmă, în nici zece minute. Ne-am legat între noi şi am pornit la drum. Am revăzut acoperişurile satului. Ne-au recuperat, ne-au hrănit, ne-au spălat – puţeam a focă din creştet până în tălpi –, dar toţi aveam gura cusută. Nu cu totul. Povesteam la unison că ne-am pierdut doi companioni acolo, pe insulă. Morţi de frig, era versiunea care ne fusese impusă. Sau am fi fost ucişi, ne avertizase. Noi, cei apropiaţi nouă, copiii, părinţii, prietenii. Eu nu aveam nici copii, nici părinţi, nici prieteni. În numele fiului său, Henri m-a implorat să tac. L-am lăsat pe ucigaş în pace. Şi vă jur că este periculos. Încă este periculos.

— Numele celor din grup? a întrebat Adamsberg. Numele celorlalţi membri ai grupului?

— Nimeni nu le ştie. Doar el.

— Imposibil, Victor. Doi morţi, a fost în mod sigur o anchetă la întoarcerea voastră. Vi s-au luat declaraţii şi vi s-a cerut să vă identificaţi.

— Asta a şi fost intenţia poliţiei din Akureyri. Dar individul prevăzuse totul. Fără să ne lase timp să ne liniştim, ne-a obligat să luăm feribotul spre Dalvik. Evitând Akureyri. În primele ore ale călătoriei am crezut că Henri o să moară. De acolo am mers la Reykjavik şi apoi la Paris. Autorităţile din Akureyri nu şi-au imaginat nicio clipă ca aveam de gând să o ştergem. De ce am fi făcut-o? Nu s-au grăbit. Aşa le-am scăpat printre degete.

— Masfauré a trebuit să declare decesul soţiei sale?

— Desigur. Dar ucigaşului nu-i păsa că se cunosc numele morţilor, cele două persoane „moarte de frig”. În niciun caz nu trebuiau să iasă la iveală numele lui sau ale noastre. „Soldatul” a fost identificat pe baza declaraţiei

surorii sale. Un anume Eric Courtelin. Puteţi verifica asta la ştirile de atunci.

— Tăceţi! a spus el ridicându-se brusc.

— Dar nu vorbim, a obiectat Danglard în timp ce Bourlin de-abia îşi ţinea ochii deschişi.

De data asta chipul lui Victor nu exprima teamă ci o preocupare pătimaşă. Adamsberg a perceput un fel de scâncet, un ţipăt plângăcios.

— E Marc, a spus Victor deschizând brusc fereastra.

Adamsberg s-a apropiat întrebându-se ce fel de om ar putea scoate un geamăt pe cât de inuman, pe atât de agasant. Fără nicio explicaţie, Victor a sărit pe fereastră, împins de cine ştie ce urgenţă.

— Mă întorc, i-a spus Adamsberg lui Mélanie. Nu aveţi un loc, unul modest, un pat, un fotoliu ca să-l culcăm pe comisar? Mă întorc.

„Mă întorc”. Două cuvinte spuse de Adamsberg de o mie de ori, de parcă Adamsberg ar fi încercat fără-ncetare să-i liniştească pe cei din anturajul său, îndoindu-se el însuşi că se va întoarce. Ne îndreptăm spre pădure, privim copacii şi pe urmă cine ştie?

IX

Adamsberg era deja pe urmele lui Victor, care la rândul său gonea după Marc, când a auzit în spatele lui tropăitul caracteristic al lui Danglard.

Cine nu l-a văzut niciodată pe căpitanul Danglard alergând ar putea fi surprins. Mélanie, din pragul uşii, îl urmărea pe acel individ deplasându-se în cel mai bizar mod, cu bustul inform proiectat înainte, urmat, mult în spate după cât se pare, de două picioare lungi, dar fără niciun zvâc, amintind de lumânările topite din biserica din Sombrevert. Dumnezeu să-l păzească!

— După ce animal aleargă? a întrebat Danglard gâfâind odată ajuns aproape de Adamsberg.

— Nu-i un animal, e un tip.

— Un astfel de tip e un animal – părerea mea.

Adamsberg, ajuns în spatele lui Victor, l-a apucat de ceafa asudată.

— La naiba! a strigat Victor. Céleste! Marc a venit după mine!

— Cine este Marc?

— Mistreţul ei, ce naiba!

Adamsberg s-a întors spre Danglard care rămăsese cu vreo zece metri în urma lui.

— Ai dreptate, comandante. E un animal. Care ne va duce direct la Céleste, nu mă întreba *cum* nici *de ce.*

În loc să meargă pe aleea care ducea spre casă, Victor se îndrepta spre pădurea dinspre vest. Cunoştea drumul ca pe propriul buzunar. Adamsberg îl urma, iar Danglard încheia plutonul gâfâind, protejându-şi tenace pantofii la lumina unei lanterne. Suntem în adâncul pădurii, cam un kilometru, a estimat Adamsberg oprindu-se în spatele lui Victor care stătea în faţa unei cabane dărăpănate în faţa uşii căreia sufla greu un mistreţ puternic.

— Aveţi grijă, l-a prevenit Victor. Lui Marc nu-i plac străinii şi în special cei care se apropie de locuinţa lui Céleste. Luaţi-mă de mână, vă conduc, trebuie să ne

amestecăm mirosurile. Mângâiaţi-l pe cap. Veţi vedea, râtul este la fel de mătăsos ca puful unui boboc de raţă. E un mistreţ aparte: râtul i-a rămas ca de pui.

Victor a luat mâna comisarului şi a pus-o pe râtul aşa-zis infantil al animalului negru cu păr sârmos, lung de vreun metru şi şaizeci de centimetri şi cu o circumferinţă a capului care o depăşea cu mult pe cea a trunchiului, gândea Adamsberg.

— Aici, Marc, sunt prieteni, a spus Victor mângâind animalul pe grumaz cu o mână, iar cu cealaltă bătând în uşa masivă din buşteni. Céleste! Deschide!

— E deschis, a răspuns dinăuntru o voce subţirică şi iritată.

Victor a deschis uşa şi s-a aplecat ca să intre în cabana mizeră. Mistreţul s-a repezit la Céleste apoi s-a întors şi s-a pus pavăză cu trupul şi cu colţii albi.

— Nu s-a întâmplat nimic, a spus imediat Céleste fluturându-şi mâinile.

— Marc a venit după mine la han. Spune-mi.

— I-a fost frică.

— Este cel mai puternic din turmă. Lui Marc îi este frică numai dacă ţie îţi este frică.

— Poate să-şi facă griji, nu? Ce ştii tu despre grijile unui mistreţ?

Adamsberg, după ce dăduse o tură prin împrejurimi, a intrat în cabană.

— Miroase a cal, a spus el.

— Aici totul miroase a cal, a replicat Céleste.

— Nu miroase afară, nici în pădure. Şi miroase în special a unsoare pentru cai. Un amestec de mentă, zambile şi camfor. De unde sunt eu, se foloseşte ca să fie unse copitele măgarilor. A fost aici?

— Cine?

— Cel care l-a fluierat pe Dionysos.

— A, Pelletier? a întrebat Céleste mai liniştită, pe un ton aproape candid.

— A fost aici?

— M-aş mira, a spus Victor. Marc nu-l suportă.

— Şi în seara asta?

— Uşa a scârţâit şi Marc s-a enervat, a spus Céleste nerăbdătoare, cu o strâmbătură urâtă. La urma urmei, este doar un animal.

— Ba nu, a intervenit Victor. Marc ştie să se strecoare neauzit. A venit după mine fiindcă erai în pericol.

Femeia micuţă s-a aşezat pe singurul taburet din coşmelie, a scos o pipă din buzunarul capotului şi a început să o umple cu tutun. Era o pipă scurtă, cu vatra largă, destul de masculină.

— Céleste, mâine îl îngropăm pe Henri, a insistat Victor. Nu e momentul să minţi. Sinuciderea şi asasinatul nu sunt tratate la fel în ceruri.

— Dumnezeu ştie, a spus Céleste aprinzându-şi pipa şi scoţând un fum dens. De ce vorbeşti despre asasinat, Victor? Nu ţi-e ruşine să acuzi?

— Vorbesc despre asasinat fiindcă poliţiştii vorbesc despre asasinat. Aşa încât Dumnezeu ştie sau *tu ştii* ce a căutat Pelletier aici noaptea.

— Miroase a cal şi a unsoare, a repetat cu blândeţe Adamsberg, fascinat de femeia slăbuţă, aşezată pe taburet şi fumând pipă. Dar îmi place mirosul, a adăugat el întorcând capul în semiîntunericul din cabana unde erau aprinse doar două lumânări.

— Bine, a spus Céleste. Doar a zgâlţâit uşa.

— A scos-o din ţâţâni, a corectat-o Victor arătându-i aşchiile de lemn. Cu ce a lovit în buşteni? Cu toporul?

— Era beat, nu-i vina lui. Trebuie să folosesc stejar în loc de brad, vezi bine că nu e foarte rezistent, vorbisem deja cu domnul Henri.

— Gata, Céleste. Ce ţi-a făcut?

— Nimic.

— Nimic? Şi de ce a alergat Marc până la han?

— E un animal, a repetat ea.

— Cine? Pelletier? a întrebat Victor răstit.

— Stai calm, doar m-a scuturat puţin de umeri.

— Puţin? Arată-mi!

— Nu mă atinge! a ordonat Céleste.

Marc şi-a reluat poziţia ameninţătoare, scrâşnind din dinţi de data aceasta.

— Céleste, Henri Masfauré nu s-a sinucis, a intervenit blajin Adamsberg. Ce ţi-a spus Pelletier?

Din nou Céleste a avut impresia că privirea vagă a comisarului nu-i va da pace, tot aşa cum nu-i dădea pace învăţătorul ei până nu-şi termina temele. În acest răstimp Marc se calmase, devenise curios, şi înainta spre comisar întinzându-i râtul. Adamsberg şi-a trecut prudent două degete peste puful moale. Înţelegerea între cei doi a convins-o pe Céleste.

— A spus că de la moartea domnului Henri mă uit urât la el şi că trebuie să încetez.

— Şi de ce te uiţi urât la el?

Céleste a îndesat tutunul în pipă şi a tras un fum lung.

— Era beat. Invenţii de-ale lui. Apoi Marc l-a atacat şi l-a urmărit prin pădure. Nu ştiam că va merge după Victor.

— Când a venit aici?

— Acum nouă ani. I-au murit părinţii, împuşcaţi fără milă, iar fraţii şi surorile lui au murit în vizuină.

— Putem afirma că lucrul acesta i-a influenţat caracterul, a spus Danglard, de care uitase toată lumea şi care nu intrase în cabană ci stătea sprijinit de tocul uşii aproape distruse.

— Mă refeream la Pelletier, nu la Marc, a spus Adamsberg. Când a venit?

— A, el? Puţin după ce am ajuns eu aici. Asta la ce ne ajută?

— Totul ne ajută atunci când anchetăm o crimă, a replicat Danglard.

— Fiindcă vă imaginaţi că l-a omorât pe domnul Henri? Pe binefăcătorul său? Toate numai pentru că Marc a luat-o la goană? Dacă vreţi să ştiţi, e în rut. A avut probleme la naştere. E cam retardat. Şi trebuie să ardă etapele. Iar asta îl enervează, înţelegeţi.

— Sunt mulţi cei care îşi trimit pe lumea cealaltă binefăcătorii, a spus Danglard.

— După ce a plecat, a continuat Céleste cu o voce

schimbată, de parcă ar fi servit cafele şi fursecuri în salon, am auzit şuieratul unei vipere.

A expirat fumul concentrată, încruntându-se.

— Trebuie să astup crăpăturile cu pastă de rumeguş. Altminteri or să vină peste mine.

— Sau mai bine răspândiţi în jurul cabanei găinaţ de corb, a sugerat Adamsberg. Goneşte viperele.

— La turn sunt tone de găinaţ, a confirmat Victor.

— Nu vreau nimic de la turn. Victor, ştii foarte bine.

— De ce nu vorbiţi, Céleste? Din cauza lui Pelletier?

— Acum, că domnul Henri nu mai este, nu ştim ce se va întâmpla cu noi, eu, Victor, Pelletier. Aşa că nu vreau să-i fac rău doar pentru o ispravă de beţiv.

S-a ridicat de pe taburet şi, cu pipa în gură, a început să-şi facă de lucru prin cabană, a turnat apă într-un lighean emailat dintr-o cană înaltă veche, apoi a potrivit cu grijă cuvertura peste salteaua aşezată direct pe pământul bătătorit, pe o prelată de plastic albastră ca să o ferească de umezeală. Adamsberg privea locul dezolant, soba veche pe cărbuni, pământul bătătorit în loc de podea, unde îi atrase atenţia o pată circulară de vreo douăzeci de centimetri. S-a aplecat şi şi-a trecut degetele pe deasupra ei. Un cerc mic, mai umed decât restul.

— Marc urinează aici? a întrebat el.

— Da, a răspuns ferm Céleste.

— Nu, a contrazis-o comisarul. Îşi marchează teritoriul în afara cabanei.

Sub privirea îngrozită a lui Céleste a început să dea la o parte pământul folosindu-şi degetele.

— Nu aveţi dreptul! a strigat ea. Acolo îmi ţin banii!

— Am să vi-l restitui, a răspuns Adamsberg continuând să scurme pământul sfărâmicios.

Nu a trebuit să se obosească prea mult ca să descopere marginea unui pahar gros, fără picior, pe care l-a scos din groapa mică. S-a ridicat, a clătinat paharul, l-a mirosit.

— Whisky, a spus el calm.

— Paharul lui Henri Masfauré? l-a întrebat Danglard.

Otrăvit, a gândit comandantul. Céleste îndrăgostită de

geniul care dorea să cureţe aerul. Poate că Masfauré intenţiona să se însoare, cine ştie? Şi l-a ucis. Dar, în acest caz, de ce nu a distrus paharul?

— Marc vă va conduce până la potecă, a anunţat deodată Céleste ca şi cum s-ar fi adresat majordomului la sfârşitul unei serate mondene.

— După ce l-a descoperit Amédée, a spus Adamsberg, aţi urcat în birou. Aţi pus sticla la loc şi aţi luat paharul.

— Aşa a fost. Marc vă va conduce până la potecă.

— De ce, Céleste?

Céleste s-a reaşezat pe taburet, apoi s-a balansat o clipă. Mistreţul s-a frecat de picioarele ei până le-a înroşit. Pe urmă s-a îndreptat spre Adamsberg şi şi-a înălţat râtul spre el. De data asta comisarul l-a mângâiat pe cap fără teamă.

— Şi-a pus singur capăt zilelor. Poliţia, ziariştii toţi vor spune chestia asta. Că el bea whisky în fiecare seară. Îl vor calomnia. Aşa că am luat paharul.

— Şi de ce l-ai îngropat?

— Era ultimul pahar. Ca să-l am amintire. Nu se aruncă ultimul pahar al unui mort.

— Trebuie să-l luăm pentru analize, a spus Adamsberg punând paharul în buzunar. Am să-l restitui.

— Înţeleg. Nu-l spălaţi, vă rog. Marc vă va conduce până la potecă.

De data asta bărbaţii au înţeles. Printr-un semn, Adamsberg i-a cerut lui Victor să mai rămână puţin cu Céleste. Ascultător, Marc tropăia în faţa lor – până la potecă – aşa cum îi ordonase Céleste, mama lui – fără nicio urmă de duşmănie.

— Un bărbat, o femeie, a spus Danglard care lumina cu lanterna în faţa lui să vadă pe unde calcă.

— Dar despre ce bărbat este vorba, Danglard? l-a întrebat Adamsberg.

— Despre Henri Masfauré, cine altul?

— Nu cred. Uiţi de vizita lui Pelletier. Céleste ştie ceva. Pelletier se teme de ea şi, mai rău, o ameninţă. Totuşi, ea îl acoperă. Câţi ani avea Céleste când a venit aici? Treizeci şi cinci.

— Şi ce-i cu asta?

— Cum şi ce-i cu asta? Un bărbat, o femeie.

Comisarul şi comandantul au mers în tăcere, precedaţi de tropăitul zgomotos al lui Marc.

— Cui îi aparţine turnul? a întrebat brusc Adamsberg.

— Administraţiei din Creux.

— Şi ce-i cu turnul ăsta?

— Céleste spune că are o reputaţie proastă. Mai spune că odinioară era folosit ca închisoare unde erau uitaţi prizonierii. Erau îngrămădiţi în turn şi lăsaţi să moară.

— Atunci cu siguranţă...

— Atunci cu siguranţă se mai aud încă sufletele lor gemând şi fantomele lor cerând răzbunare.

— Se-nţelege.

Marc nu s-a oprit la capătul potecii, dar i-a condus prin pădure până la o gaură în gard.

— Evident. Ştia că nu putem ieşi decât pe aici. Poarta este ferecată.

— Céleste i-a ordonat „până la potecă”.

— Nu vreau să ofensez pe nimeni, Danglard, dar poate că Marc este mai isteţ decât Céleste. De ce? Pentru că el se adaptează, în timp ce ea încremeneşte în tiparul ei.

Adamsberg a mângâiat râtul delicat al mistreţului mătăhălos.

— Mă întorc, a spus el.

Bourlin dormea pe banca vopsită în albastru care nu se mai vedea sub trupul lui masiv. Adamsberg l-a scuturat de umăr.

— Mă întorc la Paris cu Danglard.

— Păcat. Mă simţeam bine aici. Mélanie mi-ar fi făcut chiftele de cartofi în fiecare seară.

— Bineînţeles.

— Niciodată n-am mâncat nişte chiftele de cartofi aşa bune. Şi acum trebuie să mă lipsesc. Tocmai am primit înştiinţarea. Evident că arondismentul 15 nu se întinde până la *Hanul Scobiturii.* Şi evident că tu o s-o plăteşti.

— Da.
— Ce era cu zgomotul ăla?
— Un mistreţ care venise să ceară ajutor. Pelletier a bruscat-o pe Céleste. Locuieşte într-o cabană mizeră în pădure şi fumează pipă ca vrăjitoarele.
— O cabană? Păi ce era patronul ei? Filantrop sau stăpân de sclavi?
— Ar fi util să ştim. Nu uita să faci o fotografie cu semnul descoperit pe acoperământul de piele de pe birou.
— Nenorocitul ăla de semn.
— Ca o ghilotină.
— Ai mai spus-o. Ai mai văzut vreodată o ghilotină cu două lame?
— Niciodată.

X

Adamsberg îşi continuase drumul după ce lăsase paharul de whisky pentru analize la poliţia din Rambouillet, împreună cu ordinul de a-i fi restituit ulterior lui Céleste. Răpăitul ploii în parbriz l-a trezit pe Danglard.

— Unde suntem? a întrebat.

— Am trecut de Versailles.

— Mă refer la anchetă. Crimă sau sinucidere?

— Danglard, două sinucideri care lasă acelaşi semn. Doi sinucigaşi care au stat pe aceeaşi insulă islandeză. Nu se potriveşte. Şi Amédée care tot pendulează între ei.

— E greu să ţi-l imaginezi drept un criminal furios care comite crime una după alta. Mai degrabă ţi-l închipui ca pe un poet, palid şi cu pană în mână. Nu o puşcă sau un cuţit.

— Dar nici nu-i uşor să-i dai de cap. Caracter schimbător, temperament nervos, privire când absentă, când colerică.

— Sperios, totuşi. Cât să încalece şi să fugă.

— Dacă ar fi vrut să fugă, Danglard, cel mai lesne i-ar fi fost să ia maşina.

— Cea mai lesnicioasă cale pentru imbecili, comisare. Călare, nu aveam cum să-l urmărim. Ar fi galopat până la Rambouillet de unde ar fi luat trenul spre Paris. Şi, de aici, ar fi putut să plece la Lisabona, la Napoli, la Copenhaga, unde ar fi poftit. Mai repede ca noi.

— Dacă şi-ar fi dorit asta, nu ar fi încălecat pe Dionysos şi încă fără şa. Nu, avea altceva în gând, a spus Adamsberg coborând geamul şi scoţându-şi braţul afară.

Totdeauna proceda astfel. Îi plăcea să simtă picăturile de ploaie pe braţ.

— Sau n-avea nimic în cap, a replicat Danglard.

— Ceea ce ar fi încă şi mai neliniştitor, dar posibil. Niciun dram de minte într-un cap frumos? Contrariul lui Victor. O minte strălucită într-un cap urât.

— Dar Victor? Ar fi putut să citească scrisoarea de la Alice Gauthier şi să alerge la Paris.

— Ca să o facă să nu mai vorbească. Da. Însă Victor nu avea niciun motiv să-şi omoare patronul. În schimb, ceilalţi da.

— Exact, a spus Danglard. Céleste, Pelletier sau mai ştiu eu ce vecin ar fi putut să vrea să-l asasineze pe Henri Masfauré. Din ce spune Bourlin, deţinea o avere mare. Familia a adunat aproape o mie de pânze între anii 1870 şi 1930. Sume enorme, tot ce trebuie ca să stârneşti drame şi vâlvă. În schimb, ei nu aveau niciun motiv să o ucidă pe Alice Gauthier.

— Încă şi mai puţin să deseneze semnul.

— Revenim la semn.

Danglard a oftat, aşezându-se mai bine pe banchetă.

— Te enervează că nu ai putut descifra semnul, a spus Adamsberg.

— Mai rău. De ce ai adus vorba de ghilotină? Seamănă a ce vrei, mai puţin a ghilotină.

— Am adus vorba pentru că este o ghilotină, Danglard.

Comandantul a clătinat din cap în întuneric. Adamsberg a încetinit şi a parcat pe marginea autostrăzii.

— Ce căutăm aici? a bombănit Danglard.

— Nu am oprit să urinez, îţi desenez ghilotina, sau mai curând acest desen de ghilotină. Deci îţi desenez un desen.

— Cam aşa ceva.

Adamsberg a aprins luminile de avarie şi s-a întors spre comandant.

— Îţi aduci aminte de Revoluţie? a întrebat el dezlipind un ciuline de pe pantaloni.

— Franceză? N-am fost dar îmi aduc aminte, da.

— Foarte bine, fiindcă eu nu îmi aduc aminte. Dar ştiu că, la un moment dat, un inginer a propus ca ghilotina să fie folosită pentru toţi condamnaţii la moarte pentru ca toţi să moară la fel şi fără chinuri mari. Pe vremea aceea nu se punea problema să fie destinată Terorii.

— Nu un inginer, ci un mare doctor. Doctorul Guillotin.

— Da.

— Joseph Ignace Guillotin.

— Cum spui tu.

— Care a fost mai întâi medicul contelui de Provence.
— Danglard, vrei să îţi fac desenul sau nu?
— Desenează-l!
— Pe atunci, regele era rege. Şi nu-mi spune că îl chema Ludovic al XVI-lea. Cunosc. La nu ştiu ce întrunire, Guillotin şi-a prezentat maşinăria. Se spune că regele era şi el prezent.
— Atunci, era înainte de 1792.
— Cu siguranţă, Danglard.
Comandantul s-a încruntat iar Adamsberg a scos o ţigară scuturată şi i-a întins una şi lui Danglard.
— Am putea să credem că am rămas doar noi doi pe lume, a şoptit Adamsberg. Unde sunt oamenii? Toţi ceilalţi?
— Există. Doar că nu se-apucă să deseneze pe parbrizele maşinilor oprite pe marginea drumului, asta-i tot.
— Se spune, a continuat Adamsberg, că medicul le-a arătat un desen al ghilotinei clasice. Pentru că, de fapt, ghilotina exista deja, de mult înainte.
— Din secolul al XVI-lea, dar Guillotin îi ameliorase sistemul.
— Şi cum era înainte?
— Era prevăzută cu o lamă convexă.
— Aşa? a întrebat Adamsberg desenând pe parbriz cele două linii verticale şi una în formă de corn între ele.
— Aşa. Sau cu o lamă dreaptă. Iar Guillotin a estimat că o lamă oblică ar fi mult mai eficace şi mai rapidă.
— Ei bine, nu asta mi s-a spus. Mi s-a spus că regele, care se pricepea mult mai bine la mecanică decât la politică, a luat schiţa, a examinat-o, a cugetat, apoi a barat lama rotundă cu o linie oblică pentru a marca modificarea. El a autorizat transformarea maşinii, el a îmbunătăţit-o.
Adamsberg a adăugat o linie transversală desenului de pe parbriz.
— Aşa.
Danglard a coborât geamul la rândul lui şi a scuturat scrumul. Comisarul a mai cules un ciuline de pe pantaloni. Dacă ar fi fost seminţe, ar fi putut să le planteze în

grădină. L-a pus pe bordul maşinii.

— Ce-i cu povestea asta? l-a întrebat Danglard.

— E o poveste, nimic mai mult, şi nu am spus că e adevărată. Spun ce se povesteşte. Că Ludovic al XVI-lea ar fi desenat chiar el maşinăria care avea să-l decapiteze.

Danglard, nemulţumit, a scos fumul printre dinţi.

— Unde ai citit asta?

— Nu am citit nicăieri. Îl mai ţii minte pe bătrânul erudit din piaţa Edgar Quinet? El mi-a povestit-o cândva, desenând acelaşi lucru pe masă, cu degetul înmuiat în cafea, la *Viking.* Îmi pare rău Danglard, a spus Adamsberg răsucind cheia în contact. Nu e ruşinos să nu ştii anumite chestii.

— Nu mă simt umilit, sunt stupefiat.

— Atunci ce crezi acum despre semn?

— Nu este unul revoluţionar, în niciun caz. Sau ar fi lipsit aluzia la rege.

— La un rege decapitat, Danglard. Nu e acelaşi lucru. Îl putem vedea drept un semn al Terorii supreme, al pedepsei supreme.

— Dacă asta a vrut ucigaşul să înfăţişeze.

— Poate fi o coincidenţă. Dar una extraordinară.

— Asta ar însemna că avem de a face cu un ucigaş interesat de istorie.

— Nu neapărat. Sau un ucigaş care ţine minte tot.

— Un hipermnezic.

— Ca Victor, bunăoară.

Adamsberg conducea tăcut, apropiindu-se de intrarea în Paris.

— Nu suntem singuri pe lume, până la urmă, a spus el depăşind un camion. Cu siguranţă mai e un tip care se gândeşte la Revoluţie.

— Nu încape nicio îndoială.

XI

Spre deosebire de Danglard, Adamsberg n-avea nevoie să doarmă foarte mult. S-a trezit la ora şapte, a pornit cafetiera în timp ce fiul său, Zerk tăia pâinea. Zerk era mai puţin maniac decât el, iar feliile de pâine erau groase şi inegale.

— Ai avut probleme ieri noapte?

— Un mort în valea Chevreuse. Interogatorii, un fiu nervos şi frumos ca o fată, un secretar înzestrat cu straniul dar de a ţine minte tot, un grajd de cai de rasă, o brută responsabilă peste grajduri, o femeie care locuieşte într-o cabană mizeră în pădure, un mistreţ, hanul din partea locului, ghilotina lui Ludovic al XVI-lea, un turn blestemat plin de găinaţ de corvide, toate într-un loc numit „Scobitura” care nu se regăseşte pe hartă.

— A început prost?

— E prea mult.

— Porumbelul a trecut ieri. L-ai ratat.

— N-a mai trecut pe aici de două luni. Era bine?

— Foarte bine, dar s-a găinăţat iarăşi pe masă.

— Ne-a făcut un cadou, Zerk.

La ora nouă, Adamsberg îi reunise pe aproape toţi subordonaţii săi în cea mai mare sală a brigăzii, pe care Danglard o botezase cândva cu preţiozitate „sala consiliului”. Spre deosebire de o altă sală mai mică – „refectoriu”- în care se adunau grupuri mai mici de ofiţeri. Denumirile intraseră în limbajul curent. Danglard însuşi era în sala consiliului, încă adormit, şi întindea mâna după cafeaua adusă de Estalère. Aici, dar nu numai, tânărul plutonier îşi acordase funcţia de cafegiu, pe care o îndeplinea la perfecţie – singura, de altfel, spuneau unii. În rest, ochii lui cam ieşiţi din orbite lăsau impresia unei aiureli continue. În brigadă, Estalère venera două persoane, pe comisar şi pe forţoasa şi atotputernica Violette Retancourt căreia părinţii, din greşeală, îi

dăduseră numele unei flori delicate, fără să prevadă că fiica lor va avea o înălţime de un metru şi optzeci şi patru de centimetri şi o masă musculară de o sută zece kilograme. Diferenţa esenţială dintre cei doi zei ai lui îl lăsa pe Estalère într-o perplexitate tristă, incapabil să aleagă între nişte variante atât de divergente.

Adamsberg nu era un geniu al sintezei şi al discursurilor argumentate aşa că îi delegă lui Danglard această sarcină, iar comandantul rezumă evenimentele începând cu femeia din cadă – îmbrăcată, a precizat el dinadins pentru locotenentul Noël, ofiţerul cel mai trivial din brigadă – până la cursa în pădure, pe urmele unui mistreţ. Totul a fost prezentat atât cronologic, cât şi tematic, folosind o argumentare elegantă pe care Adamsberg o admira. Fiecare dintre ei ştia că Danglard va face nişte digresiuni savante ici-colo, ceea ce va lungi povestea, dar se obişnuiseră. Femeia din cabana din pădure şi turnul blestemat suscitaseră interesul comandantului Mordent care şi-a ridicat faţa ridată fixată pe gâtul lung. Părea un cocostârc pândind melancolic un peşte. Mordent era un subtil cunoscător al basmelor, o specialitate care nu îl ajuta defel în munca sa, tot aşa cum lui Voisenet nu-i erau de folos vastele cunoştinţe de ihtiologie, adică ştiinţa despre peşti, cum sfârşise prin a ţine minte Adamsberg. Şi în special peştii de apă dulce. Pasiunea lui se extindea şi asupra altor domenii zoologice, iar Voisenet se întreba deja ce fel de corvide populau turnul: stăncuţe, ciori – negre sau pestriţe? –, ciori grive?

Discretul Justin, aşezat lângă Retancourt, care părea că îl poate spulbera dintr-o răsuflare, era singurul care scria încontinuu.

În timp ce Adamsberg îşi curăţa ciulinii de pe pantaloni, Danglard a făcut să circule desenul din mână în mână. Toţi poliţiştii dădeau deconcertaţi din cap, mai puţin locotenentul Veyrenec de Bilhc, şi el de loc din Pirinei, asemenea comisarului Adamsberg. Veyrenec a păstrat hârtia o clipă, sub privirea atentă a comisarului, dat fiind

că locotenentul predase istoria într-o viaţă anterioară.

— Ceva, Veyrenec? l-a întrebat Adamsberg ridicând privirea.

— Nu sunt sigur. Astea-s resturi de ciulini?

— Da, dar de anul trecut. Uscate, se prind încă şi mai bine. Mie îmi evocă o ghilotină. Hai, Danglard, dezvoltă, fără să insişti neapărat asupra lui Joseph Ignace Guillotin.

Expozeul lui Danglard, prezentat fără nicio convingere, despre Ludovic al XVI-lea, lama convexă şi corectura cu lama dreaptă şi înlocuită apoi cu una oblică a fost urmat de un moment de reverie. Numai Veyrenec i-a zâmbit lui Adamsberg, zâmbetul acela abia schiţat în colţul buzelor, semnalându-i discreta lui satisfacţie.

— Revoluţia? a spus Retancourt încrucişându-şi braţele puternice pe piept. Cred că putem s-o lăsăm baltă, nu?

— Nu am spus că despre asta este vorba, a replicat Adamsberg. Am spus că asta îmi evocă semnul respectiv. Iar analizele au dezvăluit că semnul a fost desenat astfel: mai întâi barele verticale, apoi linia curbă, iar la sfârşit cea care o barează, cea oblică.

— Ideea e simpatică, a intervenit Mercadet, care tocmai se trezise iar mintea îi mergea strună.

Mercadet suferea de hipersomnie şi era obligat să tragă un pui de somn la fiecare trei ore, iar toţi colegii îl acopereau în faţa chestorului.

— Dar este adevărat că nu prea se înţelege ce legătură există între o ghilotină – pe jumătate regală, pe jumătate revoluţionară – şi drama islandeză.

— Nu se înţelege deloc, a aprobat Adamsberg,

— Mai ales că nu putem afirma că este vorba de crime, a spus Noël cu vocea lui răguşită şi cu pumnii strânşi în geaca de piele. Poate că cei doi, Alice Gauthier şi Henri Masfauré erau nişte amanţi timizi – trebuie s-o spunem şi pe asta – a rânjit el – care au hotărât să moară împreună.

— Nu există niciun apel între Gauthier şi Masfauré, a spus Danglard. Bourlin le-a verificat telefoanele pe durata unui an întreg.

— Poate că i-a scris ea. Se sinucid, lăsând acest semn ca urmare a unei înţelegeri între ei. Nu, nimic nu dovedeşte că au fost omorâţi.

— Acum da, a spus Adamsberg pornindu-şi telefonul mobil. Laboratorul s-a mişcat repede. Danglard v-a spus că mâinile lui Henri Masfauré erau acoperite de praf de puşcă. Iar eventualul asasin, purtând mănuşi, ar fi acoperit degetul mare al lui Masfauré ca să tragă şi ar fi lăsat unghia curată. Dar nu, era praf de puşcă peste tot. Aşadar, sinucidere. Am cerut o examinare mai atentă.

— Înţeleg, a spus Estalère serios, iar apoi uşor consternat.

— S-au descoperit spaţii curate pe încheieturile mâinilor, acolo unde ucigaşul a ţinut mâinile lui Masfauré într-ale sale, a continuat Adamsberg. Şi o urmă încă şi mai clară pe degetul mare de la mâna dreaptă. O linie dreaptă, un fir alb de trei milimetri lăţime. Ucigaşul a apăsat pe degetul victimei, dar s-a ajutat de un fir ori de un şiret de piele rezistent. Masfauré a fost asasinat.

— Dacă este vorba despre acelaşi semn, atunci femeia a fost înecată cu forţa în cadă, s-a încăpăţânat Estalère.

— Corect. Iar ucigaşul a desenat semnul.

— Nu ţine, a intervenit Retancourt. Dacă vrea să lase impresia unor sinucideri, de ce mai desenează un semn? Fără semn nu ar exista nicio legătură între cei doi morţi care ar fi făcut parte din cazuri diferite şi noi nu am mai fi stat de vorbă acum. Atunci?

— Pentru că revendică cele două crime? a propus Voisenet. Ştanţează marca puterii? Cu semnul care poate semnifica o ghilotină.

— Astea-s banalităţi, a spus Retancourt.

— Totuşi, a întărit Mordent. Viaţa este banală. Rareori ne cade în mâini o perlă, o pietricică strălucitoare. Iar în acest ocean de lucruri vagi şi obişnuite, puterea este viciul banal cel mai la îndemână pentru om. Aşa că, de ce să nu plaseze desenul unei ghilotine ca să-şi marcheze puterea?

— Regalist? a întrebat Adamsberg. Revoluţionar? Ce mai contează, de fapt. Semnul indică o execuţie absolută.

— Ce-a fost aşa de absolut acolo? a întrebat Marcadet.
— Islanda. Au fost unsprezece persoane peste care avea drept de viaţă şi moarte, şi încă mai are acest drept iar asta îl ameţeşte. Au mai rămas şase acum.
— Toţi în pericol să fie omorâţi, a adăugat Justin.
— Numai dacă vorbesc.
— Dar edificiul tăcerii a început să se fisureze, a intervenit Adamsberg. Doi morţi în două zile. Menţionaţi în presă. Ceilalţi şase au înţeles. Vor tăcea, se vor ascunde, vor dispărea?
— Şi ne este imposibil să-i protejăm, a spus Danglard îngrijorat. Cu excepţia lui Victor, nu ştim numele niciunuia dintre ei. Avem un funcţionar – Jean un doctor – „Doc”, o doamnă care lucra în domeniul mediului înconjurător – amanta lui Alice Gauthier –, un specialist în pinguini imperiali, un sportiv. Atât. Îl putem adăuga şi pe Amédée pe lista celor ameninţaţi.
— Dacă nu cumva Amédée este ucigaşul, a replicat Mordent. Şi avea motive. Mă întreb de ce nu îl strângem cu uşa chiar acum.
— Pentru că nu am afla nimic, a spus Adamsberg care adunase între degete o grămăjoară de resturi de ciulini.
— Opt dintre voi vor merge la Le Creux după prânz, a ordonat el. Şi tu, Estalère.
— Estalère poate asigura permanenţa la brigadă, a spus Noël cu tonul lui zeflemitor.
— Estalère le dă încredere celor interogaţi, contrar majorităţii poliţiştilor, şi, de exemplu, contrar ţie, locotenente, a precizat Adamsberg. Mergeţi şi adunaţi toate bârfele posibile. Răutăţi, elogii, resentimente, adevăruri, minciuni, bănuieli, ranchiune. Vorbiţi cu săteni, cu notabilităţile de acolo, cu primarii din Sombrevert şi Malvoisine, faceţi tot ceea ce puteţi. Cine a fost Henri Masfauré? Cine a fost soţia lui? Cine a fost Céleste? Şi Pelletier? Amédée? Victor? Cine, ce, cum?
— E interesant de observat că primul individ ghilotinat a fost un hoţ pe nume Pelletier, a observat Danglard.
— Danglard, te rog, a spus blajin Adamsberg. Le este

foame şi pleacă la ora două. Pleci şi tu. Mergi la notarul lui Henri Masfauré. Mercadet vine cu tine, e tare la cifre. O avere imensă, se spune. Mordent, ia pe cine vrei şi scotociţi în trecutul soţiei. Noël, te concentrezi pe bruta care este responsabilă de grajduri. E domeniul tău. La-o pe Retancourt cu tine. Dar fiind profilul tipului, este o alegere bună. Şi să nu staţi în spatele cailor, e în stare să ordone să vă lovească numai fluierând. Veyrenc, te ocupi de fiu, de Amédée. Froissy, tu rămâi aici şi afli tot ce poţi despre Alice Gauthier, îi interoghezi din nou pe vecini, pe infirmieră, pe colegi, tot.

— Am putea să trecem şi pe la turn? a întrebat Voisenet, curios să vadă ce corvide s-au aciuat acolo.

— De ce?

— Ca să avem tabloul complet.

— Mergi, dacă ai chef, locotenente. Şi, dacă aveţi timp, luaţi o găleată de găinaţ şi răspândiţi-o în jurul cabanei lui Céleste. Nu-i spuneţi că eu v-am dat ideea, nu ar fi încântată deloc. La prima vedere pare aspră. Dar curajoasă.

— De ce? a întrebat Kernorkian.

— De ce spun că la prima vedere este aspră?

— Nu, de ce este nevoie de găinaţ?

— Sunt vipere acolo. Ori în imaginaţia ei. Iar cabana nu e foarte izolată. Trebuie să-l răspândiţi de jur împrejur.

— Corect, viperele vor fugi de miros, a aprobat Voisenet. Dar cum vine asta? Aspră şi curajoasă?

— Fiindcă aşa eşti atunci când trebuie să aperi un puşti împotriva tuturor relelor de pe lume. Şi de ce îl apără ea astfel? Aflaţi, vorbiţi cu toţi. Mâncaţi la *Hanul Scobiturii,* se găteşte bine – e de părere comisarul Bourlin.

— *Hanul Scobiturii?* a întrebat Mercadet cam surprins.

— Întocmai, aşa i se spune, locotenente, „Scobitura”. O fâşie de teren între două sate şi care nu figurează pe hartă. *Hanul Scobiturii,* biserica din Creux, turnul din Creux.

— Puţin ne pasă de turn, a bombănit Noël.

— Ne pasă de toate, Noël. Şi de turn, şi de porumbei, şi de Retancourt. Ţii minte?

Noël a înclinat uşor capul, nemulţumit. La o adică şi-ar fi dat viaţa pentru Retancourt. Adamsberg nu obosea să-l aducă cu picioarele pe pământ, măcar puţin.

Îl indispunea să dea ordine astfel, dar asta era nenorocita lui de slujbă, pe care nu o putea delega lui Danglard. A făcut-o rapid şi echipa s-a răspândit să mănânce, unii au mers la opulenta, burgheza şi decadenta *Brasserie des Philosophes,* iar ceilalţi la cafeneaua *Cornet à dès* unde soţia, stăpânindu-şi furia şi îndeplinind pe muteşte de ordinele soţului cam din topor, pregătea nişte sandvişuri cu totul deosebite. Patronului i se spunea *Gros-Plant*[5]*.* În realitate, nu i se adresa nimeni fiindcă bărbatului nu-i plăcea să vorbească. Lupta socială se ascuţea între cele două stabilimente aflate faţă în faţă. Într-o bună zi vom avea o crimă, pronostica mereu Veyrenc.

Adamsberg l-a privit ieşind pe Veyrenc – numai el pricepuse semnul ghilotinei. Soarele lumina sala mare. Iar sub lumina aceasta de aprilie, cele paisprezece meşe anormal de roşcate străluceau în părul negru şi lucios al locotenentului.

— M-am gândit la o chestie când m-am trezit, a strecurat Danglard înainte să plece, pe un ton complice şi care nu anunţa nimic bun. În fine, e o chestie care îţi vine în minte când te trezeşti.

— Grăbeşte-te comandante, abia ai timp să îţi revii înainte să pleci.

— Ei bine, povestea asta a contelui de Provence.

— Nu văd legătura.

— Ţi-am spus că Guillotin fusese medicul contelui.

— Da.

— În starea mea de semi-trezie, de la contele de Provence am trecut în revistă, rând pe rând, familiile de conţi şi duci.

— Ai mult noroc, Danglard, a spus Adamsberg zâmbind. Gândurile din starea de semi-trezie sunt arareori atât de faste.

— Ei bine, m-am gândit la prenumele *Amédée* – care

[5] Vin alb sec *(n.trad.).*

este puţin întâlnit, trebuie să admiţi – şi *Victor* care corespund celor doi conţi de Savoie, morţi de atâta vreme. Asta se petrecea pe când dormeam şi te scutesc de lista tuturor celor care s-au numit Amédée de Savoie.

— Foarte mulţumesc, comandante.

— Dar, începând cu 1630 şi până în 1796, au fost trei Victor-Amédée de Savoie. Cel de-al treilea s-a opus Revoluţiei, iar ducatul său a fost invadat de trupele franceze pline de arţag.

— Şi ce-i cu asta? a întrebat Adamsberg cu o voce obosită.

— Nimic. M-a distrat că pe unul îl cheamă Victor şi pe celălalt Amédée.

— Te rog, Danglard, nu-ţi face un obicei din a spune chestii fără sens, a zis Adamsberg smulgându-şi un ciuline de pe pantaloni. Sau noi doi nu prea vom avea şanse să ne înţelegem.

— Pricep, a spus Danglard după un moment de tăcere.

Adamsberg avea dreptate, a gândit Danglard ieşind pe uşă. Influenţa lui era vicleană ca o inundaţie şi trebuia, e drept, să ai grijă. Să te ţii departe de malurile nesigure ale fluviului.

XII

Adamsberg îl ţinuse pe Justin lângă el ca să scrie rapoartele care soseau despre Henri Masfauré. Telefonul era fixat pe speaker, iar Justin scria la calculator, mult mai repede decât comisarul care se folosea doar de două degete.

— Henri Masfauré s-a căsătorit cu irezistibila Adélaïde acum douăzeci şi şase de ani, preciza Mordent cu vocea lui lipsită de inflexiuni. Dar fiul lor a început să locuiască împreună cu ei abia de la vârsta de cinci ani. Sosirea puştiului a surprins pe toată lumea. Apoi, s-a aflat că fusese trimis într-o instituţie specializată unde a stat cât a fost copilaş din pricina unor tulburări psihomotorii. Nu au folosit termenul, dar asta este ideea. În fine, micuţul nu era „normal”, ce mai încoace şi încolo.

— Dar Amédée nu ţine minte mai nimic despre această perioadă, nici despre instituţia cu pricina, a adăugat din spate Retancourt cu glasul ei de bas. Îşi aduce aminte de raţele pe care le decapita, bunăoară.

— Pardon? a întrebat Justin ridicând capul, şi aranjându-şi părul blond pe care îl purta cu cărare pe o parte, ceea ce îi dădea un aer de şcolar model din perioada interbelică. Ai spus „raţe”? Nu se „răţoia” sau „răsti” sau...

— Raţe, i-a retezat-o Retancourt. Pe care le decapita.

— Ghilotina, a şoptit Adamsberg.

— Comisare, cu tot respectul, dintotdeauna raţelor li s-a tăiat capul. E ceva foarte firesc, a spus Retancourt.

— Te duce gândul mai degrabă la o fermă, decât la un sanatoriu, a observat Justin.

— Poate că era un sanatoriu în care aveau loc diverse activităţi în care erau implicate animalele. E la modă, a spus Mordent. Copiii se apropie de animale, desfăşoară activităţi în aer liber, le dau grăunţe, le schimbă apa.

— Pentru un copil, decapitarea unor raţe nu este o „activitate” oarecare în aer liber, a intervenit Adamsberg.

— Ar fi putut vedea chestia asta din întâmplare. În orice

caz, micuţul nu era întreg la minte. Şi poate nici acum nu este.

— Ce îşi mai aminteşte Amédée?

— Un pat rece şi o femeie care ţipa. Asta-i tot.

— Alţi copii care stăteau împreună cu el?

— Unul mai mare decât el, care îl scotea la plimbare şi pe care îl adora. Un îngrijitor, fără îndoială. Medicul familiei este la Versailles, mergem acolo, Veyrenc şi cu mine. Retancourt o să se ocupe de Pelletier, tipul nu-i tocmai OK.

Danglard suna la celălalt telefon.

— Notarul este tot la Versailles, tocmai ies de la el.

— Oamenii ăştia făceau totul la Versailles.

— E clar că este mai bine cotat decât Malvoisine. Dat fiind sumele despre care vorbim, Masfauré a optat pentru un cabinet renumit. De altfel, locul este foarte frumos, lemnărie veche din tavan până în podea, tapiserii de Aubusson, o scenă de vânătoare cu câteva detalii de o licenţiozitate discretă aşa cum se...

— Danglard, te rog, l-a întrerupt Adamsberg.

— Scuze. Notarul nu a terminat calculul exact al bunurilor, dar acestea valorează pe undeva în jurul a cincizeci de milioane de euro. Îţi dai seama? Înainte avusese mai mult, dar a investit personal în pomparea dioxidului de carbon şi în reciclarea reziduurilor. Uzina prototip este aproape gata la Creuse. Un binefăcător şi un mare savant, confirmă notarul. Există şi un testament de un an şi cinci luni.

— Continuă, a spus Adamsberg scoţând din buzunarul hainei o ţigară îndoită.

Recunoscut ca unul care nu fumează, comisarul şterpelea ţigări din pachetele fiului său pe care le dosea în buzunare unde se îndoiau, se goleau de tutun, trăind o viaţă nouă în libertate.

— Totul îi rămâne lui Amédée care trebuie să se ocupe de finalizarea uzinei şi să vegheze la punerea ei în funcţiune. Mai puţin o donaţie de o sută de mii de euro pentru Victor şi de cinci sute de mii pentru Céleste.

— Înţeleg de ce îi lasă atâţia bani lui Céleste, a spus Adamsberg. Dar să laşi o sută de mii de euro secretarului, e o raritate. Poţi să te întrebi ce serviciu i-a făcut acesta pentru a fi recompensat cu atâta generozitate.

— Pur şi simplu oamenii ăştia nu au noţiunea banilor ca noi, comisare. Oricum, discutăm despre sume suficient de mari încât să incite la crimă.

— Să fie omorât Masfauré – da, dar nu şi profesoara de matematică.

— Numai dacă nu cumva ideea a fost să fie comisă o crimă anterior, însoţită de acelaşi semn alambicat, pentru a îndepărta suspiciunile. Caz în care avem de a face cu versiunea clasică a tehnicii disimulării.

— Notez? a întrebat Justin. Fiindcă nu mai este un raport, ci un comentariu.

Meticulozitatea lui Justin era preţioasă, se putea conta pe excelenţa proceselor-verbale redactate de el, dar devenea agasant când se transforma într-un maniac zelos.

— Da, Justin, notezi tot, i-a ordonat Adamsberg. Şi cum ar fi ştiut Victor sau Céleste de existenţa lui Alice Gauthier?

— De fapt, Victor o cunoştea din Islanda. În ceea ce o priveşte pe Céleste, ar fi avut toate mijloacele să scotocească prin casă şi să descopere o eventuală corespondenţă între Alice Gauthier şi Masfauré. Dacă poliţaii cred că este vorba despre două sinucideri, foarte bine. Dacă se rătăcesc în iţele referitoare la întâmplarea din Islanda, încă şi mai bine. Dacă nu se întâmplă nici asta, rămâne semnul bizar, conceput să ne oblige să bâjbâim. O treabă bine făcută, care anticipează logica poliţiştilor.

— E posibil.

— Sunt de acord, a adăugat Justin. Dar asta nu notez, a spus el pentru sine.

— Şi cum ar fi aflat despre testament? a continuat Adamsberg.

— Exista o copie la Masfauré, a răspuns Danglard. Mă opresc aici, comisare. O să fac rezervare la han. De fapt, ştiu de ce se cheamă „Scobitura”. Nu are nimic de a face

cu ancheta, însă e amuzant. Ah, scuze. Ceva despre Pelletier. Foarte important. El nu mai primeşte nimic. În testamentul anterior primea cincizeci de mii de euro. Şi, crede notarul, un domn scorţos, dar binevoitor, care îşi dă aere de fost nobil, deşi eu cred că particula de nobleţe este uzurpată fiindcă toţi de Mar...

— Danglard!

— Asta nu am notat, a precizat Justin pe un ton neutru.

— Aşadar, Pelletier nu primeşte nimic, a reluat Danglard. Fiindcă Masfauré îl bănuia că supraevaluează preţul de cumpărare al cailor şi al spermei. Doar un armăsar cu pedigree poate valora sute de mii de euro, ca să nu mai vorbesc despre cei proveniţi din familii cu o genealogie mirobolantă.

— Nu, nu-mi vorbi, comandante.

— Masfauré îl bănuia pe Pelletier că se înţelege cu vânzătorii, că măsluiau facturile şi că împărţeau între ei diferenţa de bani.

— Deci asta bănuia Céleste, a spus Adamsberg.

— Cu siguranţă. Şi, dacă este adevărat, imaginează-ţi cât bănet a strâns. Aşa că Masfauré şi-a modificat testamentul.

— Notarul cu particula de nobleţe falsă ştie de ce Masfauré nu a depus plângere împotriva lui Pelletier?

— Pentru că voia să-şi continue ancheta fără să-l destituie pe grăjdar. Pelletier este un specialist remarcabil, poate să-i facă pe cai să valseze într-un picior. Aşa încât Masfauré voia să fie sigur înainte să scape de el. Iată un frumos motiv de crimă şi pentru Pelletier.

— Şi Voisenet?

— Se ocupă de soţia moartă în Islanda.

— Dă-mi-l la telefon.

— Asta înseamnă că tocmai face o vizită la turnul condamnaţilor.

— Perfect. Vom avea şi o certitudine în ceaţa în care bâjbâim.

— Adică vom şti dacă este vorba de stăncuţe ori de ciori grive, a confirmat Danglard.

Toată seara Adamsberg a citit rapoartele subordonaţilor săi. Nu pornise încălzirea centrală şi făcea focul doar după cină. Cu picioarele sprijinite de marginea şemineului, calculatorul – „tölva” – alunecându-i de pe genunchi, revedea informaţiile pe care Justin i le trimitea de acasă, de la părinţii săi cu care trăia la cei treizeci şi opt de ani pe care-i avea. Neavând alte griji, Justin era o persoană foarte disponibilă, cu excepţia cazurilor în care era la o partidă de poker.

Noël alesese să se poarte cu mănuşi când l-a interogat pe Pelletier asupra preţului adevărat al cailor, sperând să ajungă la un rezultat prin întrebări ocolitoare. În schimb Retancourt, pentru care mănuşile nu erau un obiect familiar, l-a întrebat direct despre zvonurile privind posibilele sale furtişaguri. Lui Pelletier i-a sărit imediat ţandăra şi, constant în reacţiile sale, s-a aruncat asupra femeii voinice fără să-şi închipuie că o va clătina exact atât cât ar fi putut clătina un stâlp de beton. Retancourt l-a aruncat la pământ doar cu o mişcare grea a bustului, fără să-l lovească. Copilăria ei frustrată alături de patru fraţi care săreau iute la bătaie îi permisese micuţei Violette să deprindă tehnici de luptă atipice. Dar, odată doborât la pământ, Pelletier a fluierat în felul lui sofisticat şi doi armăsari agresivi au luat-o îndată la galop, fornăind, către cei doi poliţişti. Când s-a ridicat, Pelletier i-a oprit pe cei doi cai la cincizeci de centimetri de poliţişti care înţeleseseră că armăsarii, scurmând pământul cu copita, puteau să-i atace la un simplu gest al stăpânului lor. Noël a scos pistolul.

— Nu glumi, a ordonat Pelletier. Valorează patru sute cincizeci de mii. M-ar mira dacă un caraliu amărât ca tine ar putea să plătească banii ăştia.

Asta era precizarea lui Retacourt în raportul ei şi nu a lui Noël. Nimeni, până acum, nu-l tratase drept *caraliu amărât.*

— În timp ce pentru tine, ca să-ţi plăteşti moartea, suma

ar fi cam zece mii şi încă rotunjesc zdravăn, a continuat Pelletier, calculând valoarea lui Noël ca un geambaş. Ea, a mai adăugat scuipând şi arătând spre Retancourt, ar fi mai scumpă, cam de zece ori mai mult decât tine. Nu falsific vânzările şi să vă intre asta bine în cap. Dacă vă mai aud vreodată, vă trântesc un proces de nu vă vedeţi.

Amédée. Acum Adamsberg înţelegea bine firea ezitantă, închisă ori aprinsă şi aprigă a tânărului. Şi eventuala sa labilitate psihică. Fusese izolat timp de cinci ani. Într-un pat „rece”. Rece, într-o instituţie psihiatrică de lux? Oare îl vizitaseră în mod regulat? Nu putea nicicum să afle. Conform medicului din Versailles, Amédée suferea, în afară de angină şi otite repetate – indicii ale angoasei, de un fenomen de „refulare”. Adică eliminase aproape toate amintirile de la o vârstă fragedă. „Prea greu de suportat”? a notat în grabă comisarul. „Tratament sever? Abandon?” Apoi a adăugat „raţe *decapitate”.*

Iar mama lui, oricât de atrăgătoare ar fi fost, nu avea un bun renume în regiune, nici la Malvoisine, nici la Sombrevert, nici măcar la Versailles. Un consens, mai puţin părerea primarului din Sombrevert pentru care votul fiului lui Masfauré conta. Erau şaisprezece mărturii concordante, conforme unui nivel diferit al limbajului, de la versiunea echilibrată a unei funcţionare de la primărie – invitată la o cafea de Estalère: „Să spunem că o făcea pe marea doamnă”, până la versiunea trivială a unei lucrătoare într-o vopsitorie, consemnată chiar de către Justin: „Se întindea mai mult decât îi era plapuma”. O femeie care „se dădea mare”, „se uita la ceilalţi de sus”, „plină de ifose”. O seducătoare, dar şi o arivistă „care nu se ocupa de copil, norocul lui cu Céleste”, o femeie lacomă de bani, „vorace”, care „făcea paradă cu averea ei” şi care „voia mereu bani, bietul domn Henri”. Iar unii burghezi eleganţi din Versailles o considerau o parvenită vulgară.

Voisenet şi Kernorkian izbutiseră, cu ajutorul corespondenţei păstrată în cutii adăpostite în pod, să

refacă mediul frecventat de Marie-Adélaïde Masfauré, născută Pouillard, înaintea mariajului ei fabulos. Imaginea era incompletă, însă descoperiseră că părinţii ei fuseseră nişte muncitori săraci, de care i se făcuse repede ruşine, consemnaseră începuturile ei de coafeză într-un salon la Paris, apoi ucenicia de machieuză, urmată de o intrare modestă în lumea teatrului. Frumuseţea şi vioiciunea ei combativă o conduseseră în patul a cel puţin trei producători.

Adamsberg a ridicat privirea către fiul său care se întorcea fără zgomot în bucătărie.

— Danglard o să treacă pe aici, a spus, iar Zerk a zâmbit şi a scos din bufet încă un pahar.

— Nu doarme acasă cu ceilalţi?

— Danglard doarme acolo unde sunt copiii. În cuibul lor.

— Mi-ai spus că până la urmă copiii şi-au luat zborul din cuib.

— Chiar şi aşa. Danglard doarme lângă patul copiilor lui.

Poarta a scârţâit, iar Zerk a deschis uşa.

— S-a oprit în grădină, i-a spus. Lucio îl invită la o bere.

Comandantul pusese o sticlă de vin alb pe iarbă şi discuta cu Lucio, un spaniol bătrân care împărţea cu Adamsbeg mica grădină comună. Perspicace şi solemn, Lucio bea întotdeauna două beri afară seara, indiferent de vreme. Apoi urina pe fagul din grădină înainte să intre în casă. Era singurul motiv de discordie între cei doi vecini. Adamsberg pretindea că îi usucă fagul, iar Lucio susţinea că, dimpotrivă, hrănea pământul cu nişte azot folositor. Danglard stătea lângă bătrân pe o ladă din lemn sub fag şi părea că nu vrea să-şi schimbe locul. Adamsberg a adus două taburete, iar Zerk paharul pentru comandant, două beri între degete şi un tirbuşon. Când Adamsberg şi-a cunoscut, târziu, fiul de douăzeci şi opt de ani, Zerk spunea „destupătoare” şi mai folosea şi alte cuvinte bizare ca acestea. Adamsberg se întrebase dacă era inteligent şi original sau lent şi mărginit. Dar, cum îşi punea aceleaşi întrebări şi în legătură cu el însuşi fără să acorde prea

mare importanţă acestui fapt, abandonase dezlegarea misterului.

— Câte pisici mai sunt aici acum? a întrebat Danglard observând cum trec umbrele delicate.

— Cea mică a crescut, a răspuns comisarul. Este foarte productivă. Şase, şapte, nu ştiu, le confund pe toate, mai puţin pe mama lor care vine mereu şi se freacă de picioarele mele.

— Tu ai adus-o pe lume şi te iubeşte, *hombre,* a spus Lucio. A avut pui de două ori, şi-acum sunt nouă: Pedro, Manuel, Esperanza, a început el să numere pe degete.

În timp ce Lucio făcea numărătoarea, Adamsberg i-a întins lui Danglard un teanc de hârtii.

— Tocmai am imprimat rapoartele. Reiese că era mai degrabă o soţie vorace decât o mamă. Iar în ceea ce priveşte soarta micului Amédée, este necunoscută până la vârsta de cinci ani.

— Carmen şi Francesco, a spus Lucio isprăvind de numărat.

— Céleste a venit la ei când micuţul avea cinci ani, este adevărat, a completat Danglard întinzând paharul lui Zerk.

— De unde a venit?

— Dintr-un sat de lângă Sombrevert, cu recomandări bune. Printre rânduri – nu-i place să mintă – a lăsat să se înţeleagă că micuţul nu a avut parte de nicio bucurie, nici afectivă, nici măcar alimentară. Mama ieşea când i se năzărea, mergea la Paris sau în altă parte, în timp ce tatăl lucra până noaptea în birou. Totul cădea în seama lui Céleste, ca şi acum. Într-un fel sau altul, explica ea, exceptând şocul şi supărarea, moartea mamei n-a schimbat cu nimic viaţa de zi cu zi a tânărului.

— Cum a reacţionat Amédée când a aflat că tatăl său nu s-a sinucis?

— A fost o uşurare să afle că nu e vinovat. Dar şi-a dat imediat seama că este un „suspect al naibii de potrivit” ca să folosesc termenii lui. Totul pare ca mai înainte, cu excepţia lui Victor, care pune în ordine hârtiile lui Masfauré, şi a lui Pelletier, care trage din greu deoarece,

crimă sau nu, caii trebuie să mănânce. Amédée bântuie prin pădure şi pe pajişti, şi are ciulini prinşi de pantaloni. Din când în când se opreşte, stă pe o bancă şi îi scoate.

— O bilă albă pentru el.

— Nu cred. Pur şi simplu nu ştie cum să-şi folosească degetele, a spus Danglard.

— Asta, a intervenit Lucio, este o chestiune existenţială. Cum să îţi foloseşti cele zece degete? Eu mai am doar cinci dar mă întreb mereu. La vârsta mea.

Lucio îşi pierduse un braţ în timpul războiului civil din Spania, iar această întâmplare atrăsese după sine o obsesie permanentă, intactă şi repetitivă. Asta deoarece, exact înainte de a-şi pierde braţul, fusese muşcat de un păianjen şi nu apucase să se scarpine în locul respectiv. Pentru Lucio, să apuci să te scarpini devenise un concept indispensabil al comportamentului uman. Să izbuteşti să te scarpini, totdeauna, altminteri vei suferi toată viaţa.

— Amédée se mai înviorează numai când Victor se opreşte din lucru şi vine să-l vadă, a continuat Danglard. Se pare că nu poate conta decât pe Victor sau pe Céleste. Nu are vreo prietenă. E clar că Victor îl protejează. Ai crede că asta a făcut toată viaţa. La fiecare două ore iese din birou ca să facă o plimbare împreună.

— Şi Victor?

— Se întreabă, ca toată lumea, cine i-a omorât patronul. Şi pe Alice Gauthier. Voisenet a îndrăznit să evoce vinovăţia lui Amédée, iar fruntea lui Victor a coborât ca o cască de soldat, ca o bandă care aproape că-i acoperea ochii. I-a întors spatele de parcă s-ar fi abţinut să-l lovească. Apoi şi-a revenit şi a spus: „Islanda, pentru numele lui Dumnezeu? V-am vorbit despre un ucigaş dement. Ce altceva?” Voisenet a fost stângaci şi a răspuns că nu aveam nicio posibilitate să-l identificăm pe acest bărbat, nici pe el, nici pe vreun alt membru al grupului. „Şi fiindcă nu sunteţi în stare să-l găsiţi, vă repeziţi la Amédée? Pentru că trebuie să găsiţi un vinovat?” a spus el. Şi să ştii că la turn sunt ciori grive. Voisenet e cam dezamăgit, spera să descopere corbi. Poate că tocmai

chestia asta a coborât nivelul interogatoriului. Totuşi, a găsit timp ca să împrăştie găinaţ în jurul cabanei fără ca Céleste să bănuiască ceva.

— Foarte bine, măcar am făcut ceva.

— Amédée ăsta, e ăla care nu-şi aducea aminte ce era cu el înainte să fi făcut cinci ani? l-a întrerupt Lucio.

— Da.

— Nu mă miră că se uită la degete de parcă nu ar fi ale lui. Nu a terminat să se scarpine. Asta-i tot.

— Lucio, de fapt, nu vrea să se scarpine, a spus Adamsberg. Şi-a eliminat toate amintirile, nu este în stare să spună unde era, cu cine era şi de ce.

— Da'asta-nseamnă că individul e lovit bine de tot.

— Bineînţeles. A şi fost internat într-un centru de îngrijire, şi nu era vreo maghernită. Taică-su e putred de bogat.

— Centru de îngrijire, nu zău? a reluat Lucio. Ăsta a fost undeva unde i-a mers prost. Trebuie obligat să se scarpine. Altă cale nu e. Şi ce, părinţii nu ştiau de locul unde le era odrasla? Nişte nenorociţi. Nu-i ăsta un motiv să ucizi? Hai, o împuşcătură şi gata, suntem chit.

— Lucio, a mai fost ucisă o femeie, la Paris. Şi nu există nicio legătură între ea şi copilăria lui Amédée.

— O femeie? Tot atunci?

— În ajun.

— Asta e ca să vă aburească. Se iau câinii după tine? Aruncă-le ceva de haleală şi îţi vezi de drum liniştit.

— Asta spuneam şi eu după-amiază, dar cu alte cuvinte, a observat Danglard. În orice caz, Henri Masfauré nu voia s-o transforme pe Céleste într-o sclavă. Nu numai că i-a lăsat moştenire o jumătate de milion de euro, dar ea a fost cea care a ţinut morţiş să stea la cabană, nu e nicio îndoială. Amédée i-a explicat tot lui Estalère. La sfârşitul zilei voia să stea de vorbă numai cu Estalère.

— Te ascultăm, *hombre.*

Era pentru prima oară când Lucio îi spunea astfel, iar Danglard a considerat că i se face o onoare. I se părea că bătrânul spaniol nu prea dă atenţie amplului său discurs.

— Reperase de mult o coşmelie – folosită cândva ca loc pentru uscat mere – dar a aşteptat ca Amédée să facă doisprezece ani că să îi ceară permisiunea patronului. În fiecare seară – încerc să folosesc vorbele ei, aşa cum ni le-a transmis Amédée – când obosea, pleca la „cabana ei” să uite de griji. O aşa-zisă cabană doar în mintea ei, desigur, bântuită de pericole, de vânturi, de furtuni, de animale. A refăcut-o de mii de ori, fără să fie vreodată mulţumită, fără să se simtă vreodată în siguranţa oferită de o locuinţă ideală, până când a descoperit această magherniţă în pădure. La început, Masfauré a refuzat-o, socotind-o prea primejdioasă. Dar ei tocmai asta i-a plăcut. Pentru că nu există senzaţie de siguranţă în absenţa pericolului. Cel mai bine se odihneşte când aude ropotul ploii pe acoperiş iar vreun mistreţ se freacă de lemnul cabanei.

— S-au schimbat lucrurile de când a apărut Marc?

— Puţin. Doarme afară şi o protejează. L-a găsit orfan şi lihnit de foame, scâncind în faţa uşii.

— Cine e smiorcăitul? a întrebat Lucio.

— Un mistreţ, i-a explicat Adamsberg. Ceea ce explică şi prenumele[6]. Marc o păzeşte mai bine decât un regiment de soldaţi.

— Cabana e ceva legat de pântece, a zis Lucio. Odată ce ieşi de acolo ca un tâmpit, n-ai decât să te baţi sau să-ţi construieşti un pântece, se spune pe la noi.

— De unde să ieşi? a vrut să ştie Zerk.

Adamsberg i-a cerut fiului său o ţigară, poate pentru a atenua stângăcia comisă de acesta.

— Din pântecele mamei, i-a explicat rapid Lucio.

— Atunci am trăi cu toţii într-o cabană, a spus Zerk oferindu-i un foc tatălui său.

— Asta şi încercăm să facem, a continuat Lucio. Nu cumva femeia asta a avut vreo problemă cu mama ei?

— O ceartă când era tânără, a confirmat Danglard. Dar mama a murit şi nu s-au împăcat.

— Ce spuneam? a spus Lucio desfăcând o a doua sticlă de bere cu dinţii. Nu a putut trece peste ceartă, nu a

[6] În limba franceză,„mistreț” se spune „marcassin” *(n.trad.)*.

terminat să se scarpine. Şi asta te duce direct la cabană. Nu trebuie să o mutaţi pe femeie din cabana ei.

Pisica se freca de piciorul lui Adamsberg şi strânsese pe blană câţiva ciulini. Comisarul a mângâiat-o pe cap, iar pisica a adormit în câteva minute. La fel proceda şi cu pisoiul Tom şi rezultatul era acelaşi. Adamsberg avea în vârful degetelor – şi în voce – un nu ştiu ce calmant şi soporific, mai eficace decât orice cabană. Totuşi, nu avea de gând să o mângâie pe cap pe Céleste.

— Mă retrag în cabana mea, a spus Adamsberg ridicându-se. Va ploua, era şi timpul. Lucio, nu urina pe fag.

— Fac ce vreau, *hombre.*

XIII

Comisarul Bourlin l-a trezit pe Adamsberg la ora şase dimineaţa.

— M-am pricopsit cu o altă sinucidere, colega. Ai cu ce să notezi? Este tot în arondismentul 15, evident, altminteri nu aş fi aici.

— Bourlin, o să-mi dai telefon de fiecare dată când ai un mort?

— 417, rue de Vaugirard, etajul al 3-lea, interfon 1789B.

— Revoluţia, din nou.

— Ce tot bombăni?

— Nimic. Încerc să mă îmbrac cu o singură mână.

— Interfonul e stricat, dar nu e nicio problemă.

— Ai găsit urme de efracţie pe uşa apartamentului?

— Niciuna. E o sinucidere perfectă. În fine, mai degrabă atroce, ca la japonezi, tipul şi-a înfipt un cuţit în pântece. Cauze probabile: era directorul unei edituri care scotea cărţi de artă, depusese bilanţul, era dator vândut şi se îndrepta spre faliment.

— Amprente pe cuţit?

— Ale lui.

— Şi de ce mă pui să mă îmbrac, Bourlin?

— Pentru că în bibliotecă am găsit trei cărţi despre Islanda. Şi nu era genul căruia să-i placă să călătorească. Ceva despre Roma, un plan al Londrei, o vizită la Carmague şi atât. Dar sunt trei cărţi despre Islanda. Atunci am căutat semnul. Şi m-am chinuit, crede-mă. Fiindcă era scrijelit pe o suprafaţă albă. N-a fost lesne să-l descopăr. Trebuia să am încredere că-l voi găsi.

— Treci peste detalii.

— E aici, scrijelit cu cuţitul pe o plintă la nivelul podelei. Foarte recent, există urme de vopsea pe jos.

— Mai dă-mi o dată adresa, nu am fost atent.

Bărbatul fusese ucis în bucătărie, devenită acum o baltă de sânge peste care fuseseră instalate pasarele ca să poată circula poliţiştii. Echipa tehnică fusese deja. Corpul era

transportat cu dificultate. Victima era un individ scund, dar îndesat şi greu, iar mănuşile le alunecau pe halatul îmbibat de sânge.

— Când s-a întâmplat?

— La ora două şi cinci minute, fix, a răspuns Bourlin. Vecinul a auzit un strigăt teribil şi o bufnitură. Ne-a dat telefon. Uite semnul aici.

Adamsberg a îngenuncheat şi a scos carnetul ca să deseneze semnul.

— Da, este acelaşi. Dar mi se pare mai mic, mai nesigur.

— Am observat. Te gândeşti la un imitator?

— Bourlin, până una-alta suntem ca frunzele în vânt. E mai bine să nu ne gândim prea mult la asta.

— Asta-ţi convine de minune.

— Ai descărcat deja fotografiile victimei în computerul tău?

— În „vrăjitoarea care ţine socotelile”? Da. Victor ar putea să-l identifice. Îl cheamă Jean Breuguel. Nu Bruegel cel Bătrân, cum ar spune Danglard, ci Breuguel.

— Înţeleg, a spus Adamsberg care nu pricepea la ce făcea aluzie Bourlin. Trimite-i-le lui Victor. Explică-i pe scurt despre ce este vorba. Iată adresa de e-mail, a continuat întinzându-i carnetul.

Acesta era plin de desene pe marginea paginilor sau ocupându-le în totalitate, a observat Bourlin, pregătind fotografiile pentru Victor.

— Tu faci desenele?

Adamsberg se uita la pasarela din plastic înconjurată de balta de sânge, îndoindu-se sub greutatea lui Bourlin.

— Da, a răspuns ridicând din umeri.

— Aici, sub adresa de e-mail, e portretul lui Victor?

— Da.

— Şi aici sunt Amédée, Céleste şi Pelletier, a continuat Bourlin răsfoind carnetul.

— Să ştii că Masfauré l-a exclus din testament. Bănuia că-l înşală la cumpărarea cailor şi a spermei.

Bourlin nu-l asculta, preocupat să examineze desenele, instalat pe pasarela aflată la douăzeci de centimetri

deasupra sângelui închegat. În cele din urmă şi-a notat adresa de e-mail şi, bănuitor, i-a înmânat carnetul lui Adamsberg.

— M-ai desenat şi pe mine?

Adamsberg a zâmbit şi a deschis carnetul la început.

— Făcut din memorie, la prima vizită la Creux, a precizat el.

— Nu m-ai sluţit prea tare, a zis Bourlin destul de încântat de felul în care îl desenase Adamsberg.

— Poftim, a spus Adamsberg rupând foaia şi întinzându-i-o colegului său. Dacă-ţi place.

— Ai putea să-mi desenezi copiii?

— Nu acum, Bourlin.

— Nu acum, dar cândva.

— Cândva, da, când ne vom întoarce să cinăm la *Hanul Scobiturii.*

— Fotografiile au fost trimise, a spus Bourlin închizându-şi laptopul. Vino să vezi cărţile despre Islanda. Aici, în salon. Le-am pus pe măsuţă. Poţi să le deschizi, nu sunt amprente.

Adamsberg a aprobat din cap.

— Normal, sunt noi. Toate trei. Nici urmă de praf, nicio pagină îndoită, impecabile.

Comisarul a deschis una şi a mirosit-o.

— Miroase a carte nouă.

— O clipă, a zis Bourlin aşezându-se pe canapeaua gri, desfundată, lângă Adamsberg. O clipă. Vrei să spui că ni s-au aruncat cărţile astea ca să ne concentrăm pe Islanda? Dar, fiindcă sunt noi, pista e falsă?

— Exact. Ne-am înşelat, Bourlin.

— Şi el a greşit. Ar fi putut să cumpere cărţile de la anticariat.

— N-a avut timp, cu siguranţă. Trei crime în opt zile. Îţi dai seama. Gâfâie. Dar cărţile ne-au îndreptat spre o ţintă: semnul.

— De ce mai lasă nenorocirea aia de semn dacă vrea să ne facă să credem că au fost sinucideri?

— Ştie că nu credem că au fost sinucideri. Sau, de fapt,

nu asta vrea. Un criminal care lasă o semnătură a ajuns ros de orgoliu, asta-i o chestie banală, cum ar spune Retancourt. Într-o bună zi, dacă am clasa cazul, ar da de ştire că fuseseră asasinate, crimele sale, munca lui. Numai ca să nu aruncăm aceşti morţi în turnul uitării din Creux.

— Numai dacă semnul nu a fost desenat pentru noi, ci pentru ceilalţi care ştiu. Supravieţuitorii grupului din Islanda.

— Dar tipul acesta nu a fost în Islanda, Bourlin.

— Rahat! Am uitat, a spus Bourlin clătinând capul. În plus, de data asta semnul este puţin diferit. Cine altcineva ştia despre legătura dintre primele două crime şi semne? Victor. Şi Amédée. Doar ei. Le-ai arătat desenul.

Cei doi bărbaţi cugetau în linişte. Adică Adamsberg gândea în timp ce Bourlin reflecta, ba chiar îşi frământa mintea în timp ce îşi sufla nasul din pricina guturaiului de primăvară.

— Dar dacă nu a fost acelaşi ucigaş? a spus Adamsberg. Dacă a fost un tip care ştie despre cele două crime şi despre semn şi se foloseşte de ele pentru acest asasinat? Ne strecoară şi cărţile despre Islanda, dar nu are suficientă experienţă să deseneze semnul cum trebuie.

— Te gândeşti la Victor?

— Da, ca să înlăture orice bănuială îndreptată spre Amédée, care trebuie să aibă un alibi extrem de solid pentru noaptea trecută. Cine poate supraveghea venirile şi plecările lui Victor? Seara, Céleste este în pădure iar Pelletier, departe, la grajdurile lui.

Bourlin şi-a cuprins fruntea în mâinile mari.

— Nu că m-aş eschiva, Adamsberg, dar n-aş putea spune că-mi pare rău că tu eşti cel care le încasează pe toate astea. Eu mă pierd.

— Asta pentru că nu ai dormit.

— Tu nu te pierzi?

— Eu sunt obişnuit. Nu-i acelaşi lucru.

— Mă duc după termosul cu cafea.

Bourlin a revenit cu două cafele în pahare cu picior

gravate, singurele recipiente pe care le găsise în afara bucătăriei.

— Cu ce eşti obişnuit? l-a întrebat Bourlin.

— Să mă pierd. Bourlin, imaginează-ţi că te plimbi pe un drum plin de nisip şi de stânci.

— N-ar fi rău.

— Vezi algele uscate lipite unele de altele care alcătuiesc un soi de ghem imposibil de descâlcit? Care alcătuiesc un ghem mare, uneori chiar foarte mare?

— Da.

— Ei bine, cu asta ne luptăm noi.

— O grămadă de rahat.

— Nu, din păcate. Ai zahăr?

— Nu, e în bucătărie. Nu îndrăznesc să merg să fur zahăr. Chestie de respect, Adamsberg.

— Nu-ţi vorbesc de zahăr ci de grămada de rahat. Spun: nu, din păcate, fiindcă rahatul este o materie coerentă, omogenă. În vreme ce un ghem de alge este compus din mii de bucăţi prinse unele de altele, care la rândul lor provin din zeci de alge diferite.

Cei doi bărbaţi obosiţi îşi beau cafeaua amară. Salonul trist în lumina dimineţii, nezugrăvit de cel puţin douăzeci de ani, abia luminat de un răsărit palid răspândea un iz de ratare şi abandon. Şi era straniu să bei cafea în pahare cu picior.

— Uită-te în *tölva* şi vezi dacă a răspuns Victor, a spus Adamsberg fără să se mişte, înghiţit de canapeaua gri, găurită de urme de ţigară.

Bourlin şi-a introdus parola de mai multe ori, tastele fiind prea mici pentru degetele lui groase.

— Poţi să mai adaugi o algă în ghemul tău, a spus el în cele din urmă. Victor ne asigură că nu l-a văzut în viaţa lui pe tip. Şi totuşi este un... hipermnenazic, cum a spus Danglard.

— Cred că hipermnezic. Dar nu sunt sigur.

— Cum spuneai tu, Breuguel n-a făcut parte din grupul care a fost în Islanda. Dar ni se sugerează contrariul.

— Ţi-ai dat seama cum a intrat ucigaşul?

— Uşa de la bucătărie dă spre scara de serviciu a explicat Bourlin. Dar, important, dă şi spre ghena care se află pe fiecare palier. În fiecare seară – avem informaţia din partea vecinului de dedesubt – Breuguel ducea gunoiul înainte să meargă la culcare. Era de ajuns să-l aştepţi pe palier şi să-l ataci când se întorcea în bucătărie.

— Şi să-i ştii tabieturile.

— Sau să-l supraveghezi o vreme ca să le cunoşti. Ca şi ceilalţi, şi individul ăsta risca să vorbească. Faliment, depresie, suficiente motive cât să înceapă să vorbească.

— Despre ce anume să vorbească?

— Şi despre ce s-a petrecut în Islanda.

— Tipul ăsta n-a fost în Islanda, a spus Adamsberg.

— Rahat, a zis Bourlin acoperindu-şi fruntea cu palmele.

— Ce-ţi spuneam? Efectul ghemului de alge. Nu-i poţi scăpa. Cât e ceasul?

— Ai două ceasuri la mână. De ce nu te uiţi la ele?

— Fiindcă nu funcţionează.

— Atunci de ce le ţii la mână? Şi de ce ai două?

— Nu ştiu, e ceva de demult. Îmi spui cât este ceasul?

— Opt şi un sfert.

Bourlin a mai turnat cafea în paharele gravate.

— Tot nu avem zahăr, a spus el supărat de parcă lipsa zahărului ar fi rezumat starea dezastruoasă în care se afla ancheta. Şi mi-e foame.

— Nu poţi să şterpeleşti din bucătărie, Bourlin. Tu ai spus-o. Nu furăm de la morţi păşind printr-o baltă de sânge.

— Ei bine, puţin îmi pasă.

Adamsberg s-a ridicat de pe canapeaua veche şi a început să se plimbe prin salonul ponosit. Bourlin a revenit cu zahăr pudră şi cu o caserolă cu ravioli pe care îi mânca reci, înţepându-i cu vârful briceagului.

— Ţi-e mai bine? l-a întrebat Adamsberg.

— Da, dar sunt scârboşi.

— Trebuie să ţinem cont că ghemul despre care vorbim poate fi mai mare decât ni-l închipuim, a explicat aproape

ştiinţific Adamsberg, făcând un semn larg cu mâinile depărtate.

— Cât de mare?

— Cât tine.

Cei doi bărbaţi cumpăniră în tăcere această eventualitate. După care Bourlin se năpusti din nou asupra caserolei cu ravioli.

— Atunci suntem terminaţi, a spus el. Nu vom găsi niciodată ucigaşul.

— E foarte posibil. Când te trezeşti cu treizeci de bile de biliard în braţe, e aproape imposibil să o identifici pe cea bună. Adică pe cea de la care să porneşti ceva.

Adamsberg a luat o bucăţică din vârful briceagului lui Bourlin.

— Cum ţi par ravioli reci? l-a întrebat Bourlin.

— Scârboşi.

— Iată o certitudine.

— La care se adaugă corvidele din turn. Ştim că sunt ciori grive.

— Deja două certitudini.

— Drept pentru care, trebuie să aruncăm şi noi ghemul nostru, a continuat Adamsberg fără să se mai plimbe. Să folosim metodele străvechi.

— Un comunicat de presă?

— În presă şi pe reţelele sociale. Va ajunge în toată lumea în mai puţin de şase ore.

— Ca să-i transmitem ucigaşului că ştim că nu e vorba de sinucideri?

— Asta o să-l încânte, cu siguranţă. Dar nu te joci de-a provocarea cu un tip obsedat de ghilotină.

— Dacă este o ghilotină.

— Dacă este o ghilotină. N-am uitat, Bourlin. Avem grijă să-i protejăm pe ceilalţi membri ai grupului care a fost în Islanda. Odată bulgărele pornit la vale, nimic nu ne opreşte să credem că nu are în minte să-i suprime pe toţi, unul după celălalt, ca să nu-i mai tulbure nimeni liniştea.

— Îţi baţi joc de mine? Ai spus că o lăsăm baltă cu

Islanda. Din cauza lui şi a celor trei cărţi noi.

— Şi dacă Victor minte? Dacă îl cunoaşte?

— Iar o luăm de la capăt?

— Cum vrei să te depărtezi de ceva, când nu ştii unde eşti?

— Menţionăm semnul în comunicat?

— Nu, a răspuns Adamsberg după o clipă de reflecţie. Publicăm ceva de genul: „Trei crime în opt zile”. Danglard va redacta comunicatul. Dăm nume şi fotografii.

— Trei? L-a întrerupt Bourlin. Păi dacă Breuguel n-a fost în Islanda?

— Nu contează. Pe urmă: „Autorităţile din rândul poliţiei au motive să creadă că membrii tragicei călătorii etc, în Islanda etc, ar fi ameninţaţi de un ucigaş. Persoanele vizate etc, să se prezinte cât mai curând la jandarmerie sau la un comisariat de poliţie în scopul asigurării protecţiei, etc.” Cu adresa de e-mail a brigăzii şi numărul de telefon.

Bourlin îşi terminase micul dejun şi a îndoit caserola cu o singură apăsare a mâinii, a închis laptopul şi s-a ridicat de pe canapeaua gri sprijinindu-se de braţul acesteia.

— Aruncă ghemul, a spus el.

XIV

La zece şi jumătate, Adamsberg, neras şi cu tricoul luat de-a-ndoaselea, îi informase deja pe membrii brigăzii despre împrejurările celei de-a treia crime. Şi că paharul descoperit la Céleste nu conţinea nimic primejdios, ceea ce o scotea de pe lista suspecţilor. Dacă nu ar fi fost la mijloc drama unei iubiri secrete, amintise Danglard. Ar fi păstrat pentru ea ultimele urme ale buzelor lui Henri Masfauré.

Comunicatul de presă fusese redactat, iar locotenentul Froissy avea să-l difuzeze imediat. Toţi sau aproape toţi reveniseră dimineaţa din misiunea lor în Yvelines.

Sala de consiliu se golea, iar Adamsberg a tras-o pe Froissy de mânecă.

— Locotenente, după ce trimiţi comunicatul, dar numai după ce trimiţi comunicatul, fă-mi rost de ceva de-ale gurii, a spus comisarul. N-am mâncat nimic de ieri-seară.

— Pot chiar acum, a răspuns Froissy nerăbdătoare.

Hrana era punctul nevralgic al lui Helene Froissy, chiar patologic, afirmau unii. Departe de a înghiţi cantităţi uriaşe de bucate, aşa cum o făcea Bourlin fără să se jeneze, Froissy mânca puţin, se păstra slabă şi elegantă, dar era măcinată de spaima de a rămâne fără alimente. Fişetul de metal din biroul său era un soi de rezervă de supravieţuire în caz de război, iar colegii ei veneau şi împrumutau din merinde când rămâneau nemâncaţi în timpul orelor suplimentare. Golurile o înnebuneau pe Froissy, care trebuia să le acopere imediat, şi pentru aceasta găsea nişte pretexte halucinante ca să poată pleca la cumpărături. Foamea bruscă a lui Adamsberg devenea ecoul propriei angoase. Ar fi abandonat orice misiune ca să-i poată hrăni pe alţii. Exceptând acest detaliu spinos, Froissy era de departe cea mai bună informaticiană a echipei, urmată de Mercadet. Dar în acel moment Mercadet dormea, la etaj, în camera unde era dozatorul de băuturi.

— Nu-i grabă, a liniştit-o Adamsberg. Mai întâi

comunicatul, cât de repede posibil. Apoi, după ce-mi revin şi eu, îmi povesteşti ce ai descoperit despre Alice Gauthier.

În zece minute, rapida Froissy trimisese comunicatul care făcea acum înconjurul lumii, apoi a adus ceva de mâncare pentru comisar. Pe farfurie, cu furculiţa şi cuţitul aferente, fiindcă locotenentul nu neglija calitatea serviciului. Adamsberg înţelesese de ce pâinea nu era proaspătă: Froissy se temea ca, în răstimpul cât s-ar fi dus şi s-ar fi întors de la brutărie, el să nu piară cumva de inaniţie. Urgenţa de a hrăni era prioritatea.

— Te rog, a invitat-o Adamsberg tăind o bucată de pate.

— Este cremă de mistreţ cu coniac. Am şi jambon italian feliat subţire, tras în vid e mai puţin gustos, desigur, sau file de raţă sau...

— E în regulă Froissy, a spus Adamsberg ridicând braţul. Spune-mi, ai reuşit să descoperi ceva despre cel care a vizitat-o pe Alice Gauthier, cel din 7 aprilie, la o zi după vizita lui Amédée?

— Vecinul spune că este acelaşi fiindcă a auzit „Dé” în prenume. Şi că era la aceeaşi oră, când bolnava era singură. Dar nu bagă mâna în foc.

— Şi ce spun colegii lui Gauthier?

— M-am întâlnit cu doi dintre ei şi cu directorul. Când s-a întors din Islanda a fost întâmpinată ca un fel de eroină, dar ea nu voia să audă vorbindu-se despre întâmplare. Refuza orice formă de compasiune. Aşa cum ştim, era severă. A impus tăcerea în legătură cu acel subiect şi a obţinut-o. Colegii nu ştiu nimic despre viaţa ei. Una dintre colege crede că era lesbiană, dar nu este sigură şi persiflează chestiunea. Nu ne-am ales cu mare lucru. L-am întrebat pe director dacă ar exista puştani pe care să-i fi deranjat şi care s-ar fi putut răzbuna. Dar, din câte mi-a spus, chiar şi golanii, băieţii cei mai răi, o respectau.

— Chiar şi micii mafioţi pe care i-a denunţat?

— Se pare că şi ei. Erau tineri. Au luat o condamnare cu suspendare. Nu omoară nimeni, după ani buni, pentru aşa ceva. Nu, singurul punct ardent – mă rog, de fapt glacial –

din viaţa ei este drama din Islanda.

— Nu are vreo confidentă, vreo prietenă, vreun prieten căruia să-i fi povestit ceva, înainte să fi vorbit cu Amédée?

— Nimeni, după cât se pare. Cei doi colegi mi-au spus că, după ce s-a întors, a devenit mai retrasă. Că femeia care o aştepta uneori la poarta liceului a dispărut. Presupun că era vorba de prietena ei „specialista în mediu”. Prin urmare s-au despărţit. Cât priveşte mesele bianuale între profesori, nu mai participa. Corecta şi aducea extemporalele a doua zi, dovadă că stătea în casă. Portarul imobilului unde locuia o confirmă: nu ieşea, nu o vizita nimeni. Acum doi ani s-a îmbolnăvit. O persoană extrem de retrasă.

— Un impas, a conchis Adamsberg. Fie dai de un impas, fie de o sută de ipoteze care se răsucesc în contradicţii şi ocolişuri.

— Ne va ajuta comunicatul să o scoatem la capăt, comisare. După ce îi vom interoga pe toţi supravieţuitorii de pe insulă, ceaţa se va risipi în zece minute, ca în Islanda.

Adamsberg a zâmbit. Froissy era maestră în a plasa uneori câteva cuvinte optimiste şi naive, de parcă s-ar fi adresat unui copil. Să hrănească, să liniştească, să consoleze.

— Rămâi în faţa ecranului, Froissy. Să nu-ţi scape niciun mesaj, te rog.

— Zi şi noapte, comisare, l-a asigurat Froissy luând farfuria. Am setat o alarmă sonoră de notificare de câte ori primesc un mesaj referitor la comunicat.

Şi era în stare să o facă. Zi şi noapte. Moţăind în fotoliu, pândind alarma sonoră. Alarmă sonoră de notificare. Adamsberg habar n-avea că „vrăjitoarea care ţine socotelile” era capabilă de aşa ceva.

XV

Încetul cu încetul, o tăcere plină de uimire, apoi anxioasă, a învăluit echipa.

În seara ce a urmat transmiterii comunicatului, niciun membru al grupului care fusese în Islanda nu dăduse vreun semn. Adamsberg scăpase de ultimii ciulini agăţaţi de pantaloni şi bântuia de la un birou la altul, printre poliţiştii perplecşi a căror activitate încetinea pe măsură ce orele treceau, fiecare pândind apariţia veselă a lui Froissy. Pe culoar se alcătuise un mic grup care discuta.

— Chiar dacă nu au toţi acces la reţele sociale, hai să zicem că nu are niciunul, cineva trebuia să-i fi anunţat, a spus Voisenet. Un prieten, un membru al familiei.

— Se tem, a intervenit Retancourt.

Ţinea pisica grasă a brigăzii, care se odihnea fără să se mişte, ca un prosop curat împăturit în două, relaxată şi încrezătoare, cu labele atârnând de o parte şi cealaltă a braţului poliţistei. Retancourt era preferata pisicii pe care o chema Cocoloş. Un cocoloş care dacă se întindea măsura optzeci de centimetri lungime. Se pregătea să o hrănească, adică să o urce la etaj unde îşi avea castronaşul fiindcă pisica – altminteri perfect sănătoasă – refuza să urce scara singură şi să mănânce dacă nu era cineva alături. Trebuia aşadar să stai lângă ea până îşi mânca porţia apoi să o cobori şi să o aşezi pe locul ei preferat, copiatorul călduţ care îi servea drept culcuş.

— Se tem mai mult de ucigaş decât că ar putea fi ucişi mâine?

— Respectă consemnul tăcerii. Dacă vin la noi şi fac declaraţii, vor fi executaţi. Îşi imaginează că sunt la adăpost atâta vreme cât îşi ţin gura.

— După trei morţi, măcar unul dintre ei ar trebui să încerce să găsească un refugiu.

— Victor n-a minţit când a spus că individul îi speriase de moarte.

— Chiar şi după zece ani?

Adamsberg se alăturase grupului.

— Da, chiar şi după zece ani, a confirmat el. Şi dacă mai are încă atâta influenţă asupra lor, asta înseamnă că nu-i lasă el să uite. Se vede cu ei sau le scrie. Îi ţine sub observaţie şi sub presiune încontinuu.

— Şi de ce, la urma urmei? a întrebat Mordent. În grupul care s-a alcătuit într-o seară, la un pahar într-un han, niciunul dintre ei nu îi cunoştea pe ceilalţi. De fapt, ce ar putea să ne mărturisească astfel încât să fie în pericol?

— Am putea să obţinem un portret robot, a replicat Voisenet. Unii ştiu poate ce meserie are. Sau ştiu mai mult decât îşi imaginează că ştiu.

— Te gândeşti la Victor? l-a întrebat Adamsberg.

— De exemplu. El nu a avut de ales şi ne-a vorbit. Dar poate că ne-a prezentat doar un minimum. E prea riscant pentru el, ca şi pentru ceilalţi, să ne ofere informaţii precise despre individ. Acelaşi lucru este valabil şi pentru Amédée. Poate că Alice Gauthier i-a spus mai multe. Iar el trebuie, de asemenea, să-şi ţină gura ca să rămână în viaţă.

— Ce facem? a întrebat Estalère pe care inactivitatea colegilor îl descumpănea.

— Hrănim pisica, a răspuns Retancourt pregătindu-se să urce la etaj.

— Marcadet doarme, Danglard bea un pahar de vin, Retancour hrăneşte pisica, Froissy stă în faţa computerului şi aşteaptă un răspuns, a zis Estalère, numărându-şi colegii pe degete. Şi noi?

Adamsberg a clătinat capul. Nu exista nici un singur fir de alge din ghem pe care să-l tragă fără să se rupă. Şi-a petrecut weekendul aproape de telefon, cu soneria la maximum, pândind un apel de la Froissy. Dar nu mai spera. Toţi erau speriaţi, ascunşi, muţi. Şi niciunul nu credea în protecţia oferită de poliţie. Cine îşi imagina că doi poliţişti plasaţi în faţa uşii l-ar determina pe ucigaş să renunţe? Ei ştiau la ce să se aştepte din partea lui, îl cunoscuseră, îl văzuseră acţionând. Şi cât timp va dura protecţia? Două luni? Un an? Era în stare poliţia să

mobilizeze cincizeci de oameni ca să-i salveze pe durata a zece ani? Nu. Ucigaşul îi prevenise: nici măcar închisoarea nu l-ar opri să-i elimine. Pe ei, pe soţiile lor, pe copiii lor, pe surorile lor, pe fraţii lor. Atunci la ce bun să se prezinte ca proştii la poliţie? Ar însemna să se condamne singuri la moarte.

Dacă Islanda este o pistă adevărată.

Era cald în acea seară de duminică. Adamsberg se plimba încolo şi încoace, cu telefonul mobil în mână, urmat de pisica-mamă. Bătrânul spaniol care îl văzuse pe fereastră i s-a alăturat aducând două sticle de bere.

— Baţi pasul pe loc, *hombre?*

— Nu-l voi găsi, Lucio. Trei morţi în opt zile, alţii sunt în pericol, dintre care patru pe care nici măcar nu-i cunosc. Vor fi ucişi mâine, peste un an, peste douăzeci de ani, nu se ştie.

— Ai făcut tot ce ţine de tine?

— Aşa cred. Chiar şi o eroare.

Comunicatul transmis n-a servit în cele din urmă decât să-i atragă atenţia ucigaşului. Fără să avanseze nici măcar cu un pas. O tâmpenie şi atât. Poate că nu a gândit corect. Poate că nu reflectase îndeajuns. Lucio a desfăcut berea cu dinţii.

— O să-ţi faci dinţii praf tot deschizând sticlele de bere astfel.

— Nu sunt dinţii mei.

— E adevărat.

— Nu e ca şi cum te-ai opri în timpul unei anchete, a spus Lucio. E o poveste care se va sfârşi. Nu ar trebui să te preocupe atât de mult.

— Nu mă preocupă foarte mult. Dar povestea nu s-a terminat. Într-o bună zi, va fi descoperit un alt mort. Aici sunt. Aştept un mort, sper să lase o urmă. Şi nu va lăsa, crede-mă.

— E un drum pe care nu l-ai văzut.

— Nu-i un drum. E un ghem mare de alge prinse unele de altele. Alge uscate. Aici nu ai parte de un drum neted.

El l-a fabricat. Şi când ai impresia că ai găsit un sens, smotoceşte ghemul şi te încurcă.

— Se distrează bine, individul ăsta.

Lucio şi-a scărpinat locul unde păianjenul îl muşcase pe braţul amputat.

— Eşti aşa fiindcă nu ai femeie de luni de zile.

— Cum „aşa”? l-a întrebat Adamsberg deschizându-şi sticla de bere cu un gest sec, lovind gâtul sticlei de trunchiul fagului.

— Şi asta usucă fagul. „Aşa”, adică indispunând pe toată lumea cu ghemul tău de alge.

— Şi de unde ştii tu că nu am femeie? Am întotdeauna o femeie pe undeva.

— Ba nu.

XVI

Adamsberg a ajuns la brigadă luni dimineaţa la ora nouă şi douăzeci, nervos fiindcă nu dormise bine. Vreo douăsprezece persoane se strânseseră în jurul sergentului Gardon, dar toţi erau dominaţi de trupeşa Retancourt, a cărei statură părea că echilibrează ansamblul şi conferă o axă scenei altfel cam picturale. Aşteptau tăcuţi, crispaţi, cu privirile îndreptate spre recepţie, ca şi când în mâinile lui Gardon s-ar fi aflat fie un dar de la Dumnezeu, fie un dispozitiv explozibil. Gardon nu mai fusese niciodată într-o situaţie similară – să fie centrul curiozităţii tuturor – şi nu ştia nici ce să spună, nici ce să facă. Deşi se ştia că Gardon e cam îngust la minte, nimeni nu îndrăznea să-i ia scrisoarea din mâini. Ar fi însemnat să-l ofenseze. El primise scrisoarea, el trebuia să-şi îndeplinească datoria.

— A fost adusă de un curier special, i-a explicat el comisarului.

— Ce anume a adus curierul special, Gardon?

— Scrisoarea. Vă este adresată dumneavoastră. Dar, fiindcă hârtia e groasă, scrisul atât de îngrijit, de ai zice că e o invitaţie la nuntă şi, în plus, pentru că mai e şi asta, domnule comisar, a spus el punându-şi indexul pe colţul din stânga al plicului, i-am arătat-o şi locotenentului Veyrenc, după care a venit toată lumea să o vadă.

Gardon i-a înmânat scrisoarea lui Adamsberg ca şi cum ar fi avut-o aşezată pe o tavă de argint. Nimeni nu s-a clintit din loc, doar privirile s-au îndreptat, toate, spre comisar. „Toţi ştiu o chestie de care tu habar n-ai”, s-a gândit el auzind vocea răguşită a lui Lucio.

Adresa era scrisă cu stiloul, nu cu markerul, nici cu pixul, scrisul – aproape caligrafic, iar plicul era extrem de luxos. Aproape că ezita să descifreze numele expeditorului, care fusese scris cu litere mici în colţul din stânga sus, şi care îi transformase în stane de piatră pe membrii echipei sale.

ASOCIAŢIA PENTRU STUDIEREA SCRIERILOR LUI

MAXIMILIEN ROBESPIERRE

A strâns uşor plicul şi a ridicat privirea.

— Ghilotina, a spus Veyrenc încet, rezumând gândurile – singurul gând – al tuturor. Ca la un semn, toţi au clătinat din cap, au ridicat din umeri şi-au început să-şi mângâie preocupaţi obrajii.

Felul în care Adamsberg interpretase semnul fie le stârnise amuzamentul, fie îi enervase: o pierdere de vreme, nişte cai verzi pe pereţi cu care el îi obişnuise deja de ceva vreme şi cărora ei nu le mai acordau de mult atenţie. Cu excepţia lui Veyrenc. Adamsberg i-a surprins privirea zâmbitoare.

— *Cu lama sa îngrozitoare, ce-n zorii zilei strălucea,*
Urcând pe piedestalul negru ridicat la cer
Şi coborând de gheaţă, spre sufletul stingher
Spectacolul barbar noi nu vrem a-i vedea, a declamat locotenentul în şoaptă.

— *E mut,* la naiba, Veyrenc, *e-ul mut,* a intervenit Danglard.

Veyrenc a ridicat din umeri. Mania lui – moştenită, poate, de la bunica sa, care totuşi nu fusese extrem de citită – să recite false versuri dubioase pe care le considera „raciniene” îl indispunea pe comandant. Singur, dintr-odată, printre ceilalţi, Danglard şi-a plecat capul şi umerii. Adamsberg aproape că îi putea citi gândurile. Adjunctul lui înghiţea greu eşecul de a descifra semnul. După care venea şi opoziţia sa cam prea caustică faţă de interpretarea propusă de comisar. Asemenea celorlalţi, refuzase să privească *spectacolul barbar.*

— Păi, orice scrisoare se deschide, nu-i aşa domnule comisar? a spus Gardon blajin, iar intervenţia sa a rupt prozaic tensiunea colectivă care îi propulsase în cine ştie ce tărâm neliniştitor sau, poate, poetic.

— Daţi-mi un coupe-papier, a cerut Adamsberg întinzând mâna. Doar nu o să deschid scrisoarea cu degetul. Ne vedem în sala de şedinţe, a adăugat el. Aduceţi-i şi pe cei

care sunt prin birouri sau la automatul de cafea.

— Mercadet hrăneşte pisica la etaj, a precizat Estalère.

— Atunci, aduceţi şi pisica, şi pe el.

— Mă duc eu, a spus Retancourt fără să obiecteze nimeni, fiindcă a-i aduce pe Cocoloş şi pe locotenentul pe jumătate adormit nu era lesne, mai ales pe scara cu o nenorocită de treaptă unde cu toţii îşi pierdeau constant echilibrul.

În timp ce Estalère împărţea cafelele, Adamsberg a citit mai întâi scrisoarea pentru sine. Comisarul nu ştia să citească fluent cu glas tare şi se împotmolea la fiecare cuvânt, ba chiar le stâlcea. Nu fiindcă i-ar fi fost jenă de subordonaţi, dar dorea să le ofere un text cât de cât clar, presimţind că proza individului rafinat care îi adresase scrisoarea nu va fi dintre cele mai simple.

Froissy a ajuns ultima, cu ochii obosiţi de veghea de trei zile şi trei nopţi în faţa ecranului mut.

— În cele din urmă am primit un răspuns, dar unul de modă veche, a explicat Adamsberg, care aştepta să înceteze clinchetul linguriţelor în ceşti ca să înceapă să citească.

— Din partea lui François Château, Preşedintele Asociaţiei pentru studierea scrierilor lui Maximilien Robespierre.

Domnule Comisar,

Abia ieri noapte, târziu, am aflat, prin intermediul unui coleg, de anunţul pe care administraţia dumneavoastră l-a transmis în legătură cu recenta asasinare a trei persoane, doar la interval de câteva zile, mai exact a Doamnei Alice Gauthier şi a Domnilor Henri Masfauré şi Jean Breuguel. Numele care figurau în anunţul menţionat îmi erau necunoscute. În schimb, am identificat, fără nicio urmă de îndoială, în fotografii, cele trei victime nefericite.

Mi se pare extrem de important să vă informez că toţi trei erau membri ai Asociaţiei sus-menţionate al cărei preşedinte am onoarea să fiu. Deşi erau participanţi

ocazionali, aceste persoane veneau la adunările noastre de vreo şapte sau zece ani – nu aş putea să vă spun cu exactitate –, o dată sau de două ori pe an, la începutul toamnei şi al primăverii.

„Dispariţia” lor nu m-ar fi neliniştit defel dacă nu aş fi citit comunicatul dumneavoastră. În regulamentul nostru nu este prevăzută nicio obligativitate cu privire la prezenţă, fiecare fiind liber să vină şi să plece după bunul plac. Totuşi, coincidenţa celor trei decese şi faptul că victimele frecventau grupul nostru de studii m-a îngrijorat pe bună dreptate. Cu atât mai mult cu cât menţionez absenţa unui al patrulea membru, mult mai prezent şi care pare să fi avut o legătură cu cei dispăruţi. Cel puţin se salutau, sunt sigur.

Vă rog să mă scuzaţi pentru această scrisoare lungă, dar vă daţi seama că mă tem – ca să aleg un termen pe care un poliţist nu l-ar respinge – ca nu cumva un asasin să provoace pierderi majore în rândul nostru, ceea ce ar însemna alte morţi tragice şi sfârşitul sigur al activităţilor Asociaţiei.

Acestea sunt motivele pentru care v-aş fi extrem de recunoscător dacă aţi accepta să ne întâlnim cât mai curând, dacă este cu putinţă la ora 12.30, după ce veţi primi această scrisoare. Ţinând cont de aceste detalii alarmante care ne îndreptăţesc să ne îngrijorăm, mi se pare infinit mai preferabil să nu mă vadă nimeni intrând în sediul dumneavoastră. V-aş fi extrem de îndatorat – şi vă rog să mă scuzaţi pentru aceste maniere neobişnuite, dar impuse de împrejurări – dacă aţi veni la Café des Joueurs, rue des Tanneurs şi v-aţi recomanda patronului ca fiind una dintre cunoştinţele mele. Vă va conduce spre ieşirea din spate şi pe o străduţă care dă într-o parcare subterană. Scara de la numărul 4 iese la doi paşi de uşa din spate a cafenelei La Tournàe de la Tournelle, pe cheiul cu acelaşi nume. Mă veţi găsi la o masă, nu foarte luminată, în capătul sălii din partea dreaptă cum intraţi şi voi citi revista Motos d’hier et d’aujourd’hui. *V-aş fi recunoscător*

dacă aţi lua cu dumneavoastră această scrisoare pentru a mă asigura asupra identităţii dumneavoastră.

Vă rog să primiţi, domnule Comisar, expresia alesei mele consideraţii.

Citind scrisoarea, Adamsberg s-a poticnit doar la vreo câteva cuvinte – cui nu i s-ar fi întâmplat? O tăcere deconcertată a urmat lecturii, datorată mai degrabă tonului scrisorii decât conţinutului.

— O mai putem asculta încă o dată? a întrebat Danglard observând privirea îngrozită a lui Estalère care – era clar – pierduse şirul.

Adamsberg s-a uitat imediat la cele două ceasuri ale sale care nu funcţionau, şi a întrebat cât e ora – 10 şi 10 i s-a răspuns – apoi s-a executat fără să comenteze.

— Adio Islanda, a rezumat Voisenet după ce comisarul a pus deoparte scrisoarea.

— Într-adevăr, nu vei avea prea curând ocazia să cercetezi peştii din apele arctice, a adăugat Noël. În schimb, dacă am înţeles bine, vom plonja într-un acvariu în care înoată peşti mai ciudaţi decât toţi cei pe care îi ştii. Un acvariu plini de robespierrişti smintiţi – pentru asta chiar merită să te-ntorci din drum.

— Iar clima este la fel de glaciară, a mai spus Voisenet.

— Nu există niciun indiciu cert că avem de-a face cu o asociaţie de „robespierrişti”, a intervenit Mordent cu tonul de uşor dispreţ pe care îl folosea când i se adresa lui Noël. Par să fie nişte cercetători care analizează creaţia lui Robespierre. Este o nuanţă extrem de importantă.

— Chiar şi aşa, dacă ăştia sunt doar nişte tipi pasionaţi de individul respectiv, a replicat Noël, noi, aici investigăm crime. Doar n-o să ne apucăm să luăm apărarea ucigaşilor în masă, nu?

— Gata cu disputa, Noël, a spus Adamsberg.

Noël s-a retras şi mai mult în geaca lui de piele, carapacea virilă care îl făcea să pară de două ori mai

vânjos decât era de fapt.

— O capcană? a întrebat Justin arătând delicat cu degetul spre scrisoare. Vi se cere să traversaţi un adevărat labirint ca să ajungeţi la el.

— E incredibil câte trucuri ştiu oamenii ca să scape de poliţişti, a spus Kernorkian.

— Ceea ce, dintr-un punct de vedere, îmi dă mai degrabă un sentiment de siguranţă, a comentat Adamsberg.

— Totuşi, răspunse Justin, vi se cere să vă întâlniţi în acel loc, dacă nu vă frângeţi gâtul pe străduţă sau în parcare, cu un necunoscut care vorbeşte ca din cărţi, dar despre care nu ştim nici dacă spune adevărul, nici dacă este în mod real preşedintele acestei asociaţii. Miroase a conspiraţie, a intrigă de modă veche.

— Nu merg singur, Justin. Vin cu mine Veyrenc şi Danglard, care mă vor ajuta să fac legăturile, să creez contextul istoric al discuţiei...

— Baza pentru sos, într-un fel, a spus Voisenet.

— Istoria nu este baza unui sos, s-a răţoit Danglard.

— Scuze, comandante.

— Iar pentru protecţie, căci nu se ştie niciodată, nu-i aşa, a continuat Adamsberg, voi avea încă cinci agenţi în spatele meu. Adică numai tu, Retancourt. Ne aştepţi în parcare şi vii după noi. Este locul cel mai periculos al itinerarului. Apoi intri în cafeneaua *La Tournée de la Tournelle* pe uşa din faţă, ca oricare altă clientă care vine să mănânce. Să nu atragi atenţia.

— O să fie cam greu, a aruncat Noël în zeflemea.

— Va atrage atenţia mai puţin decât ai face-o tu, locotenente, a intervenit Adamsberg. Miroşi a caraliu de intervenţii de la o poştă. În schimb, Retancourt, în felul ei de-a fi, stârneşte şi teamă, dar dă şi o senzaţie de siguranţă, în acelaşi timp.

Adamsberg a ştiut, după chipul calm al lui Retancourt că Noël va plăti curând pentru ofensă. Nu se întâmpla pentru prima oară.

— Asociaţia există bine mersi, tocmai am verificat, a

spus Froissy care nu prea îşi părăsea computerul şi nu fusese martoră la discuţie. A fost creată acum doisprezece ani. Dar pe link-ul acesta nu apare conducerea.

— Verifică în *Journal officiel,* a spus Mercadet. Mă ocup.

— Au un site extrem de sobru, a continuat Froissy. Reproduceri de epocă, câteva texte ale lui Robespierre, fotografii de la adunări, zilele în care au loc şedinţele şi o adresă. Pare o fostă hală sau ceva în genul acesta.

Danglard a mers şi a examinat imaginile de pe ecran.

— Este cu siguranţă un fost depozit de cereale, a spus. Curbura fină a părţii de sus a ferestrelor arată că e vorba de o construcţie de la sfârşitul secolului al XVIII-lea. Unde se află?

— În nord de tot, la marginea lui Saint-Ouen, numărul 42, rue des Courts-Logis, a răspuns Froissy. Spun că ar număra şase sute optzeci şi şapte de membri înscrişi. Au o sală pentru dezbateri cu tribune, o cafenea, un salon, garderobă. Întâlnirile – care sunt „obişnuite” sau „excepţionale” – au loc o dată pe săptămână, luni seara.

— Astă-seară, aşadar, a spus Adamsberg tresărind uşor.

— Şi este una „excepţională” a adăugat Froissy.

— La ce oră?

— La ora opt.

— E nevoie de bani mulţi ca să închiriezi o astfel de locaţie. Interesează-te, Froissy. Cine e proprietarul, cine sunt locatarii, etc.

Comisarul stătuse prea mult aşezat pe scaun aşa că a început să umble prin sală.

— Să nu uităm că ne plimbă de colo-colo de la bun început, a spus el. Ne-au trimis în Islanda şi, în acelaşi timp, ne pregătesc pentru ghilotină desenând un semn destul de neclar ca să fie greu de descifrat. Apoi, uciderea lui Jean Breuguel ne trimite aiurea din nou în Islanda, ca să revenim la ghilotină urmând un semn scrijelit puţin diferit. Făcut de o mână care tremura. Trecem de la sinucideri la crime, apoi de la un suspect la altul, Amédée, Victor, Céleste, Pelletier sau „ucigaşul de pe insulă”. Şi acum, iată-ne în faţa lui Robespierre. Sau, mai degrabă, în

faţa unui criminal care, din interiorul acestei asociaţii, îi rade de pe faţa pământului pe pasionaţi! de Robespierre.

— Un infiltrat, ce mai, a zis Kernorkian.

— Sau mai mulţi infiltraţi. Crime politice?

— Sau răzbunare personală, a propus Voisenet. Fiindcă, pentru robespierrişti, cele trei victime nu păreau a fi dintre cei care frecventau prea des întrunirile.

— Dacă preşedintele asociaţiei spune adevărul.

— Şi dacă există.

— Sau, aşa cum sugerează omul nostru – cum îl cheamă?

— François Château.

— Sau, cum sugerează acest François Château, scopul este distrugerea asociaţiei, a spus Mordent. Cine ar mai rămâne într-un grup căruia un ucigaş nebun începe să-i elimine membrii? În mai puţin de un an n-ar mai rămâne niciunul în viaţă şi ar trebui să închidă mustăria. Motivul e fie personal, fie politic.

— Dar de ce la început ne-a direcţionat atenţia către drama din Islanda? a întrebat Justin privind cu atenţie notele.

— Nu ştiu dacă am fost *direcţionaţi* într-acolo de-adevăratelea, a spus încet Adamsberg întorcându-se. Fie am comis o greşeală, fie nu m-am exprimat foarte clar sau m-am rătăcit. Nenorocitul ăsta de ghem de alge e atât de încâlcit încât nici măcar o pisică nu şi-ar găsi puii dacă s-ar pierde în el.

— Nici măcar Cocoloş, a spus Estalère.

— Nu ne-a direcţionat nimeni, a spus Adamsberg. Ne-am orientat singuri. Încă de la prima crimă ucigaşul a lăsat un semn care nu avea nimic de a face cu ceea ce se petrecuse în Islanda. Dar exista scrisoarea lui Alice Gauthier şi atunci a intervenit Amédée şi cea de-a doua crimă din Creux şi stânca islandeză. Singuri ne-am îndreptat spre Islanda.

— Acolo unde ceaţa se lasă în cinci minute şi ne înghite cu totul, a spus Mordend plecând fruntea.

De ce îţi plimbi
Poverile de ceaţă

Peste câmp
Vrăjitoare a burniţei?

Danglard l-a privit puţin şocat.

— Scuze că v-am întrerupt, a spus Mordent. Veyrenc, nu eu l-am scris, este un poem islandez.

Apoi Mordent şi-a lungit gâtul subţire arătând ca un cocostârc stânjenit.

— Totuşi, primele victime au fost în Islanda, a continuat el. O coincidenţă? Mie nu-mi plac defel coincidenţele.

— Nu neapărat, a replicat Adamsberg pe punctul de a se răsuci brusc în timp ce se plimba prin sală. Cei doi ar fi putut să se revadă după drama de pe insulă. Să presupunem că unul dintre ei era membru în această asociaţie de studii dedicate lui Robespierre. Şi că cel dintâi, Henri Masfauré, de pildă, l-a chemat pe cel de-al doilea, să spunem pe Alice Gauthier, la întâlnirile acestei asociaţii.

— Nu avem nimic din care să rezulte că aşa ar sta lucrurile cu Alice Gauthier sau cu Masfauré.

— Şi totuşi, dacă preşedintele spune adevărul, erau membri ai acestei societăţi, Mordent. La fel şi Jean Breuguel. Nu e genul de asociaţie cu care să te lauzi. „Studii dedicate creaţiei lui Robespierre”, nu prea i-ar fi convenit directorului lui Alice Gauthier sau comanditarilor lui Masfauré.

— Subiectul rămâne fierbinte, a confirmat Danglard.

— Dar dacă ucigaşul nu are nicio legătură cu Islanda, atunci de ce a plasat cărţile la Jean Breuguel? a întrebat Mercadet.

— Pentru că îşi bate joc de noi, locotenente, ca să ne conducă spre o pistă falsă, cea pe care ne îndreptam deja, şi ca să ne deturneze atenţia de la Asociaţie. Ceea ce ar explica de ce desenul ghilotinei a fost atât de complicat. Trebuia să o deseneze, dar noi nu trebuia să ne dăm seama ce reprezintă.

— Am găsit, s-a auzit vocea subţire a lui Froissy.

— Ce-ai găsit?

— Locaţia, zisă şi „Depozitul de grâu”, aparţine oraşului Saint-Ouen. Este închiriată de diverse grupuri şi, o dată pe săptămână, de Asociaţia Robespierre. Chiriaşul pentru zilele de luni este Henri Masfauré. În schimbul a o sută douăzeci de mii de euro pe lună, a adăugat ea calmă.

— Ia te uită, a spus Adamsberg oprindu-se din mers. Apare un versant întreg şi neexplorat al muntelui, o latură a activităţii unui filantrop rămasă invizibilă.

— Distanţa dintre filantrop şi Robespierre e ca de la cer la pământ.

— Linişteşte-te, Kernorkian, a spus Danglard pe un ton acid. Spiritul în care acţiona Robespierre era filantropic, te rog să mă crezi. Fericirea celor obidiţi, un trai bun pentru toţi, abolirea sclaviei, eliminarea pedepsei cu moartea – da, serios – sufragiu universal, un statut onorabil pentru toţi marginalizaţii, negri, evrei, bastarzi şi iată cum ia naştere perfecţiunea „sublimă” pe acest pământ.

— Danglard, hai să nu ne îndepărtăm de subiect, l-a întrerupt Adamsberg. Subiectul este: un criminal în Asociaţia Robespierre care execută membrii. Să rămânem aproape de subiect.

O cerinţă surprinzătoare din partea lui Adamsberg care avea totul dintr-un burete de mare plutitor şi nimic dintr-o scoică, prinsă fix şi încăpăţânat de stâncă. A întrebat din nou cât este ceasul. 11 şi un sfert, i s-a răspuns.

— Ar trebui schimbate bateriile celor două ceasuri, a şoptit Froissy.

— Să nu ne îndepărtăm de subiect, a repetat mai ferm Adamsberg. Veyrenc, Danglard, pregătiţi-vă, dar – important – fără sa vă luaţi armele. Mordent, verifică afacerea cu locaţia Depozitului de grâu cu notarul lui Masfauré. Era ceva oficial, la vedere, sau se făcea cu bani gheaţă? Ia-l pe Victor şi verificaţi-i biblioteca: există cărţi de istorie, studii despre Revoluţie? Sau Masfauré îşi ascundea preocupările?

— O sută douăzeci de mii de euro pe lună mi se pare că înseamnă mai mult decât o preocupare, a comentat Mercadet.

— Într-adevăr. Froissy, trimite o circulară internă urgentă către toate comisariatele şi jandarmeriile din teritoriu: căutăm un „sinucis” cu semnul ghilotinei la locul crimei. Trimite şi desenul în cele trei variante pe care le avem deja.

— Care sinucis? a întrebat Estalère.

— Aminteşte-ţi că François Château ne-a semnalat că lipseşte un al patrulea om care avusese cumva legături cu victimele, a explicat Adamsberg cu răbdarea protectoare pe care i-o arăta mereu sergentului. Adevărat sau nu, îl căutăm. Colegilor noştri e posibil să le fi scăpat din vedere o pseudo-sinucidere.

— Fără să observe semnul, a completat Mercadet. Era aproape invizibil la Masfauré. Iar Bourlin l-a descoperit la Breuguel numai fiindcă erau acolo cărţile despre Islanda.

— Începem să verificăm sinuciderile din ultima lună. Agenţii să revină la locul faptei şi să caute semnul. Dacă nu găsesc nimic, continuăm cu sinuciderile din luna precedentă şi aşa mai departe. Anunţaţi-l pe chestor cu privire la extinderea anchetei. Justin, tu întocmeşti documentul. Froissy, tu îmi imiţi semnătura. Plecăm în zece minute. Retancourt, te pregăteşti şi pleci înainte.

— Danglard, l-a întrebat Adamsberg când ieşea din sală, cum e chestia aia „Dacă nu vine muntele la tine, mergi tu la el”?

— Credeam că trebuie să nu ne depărtăm de subiect, a răspuns Danglard cam sec.

— Într-adevăr. Dar Mordent nu era obligat să ne recite poemul islandez. Îi contaminaţi, comandante. Pe toţi. Şi, în cele din urmă, niciun poliţist din brigadă nu va mai fi concentrat. Am nevoie de poliţişti concentraţi.

— Pentru că tu nu eşti.

— Exact. Aşadar, cum era chestia aia cu muntele?

— Nu-i o chestie, de fapt, comisare. Este un citat din Coran. Este vorba chiar despre Mahomed, pur şi simplu. „Dacă nu vine muntele la Mahomed, merge Mahomed la munte.”

— Ei bine, în ceea ce mă priveşte, şi cu toată modestia,

spun: „Dacă nu am mers eu la munte, a venit muntele la mine”. Fiindcă eu nu am văzut drumul.

— Ba da. Ai înţeles semnul.

— Dar nu am avansat, Danglard. Nu am trecut dincolo de ghilotină.

— Mai bine că nu, comisare.

— Şi, fără scrisoarea de astăzi, am fi bătut pasul pe loc.

— Dar am primit scrisoarea. Şi am primit-o fiindcă ai transmis comunicatul.

— Comandante, astăzi eşti îngăduitor cu mine, a spus Adamsberg zâmbind.

XVII

Adamsberg l-a sunat pe comisarul Bourlin din maşină.

— Abandonăm Islanda, Bourlin. Definitiv.

— Şi spre ce ne îndreptăm?

— Spre Asociaţia pentru studierea lui Robespierre.

— Asociaţia pentru studierea scrierilor lui Maximilien Robespierre, l-a corectat Danglard cu voce tare.

— Drace! Ghilotina ta! a spus Bourlin.

— Ne-a scris preşedintele însuşi. Deplânge pierderea a trei membri ai Asociaţiei.

— Cei trei sinucigaşi ai noştri.

— Exact. Şi crede că lipseşte şi un al patrulea.

— Câţi sunt de toţi?

— Aproape şapte sute.

— Rahat, a conchis Bourlin.

— Asta voiam să spun.

— Crezi că ar fi posibil ca ucigaşul să arunce o bombă? Doar ca să câştige timp?

— Nu, se distrează prea bine. Până una-alta.

Patronul micii cafenele *Café de Jouers* îi aştepta.

— Nu mi s-a spus că veţi fi trei.

— Nu ni s-a interzis să fim mai mulţi, a replicat Adamsberg scoţând scrisoarea din buzunar.

Doar văzând scrisul elegant, bărbatul s-a calmat şi i-a condus spre uşa din spate. Apoi spre o curte interioară de unde au trecut într-alta şi de aici spre o străduţă mărginită de o poartă de fier, o ieşire în caz de incendiu.

— Pe aici. Mergeţi spre parcarea din Tourelle. Presupun că vi s-a indicat pe unde să o luaţi?

— Da.

— Atunci grăbiţi-vă, a adăugat bărbatul privind în jur. Şi fiţi discreţi. Deşi cu el, a spus arătând spre Veyrenc, nicio şansă.

Apoi a făcut stânga-mprejur fără vreun gest. Justin avusese dreptate: miros greu de conspiraţie, de conjuraţie,

de comploturi de modă veche.

— Cam ridicol, nu? a comentat Veyrenc.

— Evident, a răspuns Adamsberg. Însă are dreptate în ceea ce te priveşte.

— Şi cine e de vină?

Adamsberg s-a strâmbat. E convins că nimeni nu ar putea uita chipul lui Veyrenc, faţa lui cu trăsături aspre şi frumoase dar cu părul bicolor încât ai fi zis că e o piele de leopard cu nuanţele inversate. Era ultimul poliţist pe care să-l trimiţi la filaj sau să-l plasezi într-o conspiraţie de secol XVIII. Nişte puşti îl torturaseră când era mic, tăindu-i pielea capului în paisprezece locuri cu lovituri de cuţit, iar pe cicatrice părul crescuse roşcat. Se întâmplase acolo la ei, la munte, în Haut Pré de Laubazac, în fundul viei. Lui Adamsberg i se strângea stomacul de fiecare dată când îşi aducea aminte.

Au ieşit pe scara cu numărul 4 şi au deschis uşa din spate de la *Tournée de la Tournelle.* Un salon încăpător, destul de luxos, cu feţe de masă albe, plin de clienţi la ora aceea. Danglard a reperat-o pe Retancourt, aşezată la o masă din colţ. O bentiţă roz îi strângea părul blond tuns scurt şi purta un taior asortat. Pe masă avea o revistă de împletituri pentru bebeluşi. Locotenentul impozant tricota fără să privească andrelele. Se oprea din când în când ca să mai ia o înghiţitură din mâncare şi să tragă de firul de lână albă din ghemul ascuns într-o geantă înflorată din fibră vegetală.

— Ştiai? a şoptit Veyrenc. Ştiai că se pricepe să tricoteze? Şi încă atât de bine?

— Habar n-aveam.

— N-ai zice că e un tanc de asalt camuflat... Nu, e impecabilă. Cu pistolul ascuns sub ghemul de lână.

— Omul nostru este acolo, lângă cuier, a spus Danglard. Cel în cămaşă albă şi vestă gri, cel care îşi curăţă unghiile.

— Nu prea cred, a replicat Veyrenc. Nu-l văd pe preşedintele Château curăţându-şi unghiile într-un restaurant.

— Răsfoieşte revista *Motos d’hier et d’aujourd’hui.* Ne

priveşte. Ezită fiindcă suntem trei.

Au mers la masa lui, iar bărbatul s-a ridicat o idee de pe scaun ca să dea mâna cu ei.

— Domnilor? Aveţi scrisoarea?

Adamsberg şi-a desfăcut haina. Plicul se vedea ieşind din buzunarul interior.

— Sunteţi comisarul Adamsberg, nu-i aşa? a întrebat François Château. Chipul dumneavoastră mi se pare cunoscut. Şi domnii? Cine sunt?

— Comandantul Danglard şi locotenentul Veyrenc.

— Ne unim competenţele, a spus Danglard.

— Luaţi loc, vă rog.

Liniştit, Château şi-a strecurat curăţitorul de unghii din oţel lustruit în buzunarul de la vestă şi i-a rugat să cerceteze meniul, recomandându-le plăcinta cu ciuperci cu garnitură de măcriş şi ficat de viţel cu ceapă călită. Bărbatul era mai degrabă scund, cu umeri înguşti, faţă rotundă, obraji rozalii. Părul şaten deschis şi rar era pieptănat pe spate, ochii mici şi albaştri nu atrăgeau atenţia. Nimic deosebit, cu excepţia pilei de unghii, care nu se încadra în peisaj, şi cu postura foarte dreaptă, atentă, de parcă ar fi stat într-o strană. Adamsberg era dezamăgit, ca şi cum preşedintele Asociaţiei Robespierre ar fi trebuit să fie o persoană care să intimideze prin simpla prezenţă.

— Beţi? l-a întrebat Danglard răsfoind meniul pentru băuturi.

— Moderat, dar cu plăcere în compania dumneavoastră, a răspuns Château zâmbind fără crispare. Prefer vinul alb.

— Mie îmi convine, a spus Danglard comandând imediat.

— Vă rog încă o dată să mă scuzaţi pentru maniera în care v-am convocat. Din păcate sunt constrâns să o fac.

— Sunteţi ameninţat? l-a întrebat Veyrenc.

— De multă vreme, a răspuns micuţul Château strângându-şi din nou buzele. Şi devine din ce în ce mai îngrijorător. Îmi cer scuze pentru că îmi curăţ mâinile de faţă cu dumneavoastră, a spus întinzându-şi degetele cu

unghiile murdare de pământ. Trebuie să o fac.

— Sunteţi grădinar? s-a interesat Adamsberg.

— Tocmai am plantat trei portocali din Mexic şi mă aştept să înflorească frumos. Cât priveşte ameninţările, trebuie să înţelegeţi că a fi preşedintele unei asociaţii dedicate lui Robespierre este ceva cu totul diferit decât a fi la comanda unui vas comercial, mă-nţelegeţi? Mai degrabă e vorba despre un cuirasat care înfruntă duşmani şi furtuni, deoarece e ştiut faptul că fie şi numai numele lui Robespierre aprinde pasiuni care ajung să se transforme în atacuri fără număr. Recunosc faptul că atunci când am creat acest grup de studiu nu mă aşteptam să aibă un imens succes şi nici să declanşeze o asemenea patimă, entuziastă sau plină de mânie. Iar uneori mă gândesc să renunţ, a spus jucându-se cu vârful cuţitului în farfurie. Prea multe ramificaţii, reacţii pătimaşe, de adorare sau respingere care în cele din urmă transformă grupul nostru de studiu într-o arenă a fantasmelor. Sunt descurajat.

— Într-atât de mult? l-a întrebat Danglard umplând paharele, dar ocolindu-l pe cel al lui Adamsberg.

— V-am anticipat neîncrederea şi, pe cinstea mea, este cât se poate de firească. Iată, v-am adus două scrisori de ameninţare primite de curând care dovedesc, nu-i aşa, că nu este o glumă. Am mai multe la birou, iată una pe care am primit-o cam cu o lună în urmă.

Te crezi un bărbat important şi te vezi deja cu laurii pe frunte dar poţi tu oare să prevezi, poţi tu oare să eviţi lovitura mâinii mele? Da, suntem hotărâţi să te distrugem şi să eliberăm Franţa de un şarpe care încearcă să o ucidă.

— Aici aveţi o alta, cu data poştei 10 aprilie, a continuat Château. Chiar după uciderea lui Alice Gauthier şi a lui Henri Masfauré, dacă nu mă înşel. După cum puteţi observa, hârtia este banală, iar textul este cules la computer. Nu ne spune nimic despre autor, cu excepţia faptului că scrisoarea a fost expediată din Mans, ceea ce nu ne este de niciun folos.

Danglard a luat cu nerăbdare cea de a doua scrisoare.

Nu trece o zi în care să nu fiu alături de tine, te văd zi de zi. Braţul meu ridicat te urmăreşte ca să te lovească. O, tu, cel mai scelerat dintre oameni, mai profită încă de zilele puţine rămase ca să te gândeşti la mine, dormi ca să mă visezi. Adio. Chiar astăzi, privindu-te, mă voi delecta cu spaima ta.

— Nu-i chiar ceva obişnuit, nu-i aşa? a întrebat Château, încercând să râdă. Dar mâncaţi, domnilor.

— Cu atât mai puţin obişnuit cu cât aceste două texte sunt copii exacte ale scrisorilor reale, adresate lui Maximilien Robespierre, după ce a fost votată teribila lege din 10 iunie 1794, a spus Danglard pe un ton grav.

— Cine sunteţi? a strigat Château împingându-şi brusc scaunul în spate. Nu sunteţi poliţişti! Cine sunteţi?

Adamsberg l-a prins de braţ pe bărbat şi i-a căutat privirea mânioasă. Château respira sacadat, dar părea că atitudinea comisarului îl mai liniştea cât de cât. Dacă era, într-adevăr, comisar.

— Poliţişti. Suntem poliţişti, l-a convins Adamsberg. Danglard, arată-i discret cartea de vizită. Comandatul ştie multe despre această perioadă revoluţionară.

— Nu cunosc pe nimeni care să aibă cunoştinţă despre aceste scrisori, cu excepţia istoricilor, a replicat el, mai mult decât precaut.

— El, a spus Veyrenc arătându-l pe comandant cu furculiţa.

— Memoria comandantului Danglard este un abis supranatural în care e mai bine să nu te pierzi, a confirmat Adamsberg.

— Îmi pare rău, a zis Danglard clătinând din cap şi având pe chip aceeaşi expresie inofensivă. Totuşi, scrisorile acestea sunt destul de cunoscute. Vă rog să mă credeţi, dar dacă aş fi fost dintre cei care vă ameninţă, cum vă imaginaţi că m-aş fi lăsat descoperit într-un mod atât de stupid?

— Pe cinstea mea că aveţi dreptate, a răspuns Château care, ceva mai calm, şi-a tras scaunul lângă masă. Totuşi…

Danglard i-a mai turnat vin şi a înclinat uşor capul spre Château printr-un gest care se voia împăciuitor.

— Cui sunt adresate scrisorile? l-a întrebat el. Vreau să spun ce anume este scris pe plic.

— Mă credeţi sau nu, ele sunt adresate „Domnului Maximilien Robespierre”. Ca şi cum ar mai fi în viaţă. Ca şi cum ar mai reprezenta încă o ameninţare. De aceea vă spun că există nişte dementi extrem de reali care ameninţă adunările noastre şi ne atacă membrii. Cu scopul, cel puţin aşa cred, de a instaura o atmosferă terifiantă care, în final, se va abate asupra mea. Aţi citit fraza: *Chiar astăzi, privindu-te mă voi delecta cu spaima ta.* Am creat asociaţia, am avut această idee, am gândit conceptul şi, prin urmare, sunt preşedintele ei de doisprezece ani. Pe cinstea mea că ar fi logic ca autorul scrisorilor, sau cine ştie ce alt nebun, să-şi propună în cele din urmă să-l ia în vizor pe cel care o conduce, n-am dreptate?

— Mai există şi altcineva la conducerea asociaţiei în afară de dumneavoastră? s-a interesat Adamsberg.

— Un trezorier şi un secretar care îmi sunt, de asemenea, şi gărzi de corp. În *Jurnalul Oficial* nu figurează cu numele lor adevărate. Eu, da. Doamne, la început nu mă feream deloc.

— Şi, poate, cineva care vă finanţează.

— Poate.

— Un mecena, chiar.

— Da.

— Henri Masfauré.

— Adevărat, a confirmat Château. Şi care tocmai a fost ucis. Plătea chiria sălii. Când ni s-a alăturat, acum nouă ani, eram strâmtoraţi şi s-a ocupat de partea aceasta. Odată cu dispariţia lui, ucigaşul a anihilat sursa centrală a oricărei activităţi: banii.

Adamsberg se uita la micuţul preşedinte cum îşi taie precis plăcinta având mâinile cu unghii murdare de pământ, încercând să găsească un motiv pentru acest

contrast la un bărbat atât de manierat. Negreala unghiilor datorată muncii pământului înnobilează mâinile, murdăria le descalifică. Da, ceva pe-acolo...

— Dacă Masfauré era atât de pasionat încât să vă finanţeze, atunci de ce nu venea mai des? a întrebat comisarul. În scrisoare precizaţi că, asemenea celorlalte victime, era un membru care nu prea frecventa adunările.

— Henri urmărea un ţel ştiinţific de renume – ba chiar revoluţionar, termenul nu este deplasat – iar îndatorirea sa îl absorbea cu totul. Prefera să nu rişte să fie reperat în cadrul asociaţiei. Nu ar fi fost, nu-i aşa, pe placul tuturor colaboratorilor săi. Şi, la drept vorbind, aşa stau lucrurile pentru noi toţi, şi pentru mine. Sunt director economic la *Grand Hôtel des Gaules,* o sută douăzeci de camere. Îl ştiţi?

— Da, a răspuns Veyrenc. Dar credeam că sunteţi grădinar acolo.

— Dacă vreţi, a replicat Château pe un ton obosit, privindu-şi unghiile. Mă ocup şi de grădina hotelului, ceilalţi nu se pricep. Acestea fiind spuse, dacă directorul meu află că sunt preşedintele unei astfel de asociaţii, mă dă afară. Pentru că oricine se străduieşte să se apropie de Robespierre este în mod obligatoriu dubios. Pur şi simplu asta e în mintea oamenilor. Henri era mulţumit să constate că asociaţia funcţiona. Venea de două ori pe an.

— În opinia dumneavoastră, credeţi că Masfauré a invitat-o pe Alice Gauthier, femeia ucisă, să asiste la câteva şedinţe ale asociaţiei?

— Probabil că da. Fiindcă o dată au venit împreună. Cred că am văzut-o pe doamna Gauthier şi pe acest domn Breuguel cam de vreo douăzeci de ori. I-am identificat după fotografiile pe care mi le-aţi arătat fiindcă nu erau costumaţi. Asistau la şedinţe în spatele barierei, îndărătul deputaţilor.

— Costumaţi? a întrebat Adamsberg.

— Nu înţeleg, a intervenit Veyrenc. Mai există în Franţa şi alte grupuri de studiu dedicate lui Robespierre. Există istorici care studiază, cercetează, analizează şi publică

rezultatele cercetărilor făcute într-o ambianţă academică. În schimb, asociaţia dumneavoastră creează probleme, fervoare şi ură.

— Aşa este, a răspuns Château reaşezându-se pe scaun ca să facă loc chelnerului care adusese ficatul de viţel cu ceapă călită.

— Domnul Château, a zis Danglard, ne-a vorbit despre un „concept” care necesită o locaţie scumpă într-o clădire încăpătoare. De asemenea, ne-a vorbit de şedinţele „extraordinare”. Îmi închipui că acum atingem punctul sensibil: asociaţia dumneavoastră face altceva decât să studieze arhivele, nu-i aşa?

— Aveţi dreptate, comandante, a spus el căutând ceva în servietă. V-am adus câteva fotografii care vă vor lămuri mai bine decât vorbele mele. Fiindcă recunosc: tot auzind discursuri din secolul al XVIII-lea, de-a lungul anilor, mi-am format obiceiul deranjant de a mă exprima într-un mod pretenţios care în general nu mă ajută. Inclusiv la hotel.

Vreo duzină de fotografii au circulat între cei aflaţi la masă. Într-o sală vastă, luminată de candelabre mari înzestrate cu lumânări false, cam trei-patru sute de persoane, toate înveşmântate în costume de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, se îngrămădeau în jurul unui piedestal, unele în centru, altele în tribune, unele aşezate, altele în picioare sau agitate, cu mâinile ridicate sau cu braţele întinse, părând că îl apostrofează sau îl interpelează pe oratorul aflat pe estradă. Deasupra lor, în lojile laterale, vreo sută de bărbaţi şi de femei, în haine obişnuite dar discrete, mulţi dintre ei aplecaţi peste balustradă, se pierdeau într-o zonă de umbră. Ici colo fluturau drapele tricolore. Cadrele erau prea largi ca să poată fi identificat vreun chip. Dar aproape că puteai auzi rumoarea acelei săli, zgomotul de fond, glasul oratorului, şoaptele, strigătele, invectivele.

— Uimitor, a spus Danglard.

— Vă place? a întrebat Château cu un zâmbet sincer şi cu oarecare mândrie.

— Ce-i asta? O reprezentaţie? Un spectacol? a vrut să ştie Adamsberg.

— Nu, a intervenit Danglard, trecându-şi privirea de la o fotografie la alta. Este vorba despre o reconstituire exactă a şedinţelor Adunării Naţionale din timpul Revoluţiei. Mă înşel?

— Deloc, a răspuns Château cu zâmbet larg.

— Presupun că discursurile oratorilor şi ale deputaţilor sunt exact cele consemnate de istorici?

— Se înţelege de la sine. Fiecare membru primeşte, înainte de data la care va avea loc adunarea, textul complet care va fi declamat în seara respectivă, inclusiv intervenţia proprie, în funcţie de rolul fiecăruia. Aceasta se realizează rapid, printr-un site internet a cărui parolă o are fiecare.

— Rolul fiecăruia? a întrebat Adamsberg. La ce bun să *interpretezi* Revoluţia?

— Este obligatoriu, a replicat Château. Cutare membru îl va interpreta pe Danton[7], un altul va fi Brissot[8] sau Billaud-Varenne[9], Robespierre[10], ori Hébert[11], Couthon[12]

---

[7] Georges Jacques Danton (n. 26 octombrie 1759, Arcis-sur-Aube - m. 5 aprilie 1794, Paris), avocat și om politic, unul dintre conducătorii Revoluției franceze, orator talentat. A fost fondator al Clubului Cordelierilor, membru al Comitetului Salvării Publice și ministru de Justiție. Acuzat de moderație și de trădare de către robespierriști pentru că a cerut încetarea terorii, a fost ghilotinat *(n.trad.).*

[8] Jacques Pierre Brissot sau Brissot de Warville, om politic francez (n. 15 ianuarie 1754, Chartres – ghilotinat în 31 octombrie 1793, Paris). Conducătorul girondinilor în timpul Revoluției franceze *(n.trad.).*

[9] Jacques-Nicolas Billaud, apoi Billaud-Varenne (n. 23 aprilie, 1756, La Rochelle – m. 3 iunie 1819, Port-au-Prince) avocat, deputat şi membru al Comitetului Salvării Publice *(n.trad.).*

[10] Maximilien François Marie Isidore de Robespierre (n. 6 mai 1758 – m. 28 iulie 1794). A fost executat prin ghilotinare în Piața Revoluției. Cunoscut contemporanilor săi drept „Incoruptibilul”, este una dintre cele mai cunoscute figuri ale Revoluției franceze. A fost unul dintre discipolii lui Jean-Jacques Rousseau *(n.trad.).*

[11] Jacques-René Hébert (n. 15 novembre 1757, Alençon – executat la Paris în 24 martie 1794), om politic și ziarist francez. Discursul său era considerat grosier, plin de înjurături *(n.trad.).*

[12] Georges Auguste Couthon (n. 22 decembre 1755, Orcet – executat la

sau Saint-Just[13], Fouché[14] ori Barère[15] şi aşa mai departe. Fiecare trebuie să cunoască dinainte discursul pe care îl va ţine. Funcţionăm în cicluri de doi ani: de la şedinţele Adunării Constituante până la cele ale Convenţiei. Nu le reproducem pe toate! Alegem zilele cele mai reprezentative sau memorabile. Pe scurt, aducem la viaţă Istoria, cu scrupulozitate. Rezultatul este destul de impresionant.

— Şi ce înţelegeţi prin şedinţe „excepţionale”? Cum va fi cea de astă-seară? s-a interesat Adamsberg.

— Cele în care este prezent Robespierre. Atrag multă lume. Vine numai de două ori pe lună fiindcă rolul său este lung şi epuizant. Iar el nu poate fi înlocuit. Acum, totuşi, joacă săptămânal pentru că am rămas în urmă.

Château părea cuprins de nelinişte.

— Există şi un „dar” în acest succes, a spus el.

— Patima, a sugerat Danglard.

— Un fenomen la care nu ne-am gândit defel, a aprobat Château. Ca o deviaţie, nu-i aşa? Mai avem puţin vin, comandante? La început, rolurile erau împărţite în funcţie de temperamentul şi de fizionomia membrilor. Aveam un Danton formidabil, foarte urât, cu o voce puternică. De asemenea, erau câteva mari talente pentru paraliticul Couthon, arhanghelul Saint-Just, bădăranul pentru Hébert. Dar, după un an, fiecare dintre deputaţi, chiar şi cel mai

---

Paris în 28 iulie 1794), avocat, om politic și revoluționar francez *(n.trad.).*

[13] Louis Antoine Léon de Saint-Just (n. 25 august 1767, Decize (Nivernais, astăzi Nièvre) – executat în 28 iulie 1794 la Paris), om politic și revoluționar francez. Susținător necondiționat al lui Robespierre *(n.trad.).*

[14] Joseph Fouché, zis Fouché de Nantes, duce de Otrante, contele Fouché (n. 21 mai 1759, Pellerin – m. 26 decembrie 1820, Trieste), om politic francez. S-a făcut remarcat prin ferocitatea cu care, în timpul Revoluției, a reprimat insurecția din Lyon, în 1793 și pentru că a fost ministru al Poliției în timpul Directoratului, al Consulatului și al Imperiului *(n.trad.).*

[15] Bertrand Barère, zis și Barère de Vieuzac (n. 10 septembrie 1755, Tarbes – m. 13 ianuarie 1841,Tarbes), om politic și jurist francez *(n.trad.).*

modest, se impregnase total de personajul său şi de idealurile grupului din care făcea parte, fie că era vorba de centriştii din Marais, de moderaţii din Gironde, de radicalii din Montagne, de dantonişti, de robespierrişti, de Furioşi, de Exageraţi, devenise un câmp de bătălie înspăimântător. Membrii asociaţiei noastre nu-şi mai urmăreau textul, se apostrofau ori se insultau spontan în plină şedinţă: „Cine eşti dumneata, cetăţene, să îndrăzneşti a dezonora Republica prin vorbele dumitale?” A trebuit să punem capăt acestui deviaţionism.

Château a clătinat capul. Chipul i se întristase, iar vinul îi înroşise obrajii.

— Cum? a întrebat Danglard.

— La fiecare patru luni, îi obligăm pe membrii noştri să schimbe câmpul politic: cutare din Marais trece la Montagne, nu ştiu care Furios devine moderat, înţelegeţi principiul? Şi, credeţi-mă, aceste convertiri forţate se fac mai mereu cu tensiuni.

— Interesant, a spus Veyrenc.

— Atât de interesant, pe cinstea mea, încât am demarat nişte cercetări inovatoare. Să începem explorarea fenomenului pe care niciun alt istoric nu a reuşit să-l depăşească: cum de a fost posibil ca palidul şi îngheţatul Robespierre, lipsit de orice carismă şi de empatie, cu glasul lui subţire şi acru şi trupul lipsit de viaţă să declanşeze o asemenea idolatrie? Cu faţa sa lugubră şi ochii stinşi îndărătul ochelarilor? Ei bine, asta observăm, asta consemnăm.

— De câtă vreme studiaţi acest aspect? s-a interesat Danglard care părea mai captivat de această asociaţie aparte decât de ancheta în desfăşurare.

— Cam de şase ani.

— Şi aveţi rezultate?

— Sigur că da. Avem mii de pagini, de note, de observaţii şi de sinteze. Secretarul nostru se ocupă de proiect. Bunăoară femeile, acele mii de femei atât de zeloase, atât de atrase de Robespierre care, totuşi, nu le dorea. Ei bine, comandante, ele se regăsesc în tribunele

noastre. Sunt atât de înnebunite după el încât nici nu îţi vine să crezi.

— Aş vrea să mă dezmorţesc puţin, a spus Adamsberg. Am putea să ne plimbăm pe chei?

— Sigur că da, domnilor. Chiar am stat prea mult aici.

Cei patru bărbaţi s-au reîntâlnit, culmea, lângă statuia ecvestră a Regelui Henric al IV-lea[16], în scuarul Vert-Galant şi s-au aşezat pe o bancă, la soare.

— Aveţi şi fotografii cu prim-planuri? s-a interesat Adamsberg.

— Statutul nostru ne-o interzice, a răspuns Château care începuse să-şi cureţe din nou pământul de sub unghii. Membrii noştri se înscriu anonim şi orice fotografie de aproape este interzisă. Din motivele referitoare la confidenţialitate pe care le-am evocat. În plus, fiecare trebuie să-şi oprească şi să-şi lase telefonul mobil la intrare.

— Prin urmare nu ne puteţi da numele celui de-al patrulea membru al asociaţiei a cărei absenţă vă nelinişteşte, nici să ne daţi vreo fotografie de-a sa.

— Exact. În plus, este machiat când participă la adunări. Nu a făcut-o de la început. Însă, după o vreme, a devenit pătimaş, ca mulţi alţii, nu-i aşa? De aceea mă chinuieşte absenţa lui. Trebuia să vină, acum două săptămâni, avea un rol de interpretat. Nu ar fi lipsit, îi plăcea prea mult ceea ce avea de făcut. Dar, printre toate aceste măşti care se agită, mi-ar fi cu neputinţă să vă indic un suspect. Cu toate acestea, aş spune că aceia pe care apariţia lui Robespierre îi impresionează cel mai mult sunt cam cincizeci. Pe de altă parte, nu-i aşa, ucigaşul ar putea să fie un ins retras, discret ca un dihor, în care clocoteşte o ură ascunsă.

Acum, Château îşi curăţa meticulos unghiile inelarelor.

— Şi asta? l-a întrerupt Adamsberg arătându-i un desen cu semnul pe care-l găsiseră. Aţi mai văzut aşa ceva? L-am

---

[16] Henric al IV-lea (1553-1610) a fost primul rege al Franţei din dinastia Bourbon şi strămoş al Regelui Ludovic al XVI-lea, decapitat în timpul Revoluţiei franceze, în 1793 *(n.red.).*

descoperit la locul celor trei crime.

— Niciodată, a răspuns preşedintele asociaţiei clătinând capul. Ce ar trebui să însemne?

— Încă nu ne-am lămurit. După dumneavoastră ce ar putea fi? În acest context?

— În acest context? s-a întrebat Château scărpinându-şi craniul chel.

— Da, în contextul pe care ni l-aţi prezentat.

— O ghilotină? a propus Château ca şi cum ar fi fost un elev pe o scenă. Dar care anume? Cea de dinainte? Sau cea de după? Ghilotine amestecate? N-are nicio noimă.

— Aveţi dreptate, a recunoscut Adamsberg.

Comisarul şi-a băgat mâinile în buzunare. Nici el nu îşi dădea seama cum să iei urma unui individ printre vreo şapte sute de membri anonimi şi machiaţi. La orizont apărea o nouă acumulare de alge, încă şi mai încâlcită decât cea care îl obsedase în ajun, în care plantele se îngrămădeau şi se uneau indecent.

— Spuneţi că putem asista la şedinţele dumneavoastră ca „membri ocazionali”?

— Da, de trei ori pe an.

— Astă-seară, de exemplu? a propus Adamsberg.

— Cine? Dumneavoastră trei? a întrebat Château mirat, lăsând deoparte curăţitorul de unghii.

— De ce nu?

— Ce speraţi să descoperiţi?

— O senzaţie, a răspuns Adamsberg ridicând din umeri.

— Astă-seară este o şedinţă importantă. E vorba de discursul foarte lung din 5 februarie 1794, 17 Pluviôse[17], anul al II-lea. Dar va fi o variantă abreviată, vă asigur.

— Mi-ar plăcea să văd asta, a spus Danglard.

— Cum doriţi. Vă prezentaţi la ora 19 în faţa uşii din spate a clădirii cu numărul 17. Vă voi pregăti costumele şi perucile aferente. Dacă nu vă deranjează. În veşminte obişnuite veţi fi trimişi în spate sau în tribune, de unde nu veţi vedea nimic.

— De ce nu-l puteţi înlocui pe Robespierre? a vrut să ştie

[17] Ploioasa *(n.trad.).*

Adamsberg.

Château a tăcut, gânditor dar şi iritat în acelaşi timp.

— Veţi înţelege astă-seară, domnilor, a replicat el.

XVIII

Adamsberg se admira în oglinzile înalte ale vestiarelor asociaţiei. Avea părul negru şi drept, lung până la jumătatea spatelui, prins într-o coamă de cal şi era îmbrăcat cu o redingotă gri închis, cu un rând dublu de nasturi, o cămaşă cu guler înalt care îi ajungea până la urechi şi o eşarfă nesfârşită înfăşurată în jurul gâtului şi prinsă cu un ac mare pe piept. „Elegant, dar sobru”, plănuise Château în ceea ce îl priveşte pe comisar. „Nu mai mult de atât, a adăugat el, fiindcă nu cred că v-ar aranja. Veţi fi fiul unei notabilităţi din provincie, ca să nu forţăm mai mult limitele. În schimb, pentru comandantul Danglard, am ales o haină crem, o vestă violet închis, un jabou din dantelă, ca pentru un descendent doar puţin mai lipsit de vlagă al unei familii ilustre de ofiţeri. Iar pentru colegul dumneavoastră cu şuviţe roşcate, am ales o perucă, o haină albastru-închis, o vestă asortată şi pantaloni albi până la genunchi, ca să treacă drept fiul unui avocat parizian, plin de strălucire, dar mai auster.”

Zeci de oameni grăbiţi treceau pe lângă ei. Îmbrăcaţi în haine de mătase, de catifea, de dantelă se îndreptau cu paşi iuţi spre marea sală a Adunării naţionale. Unii se retrăseseră într-un colţ ca să citească textul prelegerii. Alţii îşi vorbeau într-un limbaj demodat, adresându-se unii altora cu „cetăţene”, discutând despre o femeie moartă de iritarea pântecelui, despre un morar lapidat fiindcă furase făină, despre un văr, preot, care scăpase cu viaţă exilându-se. Cam rătăcit în ceea ce i se părea a fi o imensă mascaradă infantilă, dar amuzat de propria-i alură, Adamsberg aproape că era să nu-i recunoască pe cei doi subordonaţi ai săi.

— Grăbeşte-te „cetăţene”! i-a spus Veyrenc, punându-i mâna pe umăr. Şedinţa începe în zece minute.

Adamsberg l-a recunoscut pe locotenent după buzele lui strâmbe şi a avut un şoc. Da, chiar era lesne ca un ucigaş

să se infiltreze în această incintă unde oamenii deveneau de nerecunoscut, unde numele erau neştiute, şi aici să-i observe pe fiecare după bunul lui plac.

Danglard, puţin cam agitat în îmbrăcămintea sa de mătase, şi-a lăsat telefonul mobil unui supraveghetor.

— Păcat că hainele astea nu mai sunt la modă, a spus el destul de vioi. Veşmintele contemporane sărăcăcioase mă dezavantajează. Cum de am ajuns să avem o imaginaţie atât de limitată?

— Hai să intrăm în scenă, Danglard, i-a replicat Adamsberg împingându-l spre uşile înalte din lemn, uitând pentru o clipă, în teatrul acela straniu, că venise acolo numai pentru a zgândări miezul fărâmicios al ghemului de alge.

S-au instalat în „Câmpia” centriştilor, la câţiva paşi de tribuna unde un orator necunoscut lăuda recentele victorii ale armatei patrioţilor Republicii. Era frig în sala cu pereţi din piatră acoperiţi cu tapiserii, şi cu o boltă imensă din lemn. Nu era încălzită, se respectau condiţiile acelor vremi. La lumina oferită de marile candelabre, Danglard scruta mulţimea şi, mai ales, tribunele din stânga unde se agitau Muntenii.

— Acolo, uite-l pe Danton, în rândul al treilea, locul numărul şase, i-a şoptit Danglard lui Adamsberg. Va fi ghilotinat fix peste două luni şi presimte asta.

— Din escadronul numărul 8 au rămas doar doisprezece cai şi nouă oameni, a mormăit un deputat lângă el.

Preşedintele adunării i-a dat cuvântul cetăţeanului Robespierre. S-a făcut linişte. Un bărbat a urcat treptele de la tribună şi s-a întors spre public. Aplauze frenetice, ţipete ale femeilor îngrămădite în locurile lor, drapele fluturate.

Actorul, impasibil, cu ten palid, perucă albă, bustul ţeapăn şi slab strâns într-o haină cu dungi, şi-a rotit privirea spre deputaţi apoi şi-a pus ochelarii mici şi rotunzi înainte să înceapă să citească textul.

— E livid ca un mort, a comentat Adamsberg.

— E pudrat, aşa a fost mereu, a şoptit Danglard care i-a transmis totodată şi ordinul să tacă, în vreme ce publicul făcuse linişte, ascultând de un gest abia schiţat al actorului.
Glasul se înălţa în sală, rece, subţire, fără putere. Discursul era uneori repetitiv, alteori extrem de sclipitor, pernicios, agresiv, punctat cu câteva gesturi ca ale unui automat.

— A venit vremea să delimităm scopul Revoluţiei şi ţinta la care vrem să ajungem; a venit vremea să ne dăm seama cine suntem şi care sunt obstacolele care ne îndepărtează de scopul nostru...

După cincisprezece minute lui Adamsberg i se închideau ochii. S-a întors spre Danglard dar căpitanul, aplecat puţin în faţă, privea oratorul cu gura deschisă, expunându-şi jaboul de dantelă, de parcă ar fi asistat la apariţia unui animal dintr-o specie necunoscută. Comisarului i s-a părut imposibil să-l smulgă pe comandant din starea lui de stupoare.

— ...Vrem o ordine în care toate pasiunile meschine şi crude să fie zăgăzuite, iar toate pasiunile generoase şi benefice să fie deşteptate de legi...

Plictisit, Adamsberg a căutat un sprijin în dreapta lui, lângă cel provenit din acelaşi loc de unde era el, fiul podgoreanului Veyrenc. Mai puţin siderat decât Danglard, dar la fel de impresionat, Veyrenc îl ţintuia cu privirea pe omuleţul palid şi crispat care declama undeva deasupra lor, fără să piardă un detaliu din scenă. Adamsberg şi-a întors privirile spre actor, încercând să descopere cum de reuşea să-i fascineze astfel pe subordonaţii lui. Foarte elegant, subtil şi precis în fiecare dintre gesturile sale, bărbatul era în stare să atragă atenţia prin frazele incantatorii, să uimească prin atitudinea austeră, să stânjenească prin privirea rece de un albastru foarte

deschis a ochilor care clipeau din când în când, să neliniştească prin buzele strânse care păreau că nu s-au răsfrânt niciodată într-un zâmbet. Întruchipa Istoria, preşedintele asociaţiei îi prevenise, actorul încarna perfect Incoruptibilul Revoluţiei. Şi îi reuşea de minune.

— ...Vrem ca în ţara noastră morala să ia locul egoismului, dominaţia raţiunii să se substituie tiraniei modei, dispreţul faţă de viciu dispreţului faţă de nefericire, mândria să înlocuiască insolenţa, respectul pentru glorie să se impună faţă de iubirea de arginţi, să fie preţuiţi oamenii buni şi nu anturajul bun, să fie preţuit geniul şi nu uşurătatea iscusită, să fie apreciat farmecul fericirii şi nu plictisul ce urmează voluptăţii...

— Cetăţene Robespierre! l-a întrerupt un glas, de undeva din partea dreaptă a Adunării. Ce demon te stăpâneşte de crezi că omul poate să ajungă la un asemenea pisc al perfecţiunii? Vrei oare ca prin forţa virtuţii să-i faci să se rătăcească pe „oamenii buni” pe care îi propovăduieşti atât?

— Asta nu e în text, a şoptit Danglard iritat în urechea lui Adamsberg. Discursul din 17 Pluviôse nu a fost întrerupt.

Comisarul şi-a dat seama că Danglard era sincer şocat de intervenţia survenită. La fel ca şi Robespierre care şi-a scos ochelarii şi a cărui privire decolorată s-a ridicat, necruţătoare, spre inoportun pe care l-a gratificat cu un rictus al buzelor. Bărbatul s-a aşezat imediat la locul lui şi toată patima i s-a stins.

— Doamne! a şoptit Veyrenc.

Impasibil, oratorul a continuat.

— ...şi numai pecetluind cu sângele propriu lucrarea noastră vom putea vedea strălucind zorii unei fericiri universale. Iată ambiţia noastră, iată ţelul nostru.

Tot publicul s-a ridicat în picioare, iar sala s-a umplut de zgomotul scaunelor trântite, de scrâşnetul băncilor

împinse, de aplauze, de ţipete, de mustrări pe care deputăţii şi le adresau unii celorlalţi, în timp ce din tribunele unde se aflau masele fluturau drapelele tricolore ale Revoluţiei.

Confuz, Adamsberg a ieşit discret din sală. Îşi aştepta colegii, cu spatele sprijinit de un copac şi fumând una dintre ţigările şterpelite de la Zerk. Seara aiuritoare îl agasase şi-l tulburase în egală măsură. Acum privea surprins persoanele şi obiectele obişnuite care erau în jurul lui, gărduţul de protecţie pentru copaci, trecătorii în blugi, vitrina neluminată a unei farmacii, chioşcul de ziare. Îi trebuise mai puţin de o oră să intre în atmosfera celuilalt secol, să se obişnuiască să-i poarte hainele, să nu-l deranjeze lumina specifică, declaraţiile, zgomotele Adunării. Iar în ceea ce-i priveşte pe Danglard şi Veyrenc, aceştia erau pierduţi complet pentru acea seară, atât erau de fascinaţi şi copleşiţi de febra timpului. Aşa că, da, înţelegea. Înţelegea ce obiect remarcabil şi periculos crease François Château. Ce pornire imprevizibilă îi putea cuprinde pe aceşti oameni prinşi de atâţia ani în angrenajul unor asemenea seri şi ce ucigaş terifiant putea genera.

O oră şi jumătate mai târziu, cei trei bărbaţi se îndreptau spre sud fără să rostească un cuvânt. Adamsberg, observându-le chipurile şocate, preferase să îi lase să revină în tăcere din secolul revolut. Doar după ce au trecut Sena şi s-au oprit la semafor a spus:

— Pietoni, asfalt, duhoare – secolul al XXI-lea.

— N-ai înţeles, a replicat Veyrenc.

— Atâta vreme cât nu mi te adresezi cu „cetăţene” mai am o speranţă.

— Chiar nu ai înţeles nimic, a insistat Veyrenc.

— Mai ţii minte ce ne-a spus Château? Că Robespierre era de neînlocuit? Că vom înţelege în această seară de ce?

— Da, a răspuns Adamsberg. Fiindcă cel care îl joacă pe Robespierre este uimitor.

— Nu, comisare. Fiindcă este chiar el.

— El? Cine?

— Robespierre. Actorul, cel care îl joacă pe Robespierre, cum spui, este El, *este* Robespierre. *Este* Incoruptibilul.

Adamsberg a simţit că era inutil şi nepotrivit, ba chiar aproape o vulgaritate, să le amintească subordonaţilor săi luaţi de val că Robespierre murise decapitat. Lucru confirmat şi de Veyrenc, şoptind ca pentru sine, cu faţa întoarsă spre geam:

— Nu mai este nimic de adăugat. Era chiar El.

XIX

— L-am găsit, comisare, a spus Mordent intrând grăbit în biroul lui Adamsberg.

Nu mai era niciun dubiu că picioarele lungi şi slabe ale lui Mordent îl făceau să pară un demn reprezentant al familiei picioroangelor.

— Pe cine? a întrebat comisarul fără să ridice privirea.

Adamsberg stătea în picioare, îndărătul mesei, dar nu asta l-a contrariat pe Mordent deoarece comisarul lucra aproape întotdeauna stând în picioare. Era contrariat tocmai de faptul că Adamsberg nu lucra. Desena. Şi asta în timp ce toată brigada era cu urechile ciulite la telefoanele primite de la comisariatele şi jandarmeriile din toată ţara după ce fusese trimisă circulara, de către Adamsberg însuşi, pentru căutarea celui de-al patrulea pseudosinucigaş. De fapt nu desena, ci, mai rău, picta acuarele după ce împrumutase pensule şi culori de la Froissy, care în timpul liber picta peisaje.

— Desenaţi? l-a întrebat Estalère care îl urmase pe Mordent.

Nu se ştie de ce, dar trebuia întotdeauna ca Estalère să urmeze pe cineva. Ca un răţoi pierdut care se aşază după cineva la rând. Nu conta cine: Mordent, Voisenet, Noël, Justin, Kernorkian, Froissy sau alt angajat, se instala după el şi-l urma. Aşa încât toţi poliţiştii se obişnuiseră să îl descopere brusc pe tânăr în spatele lor şi să-i delege o parte din ceea ce aveau de făcut.

— Astă noapte, Estalère, cam pe la patru dimineaţa, m-am trezit cu o idee în minte, a explicat Adamsberg. Am notat-o în grabă pe o bucăţică de hârtie şi m-am culcat la loc.

Adamsberg a scos o bucăţică de hârtie mototolită din buzunar şi i-a întins-o tânărului.

— „Să desenez”, a citit Estalère. Asta e ideea care v-a trecut prin minte, comisare?

— Exact. Aşa că ascult. Trebuie să ţii seama de ideile

care îţi vin în minte noaptea. Atenţie, nu trebuie să le iei în considerare pe cele care îţi vin în minte seara, cel mai adesea acestea sunt exaltate şi periculoase.

— Ideile din timpul nopţii? Ce sunt?

— Nu se precizează, a replicat Adamsberg clătinând capul şi înmuind pensula foarte subţire într-un bol cu apă.

— Comisare, v-am anunţat ceva când am intrat, i-a întrerupt Mordent.

— Ştiu, comandante. Tu te-ai întrerupt. Ai spus: „L-am găsit” şi eu am răspuns: „Pe cine?” Vezi că te ascult.

— Mortul. L-am găsit, a spus Mordent apăsat.

— Cel de-al patrulea? Există şi semnul?

— Da. Numai că nu ştim dacă este victima corectă.

— Ce-i aia „victima corectă”? a întrebat Estalère.

— Adică nu ştim dacă este persoana care lipseşte, cea semnalată de preşedintele asociaţiei, a răspuns Adamsberg trăgându-se un pas îndărăt ca să-şi evalueze desenul. Sau dacă este vorba despre altcineva. În cazul islandez, care nu ne mai priveşte, ne temeam să nu fie încă vreo şase alţi morţi de vreme ce asasinul le-a luat urma. Acum, ne putem teme pentru vieţile a vreo şase sute. Scuzaţi-mă dar sunt tuşe pe care nu le pot lăsa să se usuce înainte să le fi terminat. Cine? Unde? Cum? Chemaţi-i pe toţi membrii brigăzii în sala de consiliu.

Estalère a şters-o, de data asta fără să mai urmeze pe nimeni. Sala de consiliu egal şedinţă egal cafele de pregătit. Cu zahăr, o bucată sau două, fără zahăr, cu lapte, fără lapte sau doar cu un strop, tare sau slabă. Ştia totul pe de rost în funcţie de gusturile fiecăruia. El nu bea cafea. Adamsberg s-a uitat la cele două ceasuri care nu funcţionau, iar Mordent i-a semnalat că este ora unsprezece.

— Apelul a venit de la Jandarmeria din Brinvilliers-le-Haut, lângă Montargis, a început Mordent când s-a adunat toată lumea.

— În Loiret, a precizat Danglard.

— Nu fusese vorba despre o sinucidere ci despre un

accident mortal, petrecut în urmă cu nouăsprezece zile, în satul Mérecourt-le-Vieux.

— Adică patru zile înainte de moartea lui Alice Gauthier, a calculat Veyrenc.

— De ce au răspuns circularei? a întrebat Justin. Noi nu am menţionat: „accident” ci „presupusă sinucidere”.

— Pentru că unul dintre sergenţi a mers la locul „accidentului” seara şi s-a murdărit pe mânecă de cretă de un albastru intens. După ce am trimis circulara – era cam exaltat la telefon, aşa că vă prezint lucrurile exact cum le-a povestit – s-a întrebat ce rost avea creta de un albastru intens pe scara unei pivniţe vechi şi întunecoase. Scara era îngustă şi de aceea s-a murdărit pe mâneca hainei când s-a atins de perete.

— Aşadar accidentul a avut loc într-o pivniţă veche şi întunecoasă? a întrebat Voisenet.

— Da.

— Bărbat? Femeie?

— Un bărbat de şaizeci de ani. Cobora în pivniţă în fiecare seară după cină – aşadar noaptea – ca să ia două sticle de vin să le pregătească pentru a doua zi. Două sticle pe care le ţinea în poziţie verticală pentru a nu agita reziduurile. Asta a spus sora lui, fiindcă locuia cu familia acesteia. Ea a semnalat detaliul când a explicat accidentul: s-a împiedicat de una din trepte când urca şi a căzut pe brânci. Mâinile îi erau ocupate cu sticlele şi nu a avut cum să se sprijine. S-a rostogolit pe scări. Cu sticle cu tot. Una a rămas intactă, a mai precizat sergentul.

— Nu există dreptate pe lume, a spus Kernorkian.

— Şi care a fost rezultatul anchetei? a întrebat Adamsberg. Ar fi putut să fie împins de unul dintre membrii familiei?

— Erau cu toţii la masă când a căzut. Terminaseră vinul adus în ajun, a spus Mordent consultându-şi notele.

— Aşa, şi sergentul?

— Un tip din vechea gardă. S-a întors azi dimineaţă şi a examinat scara din pricina urmei de cretă.

— E tare, individul, a spus Veyrenc.

— Aşa e. A găsit un semn mic desenat cu o cretă de un albastru închis pe peretele murdar. Cam de vreo paisprezece centimetri înălţime. Desenul s-a şters când l-a atins cu mâneca, dar semnul tot se vede clar.

Mordent a trecut din mână în mână fotografia trimisă de poliţist.

— Ucigaşul nu încearcă să se rafineze, a comentat Danglard. Cretă, creion dermatograf, vârful unei perechi de foarfeci, vârful cuţitului. Nu contează, câtă vreme îşi lasă ştanţată marca. Şi, cum s-a observat, nu încearcă să o facă vizibilă. Dar nu se poate abţine să nu o lase, iar aceasta este o dovadă a orgoliului anumitor ucigaşi. Banal, a mai spus privind spre Retancourt.

— Cred că în cazul lui Jean Breuguel, ucigaşul a gravat semnul cu mâna stângă, a intervenit Adamsberg privind desenul albastru. Ceea ce ar putea explica stângăcia desenului.

— De ce cu mâna stângă?

— Fiindcă mâna dreaptă era prea plină de sânge.

— Şi asta cu ce ne ajută? a întrebat Noël care, deşi un tip cam simplu, misogin şi agresiv, nu era deloc vreun imbecil.

— Să ştim, locotenente, că moartea lui Breuguel care nu este Bruegel, nu este diferită de celelalte din seria de crime.

— Ce-i cu povestea asta cu Breuguel care nu este Bruegel?

— Întreabă-l pe Bourlin, el mi-a spus-o.

— Când spunem „Breuguel” suntem tentaţi să ne gândim la Bruegel cel Bătrân, pictorul flamand din secolul al XVI-lea.

— Nu, nu suntem tentaţi să ne gândim la asta, a replicat Noël.

— Adevărat, a recunoscut Adamsberg. Mordent, numele victimei, fotografia, profesia?

— Angelino Gonzalez. A fost profesor de zoologie la Universitatea Laval din Quëbec, apoi la Juissieu, la Paris. De când se pensionase locuia la sora lui, aşteptând să-şi

găsească un apartament în Bretagne. E breton.

— Angelino Gonzalez, breton? a întrebat Noël.

— Mai taci, Noël, a spus pur şi simplu Adamsberg, gata să adauge: „Da' tu de unde-oi fi?" dat fiind că locotenentul era un copil găsit de DDASS[18] într-o dimineaţă de Crăciun sub un portic acoperit cu zăpadă, ca într-o poveste – ar fi spus Mordent. Doar că lipsea partea feerică.

— Ce fel de zoolog?

— Specialist în păsări.

— Victor pomenea că în grupul lor era un specialist în domeniul pinguinilor imperiali, a precizat Kernorkian.

— Nu s-a menţionat că Gonzalez era specialist în domeniul păsărilor care trăiesc în nord, a replicat Mordent.

— Am abandonat pista islandeză, a reamintit Mercadet ferm.

— Definitiv, a admis Adamsberg. Justin, verifică-i, totuşi, paşaportul.

— S-a făcut deja. Dar îl are numai de opt ani, a continuat Mordent. Două drumuri dus-întors Franţa-Canada şi atât.

— Am abandonat Islanda, a repetat Mercadet.

— De câte ori ai să ne-o spui? l-a întrebat Danglard cam enervat.

— E normal ca pista islandeză să ne mai frământe mintea, a zis Adamsberg. Trimiteţi o fotografie a lui Angelino Gonzalez preşedintelui Asociaţiei. Şi lui Victor.

— Rahat, a spus Danglard. De ce să-i trimitem fotografia lui Victor?

— De ce nu, comandante? a întrebat Adamsberg ridicându-se. Nu te supăra, am abandonat stâncile înzăpezite. Mă tem însă ca noua noastră călătorie în cercul arctic al lui Robespierre să nu fie încă şi mai îngheţată.

Echipa s-a despărţit disciplinat ca să meargă să mănânce: unii au optat pentru *Le cornet à dés,* alţii pentru *La Brasserie des Philosophes* iar ceilalţi au rămas în sediu, mulţumindu-se cu un sandviş, ceea ce a ales să facă şi

[18] *Direction Departamentale des Affaires Sanitaires et Sociales* – Direcția departamentală pentru probleme sanitare și sociale *(n.trad.).*

Adamsberg care avea „treabă”, adică picta.

Răspunsurile nu au întârziat. Victor „nu îl văzuse niciodată pe individ, care nu semăna defel cu pasionatul de pinguini”, iar lui François Château, da, i se părea că îl recunoaşte. Dar, întreba, ar putea vedea şi alte fotografii ca să fie sigur?

Şi-au dat întâlnire la ora trei după-amiaza în biroul său, de la asociaţie. O dovadă de încredere, dar condiţionată în mod expres: Veyrenc îi va însoţi numai dacă îşi acoperă capul. Ceea ce a şi făcut, ascunzându-şi părul sub o şapcă neagră pe care era scris cu litere aurii *Paris.*

— Numai asta am găsit, a spus Veyrenc. Şi am luat bluzonul ăsta kaki de la Retancourt. Nu-i rău, nu? Voi merge în spatele tău.

— De ce oare, orice am face, toată lumea se prinde că suntem poliţişti? a întrebat Adamsberg.

— Din cauza privirii noaste pervertite, a vigilenţei exagerate, a puterii despre care se crede că o deţinem, a unei ofensive pe care oricine o simte posibilă, i-a răspuns Danglard. Chestie de feromoni. Nu haina îl face pe om.

— Apropo de haine. Danglard, tu ne-ai pozat ieri-seară în ţinută de deputaţi din secolul al XVIII-lea? Şi cine a transmis imaginile pe telefoanele mobile ale tuturor membrilor brigăzii?

— Eu. Perfect adevărat. Şi eram cât se poate de onorabili.

— Dar toţi au râs.

— Râsul este o formă de apărare faţă de ceea ce impresionează. Tu, îţi semnalez asta, ai plăcut foarte mult. Froissy s-a îndrăgostit de tine de la nouă şi douăzeci de minute. Iar asta schimbă opinia obişnuită pe care o au despre tine. Bărbaţii sau femeile.

— Foarte bine. Şi cu ce mă aleg?

— Cu ambiguitatea.

Adamsberg deseori nu putea răspunde limpede la întrebările adjunctului său.

XX

— Pe cinstea mea, da, cred că da, cred că l-am văzut la noi, a spus François Château privind cele patru fotografii care îi fuseseră aduse de Adamsberg. Acum puteţi să vă scoateţi şapca locotenente, a adăugat el zâmbind.

— Îl cheamă Angelino Gonzalez, a precizat Veyrenc în timp ce îşi scotea şapca şi îşi scutura părul.

— Dumneata, locotenente, nu ar trebui să interpretezi un rol la Adunarea revoluţionară ci în Senatul roman, a continuat Château zâmbind în continuare. Un veritabil bust antic, aţi fi fost fără cusur. Pardon, mă îndepărtez de subiect, îmi imaginez ce rol aţi putea juca. Angelino Gonzalez? Cum v-am spus, pe cei care frecventează Asociaţia noastră nu-i ştiu după nume.

— Dar îi observaţi, a replicat Adamsberg.

— Trebuie să ştim ce fel de oameni vin la noi, nu-i aşa? După şedinţe – dumneavoastră aţi plecat prea devreme ieri – avem un bufet într-o sală alăturată. Se plăteşte, dar vin aproape toţi. Este momentul în care nu numai că poţi mânca şi bea ceva dar şi poţi vorbi despre orice. Merg şi eu uneori, iau parte la discuţii, prind din zbor conversaţii. Pot să vă asigur că aproape şaptezeci şi cinci la sută dintre membrii noştri sunt istorici profesionişti, ceea ce nu-i împiedică să se inflameze, aşa cum v-am spus. Cincisprezece procente sunt acoperite de istorici amatori, de profesiuni diverse, curioşi, însetaţi să afle lucruri noi. Aşa cum, scuze, am putea descoperi printre noi un poliţist asemenea comandantului Danglard, nu-i aşa? În cele zece procente rămase sunt cei care au profesii liberale, funcţionari, psihologi şi psihiatri, industriaşi, învăţători, profesori, dar şi oameni de teatru. Sunt şi câţiva artişti, dar am observat o legătură fragilă între gustul pentru istorie şi arta pusă în practică. După vreo doisprezece ani pot spune că îi ştiu aproape pe toţi. Şi toţi, indiferent de mediul din care provin, sunt seduşi de reprezentaţiile în costume, de exactitatea textelor, de atmosfera de epocă şi,

consider că pot afirma acest lucru, de faptul că poartă un costum anume. Le sporeşte respectul de sine.

— Am observat, a spus Danglard.

— Vedeţi?! Ca să nu mai pun la socoteală faptul că joacă un rol, chiar şi mut. Aici, comandante, fiecare există, fiecare vot contează. Votăm în cadrul adunărilor. Participăm la elaborarea ideilor şi a legilor. Pe scurt, devenim importanţi.

— Şi cei care vin „ocazional”? l-a întrebat Adamsberg.

— Nu-i neglijez. Mai ales pe ei. În rândul lor am putea descoperi „infiltraţii”, „spionii”, adversarii. Aceştia, care nu onorează cotizaţia anuală – este scumpă, imaginaţi-vă cât costă numai costumele şi curăţarea lor –, au dreptul să ia parte la trei şedinţe pe an plătind pentru seara respectivă, ca la teatru. Nu putem să evităm aceasta: toţi membrii noştri frecvenţi au început ca nişte „ocazionali”. Dar alţii rămân cu hotărâre vizitatori. Era cazul – evident – al lui Henri Masfauré, dar şi al lui Alice Gauthier şi al celui de al treilea, cel cu nume de pictor.

— Jean Breuguel.

— Dacă nu le cereţi nici numele, nici actele de identitate, cum de ştiţi că membrii „ocazionali” vin doar de trei ori? l-a întrebat Veyrenc. Sau, în cazul celor frecvenţi, că un altul nu le ia locul?

— Le cerem un pseudonim şi le fotografiem podul palmelor. La recepţie, comparăm desenul liniilor din palmă cu fotografia. Este sigur şi rapid. Şi nu are nimic de a face cu o amprentă.

— Bine gândit, a recunoscut Veyrenc.

— Nu-i rău deloc, pe cinstea mea, a spus Château cu satisfacţie. Ceilalţi se gândiseră la verso-ul cărţii de identitate dar şi acolo sunt prea multe informaţii. Poţi identifica lesne persoana.

— Care „ceilalţi”? a vrut să ştie Adamsberg.

— Cei doi cofondatori ai Asociaţiei. V-am vorbit despre ei, secretarul şi trezorierul. Sunt de asemenea anonimi şi au grijă de mine.

— Sunt şi contabili?

Château a zâmbit din nou. Odată depăşite primele reţineri, făcea dovada unei persoane cu totul agreabilă şi subtilă.

— Nu încercaţi să aflaţi, comisare. Să spunem că şi unul şi celălalt sunt foarte pricepuţi la istorie.

— Pricepuţi, a intervenit Danglard. Aşadar nu sunt istorici profesionişti.

— Nu am spus aşa ceva, comandante. Sunt cei care se ocupă de aspectul experimental al muncii noastre.

— Studiul „efectului Robespierre”.

— Nu numai. Şi al efectului terapeutic, de asemenea. L-am descoperit abia mai târziu. Mulţi depresivi, mulţi timizi patologic sau alte fiinţe anxioase vin aici ca să se remonteze. Reconsideră realitatea, o înfruntă din nou prin intermediul celeilalte, îndepărtate. Mă urmăriţi, nu-i aşa? Întâlniţi-vă cu asociaţii mei – să le spunem Leblond şi Lebrun, dacă sunteţi de acord –, ei îi ştiu pe membrii noştri mai bine decât mine, şi în special pe cei străini, pe insoliţi. Poate şi pe cei „ocazionali”, fideli, dar hotărâţi să rămână marginali. Reprezintă un motiv de nelinişte.

— Şi un punct obscur, a spus Veyrenc. De ce să ne interesăm de ei, cei care sunt cel mai puţin reprezentativi pentru şedinţele dumneavoastră?

— Supărătoare coincidenţă, poate, fiindcă a patra victimă, Gonzalez, aşa îl chema, nu? nu era dintr-aceştia. Dar nu pot să emit o certitudine în ceea ce îl priveşte. Deoarece, dacă este persoana la care mă gândesc, purta mereu perucă şi costum. Aşadar, îmi este greu să-l identific după fotografia aceasta care înfăţişează un mort. Totuşi, avea un nas lung, ochi obosiţi şi buze groase, nu cred că mă înşel.

— O secundă, a intervenit Adamsberg ridicându-se. Aveţi o foaie de hârtie?

— Sigur că da, a răspuns Château puţin mirat, întinzându-i coala.

Adamsberg a ales o fotografie a lui Gonzalez şi a făcut un desen rapid şi corect.

— Frumos, a comentat Château. Se pare că nu istoria vă

pasionează, nu-i aşa?

— Nu am memoria textului scris, reţin doar ceea ce văd. Acum, uitaţi-vă cu atenţie.

Cu mişcări sigure şi agile, Adamsberg a adăugat chipului desenat o perucă, o eşarfă în jurul gâtului, un guler ridicat, un nod sofisticat dintr-o ţesătură care se plia într-un jabou.

— Şi acum? l-a întrebat întinzându-i desenul.

Preşedintele asociaţiei, impresionat, a aprobat din cap apoi şi-a scărpinat craniul aproape chel.

— Sigur, îl ştiu. Acum îl văd extrem de clar, a răspuns el.

— Un „ocazional”?

— Nu. Un amator de senzaţii tari. Venea deseori, la şedinţele importante. Acest Gonzalez se înscria mereu voluntar pe listele de roluri. A fost un Hébert excelent, insultător, grosolan ca un porc. Ştiţi doar că Hébert conducea *Le Père Duchesne.*[19]

— Habar n-aveam, a replicat Adamsberg.

— Scuze, s-a calmat Château roşind. Nu am vrut să vă ofensez.

— Ba chiar deloc.

— Voiam să spun că lui Hébert îi scăpau câte un „futu-i asta”, „futu-i cealaltă”, la fiecare cinci cuvinte, iar Gonzalez s-a întrecut pe sine. Au fost şedinţe reuşite. „Fie ca stârpiturile din Marais s-ajungă cu capul în sac!” Robespierre era teribil de şocat, de fiecare dată când Hébert se deda unor invective în limbajul său atât de trivial.

— Să ajungă cu capul în sac? a vrut să ştie Adamsberg.

— O expresie care la vremea aceea însemna „să fie ghilotinaţi”. Gonzalez a avut succes şi în rolul dezlănţuit al lui Marat. Se îngrijise, pe cinstea mea, ca machiajul să lase impresia pleoapelor căzute ale personajului. Dispunem de trei machieuze, a precizat mititelul Château, înviorat din nou, ca de fiecare dată când vorbea despre „conceptul”

---

[19] *Le Père Duchesne,* apoi Le Pèe Duchêne, ziar francez dispărut, editat în timpul Revoluției franceze iar apoi în secolele al XIX-lea și al XX-lea *(n.trad.).*

asociaţiei. Într-un cu totul alt registru l-a interpretat magistral pe Couthon. Da, îi plăcea, a spus restituindu-i portretul lui Adamsberg. Cafea? a întrebat ridicându-se.

Comisarul şi-a privit cele două ceasuri, apoi pendula prinsă de lambriuri.

— Vă răpim prea mult timp, i-a răspuns.

— Mă nelinişteşte mai mult decât pe dumneavoastră să descopăr cum membrii noştri sunt asasinaţi. Aşa că, vă acord tot timpul meu, a adăugat în vreme ce aparatul zbârnâia. Patru crime în trei săptămâni. Dar va fi îngrozitor de anevoios să identifici ucigaşul în mulţimea de oameni de la şedinţe.

— Adică, a observat Adamsberg, am avea toate şansele dacă fiecare ar spune adevărul.

Şi prin faţa ochilor i-a trecut din nou infernalul ghem de alge care îl chinuia nopţile. Nu-l încânta ce urma să facă.

— Unde încercaţi să vă strecuraţi, comisare, şi în ce scop? l-a întrebat calm preşedintele.

— Mă refer la Robespierre.

— Excepţional, nu-i aşa? a remarcat Château punând ceştile pe birou. Nu v-am ascuns. Şi totuşi, deşi discursul din 17 Pluviose este neîndoielnic o dovadă de bravură, e uşor plicticos pe alocuri, aşa cum i se întâmpla foarte des Incoruptibilului. Ei bine, el reuşeşte să disimuleze plictiseala.

— Ca şi pe el.

— Care el?

— Ceea ce mi-au spus subordonaţii mei la întoarcere, ieri-seară. Au ieşit din şedinţă aproape într-o stare de şoc.

— Deja? a întrebat Château zâmbind, propunându-le zahăr pe rând.

— „Era El”, mi-au spus. *El însuşi:* Robespierre.

Preşedintele i-a privit mirat pe Danglard şi pe Veyrenc, iar aceştia îl priveau pe Adamsberg fără să priceapă unde voia să ajungă, stânjeniţi că le sunt dezvăluite reacţiile din seara precedentă.

— Şi aveau dreptate, a continuat Adamsberg. Era El. Şi, din acest motiv, nu poate, desigur, să fie înlocuit.

— Ce anume încercaţi să faceţi, comisare? l-a întrebat Château. Nici măcar subordonaţii dumneavoastră nu vă urmăresc, mă înşel?

— Pot fuma?

— Vă rog, a spus Château scoţând din sertar o scrumieră.

Adamsberg a extras din buzunar o ţigară, iar cu cealaltă mână a luat un dosar pe care l-a pus pe birou. Din dosar a ales o acuarelă pe care i-a întins-o preşedintelui.

— Ce părere aveţi? a vrut să ştie.

— Nu este un bărbat frumos, a rostit Château după un moment de tăcere, deschizându-şi gura pe care o clipă o ţinuse închisă. Dar portretul este remarcabil. Sunteţi cu adevărat talentat.

— Este asemănător? a continuat Adamsberg, arătându-le desenul celor doi subordonaţi ai săi.

Şi-a aprins o ţigară, s-a aşezat pe scaun cu spatele lipit de spetează şi, pentru una din rarele dăţi din viaţă, a încercat să se calmeze fără să reuşească.

— Foarte asemănător. Eu sunt, a răspuns Château.

— Fără niciun dubiu, a întărit Danglard cam şocat, aşezând delicat acuarela pe birou ca să nu o şifoneze.

— Este un cadou, comisare? a întrebat Château precaut.

— Cu plăcere, dar mai târziu. Amintiţi-vă de experimentul de mai dinainte, cu faţa lui Gonzalez, căreia i-am adăugat o perucă şi un costum de epocă. Pentru dumneavoastră mi-am permis să aleg exact ţinuta pe care o avea Robespierre ieri-seară. Haină cu dungi în două nuanţe de brun-auriu asortate, jabou alb crem din dantelă fină, albul strălucitor al perucii, ochelarii rotunzi şi, desigur, faţa pudrată şi palidă.

Adamsberg le-a arătat subordonaţilor săi o a doua acuarelă înainte de a i-o prezenta şi preşedintelui. Cei trei bărbaţi erau crispaţi, iar Adamsberg a lăsat fără să vrea să cadă scrumul pe parchet.

— Un chip lipsit de carnaţia roză care vă caracterizează în mod natural, a mai adăugat.

— Zis şi făcut. Iar Adamsberg s-a ridicat ca să marcheze

momentul şi să-şi întindă discret braţele spre podea.

— El este, a şoptit Danglard în timp ce Veyrenc se mulţumea să privească atent portretul.

— Care El? a întrebat blând Adamsberg. El, Maximilien Robespierre, mort ghilotinat în 1794? Sau dumneavoastră, cel din faţa noastră, domnule François Château? Un Robespierre revenit din lumea umbrelor? Sau François Château care îl cunoaşte atât de bine, atât de profund, încât ştie să acuze doar strângându-şi buzele, clipind din ochi, arătând o faţă imobilă, folosind mişcările delicate ale mâinilor, imitându-i vocea, păstrând o postură rigidă, cu spatele drept ca o scândură? Spate pe care dumneavoastră, confirmă el revenind lângă birou şi aplecându-se către Château, îl ţineţi foarte drept în mod firesc, gesturi pe care în mod firesc le faceţi cu delicateţe, glasul care vă este în mod firesc subţire, ochii pe care în mod firesc îi aveţi foarte deschişi la culoare, zâmbetul care în mod firesc vă este crispat.

Château suferea şi durerea se răspândea ca un parfum toxic în încăpere, impregnându-se în fiecare dintre ei. Spre nefericirea lui, acum că îi fusese dezvăluit dublul prin intermediul acuarelelor lui Adamsberg, toată lumea îl recunoştea în el pe Robespierre din seara precedentă. Se crispase pe scaun, cu buzele strânse, iar rozul juvenil al obrajilor dispăruse. Adamsberg s-a aşezat extenuat, ca şi când atacul l-ar fi obosit şi întristat. A pus chiştocul în scrumieră şi a clătinat capul cu tristeţe.

— Dar dumneavoastră, domnule Château, ştiţi să zâmbiţi, în timp ce El nu era în stare, spre propria-i nefericire. Nu aveţi chipul palid, nu purtaţi ochelari, nu aveţi vreun tic facial. Aşa cum nu aveţi nici escare pe picioare şi nici nu vă curge sânge din nas. După cum vedeţi, ieri m-am documentat puţin.

— Atunci e simplu, a replicat Château pe un ton neutru. Sunt un foarte bun actor. Dar, o dată în plus, domnule comisar, daţi-mi voie să vă felicit. Eu însumi sunt un observator avizat, însă eram convins că nimeni nu va putea

să descopere vreodată faţa mea atât de banală îndărătul feţei sale. Nici subordonaţii dumneavoastră, constat, nu şi-au dat seama.

— Atât de bine încât aveţi dreptate să vă credeţi în pericol. Dacă eu am putut să-l văd pe François Château îndărătul lui Robespierre, şi un altul a putut să o facă. Nimeni nu vă va putea înlocui la tribună. Nimeni nu va fi capabil să o facă. Odată cu moartea dumneavoastră, asociaţia îşi va da obştescul sfârşit. Mai mult decât atât: odată cu dumneavoastră va dispărea şi Robespierre, revenind pentru a doua oară în lumea umbrelor. La vremea aceea au avut grijă să-i acopere trupul cu var ca să fie siguri că-l distrug. Dar sufletul? Ce s-a întâmplat cu sufletul lui?

— Nu împărtăşesc aceste poveşti referitoare la suflet, comisare, a rostit Château pe un ton aspru.

— Acum noi plecăm, domnule Château. Îmi voi permite să revin peste trei ore.

— De ce? Îmi spuneţi, vă rog?

— Pentru că nu sunteţi „un foarte bun actor". Sunteţi el, aşa cum au afirmat subordonaţii mei. Sau, ca să formulez altfel, sunteţi un excelent actor fiindcă sunteţi El.

— Abandonaţi sfera raţionalităţii, comisare.

— Revin la 19.30, a răspuns Adamsberg aruncând o privire spre pendulă. Între timp, aveţi grijă de dumneavoastră, încă şi mai multă grijă decât v-aţi putea imagina.

XXI

De îndată ce a ieşit din sediul Asociaţiei – trecând de două uşi cu grilaj şi cu paznic, dotate cu încuietori securizate şi coduri electronice, aşa că preşedintele era protejat ca şi când ar fi stat într-un bastion –, Adamsberg i-a ordonat lui Retancourt ca François Château să fie plasat sub protecţie continuă. Ucigaşul îl eliminase pe Masfauré, căci fără susţinerea sa financiară Asociaţia n-ar fi existat. Această primă lovitură era fatală. Se putea presupune că, după această crimă, Robespierre era următoarea ţintă. Şi o făcea încetul cu încetul, instaurând mai întâi teama, apoi spaima şi în cele din urmă *teroarea,* aşa cum procedase Robespierre, înainte de a lovi centrul vital. *O, tu, cel mai scelerat dintre oameni, mai profită încă de zilele puţine rămase ca să te gândeşti la mine, dormi ca să mă visezi. Adio. Chiar astăzi, privindu-te, mă voi delecta cu spaima ta.*

Câţi membri îşi propusese să omoare? Destui pentru ca zvonul să se întindă şi să depopuleze Asociaţia înainte de a-i ataca pe cel care o crease? Destui pentru a-l lăsa pe Robespierre-Château să asiste singur la prăbuşirea propriei creaţii? Semnul său era, da, anti-robespierrist, era desenul ghilotinei „à la Ludovic al XVI-lea”. Marca ultimei influenţe a puterii regale, chiar pe maşinăria care îl va decapita.

— Stai lipită de el, Retancourt – plasează-l pe micul Justin acolo, nu-l observă nimeni –, ia-l pe Kernorkian pe motocicletă. Ia pe cine mai vrei cu excepţia lui Mercadet, Mordent, Noël.

Retancourt dedusese: unul prea adormit, celălalt prea obosit, ultimul prea impulsiv.

— Las-o pe Froissy la postul ei, am nevoie de ea pentru documentare. Ştii dacă a descoperit ceva?

— Încă nu. Caută o cale mai directă, adică ilegală.

— Perfect. Cred că voi părăsi sediul Asociaţiei în jur de opt şi jumătate seara. Fă în aşa fel ca Justin şi Kernorkian

să fie deja la posturi, consider că omul nostru este cu adevărat în pericol. Nu neapărat acum. Poate dura săptămâni, a prevenit-o Adamsberg care ştia câtă epuizare nervoasă aducea cu sine un filaj nesigur şi nesfârşit. Danglard şi Veyrenc se întorc la brigadă, vor expune situaţia echipei.

— Ai ţintit chiar în centru, a spus Veyrenc. François Château îl interpretează pe Robespierre. Dar cu ce ne ajută? De ce te-ai întors ca să taberi pe el?

Cei trei bărbaţi întârziau lângă maşină. Adamsberg urma să meargă pe jos – era un lucru care se banalizase atât de mult încât nici nu mai trebuia să te mire. Îi încredinţase lui Veyrenc plasa cu desene ca să le arate colegilor şi plecă cu mâinile în buzunare.

— Pentru că avem certitudinea că bărbatul acesta este ameninţat, a spus Adamsberg.

— Am înţeles asta, a replicat Danglard. Întrebarea este: de ce ne înverşunăm?

— Danglard, ai lăsat vreodată o sticlă pe jumătate goală după ce ai desfăcut-o?

— Nu văd legătura!

— Ba o vezi foarte bine. Nu am golit sticla pe care scrie François Château. Chestiunea se poate prezenta sub două aspecte: François Château *este* Robespierre şi este ameninţat. Sau François Château *este* Robespierre şi este periculos. Ori, ceva şi mai complicat.

Veyrenc – care îşi acoperise din nou părul sub şapca de turist – s-a încruntat şi şi-a aprins o ţigară, întinzând mecanic pachetul lui Adamsberg.

— Să fie Château atât de fascinat de Robespierre încât cele două personalităţi să fi fuzionat? a continuat comisarul. Să-i reproducă asasinatele? Şi abia ce-şi distrusese un duşman descoperă altul?

— Un angrenaj fără sfârşit, a nuanţat Danglard. Pentru că duşmanul care îl urmărea pe Robespierre era chiar el. Dar în acest caz, de ce ne-ar fi scris Château?

— Habar n-am, a răspuns Adamsberg care se balansa de pe un picior pe altul, semn al unei plecări iminente.

Trebuie să golim sticla. Până desluşim chestia dinăuntrul ei.

— Reziduul, a spus Danglard.

— Nu, l-a corectat Adamsberg. E ca şi când am avea o sticlă înzestrată cu două dopuri. Am golit prima parte. Dacă Froissy termină la timp ce are de făcut, sper că vom scoate şi cel de-al doilea dop.

— Ce i-ai cerut lui Froissy?

— Să facă nişte cercetări în legătură cu François Château.

— Crezi că are un nume fals?

— Deloc. Trimiteţi-mi o fotografie a lui Victor când ajungeţi la brigadă.

— Ce are de-a face Victor în toată povestea asta? a întrebat Danglard.

— Era secretarul lui Masfauré, aşadar a putut să-l însoţească la asociaţie, să audă, să afle. Spune-mi, Danglard, Robespierre a avut urmaşi?

— Pistă falsă, comisare. Se spune că Robespierre era neputincios. Adică, înţelegi, impotent.

— Pricepusem.

— Nu vorbesc de neputinţă ci de impotenţă. Un simptom care se remarcă în vasta lui patologie.

— Zerk a pregătit o pulpă de miel pentru astă-seară, l-a întrerupt Adamsberg. E prea mult pentru noi doi.

— Aduc eu vinul, a spus în grabă Danglard. Vinul alb pe care îl cumpără Zerk de la colţul străzii îţi strânge burta de zici că-i dezinfectant.

— Invitaţia nu-i pentru că ţin atât de mult la compania ta, ci pentru că trebuie să ştiu ceea ce ştii tu, a adăugat Adamsberg zâmbind.

— Când ancheta se va încheia, admiţând că se va încheia, aş putea să păstrez unul dintre desene? a vrut să ştie Danglard.

— Şi tu? De ce?

— Pur şi simplu pentru că este un portret reuşit al lui Robespierre.

— Al lui Château, l-a corectat Adamsberg. Acum îi

confunzi pe cei doi. Ce să mai spunem atunci de el?

Sena era prea îndepărtată ca să aibă timp să se întoarcă, mai ales cu pasul lui lent. Mai bine să meargă până la canalul Saint-Martin. Era tot apă. Nu era, desigur, cascada Pau dar tot era un fel de râu pe care să-l urmezi, cu pescăruşi care zburau deasupra lui. Clădirile care mărgineau cheiul nu erau nici ele versanţii Pirineilor, dar erau tot din piatră. Piatră şi apă, frunzele copacilor, pescăruşii, toate astea, oricât de ponosite, de departe ar fi fost de modelul iniţial, nu trebuiau niciodată să fie scoase din calcul.

Telefonul mobil a vibrat în timp ce ajunsese la canal şi inspira mirosul de cârpă udă pe care îl degaja apa murdară a oraşului. Spera cu nerăbdare să fie un răspuns de la Froissy şi a ridicat capul spre pescăruşii care ţipau ca pentru a le adresa o rugăciune păgână. Dar pescăruşii îl ignorau, iar el primise fotografia lui Victor. Toate acestea, departe de Islanda, îi repuneau pe tapet pe tinerii din Creux. Deoarece, dacă Victor era la curent cu activitatea desfăşurată în paralel de patronul său filantrop, ar fi putut să-l informeze pe Amédée. Şi cine ştie ce părere aveau ei despre pasiunea lui Henri pentru Robespierre? O considerau periculoasă? Costisitoare? Victor îi asigurase că biblioteca lui Masfauré nu conţinea nicio carte despre revoluţie. Logic, de vreme ce înţelegea să păstreze secretul Asociaţiei. Şi, într-adevăr, asta făcea: Mordent îi confirmase că notarul nu lăsase nicio urmă a vreunui virament către vreo asociaţie culturală. Aşadar, plătea peşin.

Piatră, apă, păsări. S-a lăsat pe spate pe banca pe care se hotărâse să stea, cu mâinile încrucişate la ceafă, privind cerul, reperând pescăruşii cei mai blajini. Pentru Adamsberg era simplu să aleagă unul, să se urce pe spatele lui, fără să-l strângă prea tare, să-i orienteze calea manevrându-i discret aripile, să zboare pe deasupra câmpurilor, să ajungă la mare şi de acolo să se joace de-a cine rezistă mai mult cu vântul în faţă.

După ce a parcurs astfel şase sute de kilometri, Adamsberg s-a ridicat, a întrebat cât este ceasul şi a făcut semn unui taxi. Nu-i plăcea gândul de a se reîntoarce în biroul sumbru al lui Château. Şi, mai ales, cel de a-l forţa să golească sticla. Dacă avea cum să scoată cel de al doilea dop.

La ora şapte şi douăzeci şi cinci de minute paznicul i-a deschis din nou cu zgomot grilajul clădirii şi l-a rugat să-l aştepte pe domnul Château în birou fiindcă nu va întârzia. Lipsit de ţigările scuturate pe care le lua de la Zerk, Adamsberg îşi cumpărase un pachet nou. Să se plimbe fumând prin biroul cu lambriuri al micuţului preşedinte nu era în van, numai să poată să scoată cel de al doilea dop. Cu şapte minute mai înainte primise cel de-al doilea răspuns de la Froissy. Excelentă Froissy. Faptul că a avut dreptate asupra acelui aspect îi provoca o ameţeală de parcă s-ar fi aventurat în zona iraţionalului ale cărui mecanisme nu le cunoştea, ba încă şi mai rău, nu le ştia urmările. Şi asta în timp ce, singur, pe o creastă de munte noaptea, se simţea la fel de în largul său ca o capră de munte. Dar lumea lui François Château, care devenea tot mai densă, nu era teritoriul său. Se gândea la povestirea care îi plăcea lui Mordent: cea în care, de-abia intrat în pădure, ramurile copacilor se închid în spatele tău iar calea de întoarcere nu este nici practicabilă, nici vizibilă.

Adamsberg nu îndrăznise să deschidă sertarul biroului ca să ia scrumiera şi se uita la cărţile din bibliotecă fără să le citească titlurile.

— Bună seara comisare, a auzit o voce subţire şi tăioasă în spatele său.

O voce pe care o mai auzise în ajun. François Château tocmai intrase sau, mai exact, de data aceasta apăruse Maximilien Robespierre. Adamsberg încremenise în faţa personajului pe care nu-l văzuse atât de aproape cu o seară mai înainte. Cu braţele încrucişate, spatele ţeapăn, bărbatul, într-o haină albastră, foarte frumoasă, cu perucă, pudrat, îi adresa zâmbetul acela îngheţat care era doar al

lui, clipind din ochi îndărătul ochelarilor rotunzi cu lentile vopsite. Adamsberg nu se clintea, aşa cum nici alţii n-o făcuseră la vremea lor. Să vorbeşti cu Château era una, să discuţi cu Maximilien Robespierre era alta.

Fără să rostească o vorbă, personajul a deschis sertarul şi a pus scrumiera pe masă.

— Frumos costum, a spus Adamsberg pe un ton neutru, aşezându-se cam rău pe marginea scaunului.

— Îl păstram pentru sărbătoarea Fiinţei Supreme care trebuia să fie botezul meu, a explicat sec bărbatul redevenind la fel de ţeapăn. Singura dimineaţă în care am fost văzut afişând un zâmbet adevărat şi blând, într-atât lumina celestă se pogorâse peste cerul Parisului. Nu aţi privit niciodată această lumină de o claritate incredibilă, nu o veţi vedea niciodată. Voi purta acelaşi costum pe 8 Thermidor în faţa Adunării. Dar nici chiar el nu a putut să se opună condamnării mele la moarte, care a survenit două zile mai târziu, marcând sfârşitul Revoluţiei.

Adamsberg a desfăcut pachetul de ţigări şi i l-a întins inutil lui Château, sau cum oare trebuia să-i spună acestui bărbat? El, care fusese capabil să ghicească faţa micului preşedinte îndărătul celei a lui Robespierre, nu ar fi trebuit să fie surprins de ivirea lui. Dar cu haina aceea, personalitatea bărbatului se schimbase, ca şi cum chipul impasibil al lui Robespierre alungase şi chiar strămutase brutal figura amabilă, oarecum infantilă, a lui Château. Nu mai rămăsese nimic din modestul preşedinte, iar Adamsberg se întreba ce era oare cu punerea în scenă excesivă şi ridicolă care, totuşi, avea loc. Spera Château să împrumute de la Robespierre o putere pe care se temea că nu ar găsi-o altfel pentru a face faţă acestei întâlniri? Să-l impresioneze prin atitudinea lui îngheţată? Era altceva, a conchis el observându-l prin fumul ţigării. Château plânsese şi nu ar fi vrut cu niciun chip să se observe acest lucru. Prin stratul de pudră, comisarul distingea totuşi marginea pleoapelor inferioare înroşite şi pungile care se formaseră sub ochii umflaţi. Instinctiv, Adamsberg vorbea pe un ton jos şi blând.

— Adevărat? a spus el stând la fel de rău pe scaun.

— Vă îndoiţi, domnule comisar? Reacţiunea a plesnit Franţa care s-a prăbuşit ca o femeie uşoară şi uitucă în braţele unui tiran. Şi după aceea? Ce s-a întâmplat? Câteva elanuri scurte de revoltă, amintirea glorioaselor noastre eforturi îngălate acum într-o republică dezonorantă în care nimicnicia şi lăcomia au distrus idealurile noastre, dar ale căror nume: Libertate, Egalitate, Fraternitate mai călătoresc şi azi prin lume ca o formă de nostalgie. Un slogan care încă mai ornează frontoanele voastre, dar la care nimeni nu se gândeşte în sufletul său ca să o scandeze.

— Deviza asta vă aparţine?

— Nu chiar. Termenii pluteau, ici-colo, însă eu, într-adevăr, le-am topit într-un tot: *Libertate, Egalitate, Fraternitate sau moarte.*

Château, cu nările fremătând, şi-a întrerupt brusc discursul şi s-a aplecat spre Adamsberg sprijinindu-şi mâinile fine de birou.

— Acum este de ajuns, domnule comisar? Ne-am distrat suficient de mult? Fiindcă, nu-i aşa, astfel doreaţi să mă vedeţi? Să mă vedeţi ca fiind „El”? V-a plăcut spectacolul? Am isprăvit cu asta?

— Ce se va întâmpla cu toate astea? a întrebat prozaic Adamsberg arătând clădirea printr-un gest larg.

— De ce vă interesează? Finanţele ne permit să ducem până la capăt cercetările noastre.

Tonul tăios, care te împietrea aproape, persista în vocea preşedintelui şi continua să-l incomodeze pe comisar.

— Îl cunoaşteţi? a continuat el întinzându-i fotografia lui Victor.

— Un alt mort? Un alt trădător infam? a replicat Château luând mobilul întins de comisar.

— L-aţi văzut aici?

— Sigur că da. Este secretarul lui Henri Masfauré, bastard şi băiat din popor. A fost şi el eliminat? a întrebat cu răceală preşedintele.

— Trăieşte încă. Aşadar, îl însoţea pe patron când

frecventa, ocazional, şedinţele?

— Henri nu pleca fără secretarul lui. Victor ascultă, Victor memorizează. Interogaţi-l şi pe el.

— Asta şi intenţionez, a răspuns Adamsberg care şi-a dat seama că în rolul său impetuos, Château tocmai îi dăduse un ordin.

Nu era ceva care să-l deranjeze, însă l-a frapat. S-a ridicat, a făcut câţiva paşi, a pus mobilul pe birou, după ce a apăsat pe tasta „4” care îl punea în legătură cu Danglard, astfel încât adjunctul său să poată asculta convorbirea din sediul comisariatului. Părerea comandantului conta în această împrejurare deosebită.

— Ştiţi de unde vă provine această asemănare cu Robespierre? a reluat discuţia Adamsberg fără să se aşeze.

— Machiajul, domnule comisar.

— Ba nu, îi semănaţi.

— Ironia naturii, intervenţia Fiinţei Supreme, alegeţi ce doriţi, a spus Château aşezându-se şi încrucişându-şi picioarele.

— Asemănare care v-a determinat să faceţi cercetări despre Robespierre şi să întemeiaţi această asociaţie, cu acest „concept”.

— Deloc.

— Până când personajul s-a insinuat în dumneavoastră puţin câte puţin.

— Cu siguranţă că – pentru că e seară şi pentru că aţi avut o zi grea – domnule comisar, vă pierdeţi subtilitatea. Vă pregătiţi acum să mă întrebaţi dacă „sunt una cu el” dacă e să ne luăm după nu ştiu ce proces mental aberant, dacă am căzut pradă dublei personalităţi şi alte asemenea tâmpenii uimitoare. Încetaţi cu insanităţile acestea. Îl interpretez pe Robespierre, aşa cum tocmai v-am demonstrat şi atât. Şi, de altfel, sunt foarte bine plătit să o fac.

— Sunteţi rapid.

— Nu e greu să v-o ia cineva înainte.

— Îl domină, a spus Danglard cu tonul anxios al cuiva care comentează un meci din sport.

Agenţii se strânseseră şi formau o masă compactă, lipiţi unii de ceilalţi, unii cu pieptul pe masă ca să audă mai bine vocile care răsunau din aparat.

— Sunteţi François Château, ştiu asta, a spus Adamsberg.

— Foarte bine, asta închide discuţia.

— Sunteţi fiul lui Maximilien Barthélemy François Château. El însuşi fiul lui Maximilien Château.

Château-Robespierre s-a crispat, iar la celălalt capăt al Parisului Danglard şi Veyrenc au făcut la fel.

— Ce? a întrebat Voisenet urmărit de privirile celorlalţi colegi.

— Sunt prenumele tatălui şi bunicului lui Robespierre, a explicat rapid Danglard. Familia Château şi-a atribuit aceleaşi prenume ca şi cele ale familiei Robespierre.

Preşedintele Château se înfuriase. Una dintre acele furii care îl caracterizau, se ştie, pe Incoruptibil când era atacat. A bătut cu pumnul în masă, iar buzele subţiri şi tremurătoare, au început să arunce invective, lovind fără milă.

— E în pericol? a întrebat Kernorkian.

— Taci, pentru numele lui Dumnezeu, a replicat Veyrenc. Retancourt este aproape.

Faptul că locotenentul Retancourt era aproape de comisar, a calmat imediat echipa, inclusiv pe Noël. Capetele se aplecaseră şi mai mult spre mobil.

— Trădătorule! a strigat Château. Vă chem în ajutor cu toată încrederea şi dumneata te foloseşti de o ipocrizie infamă ca să scotoceşti ca un şobolan chiar şi în familia mea!

— „Ipocrit infam” este o expresie favorită a lui Robespierre, a comentat Danglard *sotto voce.*

— Ei bine, până la urmă ce-i cu asta? a continuat Château. Da, toată familia mea era teribil de robespierriană şi, credeţi-mă, nu vă doresc să treceţi prin aşa ceva!

— De ce nu aţi moştenit prenumele sacrosante?

— Mulţumită mamei mele! a urlat Château. Care a făcut tot ce a putut ca să mă apere de bigoţii furioşi din familie şi care s-a înecat sub ochii mei când aveam doisprezece ani! Sunteţi mulţumit, comisare?

Mânios, omuleţul se ridicase, îşi smulsese peruca şi o aruncase pe parchet.

— A căzut masca! a comentat Danglard. A fost scos şi cel de al doilea dop al sticlei.

— Există sticle care au două dopuri? a vrut să ştie Estalère.

— Evident! a spus Danglard. Şi mai taci. Se aude apa curgând. Biroul dispune de o chiuvetă, lângă aparatul pentru cafea, se demachiază, poate.

Château îşi freca violent faţa, lăsând să se scurgă apa albă de la fard. Apoi, scuipând şi strănutând fără ruşine, şi-a şters pielea redevenită pe jumătate roză, pe jumătate lividă, şi s-a reaşezat pe scaun. Era încercat de sentimente contrarii: undeva între orgoliu şi extenuare. A întins mâna fină ca să ceară, de data aceasta, o ţigară.

— Sunteţi un luptător profesionist, comisare. Ar fi trebuit să vă ghilotinez mai devreme, a spus el redescoperindu-şi zâmbetul atât de trist în această seară. Fiindcă, nu-i aşa, la asta vă gândiţi? Că familia mea smintită m-a încoronat ca „descendent” al lui Robespierre? Că a forjat în mine, din copilărie, această misiune? Ei bine, aşa este. Bunicul meu a fost făuritorul acestui destin, un bătrân intratabil, el însuşi crescut în cultul marii personalităţi. Mama s-a opus, dar tata era un om slab. Să continui?

— Vă rog. Bunicul meu era un imbecil, distrus de război şi un despot.

— Bătrânul a început să se ocupe de educaţia mea de când aveam patru ani, a reluat Château ceva mai calm. M-a învăţat textele, dar şi postura, mimica, mai mult, neîncrederea faţă de duşmani, precauţia exagerată faţă de oricine şi puritatea ca reguli de viaţă. Acest cretin bătrân, orgolios nenorocit era convins că este urmaşul marelui om. Mama mă ajuta să rezist. În fiecare seară, asemenea

Penelopei şi vălului ei, desfăcea tot ceea ce bătrânul lucrase peste zi. Dar s-a prăpădit. Totdeauna am crezut că bătrânul îi găurise barca în care s-a înecat. În maniera lui Robespierre: eliminarea obstacolului care se ridica între el şi mine. După moartea ei, dictatura lui a devenit şi mai intensă. Totuşi, aveam doisprezece ani, iar scutul făurit de mama era gata. Aşa că bătrânul a găsit un alt obstacol în faţa lui: pe mine însumi.

Adamsberg s-a oprit din turele pe care le dădea prin faţa biroului şi cei doi bărbaţi au mai luat câte o ţigară. Spectacolul oferit de Château, cu faţa lui ştearsă, acoperită de dâre albe, şuviţele de păr rare transpirate, ochii tumefiaţi, totul în costumul albastru al lui Robespierre era pe cât de minunat, pe atât de trist. Ar fi putut fi grotesc. Dar suferinţa sa, graţia posturii, burlescul înfăţişării îl impresionau şi îl afectau. Pentru că el însuşi, Adamsberg, îi dorise înfrângerea, chiar şi acest dezastru, fiindcă îi era necesar pentru anchetă. Până la cel de al doilea dop. Până la reziduuri. Dar cu ce preţ!

Tot aşa gândea şi echipa. Toţi îşi ţineau respiraţia, vădit emoţionaţi, doar Estalère a găsit de cuviinţă să transpună în cuvinte ceea ce simţeau toţi:

— Trist, nu?

— Bunicul meu era topit după Napoleon dar nu mi-a impus niciodată să merg să cuceresc Rusia, a spus Voisenet. Chiar dacă eu şi cu peştii mei îl exasperam al naibii de tare.

— Linişte! a spus Danglard.

— Totuşi, mergeţi prea departe cu suspiciunile, a reluat Château discuţia, expirând fumul de ţigară. Vă imaginaţi că bătrânul mi-a răsucit personalitatea aşa cum fierarul răsuceşte o bară de fier, că mi-am însuşit rolul de „ales” pe care mi-l oferise şi că azi, nu-i aşa, reproduc destructivul comportament al lui Robespierre, că eu îi elimin pe membrii propriei mele adunări. Asta gândiţi. Dar greşiţi, comisare.

Château îşi strângea şi slăbea cu un gest nervos

degetele pe jaboul de dantelă udă, ca şi cum ar fi vrut să prindă ori să mângâie ceva. Adamsberg îl văzuse făcând acest gest compulsiv şi înainte. Un pandantiv, un talisman, portretul mamei sale, câteva şuviţe de păr, gândea el.

— Dacă aveaţi acest „scut” pe care vi-l făurise mama dumneavoastră, de ce totuşi aţi creat această asociaţie şi aţi preluat rolul detestat?

— Îl ştiam pe Robespierre ca pe propriul meu buzunar de la cincisprezece ani. Dar după moartea bătrânului, personajul mă urmărea, venea după mine, îmi supraveghea gesturile, stătea în spatele meu, nu-mi dădea pace. Atunci m-am întors şi l-am privit. L-am privit în faţă, comisare. Dornic să termin odată cu asta, să reglăm ce aveam de reglat. Şi l-am prins. M-am agăţat de el şi l-am interpretat. El este creaţia mea, nu eu sunt creaţia lui. Eu conduc jocul acum.

Adamsberg a plecat capul.

— Am obosit amândoi, nu-i aşa? a spus el luând loc pe scaun şi stingând ţigara în scrumieră.

— Da.

— Cum îi cheamă pe asociaţii dumneavoastră, pe co-fondatori?

— Leblond şi Lebrun.

— Leblond şi Lebrun ştiu asta?

— În niciun caz. Şi, în măsura în care putem adresa o rugăminte poliţiei, se poate ca ei să rămână în continuare în necunoştinţă de cauză?

XXII

Zerk nu era încă un bucătar priceput dar făcea progrese. Pulpa era gătită în sânge, iar fasolea verde din conservă – acceptabilă. Danglard şi-a turnat vin din belşug, în timp ce Adamsberg şi-a îngăduit răgazul să cineze înainte de a discuta din nou despre caz. Subordonaţii lui înţeleseseră şi săreau vioi de la un subiect la altul, ceea ce îl încânta pe Zerk, incapabil, ca şi tatăl său, să creeze jonglerii verbale. Iar asta îl extrăgea pe Adamsberg din aglomeraţia de alge care, până una alta, nu devenea mai puţin densă, ori mai puţin întunecată.

Şi-au luat cafelele şi s-au strâns în jurul şemineului în care fusese aprins focul. Danglard se instalase la locul lui obişnuit, în partea stângă. Adamsberg era în dreapta, cu picioarele proptite de marginea şemineului, iar Veyrenc era la mijloc.

— Ce părere aveţi? i-a întrebat Adamsberg.

— Părea sincer, a spus Danglard.

— La fel de sincer cum a fost când am luat prânzul la cafeneaua de pe cheiul de la Tourelle, în timp ce ne ascundea că el îl interpretează pe Robespierre, a replicat Veyrenc sceptic. Lucru pe care, de altfel, nici nu era obligat să ni-l dezvăluie.

— Poate că sticla mai are un al treilea dop, a intervenit Adamsberg.

— Există sticle care au şi nouă dopuri, s-au mai văzut asemenea situaţii, a continuat Danglard.

— Nu şi pentru tine, comandante.

— Dopurile nu mă sperie, într-adevăr. Sar în mâinile mele ca nişte animăluţe domesticite.

Zerk băuse prea mult şi dormea cu capul pe masă.

— Pretinde că el este cel care conduce jocul, îl interpretează de la tribună şi, prin urmare, îl stăpâneşte, a reluat Adamsberg. Dar în seara aia, când devenise Robespierre, când se înfuriase în faţa mea, când îi scăpaseră termeni precum „trădător”, „ipocrit infam”,

„bastard şi om din popor”, nu se mai părea că micul Château mai era stăpân pe situaţie. Ca şi cum, odată ce îmbrăcase haina – purta una albastră, precum cea pe care o îmbrăcase în ziua pentru sărbătoarea lui Dumnezeu…

— A Fiinţei supreme, l-a corectat Danglard.

— Ca şi cum, reluă Adamsberg, micul Château devenise permeabil, poros, absorbind personajul fără să mai controleze ceva. Robespierre îl domină după bunul plac şi, în momentele respective nu există niciun François Château. Nu mai există nimic. Şi asta în ciuda a ceea ce a încercat să mă determine să cred. Şi aici m-a minţit. Şi totuşi, suferea. Iar zâmbetul lui rănea.

— Zâmbetul acesta răneşte. Pasiunea care, e limpede, i-a supt sângele şi i-a uscat oasele, lasă loc vieţii nervoase, ca o pisică înecată odinioară şi reîntoarsă la viaţă prin galvanism ori ca o reptilă, poate, care se crispează şi, ridicându-se, are o privire greu de definit, înspăimântător de graţioasă. Să nu ne înşelăm, totuşi impresia nu este nicicum de ură, ceea ce simţim este o milă care provoacă durere amestecată cu teroare, a recitat Danglard.

— Este descrierea Lui?

— Da.

— De unde ţi-a venit ideea să cercetezi prenumele familiei sale? l-a întrebat Veyrenc.

— Fiindcă Château este atât de impregnat de personaj încât am presupus o eventuală filiaţie. Atunci nu ştiam că Robespierre nu avusese copii.

— Niciun descendent, a reconfirmat Danglard. Femeile şi tot ceea ce avea legătură cu sexualitatea îl îngrozeau. Pe acest fundament şi-a întemeiat noţiunea de „viciu”, recurentă în discursurile sale, fără să aibă habar ce înseamnă, desigur. Şi-a pierdut mama la şase ani, iar mama aceasta a lui, care nu făcea altceva decât să aducă pe lume copii, n-a prea avut vreme să-l vadă pe micuţul Maximilien înainte să moară în timpul unui travaliu. După moartea ei, tatăl model, bunul avocat din Arras, a plecat de acasă, apoi a dispărut cu totul, abandonându-i pe cei patru copii. La şase ani, Maximilien devenea capul familiei, fără

să fi avut parte de un dram de iubire. Copilul s-a împietrit, se spune, şi nimeni nu l-a văzut niciodată jucându-se ori râzând.

— Iar asta nu se potriveşte oare destul de bine lui Château? a întrebat Veyrenc.

— Chiar foarte bine.

— Când îşi leapădă veşmintele, zise Adamsberg, vreau să spun că atunci când iese din hainele lui Robespierre, Château pare mai degrabă asexuat.

— Dacă Robespierre n-ar fi avut de-a face cu Revoluţia, poate că ar fi fost un mic avocat în Arras şi ar fi semănat, într-adevăr lui Château al nostru. Talentat şi împietrit, exaltat şi incapabil să se exprime pe sine însuşi. Fără să fie vreodată în stare să se apropie de vreo femeie. Şi totuşi, Dumnezeu ştie de ce, ele îl iubeau la nebunie. Dar nu, nu a avut urmaşi. Niciunul dintre cei patru copii ai familiei Robespierre nu a avut copii. E posibil ca Maximilien să se fi abătut de câteva ori, sau poate numai o singură dată, de la calea purităţii înainte să devină Robespierre, dar asta nu-i deloc o certitudine.

Danglard s-a întrerupt, gânditor, apoi, s-a încruntat ca un animal derutat, brusc nemulţumit şi concentrat.

— Fir-ar! a spus el. Château! Nu, tăceţi, altminteri o să pierd ideea.

Comandantul şi-a sprijinit paharul de buze, mijind ochii.

— Gata, ştiu! Este vorba de un zvon pe care-l uitasem cu totul. Aproape că mi se strecurase printre degete ca pisicile din grădină.

— Spune, comandante, a zis Adamsberg luând o ţigară din pachetul personal.

I-l va lăsa lui Zerk a doua zi şi apoi îi va şterpeli altele. Tânjea după ţigările lui fiu-su. Dar nu furi de la cineva care doarme.

— Există, de ceva vreme, un zvon referitor la un fiu ascuns al lui Robespierre, născut în 1790, a explicat Danglard. Îl chema Didier Château.

— Château? a întrebat Adamsberg brusc înviorat.

— Ca pe Château.

— Continuă, comandante.

— Îl chema *François* Didier Château, ca pe François. Nu avem decât o singură „dovadă” a acestei descendenţe şi anume o scrisoare. În 1840, pe când François Didier Château avea cincizeci de ani, nimeni altul decât preşedintele Curţii de Apel din Paris solicită insistent o slujbă pentru el. El, care este doar un simplu hangiu din provincie. Cum oare François Didier Château, „bastard şi om din popor” a putut avea de a face cu puternicul preşedinte al Curţii de Apel din Paris? Prima enigmă. Într-o scrisoare adresată prefectului, acest preşedinte cere să i se ofere hangiului postul de responsabil cu schimbarea cailor de poştă din...

Danglard şi-a frecat fruntea cu degetele apoi s-a îndreptat în scaun şi a băut puţin vin alb.

— Din Château-Renard, în Loiret, a completat el scurt, cu vădită satisfacţie. Mai mult decât atât, preşedintele Curţii de Apel din Paris semnalează că protejatul său este recomandat de oameni importanţi precum judecătorul de pace, primarul, castelani. Ce era cu acest hangiu de avea atâţia protectori?

— Avea o reputaţie, a spus Veyrenc.

— Exact. Fiindcă în răspunsul său, care a fost unul negativ, prefectul... Dă-mi laptopul tău, comisare.

— Iată, a reluat Danglard după câteva clipe: „...Or, domnul Château, pe care mi-l recomandaţi, este fiul natural al lui Robespierre”. Observaţi cu câtă siguranţă face prefectul această afirmaţie, nu are niciun dubiu. Continui. „Nu este vinovat de naşterea sa, ştiu acest lucru, dar, din nefericire, originea sa a avut o influenţă supărătoare asupra opiniilor şi a conduitei sale şi întruchipează tot ceea ce poate fi mai radical.”

Danglard a pus laptopul pe podea şi şi-a încrucişat braţele pe piept, zâmbitor şi satisfăcut.

— Şi mai ce, Danglard? l-a întrebat Adamsberg, stupefiat, aplecat spre comandant ca şi când s-ar fi aflat în faţa lămpii lui Aladin.

— Puţin, dar e totuşi ceva. După moartea lui

Robespierre, mama lui François Didier s-a refugiat la Château-Renard cu fiul ei de patru ani. Oare circulau zvonuri? S-a temut pentru fiul ei? Era acesta în pericol de moarte? Foarte posibil. Câţiva ani mai înainte exista temerea ca nu cumva copilul din Temple[20] să fie o ameninţare. Cea a vocii sângelui care se trezeşte şi cere răzbunare. Aşa cum o cer cei care au fost închişi în turnul din Creux.

— Cine-i ăsta, copilul din Temple?

— Fiul lui Ludovic al XVI-lea.

— Şi ce altceva se mai ştie despre acest fiu ascuns al lui Robespierre?

— Dispunem de o descriere fizică din timpul în care servea în armata lui Napoleon. Nicio dovadă certă, dar nici vreun element care să intre în contradicţie cu identitatea presupusului său tată. Vreau să spun că nu era un uriaş cu nas acvilin şi ochi negri. Nu, abia dacă avea un metru şi şaizeci, ochii albaştri, părul rar, nasul şi gura mici.

— E cam vag, într-adevăr.

— Dar iată şi a doua enigmă: la cinci ani după ce n-a reuşit să ajungă şef peste cei responsabili cu schimbarea cailor de poştă, devine directorul trăsurilor publice. Al diligenţelor statului! Aşa, a spus Danglard pocnind din degete. Tot relaţii la nivel înalt. Asta e tot, altceva nu mai ştiu.

— E mult, Danglard. Afirmaţia prefectului e consistentă.

— Nu cred că Robespierre s-a culcat cu vreo femeie, a replicat Danglard. Cine ne spune nouă că respectiva Denise Patillaut – mi-am adus aminte numele ei – gravidă fără să fie măritată, nu s-a lăudat cu această paternitate ilustră ca să ascundă oprobriul atras asupra ei pentru că era mamă fără să fie căsătorită? Iar apoi familia Château a dus mai departe legenda. Până la François al nostru. Dacă

---

[20] Louis-Charles de France (n. 27 martie 1785 – m. 8 iunie 1795), al doilea fiu al lui Ludovic al XVI-lea și al Mariei Antoinette, duce de Normandia, prinţul moștenitor al Franței iar apoi prinț regal. A fost deținut al închisorii din Temple unde a murit la vârsta de zece ani *(n.trad.).*

el chiar este un descendent al lui François Didier.

— Mai avem un element, a spus Veyrenc. Asemănarea lui neobişnuită cu Robespierre.

— Nu vom şti niciodată, a conchis Danglard. Nici noi, nici familia Château. Nu putem beneficia de comparaţii între ADN-uri, rămăşiţele lui Robespierre au fost în cele din urmă aruncate în catacombele Parisului.

— Dar cel mai important nu e adevărul, a intervenit Adamsberg care şi-a sprijinit din nou picioarele de marginea şemineului. Important este că familia Château a crezut asta. Că bunicul a crezut fără ezitare, ca şi cei de dinaintea lui. Că au ţinut aprinsă flacăra acestui cult. Şi astfel, ce crede François al nostru? Că este un descendent al robespierrismului, aşa cum mi-a povestit, sau al lui Robespierre *însuşi,* în carne şi oase? Asta ar schimba multe lucruri.

— Individul ăsta minte de îngheaţă apele, a spus Veyrenc.

— Dacă se crede descendentul lui Robespierre şi dacă el este ucigaşul, repet, de ce ne-a mai trimis scrisoarea? a întrebat Danglard.

— Fiindcă procedează asemenea străbunului său, a replicat Veyrenc. Fiindcă Robespierre nu lucrează cu mănuşi, ca un „ipocrit”, ca un tâlhar oarecare. Fiindcă el execută în piaţa publică. Fiindcă moartea trebuie să fie exemplară.

— Aşadar, mai avem un al treilea dop în sticlă, a conchis Adamsberg cu glas stins.

XXIII

La solicitarea lui Adamsberg, cei doi asociaţi ai lui François Château au acceptat fără vreo ezitare să se prezinte la sediul comisariatului la ora 15. Între timp, Froissy căuta în arhivele din Château-Renard descendenţii lui François Didier Château, hangiul din 1840, iar Retancourt şi oamenii ei continuau să îl supravegheze pe preşedintele asociaţiei dedicată lui Robespierre.

„RAS[21]*”,* a anunţat Retancourt prin SMS. „S-a întors acasă la ora zece seara, a mâncat singur, a dormit singur, trăieşte singur. Acum este la serviciu, la hotel. Program: 11-17. Anecdotă: am fost agresată astă-noapte când eram la filaj în rue Norevin de trei şmecheraşi cu craniul ras care m-au luat drept o femeie capabilă să stârnească pasiuni. Sunt foarte flatată. Justin a fost martor. Fără încurcături în perspectivă, dar cei trei sunt la comisariatul din arondismentul 18. Cam şifonaţi.”

— Şifonaţi rău, a corectat-o Adamsberg care a pus mâna pe telefon şi l-a sunat pe colegul său.

— Montreux? Adamsberg la telefon. Ai adunat trei indivizi ieri noapte?

— Ce a căzut peste ei e din echipa ta? Un copac?

— Un arbore sacru, da. Cum se simt băieţii?

— Al naibii de umiliţi. I-a lăsat laţi cu directe la stomac, pur şi simplu, nu i-a zdrobit, „copacul” tău ştie să lovească. Fără complicaţii la testicule.

— Cu blândeţe.

— Orişicât, dar, înainte de asaltul final, am avut parte de un nas zdrobit la unul, de o ureche sfâşiată la un al doilea, care avea trei piercing-uri – tipul urlă după cerceii lui rămaşi pe zdrenţele de piele şi o rană sănătoasă pe obrazul celui de-al treilea. Era în legitimă apărare, ei s-au dat la ea morţi de beţi, cum erau. Avem declaraţia colegului. Apropo, cine-i puştiulică ăsta prin comparaţie cu copacul? O mlădiţă de narcisă?

---

[21] *Rien à signaler* – nimic de semnalat (fr.) *(n.trad.).*

— O blândă trestie gânditoare.

— E bine, măcar e diversitate. Eu am cinci tâmpiţi. Tu câţi ai?

— Unul singur, aşa cred.

Adamsberg tocmai închidea când Estalère i-a invitat în birou pe cei doi asociaţi. Unul slăbuţ şi celălalt voinic, aşa cum se cuvine în cazul celor mai bune tandemuri, dar ambii cu bărbi dese, cu păr bogat pentru vârsta lor – în jur de cincizeci de ani – şi cu ochelari.

— Am înţeles, a spus Adamsberg rugându-i să ia loc. Vă temeţi să nu fiţi fotografiaţi pe ascuns. Estalère, te rog să ne aduci nişte cafea. Deja am promis că nu o să vă întreb care vă este numele.

— Lucrăm discret, suntem obligaţi să procedăm astfel, a spus cel voinic. Oamenii sunt atât de înguşti la minte încât o neînţelegere poate surveni rapid.

— Preşedintele asociaţiei mi-a explicat regulile de confidenţialitate în detaliu. Bărbile arată bine.

— Ştiţi, fără îndoială, că la asociaţie avem la dispoziţie nişte profesioniste în machiaj. Bărbile sunt un fleac. Totul a fost modificat.

— Atunci relaxaţi-vă, le-a spus Adamsberg.

— A văzut ceva? a vrut să ştie cel subţirel de îndată ce tânărul a ieşit din birou.

— Estalère? Aşa sunt ochii lui.

— Cu părul negru ar putea fi un bun Billaud – Varenne.

— Un robespierrist?

— Da, a răspuns cel voinic.

— Estalère e ca un mieluşel.

— Dar e frumos, la fel ca Billaud. Cât priveşte caracterul, nu contează. Aţi văzut cum reuşeşte François Château să cucerească publicul. Dar vă garantez că nu are acelaşi succes la hotel! Cât priveşte cel de planton, de la recepţia dumneavoastră, care nu-i prea frumos, iertaţi-mi sinceritatea, ar fi un Marat bun.

— Am dubii că ar putea recita un text. Nici eu nu aş fi în stare.

Adamsberg a tăcut în momentul în care Estalère a adus cafelele.

— Dar Francois v-a explicat cu siguranţă că şedinţele noastre eliberează cuvintele şi comportamentele, a precizat cel voinic.

— Până ce scoate la iveală pasiuni adevărate, identificări entuziaste cu personajele care sunt interpretate, a completat cel slăbuţ.

— Şi asta se întâmplă chiar dacă în viaţa reală actorul nu are nici măcar o vagă afinitate politică cu personajul său, uneori chiar dimpotrivă. Am observat indivizi aparţinând dreptei celei mai radicale devenind autentici Exageraţi ai extremei stângi. Este unul dintre obiectivele studiului nostru: efectul grupului care înlătură convingerile individuale. Dar, cum schimbăm rolurile la fiecare patru luni, în prezent căutăm un Billaud-Varenne şi un Marat.

— Şi un Tallien.

— Dar nu şi un Robespierre, a observat Adamsberg.

Cel slăbuţ a zâmbit.

— Aţi înţeles seara trecută de ce?

— Cam prea bine.

— Este excepţional, de neînlocuit.

— I se întâmplă şi lui să fie victima unei „identificări entuziaste”?

Cel voinic lucra, fără îndoială, în domeniul psihiatriei. Se putea înţelege că nu dorea ca pacienţii săi să-l ştie în jabou şi cu dantele.

— La început, s-ar fi putut întâmpla, a răspuns cel slăbuţ gânditor. Dar sunt doisprezece ani de când îl joacă pe Maximilien. S-a instalat rutina, o face aşa cum un altul ar juca dame. Concentrat, cu pasiune, dar nu mai mult.

— O secundă, l-a întrerupt Adamsberg. Care dintre voi este trezorierul, aşa-zisul Leblond şi care este secretarul, aşa-zisul Lebrun?

— Leblond, s-a recomandat cel subţirel cu barba deschisă la culoare şi mătăsoasă.

— Iar dumneata eşti Lebrun, aşadar. Pot să fumez? a

întrebat comisarul scotocindu-se în buzunar. Făcuse o mică provizie de dimineaţă din rezervele lui Zerk.

— Sunteţi la dumneavoastră acasă, comisare.

— Avem deja patru morţi şi toţi sunt membri ai asociaţiei voastre. Henri Masfauré – baza financiară, Alice Gauthier, Jean Breuguel şi Angelino Gonzalez. Le ştiţi figurile?

— La perfecţie, a răspuns Lebrun, cel cu barba aspră şi ţepoasă. Gonzalez purta costumul aferent, însă am văzut desenul dumneavoastră. Este chiar el.

— François Château m-a sfătuit insistent să vă consult fiindcă, mai mult decât el, voi îi ştiţi pe cei care vin la şedinţe.

— Mai rău, noi îi supraveghem, a spus Leblond zâmbind.

— Şi până unde mergeţi cu această supraveghere?

— Vedeţi, noi suntem sinceri. „Istoria vie” ne-a depăşit şi a generat stupefiante tulburări psihologice.

— Chiar devieri patologice, a continuat Lebrun. Cu asta avem de-a face în momentul de faţă. Ceea ce ne dovedeşte că avem dreptate să-i supraveghem îndeaproape pe membrii asociaţiei noastre.

— Cum procedaţi?

— Marea majoritate a celor care asistă la şedinţe adoptă atitudinea clasică. Sunt dedicaţi, îşi joacă rolul, uneori cu prea mult zel. Iar asta deschide calea spre o gamă largă de comportamente, bunăoară cei care se distrează – aşa cum o făcea Gonzalez cu asupra de măsură, dar asta nu l-a împiedicat să fie un formidabil Hébert, nu-i aşa, Leblond?

— A fost excelent. Mi s-a rupt sufletul când a trebuit să găsim un altul care nu este rău, dar nu se apropie nici pe departe de performanţa acestuia. Nu-i grav, la şedinţa următoare, peste o săptămână, va fi mort. Scuze, vorbim despre ale noastre, a spus el ridicând braţele.

— Aşadar, gama noastră merge de la cei care se distrează la cei care se iau în serios, şi de la cei care asistă la cei care se inflamează, a reluat Lebrun.

— Parcurgând întregul spectru al diversităţii şi nuanţelor care există între cei doi poli.

— „… diversităţii şi nuanţelor…” a notat Adamsberg. Leblond, un fizician?

— Dar totul rămâne zăgăzuit în limitele uzuale ale „normalităţii”, ale unei „normalităţi smintite”, a spus Lebrun. Mai ales de când am început să schimbăm rolurile. Colegul meu şi cu mine îi supraveghem cu multă atenţie pe alţii, cam vreo douăzeci. „Infra”, cum le spunem între noi.

— Vă deranjează dacă mă plimb?

— Sunteţi la dumneavoastră acasă, a repetat Lebrun.

— Cine sunt „infra”?

— Cei care depăşesc spectrul obişnuit, a explicat Leblond. Ca razele infraroşii, de exemplu, pe care ochiul nu le observă. Să presupunem că ne aflăm la un spectacol de comedie la care cineva nu râde. Sau un film sfâşietor la care un spectator rămâne indiferent.

— În vreme ce participanţii la şedinţele noastre, per ansamblu, „îşi ies din fire”, ca să mă exprim mai simplu.

— Şi nu discutăm de un „moment”, ci de o constantă, a precizat Leblond. De o trăsătură invariabilă.

— „Trăsătură invariabilă”. E clar că are legătură cu ştiinţele.

— „Infra” rămân în mod bizar neutri, a continuat Lebrun, iar Adamsberg a observat armonia tandemului aproape interşanjabil. Nu sunt trişti şi nici amuzaţi, ci indiferenţi. Nu indiferenţi, desigur – altminteri de ce ar mai frecventa asociaţia? –, ci distanţi.

— Vă ascult, a intervenit Adamsberg, continuându-şi plimbarea.

— În realitate sunt acolo, atenţi, dar participă într-un cu totul alt fel, neobişnuit, a urmat Leblond.

— De fapt, supraveghează, a continuat Lebrun. Iar noi îi supraveghem pe cei care supraveghează. De ce vin la noi? Ce anume îi interesează?

— Şi care este răspunsul?

— Greu de spus, a reluat Lebrun. În timp, colegul meu şi cu mine am identificat două grupuri distincte în cadrul acestor „infra”. Pe unii îi numim „infiltraţi” iar pe ceilalţi „ghilotinaţi”. Dacă nu ne înşelăm, infiltraţii sunt cam o

duzină.

— Nu îl luăm în calcul pe Henri Masfauré, deşi chiar şi el îi pândea. Vorbea când cu unul, când cu altul. Iar Victor era prezent pentru a-i servi drept ureche care înregistrează. Printre ei se numărau Gauthier şi Breuguel, care au fost omorâţi, şi un bărbat pe care nu l-am mai văzut de câţiva ani. Vedeţi, aşadar, că ucigaşul, cu excepţia lui Gonzalez, a ales să îi elimine pe infiltraţi, pe cei care scotoceau, care iscodeau. Prin urmare, pe cei care nu sunt inofensivi.

— Cum i-aţi descrie pe ceilalţi? Pe supravieţuitori?

Adamsberg se oprise în faţa mesei şi, în picioare, se pregătea să noteze.

— Am identificat patru, de ei suntem siguri. O femeie şi trei bărbaţi. Ea are în jur de şaizeci de ani, părul cam până la umeri, drept şi vopsit blond, cu ochi albaştri luminoşi. Trebuie să fi fost foarte frumoasă la vremea ei. Leblond i-a vorbit de câteva ori, deşi infiltraţii nu sunt lesne de abordat. El presupune că a fost actriţă. Cât priveşte fostul ciclist, descrie-l tu, îl cunoşti mai bine decât mine.

— Îi spunem „fostul ciclist” pentru că are picioarele zdravene şi le ţine mereu depărtate. Ca şi când, scuze, l-ar deranja şaua bicicletei. De aici şi porecla. I-aş da patruzeci de ani, părul foarte închis la culoare, tuns scurt, trăsături regulate, dar fără nicio expresie. Dacă nu cumva o face într-adins ca să descurajeze potenţialii vorbăreţi. Aşa cum procedează infiltraţii, fiecare în felul său.

— O actriţă, un ciclist, a notat Adamsberg. Al treilea?

— Am bănuiala că ar fi dentist, a spus Lebrun. Te priveşte ca şi cum ţi-ar studia dantura. Am observat că mâinile au un uşor damf de dezinfectant. Cam la vreo cincizeci de ani. Ochi căprui, scrutători, dar trişti, buze subţiri, dinţi refăcuţi. Are un aer melancolic şi mătreaţă.

— Dentist scrutător trist şi cu mătreaţă, a rezumat Adamsberg în timp ce scria. Al patrulea?

— Nimic deosebit, a continuat Lebrun cu o strâmbătură. Un individ inconsistent, fără un semn caracteristic, nu îl pot descrie.

— Stau împreună?

— Nu, a răspuns Leblond. Dar se cunosc, e sigur. Compun un balet simpatic. Se întâlnesc, îşi aruncă o vorbă, se îndreaptă spre altcineva şi tot aşa. Legături efemere, necesare şi discrete, în mod voit, cred. Pleacă mereu înainte ca totul să se încheie. Aşa încât nici Lebrun, nici eu nu i-am putut urmări vreodată. Fiindcă noi trebuie să rămânem ca să veghem asupra lui François.

Adamsberg a adăugat pe lista „infiltraţilor” numele celor ucişi: Gauthier, Masfauré, Breuguel şi, mai jos, în afara ordinii stabilite, Gonzalez. A desenat o linie ca să-i separe şi şi-a intitulat cea de a doua coloană „Ghilotinaţi”.

— O cafea? a propus. Sau un ceai? O ciocolată caldă? O bere?

Cei doi păreau interesaţi. Adamsberg a plusat.

— Sau un vin alb? Avem unul excelent.

— Bere, au ales cei doi într-un glas.

— Mergem la etaj. Vă însoţesc. Aveţi grijă, există o treaptă mai ciudată care ne dă multă bătaie de cap.

Adamsberg era atât de obişnuit cu ordinea din cămăruţa unde se afla automatul de cafea încât a intrat fără să îi anunţe pe cei care se găseau deja acolo: pisica, însoţită de Voisenet îşi ronţăia bobiţele şi, mai ales, locotenentul Mercadet care dormea profund, lungit pe trei perne albastre anume aranjate acolo pentru el.

— Avem un agent hipersomniac, a explicat comisarul. Funcţionează în cicluri de somn la fiecare trei ore.

Adamsberg a scos din frigider trei beri – una pentru el, trebuia să le ţină isonul pentru a parafa buna înţelegere dintre ei – şi le-a desfăcut pe o tejghea îngustă, alături de care fuseseră aduse patru scaune.

— Avem doar pahare de plastic, s-a scuzat el.

— Bănuiam că nu aveţi un bar luxos. Iar berea este interzisă.

— Evident, i-a dat dreptate Adamsberg sprijinindu-şi cotul de tejghea. Dar asta, i-a întrebat el arătându-le desenul semnului, vă spune ceva? L-aţi mai văzut?

— Niciodată, a răspuns Lebrun, iar Leblond a negat

clătinând din cap.

— Dar cum l-aţi interpreta ştiind că a fost desenat, într-un fel sau altul, la locul crimei?

— Nu-mi dau seama, a spus Lebrun.

— Dar în contextul care vă este cunoscut? Mă refer la Revoluţie? i-a ajutat Adamsberg.

— O secundă, a spus Lebrun, luând desenul. Două ghilotine? Cea englezească, mai veche şi cea franţuzească, mai nouă, îmbinate într-o criptogramă? Un semnal?

— A ce anume?

— Al execuţiei?

— Pentru ce motiv?

— În „contextul nostru”, trădare, a spus întristat Leblond.

— Aşadar, ucigaşul i-a reperat pe infiltraţi? Pe spioni?

— Fără îndoială, a zis Lebrun. Dar acest semn aparţine mai degrabă unui regalist. Se spune că Ludovic al XVI-lea însuşi a modificat prototipul vechi, barând lama rotundă cu o linie. Dar, chiar şi aşa, nu există nicio dovadă.

— Un inginer foarte bun, a intervenit Leblond laconic dând pe gât o înghiţitură de bere.

— Mai avem cel de al doilea grup, al „ghilotinaţilor”, cum le spuneţi voi, a zis Adamsberg dând la o parte desenul.

— Sau al „descendenţilor”.

— Cum adică „descendenţi”?

Voisenet a surprins privirea comisarului care i-a făcut semn să nu intervină. Locotenentul a luat pisica sătulă şi a ieşit din cămăruţă.

— Ia pisica în braţe? l-a întrebat Lebrun.

— Pisicii noastre nu-i place să coboare pe scări. Şi nici nu se hrăneşte dacă nu este cineva care să stea lângă ea.

— Şi de ce nu-i daţi de mâncare la parter? a întrebat Leblond, logicianul.

— Fiindcă nu vrea să mănânce decât aici. Şi să doarmă la parter.

— Asta-i ceva ciudat.

— Da.

— Şi nu vă temeţi că se va trezi locotenentul?

— Nu există niciun risc. Tocmai asta e problema. În schimb, e de două ori mai vioi între perioadele de somn.

— E o chestiune complexă să administrezi un comisariat, a observat Lebrun.

— Unii spun că aici domneşte incertitudinea, a replicat Adamsberg luând o înghiţitură lacomă de bere.

N-avea niciun chef să bea bere.

— Şi reuşiţi?

— Cam greu. Presupun că incertitudinea e de vină.

— Interesant, a spus Lebrun ca pentru sine însuşi.

Lebrun, secretarul asociaţiei şi psihiatru.

Cei trei bărbaţi au coborât cu sticlele în mână şi, deşi avertizat, Leblond era cât pe ce să-şi piardă echilibrul la treapta cu probleme. La întoarcerea în biroul comisarului, atmosfera, până acum doar politicoasă, devenise mai destinsă. Leblond a redeschis şedinţa de lucru.

— „Ghilotinaţii", a început el. Sunt solitari, nu se cunosc între ei, nu îşi vorbesc. Sunt membri stabili, chiar fervenţi, dar niciunul dintre ei nu interpretează rolul de deputat. Se aşază la adăpostul tribunelor înalte, se pierd în mulţime. Tăcuţi, atenţi, fără vreo emoţie aparentă. După această atitudine neobişnuită i-am depistat, Lebrun şi cu mine. Trei dintre ei rămân până la sfârşit şi beau tăcuţi un pahar la bufetul oferit după încheierea şedinţei.

— Ai cui descendenţi sunt?

— Ai ghilotinaţilor.

— Cum de v-aţi dat seama?

— Pe aceştia trei i-am putut urmări. Odată ce François este în siguranţă la el acasă, ne întoarcem şi stăm până ce termină de mâncat şi de băut. Şi îi urmărim.

— Vreţi să spuneţi că le ştiţi numele?

— Mai mult decât atât, le ştim şi adresele şi profesiile.

— Şi le ştiţi şi strămoşii?

— Exact, a răspuns Lebrun cu un zâmbet larg, cordial.

— Dar nu puteţi să îmi spuneţi numele lor?

— Trebuie să respectăm cu stricteţe regulamentul: nu dezvăluim identitatea membrilor asociaţiei noastre. Dar nu

ne este interzis să vi-i arătăm în timpul unei şedinţe. Apoi, sunteţi liberi să-i urmăriţi dacă vi se pare o pistă bună.

— Luaţi aminte că noi nu acuzăm nicicum aceste persoane, a intervenit Leblond. Nici pe „infiltraţi”, nici pe „ghilotinaţi”. Se întâmplă ca motivele care îi determină pe infiltraţi să participe la şedinţele noastre să fie neclare, aşa cum v-am spus.

— Cele ale „descendenţilor celor ghilotinaţi” sunt şi mai neclare, a spus Lebrun. Cu siguranţă că au o legătură cu o intensă ură tenace, repercutată de-a lungul generaţiilor. Un crud sentiment al nedreptăţii. Să-l vadă şi să-l urască pe Robespierre în direct poate că-i mai calmează. Măcar apreciază faptul că asistă la derularea implacabilă a Istoriei care îl va conduce pe Incoruptibil spre propria-i cădere până la această şedinţă care încheie ciclul celor dedicate Convenţiei în care este relatată dureroasa moarte a lui Robespierre. Asta provoacă huiduieli şi aplauze, un catharsis final, reperabil atât în texte cât şi în mărturisiri, fiindcă noi nu punem niciodată în scenă execuţiile. Nu suntem nici perverşi, nici sadici. Spunem asta ca să vă atragem atenţia că, poate, vă indicăm piste false. „Descendenţii” şi „infiltraţii” nu au, poate, niciun gând ucigaş. Şi de ce ar ucide nişte membri banali şi nu l-ar ucide pe Robespierre însuşi?

— Acesta e miezul problemei, miezul ghemului, a şoptit Adamsberg. Totuşi, îmi puteţi da numele strămoşilor?

— Da, în măsura în care diferă de cele ale urmaşilor.

— Vă ascult.

— Preferăm să le scriem pe carnetul dumneavoastră, a spus Leblond zâmbind. Astfel, nu se va putea afirma că am rostit un nume legat de Asociaţie, oricare ar fi.

— O ipocrizie, a replicat Adamsberg zâmbind la rândul său.

— „O ipocrizie infamă” chiar, a adăugat Lebrun care a scris rapid cele trei nume şi i-a restituit carnetul comisarului.

Petrecuse două ore şi jumătate cu ei şi, cam adormit, şi-

a pus haina imediat după ce plecaseră. Şi-a deschis carnetul şi a recitit cele trei nume: *Sanson, Danton, Desmoulins.* Numai Danton îi spunea ceva. Şi asta doar din pricina statuii de la intersecţia de la Odéon şi a frazei care se putea citi pe statuie: „Avem nevoie de îndrăzneală, de mai multă îndrăzneală şi întotdeauna de îndrăzneală”. Dar nu ştia ce anume făcuse şi fusese Danton sau cum de murise ghilotinat.

Pistele pe care i le oferise tandemul perfect coerent, fără ca unul să-l domine pe celălalt, Lebrun şi Leblond, psihiatrul şi omul de ştiinţă, se adăugau ca o notă armonică în deschiderea ghemului de alge. Un ghem mai mare, care îl urmase cu încăpăţânare până la Sena. A mers de-a lungul tarabelor buchiniştilor mirat să-şi descopere brusc un interes mai mare faţă de cărţile vechi. De două zile trăia în secolul al XVIII-lea care începea, încet-încet, să-i placă. Nu, nu-i plăcea, se obişnuia cu el, atâta tot. Şi-l imagina foarte bine pe acel François Didier Château, modestul fiu presupus al lui Robespierre, straniul privilegiat care administra trecerea diligenţelor publice prin Loiret. Împreună cu haltele, schimbarea cailor şi hanurile. A coborât până la fluviu. A găsit o bancă liberă, din piatră acoperită de muşchi, şi a adormit aşa cum, poate, făcuse un alt individ, tot acolo, în urmă cu două secole. Iar acest fapt i s-a părut adecvat şi confortabil.

XXIV

Adamsberg s-a trezit la apusul soarelui care colora catedrala Notre-Dame şi apa murdară a Senei.

— Danglard, unde mănânci? l-a întrebat el la telefon.

— Eu beau, nu mănânc.

— Bine, dar unde iei masa? La *Brasserie Meyer* de exemplu? Undeva între locuinţa ta şi Sena? Am trei nume, pe două dintre ele nu le cunosc.

— Numele cui?

— Ale ghilotinaţilor. Ai căror descendenţi frecventează cu gânduri anume Asociaţia de la înălţimea tribunelor.

— În douăzeci de minute, a spus Danglard. Unde eşti? Te-am căutat.

— Am lucrat afară.

— Ţi-am dat mai multe telefoane.

— Am dormit, Danglard. Pe o bancă de piatră din secolul al XVIII-lea. Vezi bine că rămân concentrat asupra subiectului.

Brasserie Meyer rămăsese neschimbată de şaizeci de ani. Mirosul de varză acră era persistent şi îi promitea lui Danglard un vin alb de calitate. Adamsberg aşteptă ca subordonatul lui să mănânce un cârnat şi să bea două pahare înainte de a-i rezuma întâlnirea cu perfectul tandem Lebrun – cu barba aspră şi Leblond – cu barba mătăsoasă, de a-i detalia chestiunea „infiltraţilor” şi a „ghilotinaţilor” şi de a-i arăta, scrise pe carnet, numele celor trei „descendenţi”.

— Şi zici că ştii doar unul? l-a întrebat Danglard.

— L-am identificat pe Danton. Numele, statuia, fraza celebră, totul. Celelalte două îmi sunt complet necunoscute.

— Îmi place naivitatea ta cinstită.

— Haide, Danglard, i-a ordonat Adamsberg care încă ezita în faţa mâncării.

Trebuia numai să asculte – eventual să încerce să mai

scurteze povestea, se pregătea pentru asta.

— Danton era prieten cu Robespierre de la început, un adevărat patriot, cu glas tunător, care devora lumea şi viaţa, un bărbat adevărat, inimos, devotat cauzei dar, în acelaşi timp, şi un bărbat care mustea de viaţă, iubitor de femei, plin de dorinţă şi dedat plăcerilor, care confunda banul personal cu cel al statului. Dacă putem profita, atunci să profităm. Loial şi corupt. I-a scris lui Robespierre nişte scrisori emoţionante. Incoruptibilul l-a condamnat în aprilie 1794. Robespierre era incapabil să fie prieten cu cineva, incapabil să priceapă binefacerile şi viciile prieteniei. Spre finalul carierei nu accepta decât adularea, cea pe care i-o arătau fratele său ori tânărul Saint-Juste. Pasionatul Danton trebuie să-i fi provocat o greaţă profundă. Danton, bărbat puternic, domina adunarea fără efort, pe când fragilul Robespierre trebuia să-şi întrebuinţeze serios plămânii. După patru ani, indulgenţa iniţială a lui Robespierre se transformase mult. Executarea patriotului Danton şi a prietenilor săi, după un proces încropit, a fost un prim şoc traumatic resimţit de popor şi de o mare parte a Adunării. Şareta care îl ducea la eşafod pe Danton a mers pe strada Saint-Honoré unde locuia Robespierre. Trecând prin faţa casei lui, Danton a urlat: „Tu urmezi, Robespierre!” Iar vorbele spuse călăului înainte de a se întinde sub tăişul ghilotinei sunt arhicunoscute.

— Nu, a răspuns răbdător Adamsberg. Nu sunt.

— „Arată capul meu poporului! Merită pedeapsa asta!”

Adamsberg, despre care nu se poate spune că ar fi fost culmea delicateţii sau, mai degrabă, că evita capcanele vătămătoare ale acesteia, asemenea unei păsări care zboară atentă pe lângă ziduri, alesese să mănânce cârnatul alsacian cu degetele în loc să-l taie, să-l porţioneze, bucată cu bucată, de la un cap la altul, folosind cuţitul ascuţit. Danglard i-a aruncat o privire dezaprobatoare.

— Mănânci cu degetele acum? Vreau să spun de faţă cu toată lumea, la braseria Meyer?

— Sigur, a zis Adamsberg. „Avem nevoie de îndrăzneală,

de mai multă îndrăzneală şi întotdeauna de îndrăzneală”.

— Asta în ceea ce îl priveşte pe Danton. A fost o execuţie teribilă. Chiar dacă Danton nu era un „virtuos”, dimpotrivă.

— Şi Desmoulins?

— Desmoulins. Încă şi mai rău, dacă se poate stabili o ordine a ororii. Era colegul de liceu al lui Robespierre. Un republican convins. Camille Desmoulins îl adula. Îl invita la el acasă, îl considera prietenul său şi al tinerei şi frumoasei sale soţii. Robespierre se juca drăgălaş cu bebeluşul lui Desmoulins, sau măcar îl ţinea pe genunchi. Dar prietenul Desmoulins s-a dovedit curând obosit de Teroare şi temător de repercusiunile ei. A fost ghilotinat în 5 aprilie, în aceeaşi zi cu Danton. Iar condamnarea la moarte a soţiei sale a fost decisă a doua zi tot de Robespierre, lăsându-l orfan pe copilaşul pe care îl ţinuse în braţe. Atunci cu toţii au înţeles că, oricât de profunde şi stabile ar fi fost legăturile cu Robespierre, acesta era nemilos. Fiindcă el nu avea legături cu nimeni, şi mai ales legături profunde. Ghilotinarea a fost abominabilă dar, în acelaşi timp, a fost şi o revelaţie.

Adamsberg terminase cârnaţii alsacieni. Mai avea varza acră care îi amintea, mai puţin grav, de ghemul enorm de alge, dar nu atât de încâlcit. Până la urmă, era o cină specială.

— Şi celălalt? a întrebat comisarul. Sanson ăsta? Şi el a fost ghilotinat în aceeaşi zi? Împreună cu prietenii lui Danton?

Danglard a zâmbit şi şi-a şters buzele încetişor, savurând dinainte efectul sigur al surprizei.

— Sanson i-a ghilotinat în aceeaşi zi.

— Pardon?

— Aşa cum i-a ghilotinat pe Ludovic al XVI-lea, pe Regina Marie-Antoinette şi pe toţi ceilalţi, cât a durat Teroarea. Fără să le tremure mâna, Sanson şi fiul său au apăsat pe maneta care declanşa tăişul îngrozitoarei maşinării de mii de ori în trei ani.

— Cine era?

— Era faimosul călău al Parisului, comisare. „Cel care ducea la îndeplinire misiuni importante”, ăsta era titlul lui. Putem spune că Charles Henri Sanson a avut o viaţă mizerabilă. Precizez „Charles Henri” ca să nu rişti să-l confunzi cu ceilalţi călăi cu numele de Sanson.

— Nu-i niciun risc, Danglard.

— Cei din familia Sanson au fost călăi din tată în fiu, din timpul lui Ludovic al XIV-lea până în secolul al XIX-lea, până când un Sanson cartofor, plin de datorii şi homosexual a rupt firul acestei filiaţii, a continuat Danglard ignorând că fusese întrerupt. Şase generaţii de călăi. Dar Charles Henri a avut o viaţă mizerabilă pentru că a trebuit să-şi facă meseria în timpul Terorii. Mai bine de două mii nouă sute de capete tăiate. Toţi călăii din acea vreme se plângeau de „cantitatea” insuportabilă de muncă, nu din cauze care ţin de moralitate, ci fiindcă erau proprietarii maşinăriei şi trebuiau să se ocupe de tot: să cureţe şi să ascută lama, să evacueze capetele, să spele eşafodul, să se îngrijească de cai şi de şarete, să înlocuiască paiele care absorbeau sângele, etc. În 1793, Charles Henri Sanson, cu siguranţă epuizat de muncă, i-a lăsat locul fiului său Henri. Dramă colaterală hecatombei: celălalt fiu al său a murit căzând de pe eşafod când a vrut să arate mulţimii capul unuia dintre cei executaţi.

— Şi de ce ar vrea să facă rău Asociaţiei Robespierre unul dintre descendenţii familiei Sanson?

— Călăii, bănuieşti asta, nu aveau o reputaţie grozavă, chiar şi înainte de Teroare. Nimeni nu dădea mâna cu ei, nimeni nu îi atingea, erau plătiţi cu banii puşi pe jos, fără să existe nici măcar în treacăt un contact direct. Căsătoria trebuia să fie între membrii aceleiaşi bresle. Nimeni nu-i iubea. Dar dintre toate familiile acestor marginali din toate provinciile Franţei, un singur nume a rămas în memoria colectivă: Sanson. Fiindcă i-a decapitat pe rege şi pe regină. Şi pe ceilalţi condamnaţi din perioada Terorii. Robespierre a făcut celebru acest nume şi l-a transformat în simbolul cruzimii abjecte.

— Şi crezi că unul dintre descendenţi nu ar suporta

asta?

— Nu-i o povară lesne de purtat.

Danglard a păstrat un moment de tăcere în timp ce Adamsberg, cam fără poftă, descâlcea ghemul de varză acră.

— Nicio legătură cu Danton sau cu Desmoulins, a spus comandantul.

Adamsberg simţea cum ghemul îl copleşea, cum îl agăţa cu vârfurile uscate, doldora de capcane de tot soiul, de tuneluri şi de fundături, aşa cum nu i se mai întâmplase vreodată. Învins, a lăsat furculiţa deoparte.

— Să ne întoarcem, a spus. Încă de la început, de când eram la Creux, am luat în considerare paisprezece suspecţi. Paisprezece! În nouă zile. E prea mult, Danglard. O luăm în toate părţile şi ne împrăştiem ca nişte bile care alunecă pe gheaţă. Am pierdut direcţia. Sau, mai degrabă, nu am avut-o niciodată.

— Nu uita că mai întâi ne-am pierdut echilibrul pe gheţurile islandeze. Asta ne-a mâncat din timp. Şi apoi am nimerit violent în plină Revoluţie, odată cu un improbabil descendent al Incoruptibilului şi răzbunătorii lui în faţa noastră. Avem motive să ne simţim descumpăniţi.

Se întâmpla extrem de rar ca pesimistul Danglard să-l încurajeze pe Adamsberg, o fire atât de detaşată încât putea trece drept indiferent – unul dintre principalele reproşuri ale locotenentului Retancourt pe care aproape că o exaspera morga lui visătoare. Dar în seara aceasta, fără să fie vorba de anxietate, comandantul percepea la comisar o formă insolită de nesiguranţă. Era neliniştit, în primul rând pentru el însuşi. Fiindcă pentru Danglard, mereu pradă asalturilor continue ale angoaselor şi neliniştilor, care puteau să ia forme diverse şi ameninţătoare, Adamsberg reprezenta o busolă cu virtuţi calmante şi binefăcătoare din punct de vedere medical pe care nu o scăpa din ochi. Dar comisarul avea dreptate. Încă de la începutul anchetei parcă se rătăciseră într-o pădure întunecoasă, străbătând poteci care nu duceau nicăieri, organizând lupte inutile, interogând fără odihnă şi

fără succes tot felul de indivizi.

— Nu, nu faptele sunt de vină, ci noi. Am pierdut ceva din vedere. De altfel, asta mă irită de mi se face rău.

— Te irită? În sensul lucianien al termenului?

— Cum adică „lucianien”?

— În sensul doctrinei bătrânului Lucio?

— Chiar aşa, Danglard. E ceva care nu merge în duetul trezorier-secretar, Leblond-Lebrun.

— Credeam că a fost bine.

— A fost foarte bine. A fost perfect.

— Şi asta e supărător?

— Da. E prea neted. Prea consensual.

— Vrei să spui că s-au pregătit dinainte? E firesc.

Adamsberg ezita.

— Poate. Şi, de comun acord, într-o alternanţă ireproşabilă, mi-au pus pe tavă şapte suspecţi. Patru infiltraţi şi trei descendenţi.

— Nu-i crezi?

— Ba da. Pistele sunt serioase şi va trebui să-i interogăm pe „ghilotinaţi”. Mai ales tu, Danglard. Nu prea mă văd ţinând piept unui urmaş al lui Danton, al călăului sau al lui Dumoulins.

— Desmoulins.

— La urma urmei, Danglard, de ce îţi încarci mintea cu miliarde de chestii?

— Ca să o umplu cu ceva, comisare.

— Da, desigur.

Să o ţină ocupată astfel încât să nu se mai gândească la el însuşi. Manevra era bună, rezultatele – imperfecte.

— Te deranjează noii suspecţi, şapte la număr? l-a întrebat comandantul. Crezi că Leblond-Lebrun ne-au aruncat praf în ochi?

— De ce nu?

— Ca să protejeze pe altcineva? Pe amicul lor François Château, bunăoară?

— Ţi se pare improbabil?

— Deloc. Totuşi, descendentul lui Sanson mă intrigă. Mi se pare aproape de înţeles ca descendenţii lui Danton şi al

lui Desmoulins să fie prezenţi în peisaj. La urma urmei, fără să fie ucigaşi, au cumva dreptate să vrea să cunoască perioada în care strămoşii lor au devenit într-un mod dramatic parte din Istorie. Dar urmaşul călăului? Sanson nu a făcut politică niciodată. Executa. Atât. După tine, Leblond-Lebrun ar şti că François Château ucide?

— Sau ar avea dubii. Ori temeri. S-ar putea ca mai degrabă să se teamă de el şi să încerce să-l protejeze decât să-i fie cumva complici.

— Unde a ajuns Froissy cu cercetările despre François Didier al nostru?

— O ia pe firul timpului. A avut oarecare semne de întrebare în 1848. Din cauza Revoluţiei s-a cam dat peste cap ordinea în arhive. Acum se apropie de anul 1912 şi va ajunge la Primul Război Mondial. Pe atunci familia Château locuia tot la ţară. Dar primăria a închis porţile la ora 18 şi Froissy o ia de la capăt mâine.

— Va reuşi.

— Evident.

— După război există riscul unei diaspora familiale. Iar dacă Froissy pierde firul la Château-Renard, ar putea să meargă în oraşele din jur, care deveneau tot mai industrializate: Orléans, Montargis, Gien, Pithviers sau mai modestele Courtenay, Châlette-sur-Loing, Amilly.

— Şi cu geografie îţi poţi burduşi mintea, a observat Adamsberg.

— Ca şi cum ai turna beton, a replicat Danglard zâmbind.

— Cu ceva fisuri.

— Clar.

— Pe care nu le putem umple cu rumeguş.

— Nici să le protejăm cu găinaţ de corvide.

— Ştii ce? Ai putea să arunci găinaţ în faţa uşii şi lângă pat.

— Merită încercat.

XXV

Adamsberg nici măcar nu a intrat în casă înainte de a se aşeza pe lada de sub fagul din grădină. Trei minute mai târziu a apărut Lucio cu trei sticle de bere ţinute între degetele singurei mâini pe care o mai avea.

— Mă mănâncă, Lucio, a spus Adamsberg acceptând berea.

Comisarul s-a ridicat ca să-şi desfacă sticlele de scoarţa fagului.

— Nu te aşeza, vreau să-ţi văd faţa în lumina de pe stradă, a spus Lucio. Mda, zise el ocupându-se de berea lui. De data asta chiar trebuie să te scarpini, *hombre.* N-am nicio îndoială.

— Mă mănâncă rău de tot.

— Cu siguranţă nu te-a pişcat un păianjen. E mai grav. O viespe, poate, sau chiar un viespoi. Trebuie să afli ce te-a pişcat.

— Nu pot, Lucio, bat pasul pe loc. Paisprezece suspecţi. Dintre care am eliminat patru. Mai sunt zece şi încă vreo alţi şapte sute. Toţi sunt nemaipomeniţi, veniţi dintr-un alt secol, dar nu e nici măcar unul pe care să pun mâna. Chiar dacă voi reuşi să înţeleg ce mă mănâncă, e degeaba, fiindcă am pierdut mult timp.

— Niciodată nu-i degeaba.

Adamsberg s-a sprijinit de fag.

— Ba da, ceea ce mă mănâncă pe mine nu are nimic de-a face cu ancheta.

— Şi atunci?

— Nu-mi permit să bâjbâi după cine ştie ce viespoi câtă vreme există un individ care omoară pe bandă rulantă.

— Poate că nu poţi, dar n-ai încotro. Şi, oricum, tot nu-l găseşti pe individul ăla şi n-ai nicio idee. Aşa că e tot aia. Te-ai prins când a început să te mănânce?

Adamsberg a băut o înghiţitură de bere şi a tăcut.

— Cred că luni, dar nu sunt sigur. Poate că mă amăgesc.

— Şi ce-ai vrea să faci?

— Cred că a fost mai înainte. Cred că m-a pişcat la Le Creux.

— În ce scobitură? Cui îi pasă că te-a pişcat de cot sau de pulpă?

— Nu, Lucio, Le Creux, e numele unei regiuni minuscule din Yvelines.

— Ah, *acel* Creux.

— Îl ştii?

— Am muncit patru ani acolo.

— Şi ştii de ce bucăţica aia de pământ se cheamă aşa?

— Dacă îmi aduc bine aminte, s-a întâmplat în balamucul celui de-Al Doilea Război Mondial. Pe-acolo au fost multe stricăciuni şi băieţii au pierdut cadastrul, pricepi? Au pus gardurile cum a dat Dumnezeu. Pe scurt, au făcut o treabă de mântuială şi apoi s-au prins că le mai rămăsese un kilometru al nimănui între cele două sate. Aşa că nu se mai ştia al cui era terenul ăla dintre sate.

— N-aveau decât să retraseze cadastrul.

— Nu-i aşa lesne, *hombre.* Fiindcă în „scobitura" dintre cele două sate, era un soi de castel bântuit pe care nu-l voia nimeni. Fiecare sat prefera să mai piardă puţin teren decât să aibă fantome. Îţi dai seama? Fix în timpul războiului? Ca şi când n-ar fi avut altceva mai important de făcut decât să-i preocupe o asemenea tâmpenie?

— E un turn bântuit. Acolo erau întemniţaţi condamnaţii.

— Ah, atunci ei sunt cei care fac scandal noaptea. Bagă de seamă: îi înţelegem.

— Nu, sunt ciorile grive.

— Zici? Eu am trecut pe-acolo într-o noapte şi n-avea nimic dintr-un vaiet uman, crede-mă.

— Nici n-are cum să fie uman croncănitul unei ciori grive. Nu cântă. Dar tu ştii bine locul, Lucio.

— Da. Ar trebui să mă treci pe lista suspecţilor ca să ai cinşpe. Uite, acum îmi aduc aminte numele unui sat. Sombrevert. Cam naşpa, numele ăsta.

— Celălalt este Malvoisine. Şi, ia zi, îi ştii şi pe săteni?

— Vorba vine, eu doar treceam pe-acolo. Şi o să-ţi spun de ce. La Creux era un han. Uneori mă opream să mănânc.

Era o fată acolo, Mélanie, frumoasă foc. Prea înaltă, prea slabă, dar eu mă aprinsesem. Dacă ar fi ştiut nevastă-mea, să mă păzească Dumnezeu!

— Nu te supăra Lucio, dar soţia ta n-a murit de vreo optsprezece ani? a întrebat cu blândeţe Adamsberg.

— Ba da, ţi-am spus.

— Şi atunci cum ai vrea să ştie?

— Să zicem că aş prefera să nu ştie şi gata, a spus Lucio scărpinându-şi barba sură. În fine, povestea asta cu „scobitura” dintre cele două sate nu s-a terminat. Uneori cei din Sombrevert taie copacii şi repară drumul, alteori o fac ăia din Malvoisine. Şi zici că la Creux te-a pişcat?

— Îţi aduci aminte de întâlnirea aia mare la care am participat costumat şi despre care ţi-am vorbit? Unde am fost îmbrăcat în haine care se purtau acum două sute de ani? Uite, am o fotografie, a spus Adamsberg pornindu-şi mobilul pe întuneric.

— N-arăţi deloc rău aşa, a replicat Lucio. Eşti chiar frumos şi nici măcar nu am băgat de seamă.

— Ei bine, să ştii că şi pe mine m-a amuzat să port costumul. Mă priveam în oglindă şi, în acea clipă, în acelaşi timp, simţeam că nu era în regulă ceva. Aşa că trebuie să se fi întâmplat înainte, la Creux. Nu când mergeam prin iarbă şi mi se lipeau ciulinii de pantaloni. Nu, după. Să fi fost în cabana lui Céleste, cu mistreţul ei? Ori când a apărut Pelletier puţind a cal? Habar n-am. Sau când am desenat pe parbriz?

Ce desenase? Pe Lucio nu-l interesa.

— Câte ore trecuseră de când ai simţit că te pişcă şi desenul de pe parbriz?

— Cam opt ore.

— Ei, nu e foarte mult, ar trebui să-ţi dai seama. Gândeşte-te. E o idee care ţi-a venit în minte şi pe care nu ai dus-o la bun sfârşit. Nu ar trebui să laşi ideile în aer, *hombre.* Trebuie să fim atenţi unde ne lăsăm lucrurile. Îl mănâncă şi pe adjunctul tău, pe comandant? Şi pe tipul cu părul roşcat?

— Nu, nici pe unul, nici pe celălalt.

— Asta fiindcă este ideea ta. E păcat că, atunci când te gândeşti, gândurile nu au un nume. Le-am striga şi ar veni şi s-ar aşeza pe burtă, la picioarele noastre.

— Cred că-mi trec prin minte zece mii de gânduri pe zi. Sau poate miliarde, fără să realizez asta.

— Da, a spus Lucio desfăcându-şi cea de-a doua sticlă de bere. Ar fi un tămbălău...

Adamsberg a trecut prin bucătărie, unde fiul său lucra la viitoare bunătăţuri din pâine şi brânză.

— Deja urci în cameră?

— Trebuie să scotocesc după gânduri pe care le-am gândit şi pe care am uitat să le gândesc până la capăt.

— Înţeleg, a spus Zerk extrem de sincer.

Adamsberg s-a întins pe pat cu ochii deschişi în întuneric. Berea lui Lucio începuse să-şi facă efectul. S-a forţat să ţină ochii deschişi. „Gândeşte”, şi-a spus el. Caută. Chibzuieşte. Arată că poţi.

Şi a adormit fără vreun gând.

Treptele care scârţâiau sub paşii lui Zerk care urca în camera lui să se culce l-au trezit două ore mai târziu. N-ai scotocit. Adamsberg s-a forţat să stea aşezat pe pat. Nu-i ieşea din minte amintirea dezagreabilă a perfecţiunii duetului Leblond-Lebrun şi era sigur că asta îl agasa, dar nu într-atât încât să-l irite. Nemulţumit, a coborât la bucătărie şi şi-a încălzit un rest de mâncare. Paste cu ton aşa cum Zerk făcea mereu la început când nu se pricepea să gătească altceva.

Adamsberg şi-a pus şi nişte sos de roşii rece ca să le facă mai gustoase. Trecuse de ora două dimineaţa. Duetul Leblanc-Lebrun. Cum spusese? Tandemul. Poveştile lor impecabile, suprapuse. Nu, nu suprapuse, încrucişate. Suprapuse erau poveştile lui Amédée şi ale lui Victor. Cei doi povestiseră întâmplările din Islanda separat, fiecare cu reacţiile şi emoţiile sale, dar versiunile lor fuseseră aproape identice. Până şi detaliul referitor la ucigaşul care îşi arsese fundul în foc şi se lovea cu palmele peste pantaloni ca să-l stingă, până şi insultele pe care i le

adresase Adélaïde Masfauré, până şi individul care le ordonase să arunce pietrele în foc. Până chiar şi apelativul de „nenorocit”. Să însemne asta că Alice Gauthier îi prezentase lui Amédée lucrurile la fel ca Victor? Folosind aceleaşi cuvinte? Vorbiţi cu zece martori ai unei scene, nimeni nu o va prezenta sub aceeaşi formă, nimeni nu va insista asupra aceloraşi detalii, nimeni nu va rosti aceleaşi cuvinte. Ei o făcuseră.

Adamsberg a lăsat încetişor furculiţa deoparte ca întotdeauna când o idee, încă necunoscută, ca un embrion, un mormoloc, urca molatec spre suprafaţa conştiinţei sale. În acele momente, ştia asta, nu trebuia să facă niciun zgomot fiindcă, altfel, mormolocul plonja rapid în adânc şi nu mai ieşea niciodată. Dar era important ca el să-şi ridice capul inform la suprafaţa apei. Iar dacă o făcea numai ca să se amuze, atunci, ei bine, îl trimitea la loc. Aşteptând nemişcat, Adamsberg pândea ca mormolocul să se apropie un pic mai mult şi să înceapă să se transforme în broască. Amédée-Victor dovedeau o convergenţă a naraţiunii la fel de netedă ca şi declaraţia lui Leblond-Lebrun. Ca şi cum, asemenea trezorierului şi secretarului, se înţeleseseră pe deplin asupra felului în care vor prezenta întâmplările.

Imposibil, pentru că atunci când descinseseră la Creux, neanunţaţi, tinerii nu putuseră prevedea că vor fi interogaţi şi astfel să se înţeleagă între ei.

Ba da, cu siguranţă o făcuseră. La fel de imobil, cu ochii îndreptaţi spre suprafaţa apei, Adamsberg privea mormolocul de idee şi observa cum îi apăruseră labele din spate. Nu era însă de-ajuns ca să o prindă cu un gest iute. Evident că da, discutaseră despre Alice Gauthier afară. Céleste ştia, o spusese. Victor îi auzise. Nici el, nici Danglard nu putuseră stabili un motiv plauzibil pentru periculoasa cavalcadă a lui Amédée, fără şa, pe Dionysos. Iar Victor l-a urmat imediat, încălecând pe Hécate. Şi acolo, în pădure avuseseră scurtul răgaz de a conveni asupra poveştii comune. Iar apoi să mimeze scena întoarcerii: Victor care nu l-a putut ajunge din urmă pe Amédée, fluieratul lui Pelletier ca să-l cheme pe armăsarul

năbădăios şi imaginea unui Amédée ruşinat. Era evident, cei doi se înţelegeau perfect, dincolo de legăturile obişnuite dintre fiul unui patron extrem de bogat şi secretarul acestuia. Evident, cei doi cunoşteau vreun luminiş în pădure unde să se întâlnească. Desigur că exista între ei o complicitate insolită şi profundă. Iar relatările lor paralele despre întâmplările din Islanda au fost rezultatul acestei înţelegeri. Iar dacă simţiseră nevoia să se înţeleagă între ei era fiindcă o parte a povestirii era falsă şi trebuia ascunsă.

Tandemul Amédée-Victor era ireproşabil. Şi minţiseră amândoi.

Acum Adamsberg putea să ia din nou furculiţa şi să termine de mâncat pastele cu ton reci. Ideea ieşise din apă, o vedea bine, acum stând sprijinită cu labele din faţă pe masă, lângă el, ieşită din unde ca să ajungă pe pământ. Un văl aruncat peste evenimentele din Islanda ca şi peste copilăria lui Amédée. Ce se petrecuse cu puştiul acesta înainte să împlinească cinci ani? Ce-i cu povestea cu instituţia în care fusese plasat? Cu handicapul care nici măcar nu avea un nume? Şi din care părea că Amédée nu păstrase nicio traumă?

Unde Dumnezeu fusese puştiul ăsta? Puştiul ăsta fără amintiri? Şi de unde provenea orfanul Victor?

Nu mai credea în coincidenţa numelui de familie. Un nou-născut abandonat la DDASS nu are nume de familie. Victor îşi luase numele de Masfauré – un nume rar, într-adevăr – ca să poată avea un excelent pretext ca să se apropie de familie. Nu numai să se apropie de ea, ci să intre acolo, aşa cum cucul intră în cuibul altei păsări. Ce intenţii îl mânaseră? De cine să se apropie? De marele savant, purificatorul aerului? Sau de miliardar? Sau, poate, de Amédée?

Ce spusese, de fapt, Danglard, apropo de prenumele tinerilor? O aluzie savantă. Da, erau nişte prenume folosite de nu ştiu care duci de nu ştiu unde. Adamsberg a

îndepărtat anecdota fără nicio legătură cu ideea care îl iritase. Fuseseră, de fapt, două pişcături: convergenţa excesivă a mărturiilor fiului şi secretarului lui Masfauré şi copilăria lui Amédée abandonată în necunoscut. Masfauré, marele finanţator al Asociaţiei Robespierre.

Zerk şi-a găsit tatăl dimineaţa dormind profund pe scaun, cu picioarele proptite de marginea şemineului şi o farfurie cu ton rece pe masă. Semn că Adamsberg coborâse din cameră ca să caute o idee şi că, odată ce a găsit-o, a adormit brusc după succes.

A pregătit cafeaua fără zgomot, a pus holurile pe masă fără să le trântească şi s-a îndepărtat pe scări ca să taie pâinea şi să-şi lase tatăl să doarmă cât mai mult. Una peste alta, ţinea mult la el. Şi, mai ales, îşi dădea seama că este incapabil să plece. Adamsberg, trezit de mirosul cafelei, se freca la ochi când Zerk a revenit cu feliile de pâine tăiate.

— Eşti bine? l-a întrebat Zerk.

— Da. Dar nu are nicio legătură cu ancheta.

— Nu-i grav, a replicat Zerk.

Şi Adamsberg a înţeles, o dată în plus, că fiul lui îi semăna periculos de mult, moştenind poate ceea ce avea el mai rău.

XXVI

Adamsberg, după ce făcuse un duş şi se răsese dar se pieptănase cu degetele, plecase spre comisariat unde se închisese în birou de îndată ce sosise. După douăzeci de minute reuşise să obţină legătura la sediul central al DDASS.

— Sunt comisarul Adamsberg de la Brigada de Criminalistică din Paris.

— Foarte bine, domnule, i-a răspuns o voce de funcţionară conştiincioasă. Voi suna la dumneavoastră în centrală ca să verific. Suntem obligaţi să controlăm, înţelegeţi. Este în regulă, a continuat vocea după câteva minute. Ce anume doriţi, domnule comisar?

— Informaţii despre un anume Victor Masfauré, abandonat la naştere şi dat în plasament unei familii, acum treizeci şi şapte de ani. Este urgent.

— Vă rog să aşteptaţi la telefon, domnule comisar.

Adamsberg a auzit zgomotul prelung al baletului degetelor pe tastatură.

— Îmi pare rău, i-a răspuns doamna de la celălalt capăt al firului după zece minute de aşteptare. Nu am niciun bebeluş cu acest nume, care să fi fost lăsat în grija unei familii după naştere. În schimb, am un cuplu Masfauré care a adoptat un astfel de copil. Dar asta s-a întâmplat acum douăzeci şi doi de ani, nu acum treizeci şi şapte de ani, iar pe copil nu îl cheamă Victor.

— Atunci îl cheamă Amédée? a vrut să ştie Adamsberg luând un stilou.

— Exact. Avea cinci ani când familia respectivă a început demersurile pentru adopţie. Toate formalităţile au fost îndeplinite.

— Fusese şi el dat în plasament unei familii, aşa aţi spus? Din cauza iresponsabilităţii tatălui? Violenţă asupra copilului?

— Nici vorbă. Mama se folosise de artificiul juridic X[22]

[22] Artificiu juridic din Dreptul francez prin care este stipulată

atunci când îl născuse. Ea alesese doar prenumele.

— Spuneţi-mi, vă rog, numele familiei la care a fost plasat şi locul.

— Familia Grenier, Antoine şi Bernadette. Ferma Thost, T-H-O-S-T, Route du Vieux-Marché, la Santeuil, 28790, Eure-et-Loir.

Adamsberg şi-a consultat ceasurile cu limbi imobile. Copilăria lui Amédée era destul de aproape, la aproape o oră şi jumătate de mers cu maşina. Nicio legătură cu Robespierre dar comisarul se ridicase deja şi avea cheile maşinii în buzunar. Doar n-o să rămână cu mâncărimea aia toată viaţa.

Şi-a pus haina şi i-a convocat pe Mordent, Danglard şi Voisenet.

— Plec, i-a anunţat. Mă întorc în cursul zilei. Danglard şi Voisenet, vă ocupaţi de brigadă în lipsa mea. Voisenet, cum stăm cu supravegherea lui François Château?

— Raportul este pe birou.

— Scuze, locotenente, nu am avut vreme să-l citesc.

— Nimic nou, niciun urmăritor la orizont. Se întoarce acasă la aceeaşi oră, duce un trai cât se poate de cumpătat. Dar e prudent. Pleacă de la hotel sau de la birou cu taxiul comandat înainte.

— I-aţi reperat pe toţi locuitorii imobilului?

— Da, comisare.

— Celorlalţi vizitatori le cereţi să vă prezinte actele de identitate. Ca de obicei, fiţi atenţi la cei care se strecoară, care ţin capul plecat şi la cei care sunt din cale afară de relaxaţi. Atenţie la ochelari, şepci şi bărbi. În astfel de situaţii, îi urmaţi în ascensor.

— Perfect.

— Unde mergi, comisare? l-a întrebat Danglard cam supărat.

— Merg să vizitez copilăria lui Amédée. Nu a fost „instituţionalizat” ci abandonat la naştere şi dat în plasament unei familii din Eure-et-Loir. Familia Masfauré

---

posibilitatea unei femei de a-și abandona nou-născutul serviciilor statului și dreptul ei de a rămâne anonimă în ochii societății *(n.red.).*

l-a adoptat când el avea cinci ani.

— Mă scuzaţi, a intervenit Mordent destul de sec. Reveniţi acolo de unde am plecat? Îl abandonaţi pe Robespierre?

— Nu abandonez nimic. Nu-i vom putea urmări pe „ghilotinaţi”- în fine, pe descendenţii acestora – înainte de lunea viitoare, când va avea loc următoarea şedinţă şi când Lebrun ni-i va indica. Deocamdată, am stors tot ce se putea din trioul Château-Leblond-Lebrun. În ceea ce o priveşte pe Froissy, încă nu a isprăvit cercetările asupra hangiului Château. Acum a ajuns la Montargis. Aşadar, da, voi lipsi câteva ore.

— Pentru un secret de familie care nu ne priveşte deloc.

— Da, Mordent. Dar ne-au scăpat prea multe lucruri la Creux.

— Orişicât. Nu mai este problema lor.

Adamsberg s-a uitat o clipă la cei trei subordonaţi fără să rostească un cuvânt iar apoi l-a îndepărtat uşor pe Mordent care stătea în calea lui spre ieşire.

— Plec, a spus sub privirile dezaprobatoare ale celor trei bărbaţi.

Era pe şoseaua de centură aglomerată, când a preluat un apel: număr necunoscut, voce gâfâită şi neobişnuită.

— Comisare Adamsberg, sunt Lebrun. Vă sun de la un telefon public.

— Vă ascult.

— Când am plecat de acasă, de dimineaţă, l-am văzut pe Danton plimbându-se pe trotuarul de vizavi.

— Vreţi să spuneţi: descendentul lui Danton?

— Evident! a strigat Lebrun exasperat dar, mai ales, speriat. M-am întors de la intrare şi l-am pândit de la fereastră. Două ore, comisare, două ore a stat acolo fără să dea vreun semn de oboseală. A plecat în cele din urmă, crezând că plecasem la serviciu mai devreme.

— L-aţi urmărit?

— La ce bun? Ştiu unde locuieşte. Înţelegeţi ce înseamnă asta? s-a enervat Lebrun. Că ştie cine sunt, că-mi cunoaşte adevăratul chip şi unde locuiesc. Cum de a

reuşit? N-am nicio idee. Dar acum e pe urmele mele cu vreun cuţit în buzunar sau mai ştiu eu cu ce!

— Şi ce doriţi să fac eu câtă vreme dumneavoastră refuzaţi să îmi daţi vreo informaţie despre el, sau despre dumneavoastră?

— Cer protecţie, comisare. Patru morţi deja, iar acum eu sunt cel vizat.

— Nu pot interveni fără informaţii. Îmi pare rău, a spus Adamsberg în timp ce o cotea spre Paris.

— De acord, a cedat Lebrun. Unde? Când?

— Cam într-o jumătate de oră, la comisariat.

— Nu mai înainte?

— Sunt în misiune, Lebrun, undeva pe şoseaua de centură. Nu sta în cabina telefonică. Porneşte chiar acum spre comisariat. Ia un taxi. Şi fără barbă, te rog.

Adamsberg acceleră şi, douăzeci şi cinci de minute mai târziu, intra în biroul său. Aproape că nu-l mai recunoştea pe bărbatul care s-a îndreptat spre el când îşi făcu apariţia în comisariat. Avea părul cărunt tuns scurt, ochelari, tenul mai mat decât în rolul Lebrun, nasul mai fin, o alură mai respectabilă şi, de asemenea, era îmbrăcat într-un costum gri impecabil.

— Bună ziua, domnule doctor, i s-a adresat Adamsberg aruncându-şi haina pe spătarul scaunului.

— După cum observaţi, Billaud-Varenne al vostru mi-a adus deja o cafea. Îmi spuneţi „doctor”?

— O idee de-a mea, adevărată sau falsă. Psihiatru, poate. Care Billaud-Varenne?

— Tânărul care ţine ochii atât de larg deschişi încât te întrebi dacă izbuteşte să-i închidă noaptea. V-am spus că ar fi un Billaud-Varenne bun. Doamne, ar fi trebuit să ne oprim de îndată ce am simţit că lucrurile încep să ne scape de sub control. Când s-au aprins spiritele. Asta ar fi trebuit să facem. Dar era captivant să retrăieşti dezlănţuirea pasiunilor. Într-adevăr, sunt psihiatru.

— Aveţi un Robespierre perfect, cu asupra de măsură. El transformă „Istoria vie” într-un duplicat neliniştitor.

— Încât linia de demarcaţie dintre real şi iluzie s-a frânt,

a spus Lebrun grav. Iar când se întâmplă aceasta, domnule comisar, consecinţele sunt extrem de periculoase. În punctul acesta ne aflăm. Este sfârşitul experimentului nostru, desigur, dar el a costat deja viaţa a patru oameni.

— Sunteţi sigur că era urmaşul lui Danton cel care aştepta în faţa casei dumneavoastră?

— Sunt sigur. Ar fi trebuit să ies şi să-l înfrunt, să-i vorbesc, dar nu am avut curaj. Nu este calitatea mea forte. Sunt un om care stă mai mult în cabinet.

— De data asta, doctore, avem nevoie de numele şi adresa lui, a spus Adamsberg.

Medicul a ezitat, apoi a acceptat.

— Colegii mei m-au autorizat să vi le comunic, a spus. Dar nu şi pe cele ale celorlalţi doi descendenţi, atâta vreme cât nu au făcut nimic îngrijorător.

— Ce credeţi că dorea? Cu siguranţă că nu intenţiona să vă ucidă în plină stradă, nu e genul lui.

— După ce am crezut că personal sunt în pericol m-am gândit că, poate, spera ca, prin mine, să ajungă la Robespierre. Numai trezorierul şi cu mine îi ştim adresa.

— Să lovească de pe acum la vârf? Nu cred, e prea devreme.

— Măcar să se pregătească să lovească, să repereze locul. Ca şi dumneavoastră, asta cred că urmăreşte. Dar, mai înainte, instaurează o atmosferă de teroare crescândă. Vrea ca Robespierre să ştie ce este frica, aşa cum şi el i-a făcut pe alţii să o resimtă. Îmi închipui că, în nebunia lui, are impresia că se află în faţa adevăratului Robespierre.

— De acord, a convenit Adamsberg aprinzându-şi o ţigară pe jumătate golită de tutun, a cărei hârtie a ars cu o flacără mare.

— Trăieşte în această disoluţie a frontierei dintre realitate şi ficţiune despre care vă vorbeam.

— Dacă sunteţi convins că Robespierre este cel vizat, de ce doriţi să fiţi protejat?

— Fiindcă nu sunt sigur de nimic. Protecţie limitată, domnule comisar. Dar poate că cer prea mult? La urma urmei, nu am fost ameninţat.

— Limitată la ce?
— La traseul meu locuinţă-spital, spital-locuinţă.
— Şi unde locuiţi? a întrebat Adamsberg zâmbind.
— Mă voi muta astăzi la un prieten, a replicat medicul zâmbind la rândul său. Nu domnule comisar, tot nu-mi voi spune numele. Nu pentru că ar fi sacru ori de nerostit, ci pentru că vă rog să vă imaginaţi reacţia pacienţilor mei dacă s-ar afla. Să-şi încredinţeze sufletul unuia care „decapitează”! Nu. Renunţ la orice protecţie dacă trebuie să-mi dezvălui numele. Şi nu mă feresc de dumneavoastră, dar se ştie că secretele din poliţie se află.
— Şi unde lucraţi? l-a întrebat Adamsberg oftând.
— Dacă sunteţi de acord, aşteptaţi-mă în fiecare seară, la ora optsprezece, în faţa intrării principale a Spitalului Garches. Voi fi personajul cu barbă neagră pe care îl cunoaşteţi deja.
— O anchetă internă rapidă ne-ar dezvălui numele dumneavoastră.
— Nu lucrez acolo decât provizoriu. Iar dacă le veţi arăta celor de la spital fotografia mea, vă vor indica, poate, numele doctorului Rousselet. Dar nu aşa mă cheamă.
Adamsberg s-a ridicat de pe scaun ca să se plimbe prin birou, şi să inspecteze de la fereastră cu cât au mai crescut frunzele copacilor. Frunzele teilor rămân mereu în urmă. Lebrun-Rousselet era un fricos, dar un fricos calculat.
— Danton, din câte am înţeles de la comandant, avea şi el mâinile pătate de sânge, nu-i aşa?
— Evident. A slujit Teroarea până când Teroarea l-a zdrobit. El a impulsionat Tribunalul revoluţionar: „Să fim teribili ca să eliberăm poporul de fiinţa...” Cunoaşteţi citatul?
— Nu.
— „...şi să organizăm un tribunal pentru ca poporul să ştie că sabia legii stă deasupra capului duşmanilor săi.” În cadrul acestui nou Tribunal procesele erau încropite într-o zi, iar ghilotinarea urma imediat. Iată la ce a contribuit bunul Danton.
— O săptămână de protecţie cu posibilitatea de a fi

continuată, a hotărât Adamsberg. Vă las în grija comandanţilor Mordent şi Danglard ca să puneţi la punct detaliile tehnice.

— Cei din echipa dumneavoastră vor avea nevoie să ştie cum arată acest urmaş al lui Danton. Iată, a spus medicul punând reticent o fotografie pe birou.

— Credeam că nu aveţi fotografiile membrilor asociaţiei.

— În acest caz, am făcut rost de una. Judecaţi.

Adamsberg a privit portretul urmaşului lui Danton. Era una dintre cele mai sumbre şi mai urâte feţe pe care le văzuse vreodată.

XXVII

A pus girofarul ca să poată recupera timpul petrecut cu doctorul Lebrun-Rousselet. Bărbatul rezistase bine, dar neliniştea îl copleşea. Dicţia nu-i mai era la fel de fluentă ca la prima vizită şi îşi strângea des pumnii cu degetul mare în interior. Adamsberg îşi închipui că şi înfăţişarea de azi era rezultatul unui machiaj. Se ferea, o lua pe ocolite, era atent. Gata să se replieze la cea mai fină alertă, asemenea celor care, în arenă, hărţuiesc taurul şi se ascund printr-un salt îndărătul unor paravane de lemn.

— Danglard? l-a sunat pe comandant în timp ce conducea cu o mână. Vorbeşte ceva mai tare, sunt pe drum.

— Credeam că te-ai întors, ce naiba!

— Păi, navele sunt totdeauna în derivă dincolo de faruri.

— Tot pe urma bebeluşului Amédée mergi? Ei bine, află că secretarul Asociaţiei tocmai a fost ameninţat şi a cerut protecţie.

— Nu a fost ameninţat, ci urmărit.

— Ai văzut ce mutră are urmaşul lui Danton?

— Lugubră. Ia zi, Danglard, cum se numesc paravanele de lemn îndărătul cărora se adăpostesc ăia care îl enervează pe taur?

— Pardon?

— La coride.

— *Burladeros.* Iar „ăia” sunt *peones* ai lui *torero.* E important? a întrebat el pe un ton caustic.

— Deloc. Numai că doctorul nostru – Lebrun, care nu este nimic altceva decât un psihiatru – e unul dintre ăştia. Se teme de atac, fuge. În timp ce François Château, despre care presupunem că este vizat direct, nu a cerut nicio protecţie.

— După patru asasinate şi cu Danton pe stradă, îl înţeleg.

— I-am putea sugera să se ungă cu găinaţ de ciori grive.

— Sunt sigur că i-ar plăcea.

— Mă bate gândul că Lebrun al nostru este un militant în cadrul Asociaţiei Robespierre – putem vorbi de militantism, nu? – fiindcă aici asistă la agresiuni, la violenţe şi la ofensive de care este incapabil în viaţa de zi cu zi. Asta îl echilibrează indirect.

— Şi ce dacă?

— Danglard, revin în patru ore, nu e cazul să ne enervăm.

— Şi ce dacă? Acum trebuie să-l interogăm pe urmaşul ăla al lui Danton şi tu pleci să stai la palavre cu familia lui Amédée.

— Te pricepi mai bine decât mine să iei la întrebări un tip atât de încremenit în istorie încât e pe punctul de a se sminti. Urmaşului lui Danton trebuie să i se opună un tip savant şi rafinat. Nu vei fi singur, se înţelege de la sine.

Adamsberg a intrat în modestul sat Santeuil şi s-a oprit în faţa unui bar-tutungerie unde patronul a acceptat să-i pregătească un sandviş, cu toate că nu asta făcea de obicei.

— N-am decât gruyere[23], a spus patronul acru.

— E perfect. Caut ferma Thost.

— Se vede că nu sunteţi de prin partea locului. Se spune „Tot”, fără „s”. De ce?

— Ca să ajut un copil care a trăit acolo demult.

Bărbatul s-a strâmbat reflectând. Sigur, dacă era vorba de un copil, altfel stăteau lucrurile.

— E la vreo şapte sute de metri de aici, pe drumul spre Réclainville. Apoi ieşiţi în şoseaua spre Vieux-Marché şi aţi ajuns. Dar n-o să mai găsiţi nimic. Dacă îşi caută părinţii, e trist. Fiindcă s-au făcut scrum acum vreo cinşpe ani. Casa a ars şi femeia şi bărbatul odată cu ea. Nasol, nu? Nişte tineri care s-au gândit că e o mare şmecherie să faci focul noaptea pe câmp. Cu fânul de lângă casă totul s-a făcut scrum într-o oră. Cum cei doi Grenier luau pilule ca să adoarmă, n-au simţit nimic. Naşpa de tot.

[23] Brânză elveţiană din lapte de vacă, al cărei nume provine de la o regiune a cantonului Fribourg *(n trad.).*

— Naşpa rău.

— Şi ţineţi cont că nu erau prea iubiţi pe-aici. Despre morţi numai de bine – o frază la adăpostul căreia puteai să spui multe – dar erau nişte zgârie-brânză. Nimic pentru alţii, totul la ciorap. Acceptau să ia copii în plasament doar ca să mai facă un ban în plus. Nu ştiu cum de poţi lăsa nişte copii pe mâna lor. Fiindcă îi munceau pe copii de le săreau ochii, asta da.

— Ai auzit de vreun copil pe care-l chema Amédée?

— Nu călcam pe-acolo. Dar e cineva care v-ar putea ajuta. Mangematin[24]. Da, aşa o cheamă. Asta e, nu noi ne alegem numele. O femeie cumsecade. După ce treceţi de fosta fermă – nu aveţi cum să n-o vedeţi, au rămas în picioare zidurile înnegrite de fum –, pe mâna dreaptă este o poartă vopsită în verde.

— Îi ştia bine?

— Mergea la ei în fiecare lună să-i ajute la spălat. Şi le mai aducea nişte dulciuri copiilor. O femeie cumsecade.

Adamsberg a sunat la soneria de la poarta vopsită în verde cu puţin înainte de ora patru, după ce îşi scuturase de pe haină firimiturile de la sandviş. Un câine mare era cât pe ce să-şi rupă dinţii în gard, lătrând feroce, iar Adamsberg şi-a strecurat mâna printre zăbrele şi l-a mângâiat pe cap. După câteva mormăieli, urmate de nişte scâncete, câinele s-a predat.

— Ştiţi cum să vă purtaţi cu animalele, a spus o femeie grasă care se apropia şchiopătând. Care-i problema?

— O anchetă despre un copil care a locuit la ferma Thost. A trecut ceva vreme de atunci.

— La alde Grenier?

— Da. Îl chema Amédée.

— A păţit ceva? a întrebat femeia deschizând poarta.

— Nu, nici vorbă. Dar nu mai ţine minte prea multe din câte s-au petrecut pe-atunci şi ar avea nevoie de puţin ajutor.

— Eu nu uit cu una, cu două, a spus femeia invitându-l în

[24] Mănâncădimineața *(n.trad.).*

mica bucătărie. Cafea? Cidru?

Adamsberg a preferat o cafea, iar femeia, pe care o chema Roberta Mangematin, după cum citise pe cutia de scrisori, a şters cu buretele de vase muşamaua deja curată de pe măsuţă.

— Vă deranjează dacă eu o să beau puţin cidru? a întrebat ea lustruind muşamaua cu o cârpă. Veniţi de departe?

— De la Paris.

— Sunteţi din familie?

— De la poliţie.

— Ah, a spus femeia întinzând cârpa în faţa unui calorifer mare.

— Amédée a nimerit într-o încurcătură – n-are nicio vină, nu vă îngrijoraţi – şi trebuie să ştie mai multe despre copilăria lui petrecută la Thost.

— Se spune „Tot”, fără „s”. Despre copilărie, spuneţi, şefu’.

— Sunt comisar, a spus Adamsberg arătându-i legitimaţia.

— Un comisar pentru atâta lucru?

— Nimeni nu se interesează de Amédée. Numai eu. Aşa că am venit.

Roberta i-a turnat respectuoasă cafeaua în ceaşcă şi ea şi-a umplut un pahar mare de cidru.

— Cum mai arată, micuţul?

— E foarte frumos.

— Era cel mai drăguţ băieţel din toată regiunea. Să-l mănânci, nu alta. Şi aşa de dulce! Dar credeţi că asta i-a mai îmblânzit pe alde Grenier? Nici vorbă! Ea credea că este prea gingaş. Aşa că-l punea la muncă de parcă ar fi fost o vită de povară. La patru ani! Zicea că vrea să-l facă bărbat. Poate sclav! Îmi frângea inima băieţaşul, cu mutrişoara lui aşa de tristă. Şi spuneţi că nu mai ţine minte nimic?

— Doar câteva frânturi. Vorbeşte de raţe decapitate.

— Ah, asta, a spus femeia punând pe masă paharul cu un gest obosit. Ce scorpie! Despre morţi, numai de bine, dar

nu găsesc altă vorbă pentru ea. Îi intrase în cap că băieţaşul trebuia să meargă să taie păsările atunci când era nevoie. La patru ani, vă daţi seama? Iar el era prea sensibil, nu voia şi pace. I-a arătat cum se face: lua o găină şi trosc îi rupea capul pe şold. Pur şi simplu. În faţa lui. Numai suferinţă şi iar suferinţă. Fiindcă zicea *nu* de fiecare dată, era pedepsit şi lăsat nemâncat toată ziua. Aşa că într-o bună zi, n-a mai suportat şi şi-a pierdut cumpătul. Câţi ani să fi avut? Cinci ani. Nu cu mult înainte să plece. A pus mâna pe topor şi a făcut măcel. A decapitat vreo şapte sau zece raţe. Pur şi simplu. Medicul mi-a spus că se răzbuna pentru ce trebuia să suporte, ceva de genul acesta. Şi că, dacă o ţine tot aşa, o să ajungă să-i ia capul cucoanei Grenier. Dar eu nu cred.

Roberta a clătinat energic capul, lovind aerul cu bărbia.

— Dar ce credeţi? a întrebat Adamsberg.

Cafeaua era de zece ori mai bună decât la brigadă, ar trebui să discute asta cu Estalère.

— Voia doar să arate că se pricepe ca să nu-l mai pedepsească şi să-l mai trateze ca pe o fetiţă, a răspuns Roberta. Nu era cu totul întreg la minte în ziua aia, şi gata. E trist să vezi cum suferă un băieţel atât de drăguţ. Ea l-a stricat, asta a făcut.

— Şi bărbatul ei?

— Nu era mai breaz decât scorpia lui. Doar că nu era vorbăreţ. Dar făcea tot ce-i spunea ea şi nu i-a luat niciodată apărarea băiatului. Un neisprăvit alcoolic, asta era, a spus ea umplându-şi paharul din nou. Dar muncea mult. Trebuie să recunosc. Nu mă mir că Amédée nu a uitat păţania cu raţele. Fiindcă ştiţi ce i-au făcut apoi?

— I-au tras o mamă de bătaie.

— Evident, dar după asta?

— Nu ştiu.

— Ei bine, ea l-a obligat să jumulească şi să cureţe toate raţele. Apoi i le-a dat să le mănânce la fiecare masă, la micul dejun, la prânz şi la cină. Băieţelul vomita peste tot. Slavă Domnului că îl ajuta cel mare. Mânca în locul lui, îngropa bucăţile, lua din mâncarea lui. Fără el, cine ştie ce

i s-ar fi întâmplat.

— Cel mare?

— A, avea deja zece ani când Amédée sosise bebeluş. Era pe atât de urât pe cât era Amédée de frumos. Dar cu o inimă de aur. A avut grijă de el aşa cum are grijă o cloşcă de puii ei. Chiar se iubeau cei doi, asta pot spune.

— Cel mare? a repetat Adamsberg îngrijorat.

— Cel pe care îl primise în plasament mai înainte, abandonat şi el. Mama trimitea banii şi atât. Doar că Amédée nu era chiar atât de abandonat, fiindcă într-o bună zi au venit părinţii după el. Femeia aia îşi dădea nişte aere de parcă ar fi fost ducesă. Nu venise o dată să-l vadă, dar plătea bine, aşa spunea moş Grenier. Masfauré, aşa îi chema.

— De unde ştiţi?

— De la poştaş. Toată lumea ştia. Ar fi trebuit să vedeţi cum a fost când au venit să-l ia. Eram la ei să le spăl rufele. Amédée se agăţa de gâtul lui Victor, aşa îl chema pe cel mare, care îl strângea cu putere, de nu-i puteai despărţi. Victor îi spunea ceva la ureche celui mic şi alerga cu el în braţe ca o maimuţă cu puiul ei, nu alta. Până la urmă a intervenit moş Grenier şi i-a despărţit şi l-a aruncat pe cel mic într-o maşină frumoasă. Şi gata, în trei sferturi de oră au încheiat socotelile.

— Victor avea părul blond?

— Da, avea nişte bucle de îngeraş. Părul era frumos la el. Şi zâmbetul. Dar nu zâmbea prea des.

— Doamnă Mangematin, aţi adus vorba de bani.

— Dar ce, credeţi că alde Grenier o făceau fiindcă erau oameni buni la suflet?

— Bineînţeles că nu. Dar banii ăştia, ştiţi cumva, veneau o dată sau de două ori pe lună?

— N-aş putea să vă spun. Poştaşul vorbea mereu de banii de la Masfauré şi atât. Pot să-l întreb dacă vreţi. Dar atenţie: nu mai este tânăr. Nu e sigur că mai ţine minte.

Femeia s-a dus în camera alăturată ca să dea un telefon. Câinele feroce a intrat în cameră şi s-a lungit fix între picioarele lui Adamsberg. Comisarul îl mângâia pe gât fără

să fie atent la ce face, cu gândul la băieţii de la ferma Thost. Adică Tot.

— Chiar că ştiţi cum să vă înţelegeţi cu animalele, domnule comisar, a spus femeia revenind. Şi el mi-a mâncat odată o raţă. Dar n-are legătură cu povestea noastră.

— Nu.

— Aşa sunt câinii, omoară, asta e firea lor.

— Da, a răspuns Adamsberg întrebându-se dacă era şi în firea lui Amédée să omoare, copilaşul pe care scorpia aceea îl „stricase”.

— Un singur plic pe lună, a continuat Roberta luându-şi paharul cu cidru. Bagă mâna în foc. Numai că înainte banii nu veneau de la doamna Masfauré, ci de la altcineva. Probabil că s-a măritat între timp.

— Şi cum de ştia că sunt bani înăuntru?

— Asta mi-a spus-o mai demult în glumă. Un poştaş ştie că înăuntrul unui plic sunt bani, aşa cum o pisică ştie unde este şoarecele. Banii veneau peşin, bineînţeles că nu voia să lase vreo urmă.

— Asta ar însemna, doamnă Mangematin, că băieţii ar fi fraţi? De vreme ce venea un singur plic pentru amândoi?

— Zău că nu m-am gândit, dar nu m-ar mira la cât ţineau unul la altul, a răspuns femeia astupând cu putere sticla de cidru. Dar pot să vă spun că, atunci când a venit după cel mic, cucoana Masfauré nici măcar nu s-a uitat la Victor, de parcă ar fi fost, scuzaţi-mă, un rahat. Oricât ar fi de, ce mamă ar face asta? Şi dacă ar fi fost mama lor, de ce nu i-ar fi luat în ziua aia pe amândoi?

Adamsberg şi-a răsfoit îndelung carnetul în care nu trecuse nimic.

— V-ar fi greu să-l sunaţi din nou pe poştaş şi să-l întrebaţi dacă, înainte de sosirea lui Amédée la fermă, plicul cu bani venea din partea unei oarecare doamne Pouillard? Marie-Adélaïde Pouillard? Era numele de fată al mamei lui Amédée.

— Deloc, îmi face plăcere să-l sun pe poştaş.

Răspunsul a venit repede şi era afirmativ: numele era

Pouillard. Roberta profitase ca să-l invite pe poştaş la cină.

XXVIII

Adamsberg i s-a alăturat lui Danglard chiar în timpul interogatoriului, pe când acesta discuta în contradictoriu cu descendentul lui Danton. Încăperea mică, de la mansardă, cu mobilier încropit, nu fusese aerisită. Bărbatul, un fost legător de cărţi, menţionase Danglard, era şomer de patru ani. Danglard era ciufulit – poate că părul i se zbârlise şi de furie – iar Justin ţinea capul plecat, cu braţele încrucişate nervos pe piept.

— Bine aţi venit, comisare, a spus urmaşul lui Danton cu vioiciune. Sunt fericit că sunteţi alături de noi, colegii dumneavoastră mă amuză copios. După cum vedeţi, nu vă pot oferi un scaun.

— Nu-i nimic, nu iau niciodată loc.

— Sunteţi asemenea cailor. Asta are avantaje, dar şi dezavantaje, fiindcă nu vedeţi mai departe de nas. Ce vă face să credeţi că un descendent al lui Danton ar ucide ca să-şi onoreze strămoşul?

Bărbatul a izbucnit în râs. Avea o figură sumbră şi respingătoare, obraji supţi, dinţi lungi, neregulaţi şi cariaţi, ochi negri.

— Danton cel voinic, a adăugat fără să mai râdă. Se crede că era patriot, sincer, entuziast, cald, iubăreţ şi cheltuitor. Eu spun că era un corupt nenorocit, un oportunist, un orgolios care îşi datora succesul corpolenţei şi vocii de necioplit, lacom, dezmăţat, ucigaş, trădător. Măcar Robespierre era pur în infamia lui. Cum le-am spus-o colegilor dumneavoastră, eu sunt regalist. Măcar aşa încerc să repar atrocităţile unui strămoş scârbos. A votat pentru moartea regelui, să nu se plângă că a fost ghilotinat.

— Şi se plânge?

Întrebarea a stăvilit pentru o clipă discursul aprins al urmaşului lui Danton.

— Şi în calitate de regalist, ce faceţi în această Adunare? a continuat Adamsberg.

— Observ, comisare, a răspuns bărbatul de data aceasta fără să glumească. Spionez. Urmăresc. Colecţionez toate scăpările şi viciile membrilor, ale acestor membri care se deghizează şi se strecoară asemenea şobolanilor prin canale fără să aibă măcar curajul asumării propriilor păreri. Se cred anonimi? Nu şi pentru mine. Malversaţiuni, capital ascuns, ticăloşii, escrocherii, pornografie, trafic de arme, homosexualitate, pedofilie, orice e bun pentru ei. Şi să nu credeţi că sunt naiv, nici vorbă. Republicanii put prin toţi porii. Şi să nu vă pierdeţi timpul căutându-mi dosarele, sunt la loc sigur. Şi sunt multe. Mai am puţin şi aprind fitilul. Şi voi arunca în aer cuibul acesta colcăitor de gândaci scârboşi, demni descendenţi ai tuturor exaltaţilor hidoşi care au ruinat Franţa cu impotenta lor democraţie. Şi, distrugându-i pe ei, voi lovi în întreaga Republică.

— Bine, a spus Adamsberg. Şi cum vă gândiţi să faceţi de unul singur o asemenea faptă?

— Singur? Deliraţi, comisare. Cercul regalist este mai larg decât vă imaginaţi. Îşi întinde tentaculele până în magistratură şi chiar şi în poliţia voastră. Şi suntem mulţi în această asociaţie. Credeţi că Republica voastră este eternă?

Bărbatul a izbucnit iarăşi în râs, unul sălbatic, apoi şi-a îndreptat trupul slab şi a deschis uşile unui dulăpior. Interiorul uşilor era tapetat cu afişe, reproduceri ale lui Danton şi ale lui Robespierre, toate murdare de tot felul de dejecţii şi cu ochii acoperiţi de vopsea roşie care li se scursese pe obraji.

— Vă place cum arată aşa?

— Violent, a comentat Adamsberg. Pe punctul de a ucide, aşteptând seara cea mare a exploziei.

Bărbatul a închis uşile cu drag.

— Cum să-mi pierd timpul îndepărtându-i pe rând, când voi avea curând posibilitatea de a-i distruge pe toţi dintr-odată!

Adamsberg le-a făcut semn subordonaţilor lui că este vremea să plece.

— Spuneţi-i castratului ăluia de Château şi celor doi

acoliţi ai lui, pedanţi şi orgolioşi, că n-o să mai reziste mult cocina lor de porci, a strigat urmaşul lui Danton.

— Violent, a repetat Adamsberg odată ajunşi în stradă.

— Danton ar trebui să fie cel mai nemulţumit, a spus Justin.

— Doar ai tăi te trădează.

— Joacă teatru? a întrebat Danglard.

— Nu, afişele sunt vechi, nu este o înscenare, a răspuns Adamsberg. Îi urăşte.

— Asta îl face un ucigaş foarte credibil, a zis Justin.

— Cred că vrea mai mult, a continuat Adamsberg. Vrea să-i târască prin noroi şi, discreditând Asociaţia, să distrugă Revoluţia şi să înlăture Republica. Nimic altceva. Cum şi-a explicat prezenţa în faţa apartamentului psihiatrului?

— Că Lebrun era doar unul dintre cei pe care îi spiona. Caută o fisură în existenţa acestuia.

— Şi a găsit-o?

— Nu ştim. „Dosarele” lui sunt la secret, a zis-o şi a repetat-o.

— Nu cred că vreunul dintre cei doi acoliţi vanitoşi trebuie să se teamă de acest urmaş al lui Danton. Dacă ucigaşul vrea să decapiteze Asociaţia, îl va executa pe Robespierre. Şi, până acum, am văzut că asasinul porneşte de departe, de foarte departe, eliminându-i mai ales pe „ocazionali”. De ce? Fiindcă o tornadă care se apropie pe furiş e mai înfricoşătoare decât un vârtej care te ia pe sus dintr-odată. Va strânge şurubul lent, ca să fie văzut apropiindu-se încet, la orizont. Slăbim uşor protecţia lui Lebrun, veghem doar să urce într-un taxi sigur la ieşirea din spital. La fel şi pentru Leblond. Chemaţi-l şi încercaţi să aflaţi unde locuieşte. Cred că e mai viclean decât secretarul.

— Lebrun o să se smiorcăie de frică, a spus Danglard.

— Dacă se teme, să demisioneze.

— Nu i-ar sta bine. Psihiatrul adăpostindu-se în spatele unui *burladero.*

— În spatele a ce?

— Gardul de lemn la coride, a explicat Danglard iritat. Tu m-ai întrebat acum şase ore.

— Adevărat.

Clopotul de la Biserica Saint-François-Xavier a sunat pentru *Angelas*[25] de la ora şapte seara. Adamsberg dorea să se oprească undeva.

— Cafea, a spus el.

Un aperitiv, şi-a zis Danglard. E momentul.

— În cazul în care vă interesează ce înseamnă „doar ai tăi te trădează”, a adăugat Adamsberg. Cele două crime petrecute în Islanda s-ar putea să nu fie ceea ce credem, a adăugat el.

— Credeam că am abandonat Islanda, a spus Justin pe un ton cam plângăcios.

— Sigur, dar asta nu ne împiedică să dăm o tură acolo, dacă vă tentează.

Dar nici comandantul, nici locotenentul nu s-au mişcat, căci nu-i tenta o astfel de provocare. Adamsberg le-a zâmbit, le-a făcut un mic gest cu mâna şi i-a abandonat. Cei doi bărbaţi l-au privit cum se îndepărtează şi intră într-o cafenea. Câteva minute mai târziu amândoi s-au aşezat la masa lui.

— Nu plecăm în Islanda, ci la ferma Thost, din Eure-et-Loir.

— Acolo unde aţi fost astăzi? a întrebat Justin.

— Şi din acest motiv ai ratat începutul discuţiei noastre cu urmaşul lui Danton, a continuat Danglard acru.

— A fost interesant?

— Nu.

— Vezi, Danglard. O jumătate de oră este mai mult decât de ajuns pentru astfel de indivizi. Ferma Thost a fost îngrijită odinioară de familia Grenier, o familie care lua copii în plasament.

— Acolo a fost plasat Amédée Masfauré înainte de a

[25] Rugăciune în limba latină care începe cu angelus și se spune de trei ori: dimineața, la prânz și seara *(n.trad.)*.

împlini cinci ani, ne-ai spus asta.

— A fost în detenţie ar fi cuvântul mai potrivit. A fost tratat cu duritate sub diverse forme până când copilul nu a mai suportat şi a explodat: urmarea a însemnat afacerea cu raţele decapitate.

— A menţionat raţele astea când am fost la Creux, a spus Danglard pe care paharul cu vin alb îl relaxase subit.

Justin a întors capul rapid de la dreapta la stânga cât a durat povestea celor şapte sau zece raţe, alungând imaginile ca pe nişte muşte. Copilul cu toporul, masacrul, carnea de raţă pe care trebuia să o mănânce mereu până nu mai putea. Cel mare care îl ajuta să scape de bucăţile de carne.

— Se înţelege de ce şi-a şters toate amintirile din minte.

— Nu cred că a şters ceva, a replicat Adamsberg. Cred că minte. Aşa cum nu cred că l-a uitat pe băiatul cel mare care l-a protejat cinci ani cât a durat coşmarul, un puşti aflat în plasament, ca şi el. Era – este fără îndoială şi acum – singura lui iubire şi salvatorul.

— Şi?

— Şi era cu zece ani mai mare decât el şi nu era frumos, exceptând buclele blonde, bogate şi zâmbetul larg. Să fim puţin atenţi.

Danglard, care privea în gol, a întins un braţ încordat spre chelnerul care tocmai trecea.

— Vrei să spui că sunt fraţi? Sunt fraţi?

— Nu pricep, a recunoscut Justin.

— Amédée şi Victor – fraţi, a explicat Adamsberg. Abandonaţi la zece ani distanţă, de către aceeaşi mamă.

— Vreo dovadă? a întrebat Danglard care ţinea în continuare braţul întins.

— La fermă ajungea o dată pe lună o scrisoare cu bani. Nu două. Din partea doamnei Masfauré. Iar înainte, din partea domnişoarei Pouillard. Maire-Adelaïde Pouillard, mai târziu, prin căsătorie, Masfauré.

Chelnerul a umplut cel de-al doilea pahar de vin pentru Danglard care a întors capul brusc şi i-a mulţumit, ieşind din starea lui de scurtă zăpăceală.

— Şi, când are cinci ani, într-o bună zi, vine să îl ia acasă? a întrebat Justin. Are remuşcări? Dar, în acest caz, de ce să îl ia numai pe el?

— Fiindcă, dac-ar fi fost numai după ea, nu l-ar fi luat niciodată.

— De acord, a zis Danglard. Putem presupune că Henri Masfauré a aflat, într-un fel sau altul, că irezistibila lui soţie abandonase un copil imediat după ce-l născuse. Conform datelor, nu cu mult înainte de a se căsători. De teama de a nu-l pierde pe Masfauré.

— Nu-şi dorea un copil?

— Probabil că nu, a spus Adamsberg. A preferat să scape de bebeluş decât să lase din mână averea lui Masfauré. Acelaşi scenariu, zece ani mai înainte, cu un producător. Era vorace, amintiţi-vă. Nu-i stătea nimic în cale.

— Bineînţeles, a continuat Danglard. Fraţi. Prenumele alăturate ale ducilor de Savoia: Amédée şi Victor.

— Exact, s-a lămurit Adamsberg. Ai observat bine.

— Dar nu mai mult decât atât, a replicat Danglard clătinând capul. Chiar dacă i-a abandonat, le-a dat prenume aristocratice.

— Când Masfauré a aflat de existenţa acestui fiu părăsit, fie i s-a înmuiat inima, fie şi-a adus aminte că există o morală pe lume, a spus Adamsberg. Fapt e că şi-a obligat soţia să ia micuţul acasă. Cred că în ziua aceea filantropul nostru şi-a privit cu alţi ochi soţia. Cred a avut oroare de ea. Apoi, posibil să o fi iertat. În orice caz, nici nu se punea problema pentru Marie-Adelaïde ca Masfauré să afle şi de cel de-al doilea copil. Nu a pomenit nimic de Victor şi, când a ajuns la fermă, nici măcar nu l-a privit. Cu bună ştiinţă.

— O infamă, a declamat Danglard punând paharul pe masă, o „ipocrită infamă”.

— Ajungem şi la asta, a rostit blajin Adamsberg. La cincisprezece ani, sau chiar mai înainte, Victor era destul de mare ca să scotocească prin actele familiei Grenier şi să găsească numele mamei sale: Pouillard. Şi mai apoi să

descopere numele Masfauré scris de aceeaşi mână. Imaginaţi-vi-l pe acest adolescent văzând cum soseşte frumoasa Adélaïde Pouillard-Masfauré ca să-l ia pe micul Amédée, în timp ce pe el îl ignora cu superbie. În plus, smulgându-i din braţe şi singura fiinţă pe care o iubea pe lume. Maşina frumoasă a plecat cu băieţelul hohotind de plâns, lăsându-l în voia sorţii pe celălalt.

— Abandonat de două ori, a conchis Justin.

— Aşadar, există toate motivele ca Victor să se transforme într-o fiinţă plină de mânie şi ură, a spus Danglard.

— Până într-acolo încât să ucidă, comandante?

Adamsberg s-a lăsat pe speteaza scaunului, visător.

— Sau cel puţin să-şi dorească asta, a nuanţat Justin.

— Şi de ce, zece ani mai târziu, aterizează la familia Masfauré? a vrut să ştie Adamsberg. Luând acelaşi nume ca să atragă atenţia? De ce nu i-a spus că este fiul ei? De ce nu a făcut scandal? De ce intră în familie camuflat şi se insinuează fără să spună vreo vorbă? Cu ce scop, Justin, dacă nu acela de a ucide?

— Pentru că, dacă se dă de gol şi ea moare, el ar fi primul acuzat, a explicat Danglard. Nu trebuia să se ştie că este mama lui.

— Nu se grăbeşte, a spus Justin. Până se iveşte un prilej.

— Islanda, a precizat Adamsberg.

— Islanda, a repetat Danglard. Amédée ştie că Victor este fratele său?

— Cred că Amédée n-a spus nimic despre copilăria lui la cererea insistentă a părinţilor săi, a ezitat Adamsberg. Îşi aduce aminte de Victor, desigur, zeul său de la ferma Thost – se pronunţă „Tot”, Danglard – dar nu îl recunoaşte. Avea cinci ani când l-a părăsit şi când îl reîntâlneşte acesta este un adult de douăzeci şi cinci de ani. Dar inconştient ştie că este el. Cum se explică altfel faptul că îi este devotat ca un puşti? În ceea ce îl priveşte pe Victor, cred că a păstrat secretul de dragul lui Amédée. Dacă îşi ura mama, mama lor, într-atât încât să vrea să o omoare, trebuia să tacă.

— Aşa că povestea tragediei islandeze, a cuţitarului ucigaş... a început Justin.

— Ar fi falsă, i-a retezat-o Adamsberg.

— Nu au avut când să se pună de acord înainte să îi interogăm, a obiectat Danglard.

— Ba da. Adu-ţi aminte, comandante, de galopul, atât de inutil şi de Victor care se duce imediat după Amédée de îndată ce Céleste a adus vorba de o anume doamnă Gauthier.

— Şi cum a ghicit Victor că doamna asta Gauthier fusese în Islanda? Nu ştia numele celor din grup.

— Fiindcă Amédée îi arătase scrisoarea. Nu-i ascundea nimic lui Victor.

— Am înţeles, a admis Danglard. Au avut vreme să îşi aranjeze versiunea în pădure.

— Aminteşte-ţi portretul ucigaşului pe care ni l-a servit Victor. O faţă banală, nesigură, fără vreun semn distinctiv. A păstrat incertitudinea asupra identităţii individului. În schimb, a insistat – la fel ca şi Amédée – asupra sălbăticiei sale. O fiinţă „necruţătoare”, atroce, „abominabilă”, născută pentru a ucide. De parcă Victor ne arăta foarte clar ce cale să urmăm: pe aici, domnilor poliţişti, căutaţi fiinţa îngrozitoare, fără chip, fără nume. Căutaţi-o până la capătul lumii.

— Şi moartea soldatului? a întrebat Justin.

— Ca să o camufleze pe cea a mamei?

— Şi Masfauré? L-ar fi ucis şi pe el?

— Nu. De ce să-şi ucidă binefăcătorul? Şi încă după zece ani. Nu, nu avea niciun motiv. Masfauré face parte din seria de crime care au legătură cu Robespierre. Două cazuri, doi criminali. Pe care noi le-am considerat unul singur. De aici şi imaginea cu ghemul de alge. Danglard, vei prezenta asta mâine în faţa colegilor. Nu sunt sigur că voi putea fi de faţă.

— Nu eşti mulţumit, aşa-i, comisare? l-a întrebat Danglard în şoaptă. Din pricina lui Victor?

Adamsberg i-a aruncat subalternului său o privire vagă. Era unul dintre momentele în care plutea spre zone

inaccesibile, în care irisul şi pupila se confundau.

— Mulţumit, poate. Dar fericit, în niciun caz.

XXIX

Reuniunea din sala de consiliu a cunoscut şi un moment de efervescenţă după expozeul comandantului Danglard. Fluierături şi aplauze răsunaseră în semn de aprobare pentru Adamsberg care umblase cu capul în nori până dăduse de ferma Thost de unde adusese cu el subiecte de reflecţie.

Chestiunea asta a „umblatului cu capul în nori” – cum îi caracterizase cândva un sergent din Quebec modul de lucru – împărţea de multă vreme brigada în două tabere, opunându-i pe „credincioşi” „pozitiviştilor”. „Credincioşii” erau cei care îl însoţeau pe comisar în derivele sale tăcute sau greu de descifrat, din loialitate sau chiar din credinţă – era cazul tipic al entuziastului Estalère. „Pozitiviştii” erau cei care nu renunţau la folosirea unei strategii carteziene pentru multe dintre anchete şi pe care şerpuirile sau chiar scăpările aproape insesizabile ale comisarului îi deconcertau sau îi exasperau – în frunte cu pragmatica Retancourt. Dar, spre surpriza tuturor, masivul locotenent nu criticase escapada din ajun a lui Adamsberg la ferma Thost. „Femeile astea! De îndată ce se întrevede un ţânc la orizont, nu le mai stă mintea la altceva”, comentase Noël. La care Kernorkian a replicat sec că, de vreme ce, iată, e prima oară când Noël accepta să considere că Retancourt este femeie, se putea vorbi despre un progres.

— Punct ochit, punct lovit, a recunoscut Mordent lungindu-şi gâtul de parcă l-ar fi scos dintr-un cuib.

— Sigur, şi astfel crimele de demult din Islanda sunt puse într-o altă lumină, a spus Justin.

— Crime care, în altă ordine de idei, s-au prescris de patru luni, a observat Veyrenc. Dacă Victor Grenier-Masfauré le-a făcut felul mamei sale şi soldatului, nu va avea parte nici de proces, nici de condamnare.

— Asta dacă ne încăpăţânăm să mai pierdem timpul cu problema islandeză, a conchis Voisenet.

— Dar câştigăm experienţă, a nuanţat Danglard.

— Păcat că nu ştim exact câte raţe au fost decapitate, a spus Mordent. Şapte sau zece? Ar fi fost un titlu bun pentru o poveste extrem de crudă. *Povestea celor şapte raţe de la Thost.*

I se întâmpla şi lui Mordent să se îndepărteze de subiect când se gândea la poveştile şi legendele lui dar nu-l ţinea mult. Privirea nu-i era niciodată pierdută, aşa cum i se întâmpla lui Adamsberg. O avea mereu fixă şi atentă precum a unei păsări răpitoare care îşi pândeşte prada. Scăpările lui erau mai degrabă capricii, în timp ce în cazul comisarului evocau plimbări lungi prin ceaţă fără busolă.

— Unu: Victor este capabil să ucidă, a spus Retancourt ridicându-şi degetul cel mare. Doi: este un individ capabil să treacă la acţiune, a continuat ridicându-şi indexul. Trei: Victor îl însoţea pe Masfauré la adunările Asociaţiei Robespierre. Patru: nu avem niciun motiv să îl îndepărtăm de crimele contra-revoluţionare.

— Nu, s-a opus Danglard. Crimele lui Victor – dacă despre crime este vorba – nu au fost determinate decât de trauma dezastruoasă a copilăriei sale. Nu continui să omori în dreapta şi în stânga doar ca să-ţi ţii mâinile ocupate.

— Cazul crimelor islandeze este închis, a spus Voisenet. Dar garnitura Robespierre este pe şine, în continuare blocată în gară. Locomotiva s-a oprit fiindcă s-a lovit de un obstacol şi nu există nicio şină pe care să poată înainta.

— Luni seară îi vom putea urmări şi identifica pe ceilalţi doi „descendenţi”, a reamintit Mordent. Urmaşii călăului şi ai celuilalt individ ghilotinat.

— Sanson şi Desmoulins, a precizat Veyrenc.

— Între timp, batem pasul pe loc, păzindu-i pe Château şi gorilele lui şi nu putem să-i identificăm pe ceilalţi membri ai grupului „ocazionalilor”.

Voisenet era o persoană impulsivă, iar neputinţa, aşteptarea şi eşecul îi solicitau nervii la maximum. O fire nerăbdătoare, aparent incompatibilă cu observarea peştilor de apă dulce. Adamsberg era de părere că pasiunea lui pentru peşti îi furniza un antidot vital. De

aceea îi permisese întotdeauna locotenentului să-şi citească revistele de specialitate la locul de muncă.

Mercadet, smuls prea devreme din ciclul său de somn – nu voise în ruptul capului să piardă şedinţa – i-a mai cerut o cafea lui Estalère.

— O să şi-o ia toţi în freză, în timp ce noi dăm ture cu maşinile şi pândim de după porţi, a spus el.

— Cine mai trăieşte? a întrebat Estalère.

Veyrenc a decis să-l liniştească pe Estalère în locul comisarului.

— Din grupul „ocazionalilor”: cel puţin patru.

— Patru, foarte bine. Cine?

— O femeie, căreia tandemul Leblond-Lebrun îi spune „actriţa”.

— Aşa.

— Un tip vânjos, numit „Ciclistul”.

— Da, a spus Estalère cu o figură atentă.

Chiar şi când se concentra, Estalère nu îşi cobora sprâncenele, ci ţinea ochii încă şi mai larg deschişi.

— Un tip care observă minuţios, un dentist, aşa cred Leblond-Lebrun. Răspândeşte un damf vag de dezinfectant. Şi, în sfârşit, un tip şters, fără vreo trăsătură remarcabilă.

— Numărătoarea s-a isprăvit, a spus Estalère care a ieşit să mai facă o cafea pentru Mercadet, una foarte tare.

— Printr-o minune vom avea poate şansa de a-i vedea luni seară, a zis Voisenet. Ar trebui să ne gândim la efective suplimentare dacă va trebui să-i urmărim pe cei doi descendenţi şi pe cei patru infiltraţi.

— Putem, l-a liniştit Mordent. Dar acum mă îndoiesc că vor apărea, dat fiind că patru din grupul lor au fost asasinaţi. Ce se mai aude cu Robespierre?

— Munceşte din greu, a răspuns Justin. Cu siguranţă că îşi pregăteşte discursul de luni.

— Ce şedinţă vom avea? a vrut să ştie Veyrenc.

— Şedinţele din 11 şi din 6 Germinal, anul II, simplificate şi alăturate, a răspuns Danglard care se interesase. Adică cele din 31 martie şi 5 aprilie 1794.

— Adică şedinţele în care Robespierre a cerut să fie arestaţi Danton, Desmoulins şi prietenii lui, a completat Veyrenc.

— Exact.

Informaţia i-a lăsat indiferenţi pe ceilalţi membrii ai brigăzii. Adamsberg a intrat în sala de şedinţe chiar atunci, privindu-şi telefonul mobil şi salutându-i printr-un gest al mâinii. Estalère se ridicase dintr-un salt pentru misiunea „cafea”.

— Froissy şi-a terminat treaba, a anunţat el fără să ia loc pe scaun. A urmărit filiaţia dintr-un orăşel în altul până la Montargis. François Château al nostru este chiar descendentul hangiului François Didier Château, presupusul fiu al lui Robespierre. Ceea ce ne îngreunează mult cazul. Danglard, caută informaţii despre bizarul nostru hangiu din 1840. Şi aminteşte-mi să te întreb ce a fost cu această „atât de dureroasă moarte a lui Robespierre”. Lebrun a spus-o. Retancourt, te rog să vii cu mine în birou.

Adamsberg a închis uşa cu grijă în timp ce Retancourt s-a aşezat pe scaunul destinat vizitatorilor. Scaunul nu fusese conceput pentru o astfel de statură, aşa că dispărea literalmente sub ea. De fapt, niciun scaun nu i-ar fi fost bun.

— Găseşte pe cineva care să te înlocuiască pentru supravegherea lui François Château.

— Foarte bine, a spus Retancourt prudentă.

Fiindcă aerul vag din privirea lui Adamsberg, pe care îl observase Danglard în ajun, nu dispăruse. Iar cei din brigadă ştiau ce înseamnă asta: rătăcire, abur, rătăciri cu capul în nori, pe scurt.

— Cum ai înţeles deja, în Islanda s-a întâmplat altceva decât au binevoit să ne povestească fraţii Amédée şi Victor, a început el acceptând ţigara întinsă de locotenent.

— Da.

— Ceva încă şi mai grav.

— Un matricid.

— Mai grav, Retancourt. Adu-ţi aminte: Victor afirmă că

ucigaşul i-a redus la tăcere pe toţi membrii grupului, ameninţându-i cu moartea. Şi, într-adevăr, tac de zece ani. Ţi-l imaginezi pe Victor capabil să terorizeze astfel un grup de nouă oameni şi pe nişte femei mai în vârstă şi cu mai multă experienţă de viaţă decât el? La douăzeci şi şapte de ani? Fiindcă pe atunci avea douăzeci şi şapte de ani.

— Tânăr sau bătrân, nu contează? Vârsta n-are nicio legătură cu problema noastră.

— Conform spuselor lui Victor, ucigaşul i-ar fi asigurat că reţeaua lui, sau, în fine, nu are importanţă termenul, i-ar fi urmărit chiar dacă unul dintre ei l-ar fi denunţat şi ar fi fost condamnat la închisoare. Victor capabil să întreţină o „reţea”? Venit de la o fermă, autodidact? De unde să aibă o asemenea putere şi o asemenea forţă de a convinge?

— Cazul e prescris, comisare, a spus Retancourt ridicând din umeri.

— Mi-e indiferent.

— Mai grav decât ce anume? La ce te gândeşti?

— La nimic, Retancourt. Cum vrei să ştiu? Trebuie să caut.

Retancourt s-a răsucit pe scaun cu zgomot, iar neîncrederea ei creştea din secundă în secundă.

— Unde? a întrebat.

— În Islanda. Plec la piatra călduţă.

— N-are nicio noimă, comisare, e irelevant.

— Mi-e indiferent, a repetat Adamsberg. Dar totul depinde de întâlnirea de astăzi. Mă întorc la Creux să vorbesc iar cu Victor şi cu Amédée.

— La ce bun? Să le spui că sunt fraţi? De-a dreptul, fără nicio precauţie? Va fi un şoc, vor fi strigăte, lacrimi.

— Cu siguranţă. Şi asta nu-mi place.

— Atunci pentru ce?

— Ca să ştiu. Unul dintre ei va spune, poate, adevărul.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, nimic. Voi şti, atât.

— Şi crimele robespierriste? s-a enervat Retancourt. Cei patru infiltraţi în pericol? Îi abandonezi ca să „ştii” ce a făcut Victor pe insula călduţă?

— Nu abandonez nimic. Tabla de şah Robespierre este pentru moment imobilă. Dar se va mişca. Nimic nu rămâne fix, nimic nu este fixat pentru totdeauna. Mişcarea survine mereu. Cineva a spus: „Animalele sunt în mişcare”. Nu mai ştiu cine. Se va mişca de la sine, crede-mă.

— Da, cu patru crime în plus.

— Ştim noi asta, oare?

— Şi dacă întâlnirea de astăzi cu cei doi nu te-ajută?

— Atunci merg să văd piatra călduţă. Rămân aici douăzeci şi trei de poliţişti instruiţi, perfect capabili să se ocupe de cazul Robespierre.

— Douăzeci şi trei? Adică nu pleci singur?

— Într-adevăr. Şi nu fiindcă mă tem de întinderile de gheaţă, ci de felul meu de a fi. Să observ cum sunt alţii îmi permite – cum să-ţi spun? – să rămân pe calea cea bună.

— Ai luat-o razna de tot, comisare, a spus Retancourt ridicându-se, ceea ce însemna că urma să plece imediat. Baţi câmpii. Dacă va afla chestorul că alergi după un caz inutil şi clasat lăsând baltă ancheta în curs, vei fi dat afară.

— Şi o să faci asta? Ai să-l informezi, Retancourt?

Adamsberg şi-a mai aprins o ţigară şi s-a dus la fereastră, cu spatele la locotenent.

— Nu ai s-o faci, Violette, a spus el. Îi plăcea din când în când să-i spună pe numele mic. Fiindcă vii şi tu cu mine. Dacă nu cumva, repet, voi afla adevărul în după-amiaza asta. Dar nu prea cred.

— Nici vorbă, a replicat Retancourt, îndreptându-se spre uşă. Nu abandonez echipa aflată într-o situaţie atât de grea.

Erau amândoi în picioare ca două fiare încăpăţânate care se înfruntă. Cele mai deosebite fiare care se puteau imagina.

— Prea bine, a răspuns Adamsberg, tot cu spatele la locotenent, lăsând să-i cadă scrumul pe podea. Am să-l iau pe Justin.

— Justin? E o nebunie! Nu e în stare să ridice nici măcar cinci kilograme.

— Dar tu, Violette, câte poţi ridica?

— La stilul smuls sau aruncat?

— Care este mai greu?

— Smuls.

— Atunci, câte poţi ridica la stilul smuls?

— Şaptezeci şi două de kilograme, a răspuns ea roşind uşor.

Adamsberg a fluierat admirativ.

— Nu e cine ştie ce, a continuat Retancourt. Recordul mondial pentru femei este, la categoria mea, de 148 de kilograme.

— Nu am nevoie de cineva care stabileşte recorduri. Vei fi capabilă, cu asupra de măsură, să mă scoţi din apa îngheţată dacă voi cădea.

— Suntem în aprilie. Nu sunt aceleaşi condiţii meteo ca în noiembrie, luna în care cei doisprezece cretini au mers în excursie.

— Nu e chiar aşa. În perioada asta, cu cinci ore de soare pe zi, dacă avem noroc, temperatura este între 2 şi 9 grade, există riscul să ningă, să ne confruntăm cu un viscol arctic, ceaţă deasă şi blocuri de gheaţă plutind pe suprafaţa apei.

— Nu Justin, a insistat Retancourt. Rămâne. Este foarte bun la filaj, discret ca o pisică.

— Tu şi Veyrenc. Nu şi Danglard, desigur. O călătorie l-ar mai destabiliza încă două luni. Aminteşte-ţi cum a fost la Quebec. Danglard rămâne aici ca să preia frâiele împreună cu Mordent. Danglard cunoaşte, Mordent gândeşte limpede.

Adamsberg se plimba pe o parte a mesei lungi, iar Retancourt pe partea cealaltă. Locotenentul avea grijă să nu calce peste trofeul de cerb care zăcea într-un colţ, o amintire din pădurea întunecoasă normandă, pe care comisarul nu-l mai clintise după ce-l abandonase. Două fiinţe care-şi dădeau târcoale la doi metri distanţă una de cealaltă, separate doar de masa din lemn, un *burladero* simbolic. Fără să ştie că, în spatele uşii, Estalère încremenise cu cafeaua pregătită pentru comisar, care se

răcise între timp. Auzea zgomotul luptei dintre cele două persoane la care ţinea şi asta îl năucise.

— Dacă nu poţi să-ţi scoţi ideea asta din cap, comisare, respinge-o, a încercat Retancourt împăciuitoare. Să isprăvim cu cazul Robespierre şi pe urmă pleci acolo să stai pe stâncă şi să te mai înveseleşti.

— Am rezervat deja trei bilete pentru marţi. Cu posibilitatea modificării, dacă ne gândim la „mişcarea animalelor”.

— Nominale?

— Numai pentru mine. Pentru tine şi pentru Veyrenc, nu. Dacă nu vii, îl iau pe Voisenet – va fi fericit să studieze peştii din apele nordului. Mercadet ar fi bun, dar nu ne putem permite să-l lăsăm să doarmă trei ore în zăpadă. Voisenet sau Kernorkian. Sau Noël.

— Nu rezişti trei zile cu Noël.

— Ba da. Ce spune îmi intră pe o ureche şi îmi iese pe cealaltă. E puternic şi rapid, e capabil să salveze o viaţă. Nu uita asta, Retancourt.

— Mi-aduc aminte.

— Şi pisica. O iau pe Cocoloş. Ne va ţine de cald mai ceva ca o buiotă.

Retancourt s-a oprit brusc. La fel şi Adamsberg care i-a zâmbit.

— Gândeşte-te, locotenente. Aştept răspunsul până mâine după-amiază cel târziu.

XXX

Adamsberg şi-a pus mobilul şi cheile de la maşină în buzunar şi l-a luat cu el pe Danglard, pe care-l întâlnise pe culoar.

— Mergi cu mine, comandante?

— Unde?

— La Creux. Să aflu ce au vrut să ne ascundă cei doi fraţi.

— Care nu ştiu că sunt fraţi. Vei declanşa un cutremur, poate chiar o catastrofă.

— Sau voi face un lucru bun, un lucru necesar.

— E trecut de ora două şi n-am mâncat.

— Mâncăm un sandviş în maşină.

Danglard s-a strâmbat, ezitând. Dar, din ajun, de la cafenea, aflase povestea celor petrecute la ferma Thost şi urmările acelor întâmplări, întreaga istorie îi acaparase cu neplăcere o parte din gânduri.

— Vom cina la *Hanul Scobiturii,* a adăugat Adamsberg. Ca să compensăm.

— Am putea poate să comandăm meniul? Să-l avem pe cel cu chiftele de cartofi?

— Am putea încerca.

Traversând biroul comun, comisarul s-a oprit la masa unde lucra Veyrenc.

— Interogatoriu la Creux şi cină la han, ce zici?

— Merg, a răspuns Veyrenc. Tipii ăştia îmi stăteau pe creier.

— Ţi-ai făcut ceva la păr?

— Am încercat ieri-seară să vopsesc şuviţele deschise la culoare.

— Nu prea ţi-a ieşit.

— Nu.

— E chiar mai rău.

— Cam violet.

— Am văzut.

Retancourt, de la biroul ei, încordată ca un arc, îi privea

pe cei trei bărbaţi îndepărtându-se.

Adamsberg îşi privea ceasurile care nu funcţionau când Céleste a venit să le deschidă marea uşă de lemn.

— Este ora patru, i-a spus Veyrenc.

Céleste părea mai degrabă mulţumită să-i revadă şi le zâmbea în timp ce dădea mâna cu ei, cu privirea fixată asupra lui Veyrenc.

— Te place, i-a şoptit Adamsberg prietenului său din copilărie. Cum a spus Château, de fapt? De ce nu ai putea să interpretezi un rol în cadrul Adunării Revoluţionare? A, da, ai o mutră de statuie antică.

— Romană, din păcate, nu greacă.

Adamsberg a făcut un pas în lateral ca să meargă pe iarbă, de-a lungul aleii, căutând să mai strângă nişte tufe de ciulini uscaţi. Céleste plecase după Amédée şi Victor care au sosit îngrijoraţi de la grajduri, mirosind amândoi a cal. Dacă poliţiştii puseseră mâna pe ucigaşul lui Henri, ar fi dat telefon, nu? Ce naiba voiau de vreme ce se înfiinţaseră personal?

— Ne pare rău că vă deranjăm fără să vă fi prevenit, a spus Adamsberg.

— Nu vă pare rău, l-a contrazis Victor. Poliţiştii sosesc întotdeauna fără să anunţe. Efectul surpriză.

— Corect. Unde am putea să stăm?

— Va dura?

— Poate.

Amédée le-a arătat o masă din lemn rotundă, aşezată în mijlocul peluzei.

— Soarele n-a apus, a spus el. Dacă nu vă este frig, am putea să stăm afară?

Adamsberg ştia că persoanele interogate se simt întotdeauna mai în siguranţă dacă stau afară decât într-un spaţiu închis. Scopul nu era să-i distrugă, aşa că s-a îndreptat spre masă.

— E o chestiune delicată, a început Adamsberg. E delicat să vă spun motivul pentru care am venit.

— Despre ce este vorba? a întrebat Amédée.

— Este vorba despre faptul că ne-aţi minţit amândoi. Nu există o modalitate mai nuanţată să v-o spun.

— Are vreo legătură cu tatăl meu?

— Deloc.

— Atunci despre ce este vorba?

— Despre vieţile voastre.

— Nu avem de ce să vă dăm socoteală despre vieţile noastre, a spus Victor ridicându-se de pe scaun. Dacă interogaţi un pistolar, nu vă interesează cu cine face amor.

— Uneori, da. Dar acum nu e vorba de cine cu cine se culcă. Stai pe scaun, Victor, ai s-o nelinişteşti pe Céleste inutil.

Iar Céleste sosea grăbită, purtând o tavă care se clătina, plină de tot soiul de fursecuri şi de băuturi. Veyrenc s-a ridicat imediat ca să o ajute şi a aranjat împreună cu ea băuturile şi paharele pe masă, în timp ce Victor lua din nou loc pe scaun, îngustându-şi şi mai mult fâşia de piele care îi ţinea loc de frunte.

— Amédée, ai spus că, exceptând câteva imagini, nu îţi aminteşti nimic din primii tăi cinci ani de viaţă pe care i-ai petrecut într-un soi de sanatoriu, a spus Adamsberg întorcându-se spre tânărul neliniştit.

— Este adevărat.

— Este fals. Nu ai fost plasat într-o astfel de instituţie. Ai fost plasat la ferma Thost, într-o familie brutală, de unde părinţii tăi te-au luat pe când aveai cinci ani.

Amédée şi-a încrucişat degetele ca nişte picioare de păianjen, incapabil să rostească un cuvânt. Victor a luat imediat poziţie.

— Unde v-aţi interesat?

— La DDASS şi la ferma Thost, mai exact am vorbit cu doamna Mangematin. Roberta. Venea să dea o mână de ajutor familiei Grenier la spălatul rufelor. Ea şi-a adus aminte de Amédée, care fusese abandonat la naştere, şi de o familie, Masfauré, care a venit să-l ia cinci ani mai târziu.

Adamsberg vorbea blând, rar, conştient, totuşi, că-l înnebuneşte pe tânăr.

— Îţi aminteşti ceva? Numele astea îţi spun ceva?
— Nimic.
— Atunci trebuie să revenim la păţania cu raţele? Ai spus că îţi aduci aminte de raţe.
— Da.
Victor îşi pusese mâna pe masă şi îşi îndoise cele două falange ale indexului spre interior. La fel făcuse şi Amédée. Era semnul lor să păstreze tăcerea.
— Într-o bună zi ai decapitat dintr-odată şapte sau zece raţe. Ai fost obligat să le jumuleşti şi să le scoţi măruntaiele, apoi să le mănânci dimineaţa, la prânz şi seara. Ţi-a venit în ajutor un băiat de la fermă, mai mare ca tine.
— Îmi aduc aminte de un băiat mai mare decât mine. Am spus asta.
— Îţi aminteşti de raţe? De topor? De sânge?
— Îşi aminteşte, a intervenit Danglard la fel de blând ca şi Adamsberg.
Amédée şi-a întins indexul.
— La ce bun? a spus el, în timp ce broboane de sudoare îi apăreau pe frunte şi deasupra buzei superioare. Da, sunt un copil dat în plasament. Iar părinţii mi-au interzis să o spun. Nu-mi face plăcere să-mi amintesc, nu-mi face plăcere să vorbesc despre asta. Şi, la urma-urmei, de ce? De ce este important pentru voi?
— Îţi aduci aminte de băiatul ăsta care te-a ajutat să mănânci raţele? a insistat Adamsberg.
— Dacă există cineva pe lumea asta de care să-mi doresc să-mi aduc aminte, atunci el este.
— Te proteja, aşa-i?
— Aş fi murit de o sută de ori fără el.
Victor îndoise toate degetele mâinii, dar Amédée părea că-l ignoră, sau că nu mai este capabil să priceapă semnalul, plonjat în bezna amintită de la ferma Thost în care nu era decât un singur punct luminos: „băiatul mai mare”.
— Iar când au venit părinţii, acei părinţi necunoscuţi, te-au smuls de sub protecţia lui. Mi s-a spus că erai în braţele

lui şi el nu voia să-ţi dea drumul.

— Eram mult prea mic şi nu înţelegeam. Da, m-au smuls din braţele lui, pentru binele meu, mi-au spus mai târziu. Iar el îmi şoptea la ureche: „Nu te îngrijora, unde vei fi tu, voi fi şi eu. Nu te voi părăsi niciodată. Unde vei fi tu, voi fi şi eu”.

Amédée şi-a strâns degetele pe coapse, Adamsberg a respirat profund şi şi-a ridicat privirea pe care şi-a îndreptat-o spre frunziş. Ceea ce era mai greu de-abia acum urma.

— Dar a dispărut, a continuat Amédée cu voce nesigură. E firesc. Cum ar fi putut să mă găsească? Însă nu am înţeles asta decât mai târziu. Ani buni, în fiecare seară, îl aşteptam, scrutam parcul. Dar nu a venit.

— Ba da. A venit, l-a contrazis Adamsberg.

Amédée s-a lăsat pe spate, lipit de spătarul scaunului, cu fruntea în palme, asemenea unui animal lovit pe nedrept.

— Şi-a ţinut promisiunea, a continuat Adamsberg în timp ce Victor îşi răsfira degetele şi îşi strângea buzele. Chiar nu l-ai recunoscut? l-a întrebat aplecându-se spre el. Pe dumnealui, a urmat comisarul, arătând spre Victor cu o uşoară fluturare a degetelor. Victor, zis şi Victor Masfauré.

Amédée şi-a întors capul extrem de încet spre secretarul tatălui său, ca un om îngheţat care nu prea ştie la ce-i mai foloseşte propriul trup.

— Când ai plecat de lângă el era un puşti micuţ şi slab de cincisprezece ani, fără experienţă de viaţă şi urât, iar zece ani mai târziu ai descoperit un bărbat în toată firea, cu barbă, musculos. Dar părul lui, Amédée? Dar zâmbetul lui?

— Nici acum nu sunt mai frumos, a spus Victor cam frivol, atenuând dinadins solemnitatea momentului.

— Am să mă plimb puţin împreună cu colegii mei. Vă lăsăm câteva clipe.

De departe, stând pe iarbă, Adamsberg îi vedea cum îşi strâng mâinile, cum îşi iau vorba din gură unul celuilalt, cum Amédée îşi sprijină fruntea pe umărul lui Victor, care

îşi trecea mâna rapid prin păr şi, un sfert de oră mai târziu, se mai liniştiseră. I-a mai lăsat încă cinci minute iar apoi le-a făcut semn colegilor, care stăteau pe o bancă din pricina costumului englezesc al lui Danglard care nu putea suporta contactul cu pământul umed.

— Urmăriţi-le degetele, le-a spus Adamsberg mergând foarte încet până a ajuns la masa unde erau cei doi. Când Victor îşi îndoaie indexul înseamnă că îi ordonă lui Amédée să tacă.

— Nu l-ai recunoscut? l-a întrebat din nou Adamsberg.

— Nu, a răspuns Amédée cu mâna pe braţul lui Victor şi privirea schimbată.

— Ba da, inconştient. L-ai recunoscut imediat, l-ai adoptat şi l-ai iubit imediat pe acest modest secretar al tatălui tău.

— Aşa e, a recunoscut Amédée.

— Iar asta ne duce la tine, Victor şi la secretele tale. Cum te cheamă de fapt?

— Ştiţi: Masfauré.

— Ba nu. Un copil abandonat primeşte trei prenume, ultimul este numele de familie. Al tău care este?

— Laurent. Familia Grenier mi-a spus Victor Laurent.

— Dar ţi-ai luat numele de Masfauré ca să atragi atenţia lui Henri. Ai venit în această familie cu un nume fals şi te-ai insinuat aici, fără să-i spui lui Amédée că erai prietenul lui de la ferma Thost.

Prefăcându-se că îi este somn, Victor, cu mâna aşezată pe mâna lui Amédée, a explicat cu glas obosit:

— Nu voiam să-l şochez pe Amédée care părea că-şi revenise. O ducea bine, era melancolic, desigur, dar o ducea bine, nu doream să-i tulbur existenţa. Mi-era de ajuns să fiu aici.

— E frumos, şi te cred cu adevărat, a spus Adamsberg. Dar ce sens avea să vii aici fără să-i spui ceva, să-l faci să trăiască în minciună doisprezece ani?

— Cel pe care vi l-am spus.

— Ba nu, a tranşat Veyrenc.

— Nu, a spus Adamsberg. Amédée te-ar fi primit ca pe

zeul din Thost. Nu de el voiai să-ţi ascunzi adevărata origine.

— Ba da, a insistat Victor, cu faţa aspră şi fruntea urâtă şi îngustă sub buclele blonde elegante.

— Nu. Nu de el doreai să te ascunzi, ci de ea.

— Care ea? a încercat Victor să contraatace orgolios.

— Marie-Adelaïde Pouillard, căsătorită Masfauré.

— Nu înţeleg ce vrei să spuneţi.

— De îndată ce ţi-a permis vârsta, ai scotocit prin actele familiei Grenier. Şi ai ştiut ce va urma, înainte de plecarea lui Amédée.

— Nu erau niciun fel de acte! Sau le distruseseră! a ţipat Victor. Da, am căutat, dar nu am găsit nimic!

— Distruse? Câtă vreme reprezentau o posibilitate atât de evidentă pentru un şantaj? Pentru nişte oameni ca familia Grenier? Sigur că nu. Le-ai luat. Sau, altminteri, cum ai fi putut afla noul domiciliu al lui Amédée?

S-a lăsat o linişte grea, iar Danglard a propus un pahar de porto. Sau altceva. S-a clătinat pe picioarele sale lungi şi nesigure îndreptându-se spre casă pentru a o anunţa pe Céleste. Ceva mai tare, a rugat-o. Şi, măcar de data asta, nu era pentru el. Fiecare aştepta în linişte de parcă licoarea ar fi fost o mană cerească, cu puterea de a rezolva totul sau măcar de a amâna.

— Bine, a spus în cele din urmă Victor, după ce a băut două pahare de porto. Am scotocit în actele familiei Grenier. Erau ascunse în scobitura unei bârne, îndărătul unei seceri vechi şi ruginite. Însă am găsit numai două scrisori.

— Să ne înţelegem: ai găsit scrisorile astea înainte să plece Amédée?

— Da, a admis Victor turnându-şi încă un pahar de porto. Aveam treisprezece ani.

— Erau o sută de scrisori, nu două. Din care ai aflat încă un lucru.

Victor şi-a îndoit indexul, de data asta o făcea pentru el. Amédée încetase de multă vreme să mai înţeleagă ceva. Îl privea fix pe Victor cu un aer şocat, întrebător şi aproape

fericit care aducea aminte de Estalère.

— Numai numele şi adresa mamei lui, a rezumat sec Victor. Când am devenit major, am plecat de la fermă, am rătăcit din slujbă în slujbă şi, de îndată ce am avut o motocicletă, am mers să-l văd de la depărtare, din pădure. Până aveam să găsesc un mod de a intra în familia lui.

— Cu o educaţie nouă şi un nume fals.

— Şi ce e rău în asta? Îi promisesem.

— Adevărat. Dar să trăieşti aici fără să-i spui ceva ca să nu-l „bulversezi”- asta nu ţine. Ai tăcut din alt motive.

— Nu pricep ce vreţi să spuneţi! a zis Victor.

Vocea îi era obosită dar şi aţâţată de începutul beţiei iar Adamsberg asta aştepta în timp ce-i mai turna un pahar de porto. Cu cât bei mai mult, cu atât vrei să bei mai repede, ceea ce Victor a şi făcut, dând peste cap cel de-al patrulea pahar. Amédée nu spunea nimic şi ţinea în continuare mâna pe braţul lui Victor. Danglard se adaptase situaţiei şi era sobru.

— Ba da, l-a contrazis Adamsbeg. Era o singură sumă pentru cei doi copii. Asta ai găsit.

— Nu, mama n-a plătit niciodată.

— Nu-i adevărat, Victor. Existau datele şi scrisul de pe plicuri. Cel al lui Adélaïde Pouillard, la început. Apoi al lui Adélaïde Masfauré. Acelaşi nume, acelaşi scris. Nu-i greu să înţelegi.

— Totul a fost distrus, a bombănit Victor.

— Nu şi amintirile. Cele ale poştaşului.

Copleşit de băutura din care Adamsberg îi turna mereu, Victor cel curajos îşi răsfirase degetele.

— Da, a spus el simplu.

— Mai mult decât tovarăşi de suferinţă, sunteţi fraţi, a spus Adamsberg, cât a putut de încet.

Adamsberg s-a îndepărtat din nou de masă şi s-a îndreptat spre pădure unde mistreţul Marc l-a oprit brusc şi şi-a întins botul. Colegii lui s-au aşezat în locul de dinainte, ceva mai departe, pe o bancă foarte curată. Adamsberg s-a aşezat pe un covor de frunze uscate cu

Marc întins lângă el, care-l lăsa să-i mângâie botul pufos de boboc de raţă, ferit de emoţiile care se revărsau în jurul mesei. Adamsberg moştenise de la mama lui o prudenţă excesivă în a-şi exprima sentimentele care, spune ea, se consumă ca un săpun şi se transformă în debandadă dacă vorbim prea mult. A ridicat capul – la fel a făcut şi Marc – văzându-l pe Veyrenc în picioare în faţa lui.

— Au trecut douăzeci şi cinci de minute, a spus el. Dacă mai aşteptăm până când cei doi fraţi vor absorbi cât de cât şocul, stăm aici doi ani, ştii prea bine.

— N-aş zice nu.

Adamsberg s-a ridicat, şi-a şters neglijent pantalonul, a mai mângâiat încă o dată botul lui Marc şi s-a apropiat de masa revelaţiilor şi a mărturisirilor. Acum confruntarea avea să fie mai aprigă şi a decis să grăbească lucrurile. Vorbea fără să stea pe scaun, plimbându-se prin iarbă. Ceilalţi îi urmăreau mişcarea de du-te-vino.

— Victor revine în urmă cu doisprezece ani, pe furiş, ca o umbră, sub un nume fals. De ce? Pentru că nu doreşte nicicum să se afle că Adélaïde Masfauré este mama lui. Un comportament cu totul anormal, dar foarte logic dintr-un singur punct de vedere: dacă intenţionează să o ucidă.

— Ce? a urlat Victor.

— O să ai cuvântul mai târziu, Victor, i-a ordonat Adamsberg. Lasă-mă să vorbesc şi să spun ceea ce este mai rău. Victor avea intenţia asta de multă vreme, de când era un copilandru la ferma Thost. Lucrurile s-au agravat când a văzut-o sosind pe mama lui care îl ignoră cu graţie, îl ia cu ea pe micuţ şi îl abandonează pe el. În fiecare zi, în fiecare seară îşi alimentează ura, neputinţa şi îşi face un plan. Ea va plăti. La douăzeci şi cinci de ani iată-l instalat anonim la familia Masfauré. Pândeşte ocazia. Este o condiţie esenţială să rămână secret faptul că îi este mamă. Iar ea va afla doar înainte de a fi ucisă. În Islanda. Sprijină cu entuziasm ideea de a merge la piatra călduţă. În acea izolare totul este cu putinţă. Să cadă într-o crevasă. Sau să o atragă într-un colţ mai retras al insulei, unde pământul

este alunecos, ea cade, capul i se izbeşte de roci, el cheamă ajutoare dar e prea târziu, e moartă. Se jură că ea nu va reveni în viaţă de pe insulă. Numai că se lasă ceaţa şi cel numit „soldatul” este ucis de un tip violent. Să acceptăm până una-alta că nu Victor este cel care l-a ucis. Dar profită de ocazie. Noaptea, ia cuţitul aceluia şi îl înfige în inima mamei sale care dormea. O a doua crimă atribuită individului violent. Răzbunarea este împlinită. Dar, zece ani mai târziu, Amédée primeşte o scrisoare de la Alice Gauthier şi i-o arată. La o zi după vizita lui Amédée, Alice Gauthier este găsită moartă, plină de sânge în cadă. Şi-atunci, la ce bun să fi desenat semnul acela?

— Nu cunosc semnul! exclamă furios Victor.

— Mai târziu, îi spune Adamsberg umplându-i din nou paharul. Al doilea pericol: poliţiştii vin şi îl iau la întrebări pe Amédée despre discuţia lui cu Alice Gauthier, care îi spusese adevărul: Adélaïde Masfauré a fost ucisă pe insulă. Cât priveşte acţiunile acelui „nenorocit”, dispunem numai de mărturisirile lui Victor şi ale lui Amédée. Dar de ce să o fi ucis individul pe Adélaïde? Prima crimă ne-am putea-o imagina drept rezultatul unei încăierări între nişte bărbaţi panicaţi. Dar ea? După prima crimă, soţul ar fi putut să profite de ocazie şi să-şi elimine soţia. Sau poate Victor, secretarul cel devotat? Alice Gauthier i-a mărturisit lui Amédée îndoielile ei. Victor riscă să fie bănuit. Cu atât mai mult cu cât Henri Masfauré a fost şi el ucis. Poliţiştii se vor întoarce şi nu-l vor slăbi. Victor îi impune aşadar lui Amédée o versiune a faptelor. Din acest motiv a avut loc acea cavalcadă: ca să pună la punct o poveste comună în care Adélaïde Masfauré este agresată, individul cade cu fundul în foc – un detaliu care sună veridic, dar devine fals dacă îl cercetezi îndeaproape –, este umilit şi o loveşte cu cuţitul de faţă cu toată lumea. „Altminteri, Amédée, tatăl tău va fi cel bănuit. Ce vor crede poliţiştii? Că după ce şi-a ucis soţia şi a ucis-o şi pe Alice Gauthier s-a sinucis? Asta ne dorim?” Amédée, care ascultă mereu de ceea ce îi spune Victor – Victor e reperul absolut – dar convins de asemenea de vinovăţia tatălui, face cum i se spune. Gata.

Am terminat.

Victor, ascultase cu braţele încrucişate pe piept, obrajii îi erau roşii de la alcool, şi-a mai pus un pahar de porto – Adamsberg le pierduse numărul – şi încerca să vorbească liniştit, cu spatele la fel de ţeapăn ca şi cel al lui Robespierre. O atitudine de om beat şi şocat, dar care se străduieşte să îşi menţină echilibrul.

— Nu, comisare. Lucrurile s-au întâmplat aşa cum Amédée şi cu mine le-am povestit. Altminteri, de ce ne-ar mai fi ameninţat ucigaşul? De ce ar fi tăcut cu toţii în aceşti zece ani? Dacă eu aş fi fost criminalul?

— Tocmai asta e problema. Această tăcere.

— Dar, comisare, ipoteza dumneavoastră se susţine, a spus Victor curajos. Recunosc.

S-a ridicat clătinându-se şi a măturat violent paharele de pe masă cu braţul. A luat sticla de porto şi a băut lacom câteva înghiţituri. Apoi, cu picioarele depărtate şi sticla atârnând în mână, a urlat:

— Şi am să spun şi de ce ipoteza se susţine aşa de bine! Pentru că da, voiam să o omor! Mi-am dorit-o dintotdeauna! Când l-a luat pe Amédée am jurat să o fac! Da, de când am venit aici, ca să fiu lângă fratele meu. Şi nu am spus nimic fiindcă nu trebuia să se ştie că eram nenorocitul ei fiu! Sau fiul nenorocitei mele de mame! Ca să o pot omorî fără să fiu pedepsit! Da, Islanda a fost ocazia ideală! Da, am susţinut ideea excursiei pe insula aia scârboasă! Dar da, individul l-a omorât pe soldat, mă credeţi sau nu! Şi da, mi-a trecut prin minte să o înjunghii după moartea soldatului! Aţi reconstituit totul! Numai că nu eu am ucis-o! Ticălosul mi-a furat crima! Crima mea!

Victor a mai băut o înghiţitură, şi-a pierdut echilibrul şi a căzut în iarbă. A încercat să se ridice, dar a renunţat şi a rămas pe iarbă cu braţele strânse în jurul genunchilor, capul între picioare. Apoi au urmat sughiţul şi hohotele, strigătele unei disperări pe care nimic nu le putea stăvili. Adamsberg a ridicat mâna ca să nu intervină nimeni.

— Lasă, Amédée, nu vreau să mă ridic, a spus Victor între două sughiţuri. Nu vreau să mă ridic.

— O pătură? Vrei o pătură?

— Vreau să vomit. Adu-mi ceva ca să vomit.

— Ce vrei?

— Balegă de cal.

— Nu, Victor.

— Te rog. Balegă de cal. Vreau balegă de cal.

Amédée a ridicat descumpănit nişte ochi trişti spre comisar, iar acesta l-a liniştit dintr-o privire.

— Dar când am ajuns în siguranţă la Grímsey am înţeles că individul îmi salvase – cum se cheamă chestia aia? – sufletul, a continuat Victor cu glasul său puternic şi îndârjit. Că de fapt nu-mi dorisem niciodată să o fac. Nu, nu despre asta e vorba. Aş fi putut, urma să o fac, urma să o ucid. Altceva am înţeles, de fapt.

Victor şi-a sprijinit capul pe genunchi.

Adamsberg i-a ridicat bărbia.

— Să nu adormi. Ţine capul drept. Sprijină-l în palma mea. Continuă.

— Vreau să vomit.

— Ai să vomiţi, stai liniştit. Ce ai înţeles?

— Unde?

— Când ai ajuns în siguranţă la Grímsey?

— Că nu aş fi fost niciodată în stare să o fac. Am revăzut trupul mamei fără viaţă, întins pe stâncă şi pe zăpadă şi m-aş fi detestat dacă eu aş fi ucis-o. La doar câteva ore, dacă ticălosul acela nu ar fi comis gestul atroce, aş fi făcut-o eu. Şi m-aş fi sinucis.

— Asta ai înţeles?

— Da. Aş vrea balegă de cal. Şi dacă vreţi să mă acuzaţi, n-aveţi decât, nu-mi pasă. Nu-mi pasă deloc.

— De ce anume să te acuzăm? Nu avem nicio dovadă.

— Dar o să căutaţi.

— S-a prescris, Victor.

— Dar căutaţi, la naiba! Ce mai aşteptaţi? Căutaţi! Sau Amédée se va întreba mereu dacă nu cumva i-am înjunghiat mama!

— Şi cum vrei să căutăm dacă nu ne spui numele individului?

— Nu ştiu cine e! Nu ştiu ce face! Nu ştiu unde stă!

— Ne minţi, Victor! Hai, acum întoarce-te, şi vomită. S-a isprăvit.

În iarbă? La piciorul mesei? Danglard a clătinat din cap. El făcea asta rar, dar întotdeauna cu grijă.

— Ajută-mă Amédée, a spus Adamsberg trăgând de Victor. Îl răsucim în genunchi şi cu capul în jos. Tu îl apeşi pe stomac, iar eu îl lovesc în spate.

Zece minute mai târziu şi după ce Amédée aruncase câteva lopeţi de pământ în acel loc, Veyrenc şi Danglard l-au ridicat pe Victor şi l-au condus la el, ca să stea în pat. Adamsberg s-a lipit cu spatele de perete, gânditor, cu braţul ridicat şi indexul întins într-o postură bizară.

— Ce faci? l-a întrebat Danglard.

— Ce zici?

— Cu degetul?

— Ah, asta. E o muscă. A căzut în porto. Am scos-o de-acolo.

— Da, dar ce faci?

— Nimic, Danglard. Aştept să se usuce.

Veyrenc îi scosese pantofii lui Victor şi îi aruncase pe jos.

— Nu trebuie să stai lângă el, îi spusese Adamsberg lui Amédée aşezat ca un infirmier pe patul fratelui său. O să doarmă neîntors până dimineaţă. E doar o musculiţă. A căzut în sticla cu porto. Trebuie să se usuce. Atât.

— Să se usuce?

— Da, a răspuns comisarul privind musculiţa frecându-şi aripile lipicioase una de cealaltă.

— Mâine după-amiază va fi în formă.

Acum musculiţa îşi freca picioarele încercând să înainteze. A încercat să înainteze un centimetru pe unghia lui Adamsberg, şi-a frecat încă o dată picioarele, apoi şi-a luat zborul.

— La oameni, merge mai încet, a spus Adamsberg.

XXXI

Cinau la *Hanul Scobiturii* unde Mélanie acceptase să le pregătească un meniu special. Danglard încercase cu vârful degetului arătător să vadă cât de moi sunt chiftelele de cartofi, aşa cum o făcuse Bourlin.

— Perfect, a spus el. Mă refer la cină. Cât priveşte evenimentele de după-amiază, mi-e greu să judec.

— Nu putem testa valoarea unei anchete cu vârful degetului, a comentat Veyrenc.

— Desigur.

— Deşi ar fi practic. Să ştii dacă e în sânge sau arsă, uscată, nereuşită, bună de aruncat.

— Asta nu este o anchetă, a spus Adamsberg. Suntem în afara elementelor care alcătuiesc o pistă, aşa cum mi-a atras atenţia cu asprime Retancourt. Nu avem niciun amestec în poveste, iar ceea ce s-a întâmplat pe insulă s-a prescris, s-a isprăvit, nu ne mai priveşte.

— Atunci de ce am mai venit? a întrebat Danglard.

— Să aflăm şi să eliberăm fantomele.

— Nu asta este meseria noastră.

— Dar am făcut-o, a intervenit Veyrenc. Reuşita, e altă treabă. Am eliberat fantomele, Jean-Baptiste?

— Asta, da. Chiar foarte bine. De-acum încolo nu va mai trebui să bocească în turnul blestemat al disperaţilor. E mai important să ştim dacă am aflat şi ceva adevărat.

— Nu-l crezi pe Victor?

— Era convingător, a estimat Veyrenc. A mers cât a putut de departe. A îndrăznit să mărturisească în faţa fratelui său intenţia de a-şi omorî mama. Era mai degrabă smintit decât curajos.

— Când bei porto ai şanse să te sminteşti, a spus Danglard pe un ton doct. Nevoia lui de a mărturisi era mai puternică decât teama, asta a rupt barierele.

— Bariere deja dislocate de porto, a adăugat Veyrenc.

— Exact ce spuneam. Alcoolul dulce se urcă la cap la fel de repede cum merge un acrobat pe sârmă.

— Dar, una peste alta, un miracol i-a salvat „sufletul”: ucigaşul i-a luat-o înainte şi a comis „gestul atroce” în locul lui. Victor a ieşit alb ca zăpada din Islanda.

— *In vino veritas,* a spus Danglard.

— Nu, Danglard. Nu am crezut niciodată că alcoolul ar ajuta să găseşti adevărul. Durerea, da, fără îndoială.

— Atunci de ce l-ai determinat să bea?

— Fiindcă alcoolul ridică frânele şi te face să luneci la vale cât poţi de mult. Ceea ce nu înseamnă până la capăt. Chiar smintit, chiar cu barierele înlăturate, inconştientul veghează asupra a ceea ce are mai preţios, aşa cum Marc are grijă de Céleste. Nu vom şti mai mult. Am aşteptat revărsarea asta de sentimente şi de jumătăţi de adevăr ca să iau o hotărâre. I-am spus câte ceva lui Retancourt la prânz. Se opune vehement.

— Şi la ce se opune? a întrebat Danglard.

— Spune că nu este treaba noastră, asta-i tot.

— Are dreptate.

— Da. Nu va merge. Mă gândisem la ea şi la tine, Louis. Să mergeţi cu mine.

Nici Danglard, nici Veyrenc nu au întrebat „unde?”. Se făcuse linişte, acea linişte atât de densă încât cel mai slab zgomot al tacâmurilor o deranjează. Veyrenc şi le-a pus pe ale sale pe farfurie. El pricepea încotro rătăceşte Adamsberg mai repede decât alţii. Poate pentru că era şi el tot din acea regiune muntoasă.

— Când plecăm?

— Marţi. Am trei bilete pentru Reykjavik sau cum s-o pronunţa. Zborul durează trei ore şi jumătate... Apoi patruzeci de minute până la...

Adamsberg şi-a scos carnetul din buzunar.

— Până la Akureyri, a citit el rar. De acolo cu avionul până la Grímsey. În faţa portului, nu departe, se află insula călduţă, în perioada asta banchiza este fisurată şi va trebui să găsim un pescar să ne ducă. Nu va fi uşor, dată fiind superstiţia care învăluie insula. Sau care să accepte să ne închirieze barca lui.

— Şi ce speri să găseşti? a vrut să ştie Danglard. Stânci?

Pete de zăpadă? Sau poate vrei să te întinzi pe piatra caldă ca să trăieşti veşnic?

— Nu, nu pietre.

— Atunci?

— De unde vrei să ştiu, Danglard, dacă nu am fost acolo?

Danglard şi-a pus şi el tacâmurile pe farfurie.

— Tu ai spus-o: nu e o anchetă. Nu este treaba noastră.

— Aşa am spus.

— Şi rişti să fii destituit.

— Retancourt mi-a atras deja atenţia. Aproape că m-a ameninţat că mă va spune chestorului.

— Retancourt nu este o turnătoare, a spus Veyrenc.

— Dar e extrem de furioasă şi ar face orice ca să nu plec.

— Este însăşi vocea raţiunii, a spus Danglard foarte ferm.

— Când vrei să pleci? l-a întrebat Veyrenc.

— Vii?

— Bineînţeles, i-a răspuns calm Veyrenc. Acel calm neclintit care îi era atât de specific.

„Roman”, ar fi spus Château.

— Cum adică „bineînţeles”? a strigat Danglard, dându-şi seama deodată că este izolat faţă de cei doi colegi ai lui.

— Merge el, merg şi eu, a spus Veyrenc. Mă interesează şi pe mine. Sunt de acord cu Jean-Baptiste. Victor nu a spus totul. Minte, şi o face foarte bine. Aproape că nu-ţi dai seama.

— Atunci tu cum de poţi să-ţi dai seama?

— Uitându-mă la faţa lui Amédée. S-a întâmplat ceva în Islanda. Ar fi interesant să ştim ce anume.

— Interesant! Dar totul este atât de interesant! a replicat Danglard cu arţag. Mi-ar plăcea să vizitez toate bisericile romane din ţară, ar fi „interesant”, dar pot să o fac? Am vreodată timp? Mi-ar plăcea să-mi văd prietena de la Londra, altminteri o să mă lase. Am timp oare pentru asta? Cu patru crime pe cap şi altele care vor veni curând?

— Asta nu mi-ai spus, Danglard, i-a atras atenţia Adamsberg. N-ai spus nimic despre prietena ta cu ochelari

roşii.

— Şi care-i treaba ta? a replicat Danglard agresiv. Tu, în acest răstimp, o ştergi în Islanda ilegal, fără nicio misiune! Şi de ce? Pentru că este „interesant”!

— Foarte interesant, a confirmat Adamsberg.

— Spui toate astea, comandante, fiindcă ne invidiezi, i-a replicat Veyrenc zâmbind, acel zâmbet care seducea doar femeile şi care pe Danglard îl lăsa rece. Călătoria, frigul, ceaţa ameninţătoare, lugubrele roci vulcanice. Dar cred că totodată regreţi că nu poţi intra în micul han din faţa insulei călduţe ca să bei un păhărel de *brennivín.*

— Prostii, Veyrenc! Şi să ştii că am gustat din acea băutură căreia i se mai spune şi „moartea neagră”. Plecaţi fără niciun motiv, fără nicio logică, fără un dram de raţiune.

— Destul de just, Danglard, a pus Adamsberg. Dar oare nu spuneai tu, nu de mult, că e bine ca mereu să adaugi ceva în tolba cunoaşterii?

— Şi să ne laşi cu tot dezastrul robespierrist pe cap?

— Exact, Danglard. Este cel mai bun moment ca să plec. Dezastrul robespierrist este într-un punct mort, iar toţi pionii noştri sunt perfect aliniaţi pe tabla de şah. Dar nu se mişcă nimic. Înţelegi? Nu se clinteşte niciun pion. Poţi să-mi aminteşti cine a fost cel care a spus că „animalele se mişcă”?

— Aristotel, a bombănit Danglard.

— Un înţelept antic, nu-i aşa?

— Un filosof grec.

— Îl admiri, nu?

— Dar ce naiba are a face Aristotel în toată povestea asta?

— Ne ajută cu înţelepciunea lui. Totul se mişcă. Totuşi, tabla de şah Robespierre rămâne anormal de imobilă. *Anormal,* Danglard. Mai devreme sau mai târziu tot se va mişca o piesă. Dar e prea devreme. Aşadar, e un moment prielnic plecării. În orice caz, nu am de ales.

— De ce?

— Pentru că mă mănâncă.

— Ca pe Lucio?
— Da.
— Ai uitat, comisare, că pe tabla asta de şah noi va trebui să mutăm luni seara, la viitoarea şedinţă a Adunării? l-a întrebat Danglard furios. Că trebuie să-i reperăm pe descendenţii ghilotinatului Desmoulins şi pe cei ai călăului Sanson?
— Dar voi fi acolo, Danglard. Ca şi tine, ca şi cei opt agenţi care vor asigura blajul. De aceea plec marţi.
— Brigada se va revolta. Va fi răzmeriţă.
— E posibil. Te deleg pe tine să te ocupi.
— Nici poveste!
— Cum vrei, comandante. La urma urmei, tu vei avea comanda.
Exasperat, Danglard s-a ridicat şi a plecat de la masă.
— Ne aşteaptă în maşină, a spus Veyrenc.
— Da. Fă-ţi bagajul în weekend. Haine groase, butelcuţa de metal pentru alcool, bani, busolă, GPS.
— Nu cred că au reţea pe insula călduţă.
— Nici eu. Poate că ne va înghiţi ceaţa, poate că vom muri de frig şi de foame. Ştii să tranşezi o focă?
— Nu.
— Nici eu. Cine crezi că ne poate însoţi?
Veyrenc s-a gândit o clipă, răsucind paharul pe masă.
— Retancourt, a spus el.
— I-am spus, se opune. Iar când Violette se opune, n-o clinteşti aşa cum nu poţi clinti un stâlp din beton. Cu atât mai rău, vom merge singuri.
— Va veni, l-a asigurat Veyrenc.

XXXII

Nici peste weekend nu-i trecuse supărarea lui Danglard care, luni seară, tăcea pe bancheta din spate a maşinii care îi ducea la şedinţa săptămânală a Adunării Naţionale a Convenţiei, pentru a asista la şedinţele cumulate din 11 şi 16 germinal în urma cărora Danton avea să fie arestat.

Adamsberg îşi petrecuse cele două zile ca să-şi facă bagajul pentru Islanda. Avea pături hipotermice, şurub de gheaţă, ancoră de gheaţă şi coardă, ca un bun montaniard ce era şi care escaladase vârfurile Pirineilor unde temperatura putea să scadă la -10 grade. Consultase prognoza meteo pentru sfârşitul lui aprilie şi la Reykjavik – e limpede, un cuvânt imposibil de pronunţat – erau 9 grade, dar la Akureyri erau -5 grade, cu vânt, valuri de ceaţă schimbătoare şi ninsori posibile. Angajase şi un interpret de pe lângă ambasadă, un individ pe nume Almar Engilbjartsson. Prea bine, o să-i spună Almar.

Maşina se târa în ambuteiajul de la Gara Saint-Lazare. Anxietatea era pricina muţeniei lui Danglard.

— Vom întârzia, vom rata şedinţa.

— O să ajungem şi o să avem suficient timp ca să ne costumăm.

Perspectiva de a îmbrăca haina violetă şi de a-şi flutura jaboul de dantelă fină îl mai relaxase puţin pe comandant.

— Danglard, aşa-i că nu mi-ai povestit despre „moartea atât de dureroasă a lui Robespierre”?

Era pregătit, desigur, ca povestea să fie mai lungă decât era de aşteptat. În ciuda hotărârii sale de a păstra tăcerea, Danglard a fost incapabil să reziste acestei întrebări.

— A fost arestat pe 9 Thermidor, în jurul orei patru după-amiaza, împreună cu fratele său Augustin, arhanghelul Saint-Just şi mulţi alţii, a început el bosumflat. După ce a hălăduit de colo-colo, după ce insurecţia pariziană eşuase, rezum lucrurile…

— Desigur, Danglard.

— ...Robespierre ajunsese la Primărie. În jurul orei două, un grup înarmat forţează intrarea, fratele său Augustin se aruncă pe fereastră şi îşi rupe un picior. Couthon, cel paralizat, este azvârlit pe scări, iar pentru ce s-a întâmplat cu Robespierre există două ipoteze: cea mai sigură este că şi-a tras un glonţ în gură, dar nu a reuşit decât să-şi sfărâme maxilarul. Cealaltă pretinde că un jandarm pe nume Merda – nu e o invenţie – a tras în el. Robespierre, rănit îngrozitor, este întins la pământ, cu maxilarul atârnându-i în partea inferioară a feţei. Este dus pe targă la Tuileries unde doi medici se agită în jurul lui. Unul dintre ei îi bagă mâna în gură şi scoate resturile sfărâmate, doi dinţi, aşchii de os, dar nu au ce altceva să-i facă în afară de a-i pansa mandibula ca să i-o fixeze. Abia a doua zi, pe la ora cinci după-amiaza sunt duşi cu toţii spre ghilotină. Iar când îi vine rândul lui Robespierre, călăul, fiul lui Charles Henri Sanson al nostru, îi smulge bandajul. Maxilarul s-a desprins, sângele i-a ţâşnit din gură iar Robespierre a scos un urlet teribil. Un martor a scris: „Ceea ce vedeam era un om cu trăsăturile feţei îngrozitor de desfigurate. O paloare incredibilă îl făcea greu de privit.” Acest martor adaugă şi că atunci când călăul a arătat capul maselor, acestea au văzut doar „un obiect monstruos şi dezgustător”.

— Călăul era obligat să-i scoată bandajul?

— Nu, nu avea cum să împiedice căderea tăişului.

— Există portrete ale lui Sanson?

— Cel puţin unul, al tatălui, al lui Charles Henri. Un om voinic, ochi cu pleoapa căzută sub nişte sprâncene stufoase, un cap mare, un nas lung, puternic, o gură cu buza inferioară proeminentă.

— Se spune că îi plăcea să disece trupurile celor decapitaţi, a adăugat Veyrenc. Va fi o încântare să-l cunoaştem pe urmaşul lui astă-seară.

Lebrun i-a întâmpinat la vestiar, aproape cu braţele deschise. Avea o perucă grizonată, gâtul strâns într-o învălmăşeală de dantele şi purta o haină de un roşu închis.

Stătea pe un scaun Ludovic al XVI-lea fixat pe o cutie înzestrată cu două roţi de lemn şi în mână ţinea un baston. Era paralizat.

— Bună seara, cetăţene Couthon, i s-a adresat Danglard căruia plăcerea de a plonja în anul 1794 îi restituise calmul sau îi ştersese din minte realitatea doar în câteva minute.

— Aşa că nu prea îi semăn? a întrebat Lebrun, amuzat la rândul său. Hai, cetăţene Danglard, spune-mi, am eu oare un aer suficient de îndrăzneţ ca să fiu Couthon, „cel de-al doilea suflet” al lui Robespierre?

— Nu prea, a admis Danglard. Dar vă veţi descurca.

— Îmbrăcaţi-vă costumele, lăsaţi telefoanele, ştiţi regulile acum. V-am păstrat aceleaşi costume ca data trecută, ca să intraţi mai bine în rol.

Cei trei poliţişti au reapărut cu haine negre, violete şi albastru-închis. Veyrenc îşi freca ciorapii albi ca să fie fără nicio pată.

— Te vei prinde în joc, cetăţene Veyrenc? l-a întrebat Lebrun-Couthon?

— De ce nu? a replicat Veyrenc aranjându-şi peruca în oglindă.

— Cine este preşedinte astă seară? a vrut să ştie Danglard.

— Tallien.

— Nu e cel mai simpatic, a spus Veyrenc.

— Cu siguranţă că nu, cetăţene. În seara asta veţi sta în rândurile celor de la Munte, în stânga, în partea de sus a tribunei. Fotoliul meu este prea vizibil în câmpia centristă şi veţi fi reperaţi. Nu uitaţi că în astă seară Robespierre îşi lansează acuzaţiile împotriva lui Danton. Chiar dacă sunteţi îngrijoraţi sau speriaţi, veţi aplauda din laşitate. Frica se extinde. Va îndrăzni să îl acuze pe Danton sau va asista la propria-i cădere? Până la urmă, e totuşi mai bine să îi fii pe plac lui Robespierre. Asta este partitura voastră. Ne-am înţeles?

— Perfect, a spus Danglard amuzat să vadă cum Lebrun imita trăirile Muntenilor, neliniştiţi de şedinţă.

Adamsberg începea să priceapă că, la urma urmei,

Lebrun era un tip amuzant. La fel de adevărat este şi că fricoşii îngroaşă rândurile celor simpatici.

Un bărbat cu trăsături emaciate, ochii mijiţi sub nişte pleoape anormal de lungi, ca la broaşte, cu buze subţiri, şi-a făcut apariţia pe neaşteptate şi în tăcere.

— Aproape că nu v-am recunoscut, i-a spus Adamsberg lui Leblond. Uluitor.

— Cetăţene Fouché, l-a salutat Danglard. Seara bucuriei pentru tine, nu-i aşa? Vei observa totul din umbră, în tăcere.

— Destul de reuşit, nu? a spus Leblond înclinându-se uşor. Dar nimeni nu poate imita cu adevărat obrajii scobiţi ai lui Fouché şi falsitatea privirii sale de reptilă.

— Totuşi, transmiteţi îngrijorarea, a reluat Adamsberg.

— „Transmiţi îngrijorarea”, l-a corectat Danglard. Ne tutuim la Revoluţie. Suntem egali unii cu alţii.

— Ah, prea bine.

— Nu suficient de mult, a răspuns Leblond-Fouché strâmbându-se. Trebuie să înţelegi, cetăţene comisar, că Fouché este, de fapt, cel mai teribil personaj al Revoluţiei. Cinic absolut, abil ca un şarpe, viclean şi mieros, supraveghindu-i pe toţi, strecurându-se printre evenimente, este şarpele ascuns în iarbă faţă de idealistul Robespierre, purtat de puritatea lui nebună. Feroce şi înfricoşător de sângeros. Tocmai s-a – m-am – întors de la Lyon unde am considerat că este mai eficient să omori suspecţii cu tunul. M-am întors la ordinul lui Robespierre care, furios, mi-a spus că „nimic nu poate să justifice cruzimea de care m-am făcut vinovat”. Aşa că astă-seară, cetăţeni, stau pe scăunelul pedepsitului, a conchis Leblond cu un zâmbet fin şi satisfăcut. Mă prefac sluga Incoruptibilului ca să-mi ierte excesele.

Un zâmbet care l-a indispus brusc pe Adamsberg.

— Ai fost ghilotinat împreună cu Robespierre, cetăţene Fouché? l-a întrebat comisarul.

— Eu? a replicat Leblond stăruind în a-şi exersa privirea perfidă. Pe mine nu mă poate atinge nimic. Dimpotrivă, voi lucra la căderea lui, făcând vizite noaptea deputaţilor,

lăsându-le impresia că sunt pe viitoarea listă a celor care urmează să fie ghilotinaţi. Ceea ce este fals, dar eficace. Îl voi spulbera pe Robespierre care va muri peste patru luni. Acestea fiind spuse, trebuie să intru în scenă.

— Este foarte reuşit, a apreciat Lebrun privind spre prietenul său.

— Aproape că te indispune, a spus Adamsberg.

— Dar Fouché indispune, a spus Lebrun marcându-şi cuvintele cu lovituri de baston în podea. Cetăţene locotenent, fii amabil şi împinge-mi cărucioru1. Trebuie să intrăm.

Adamsberg i-a lăsat pe cei trei bărbaţi să i-o ia înainte şi a sunat scurt la brigadă înainte să lase mobilul la recepţie.

— Kernorkian? Mai trimite încă doi oameni în seara asta, să stea mai aproape de trezorierul Leblond.

— Imposibil, comisare. El şi Lebrun dispar aproape ca prin farmec după ce-l însoţesc pe Robespierre.

— Tocmai asta vreau să spun. Scotociţi pivniţe, acoperişuri, curţi. Vedeţi dacă o pot şterge pe o altă stradă.

Era lume în seara aceea, ca să asiste la şedinţele din 11 şi din 16 germinal. Mulţimea deputaţilor se înghesuia, înveşmântată în haine negre sau în jachete în culori strălucitoare, fiecare căutând un loc în sala răcoroasă şi nu foarte bine luminată. Lebrun se postase lângă Adamsberg şi oamenii acestuia, strecurându-şi fotoliul cu rotile printre două bănci, în timp ce Leblond-Fouché scruta publicul cu ochii mijiţi, de la locul lui important, în rândul Muntenilor.

— Acolo, sus, a şoptit Lebrun. În tribuna din dreapta, bărbatul în haine negre, cu eşarfă roşie, lângă o femeie care agită un steag.

— Cel gras? l-a întrebat Adamsberg.

— Da, cu pălăria de fetru trasă peste ochi. El este.

— Urmaşul lui Sanson?

— Cum de-ai ştiut că nu-l arăt pe Desmoulins?

— Pentru că acel om face tot ce poate că să evoce un călău.

— Joacă un rol. Aici toată lumea joacă un rol. L-ai văzut adineauri pe Leblond, aproape că era periculos.

— În vreme ce rezolvă ecuaţii.

— Într-un fel. Fiţi discreţi, vă rog, a şoptit el. Couthon este lesne de identificat şi fiecare îl supraveghează ca să-i imite atitudinea.

— Am înţeles.

Adamsberg şi-a pornit microfonul strecurat în spatele urechii, ascuns perfect sub părul lung şi negru al perucii.

— Sanson e prezent, a şoptit.

— Recepţionat.

Acum, Robespierre cobora treptele sălii şi se îndrepta spre tribună unde îl invitase preşedintele Tallien. Ca şi la şedinţa de dinainte, se făcuse linişte, o linişte care sugera veneraţie, dar şi atenţie. Adevărat? Fals? Adamsberg observa participanţii fără să izbutească să priceapă dacă figurile lor concentrate, adoratoare sau crispate erau rezultatul rolului sau adevărului de o seară. Şi înţelegea interesul pentru studiul făcut de Leblond-Lebrun cu privire la locul în care falsul trece drept adevăr, iar ceea ce este sigur este abandonat în favoarea unei umbre. O pierdere absolută a reperelor care îi molipsise din nou pe Veyrenc şi pe Danglard care erau fascinaţi de discursul lui Robespierre şi uitaseră cu totul de misiune. Un Robespierre foarte intens în astă-seară, într-o şedinţă atât de dificilă în care trebuia să-i convingă pe deputaţi să-l condamne pe vânjosul Danton, întruchiparea forţei vitale a revoluţiei. Într-o tăcere aproape mistică vocea ascuţită a lui Robespierre se auzea până în locurile cele mai îndepărtate.

Vom vedea nu peste multă vreme dacă va reuşi Convenţia să distrugă un idol fals, de prea multă vreme putrezit sau dacă, în cădere, va zdrobi şi Convenţia şi poporul francez.

Aplauze dinspre locurile Muntenilor unde mulţi au

pumnii încleştaţi pe genunchi. Cei de pe locurile câmpiei ezită, foşnesc, se aprind şi se sperie. Adamsberg îşi aduce aminte de rolul său şi aplaudă prudent, imitându-l pe confratele său de o seară. Lângă el, Lebrun-Couthon loveşte podeaua cu bastonul pentru a însoţi şi sublinia acordul cu vorbitorul. Ambianţa este crispată, afectivă, intensă şi tulbure, palpabilă prin amestecul de pudră parfumată şi sudoare, condensate de frig. Cu toţii ştiu ce eveniment se joacă astă-seară, dar toţi îl trăiesc de parcă nu ar cunoaşte deja urmarea.

Până şi Adamsberg, din străfundurile ignoranţei sale, se întreba cum acest Robespierre fragil şi crispat ca o scândură amorfă îndrăzneşte să-l atace pe Danton care respiră energie prin toţi porii?

Prin ce anume este el oare superior concetăţenilor săi? Doar numai fiindcă vreo câţiva indivizi înşelaţi s-au grupat în jurul său...

Adamsberg l-a văzut pe Danglard cum se concentrează în haina lui violet, cunoştea textele celebre şi însoţea vorbitorul spre crescendo. Măcar nu se mai gândea la Islanda. Numai faptul de a se gândi la propria-i plecare de a doua zi i s-a părut nepotrivit, deplasat, aproape trivial. De ce Islanda? Unde vine asta?

— Fiţi atent la fraza următoare, i-a şoptit Lebrun.

Robespierre a făcut o pauză scurtă şi şi-a dus degetele la jabou.

Spun că cine tremură în acest moment este vinovat, fiindcă niciodată nevinovăţia nu are a se teme de supravegherea publică.

— Înfricoşător, a spus Adamsberg.

— Cred că este cea mai înfricoşătoare dintre toate.

Robespierre continua atent la scandarea interminabilelor sale fraze, aţintindu-şi privirea asupra

unuia sau altuia, atent la cele mai fine tresăriri ale Adunării, scoţându-şi apoi punându-şi ochelarii cu un gest delicat, entuziasmându-se voit fără ca tot acest cumul de forţă să îi coloreze măcar puţin obrajii palizi.

— Cea de a doua ţintă a noastră este în preajmă, a spus Lebrun. Tribuna din dreapta, penultimul loc. Între doi bărbaţi îmbrăcaţi în negru. Păr lung şaten, gură feminină, haină gri.

Adamsberg l-a alertat pe Danglard, atent la orator, fiindcă el trebuia să coordoneze acţiunea care îl viza pe descendentul lui Desmoulins. Comandantului i-au trebuit vreo zece secunde ca să reacţioneze şi, jenat, şi-a pornit microfonul.

— Urmaşul lui Desmoulins în preajmă.

— Recepţionat, comisare.

Viaţa mea este dedicată patriei, inima mea nu cunoaşte teama şi dacă aş muri, ar fi fără vreun reproş ori vreun gând ignobil.

Adunarea s-a ridicat în picioare, aplaudând frenetic şi inegal. Iarăşi bastonul lui Couthon se lovea de pardoseală, indicând astfel entuziasmul.

— Pauză, a explicat Lebrun. V-am spus că ne oprim înainte de a trece la şedinţa din 16 germinal.

Sutele de membri se grupaseră la bufet, fără ca băutura şi gustările să transforme, totuşi, atmosfera într-una de distracţie demnă de secolul al XXI-lea. Nu, toţi erau marcaţi profund de rolul lor, în frig şi sub palida strălucire a lumânărilor. Frânturile de conversaţii ca şi gesturile continuau să întărească epoca demult apusă.

— Uimitor, nu? a zis Lebrun apropiindu-se de Adamsberg în fotoliul împins de un Fouché prudent şi viclean totodată, punându-se în serviciul redutabilului Couthon ca să-i fie iertate masacrele de la Lyon. Chiar Leblond-Fouché, după cum vedeţi, continuă să-şi joace rolul de trădător al tuturor cauzelor, mai puţin a sa. Va

sfârşi ca ministru sub Napoleon, ministrul poliţiei, evident. Şi va fi făcut duce.

— Cel mai mărunt lucru pentru atâtea servicii aduse patriei, a replicat acru Leblond.

— Sanson se pregăteşte să plece, a spus deodată Adamsberg.

— Desmoulins îl urmează îndeaproape, a continuat Danglard.

— Se îndreaptă spre ieşirea dinspre sud, a precizat Lebrun. Grăbiţi-vă.

Voisenet, Justin, Noël şi Mordent şi-au ocupat poziţiile. Receptorul a zbârnâit câteva minute mai târziu.

— I-am reperat, a spus Mordent. Ies împreună dar fiecare pleacă într-o altă direcţie.

— Cel gras este Sanson, a spus Adamsberg. Voisenet şi Noël, urmăriţi-l. Drăguţul chip de păpuşă e al lui Desmoulins. Tu şi cu Justin, după el.

— Sanson este cu motocicleta. Desmoulins cu maşina personală.

— Luaţi-le numerele de înmatriculare. În realitate, a adăugat Adamsberg, întorcându-se spre Lebrun, cei doi par să se cunoască. Ceea ce agravează, poate, situaţia.

Douăzeci de minute mai târziu Sanson era reperat în rue du Vieux-Moulin. Un sfert de oră după aceea fusese reperat şi Desmoulins în eleganta stradă Guynemer. Brigada era convocată pentru a doua zi. Adamsberg regreta că nu va fi prezent ca să-i audă. Dar convenise cu Mordent să poată asculta interogatoriile în direct, în măsura în care va fi posibil în timpul smintitei sale deplasări în Islanda.

Revolta mocnea printre membrii brigăzii.

Ce căuta acolo? se întreba din nou Adamsberg.

— Islanda mi se pare foarte departe, i-a mărturisit lui Veyrenc.

— Dar *este* departe, i-a replicat acesta.

— Vreau să spun departe în gânduri, în timp, la peste două secole distanţă de mine. Acum, când stau de vorbă cu

tine, nu mai sunt sigur că ştiu ce înseamnă un transport aerian.

— Am înţeles. Trebuie să admiţi că astă-seară Robespierre a fost excepţional. Îţi îngheţa sângele în vine.

— Mai puţin decât Fouché, nu?

— Ai observat? Foarte în largul lui în acest rol, am putea spune.

— Ce naiba căutăm în Islanda, dacă ţara asta chiar există?

— Să aruncăm sămânţa Revoluţiei?

— E o idee, a convenit Adamsberg. Ia şi textele cu pricina. O să ne ţină de urât când ceaţa ne va copleşi pe insulă.

— Vom declama.

— Pentru Egalitate şi pentru Libertate. Murind de frig.

— Chiar aşa.

XXXIII

— S-ar zice că pleci la Polul Nord! l-a luat în primire Lucio de la locul lui binecunoscut.

Becul de la felinar se arsese şi Adamsberg nu-l zărise pe vecinul său în întuneric.

— În Islanda, nu la Polul Nord.

— E totuna.

— Dar nu ştiu de ce plec.

— Ca să nu te mai mănânce. Chestia care te-a pişcat la Creux. Nu căuta mai departe.

— Nu prea merge, Lucio, a spus Adamsberg întinzând mâna ca să primească sticla de bere.

— Am desfăcut-o. Aşa am cruţat fagul.

— Nu merge. Abandonez ancheta, îmi abandonez oamenii şi toate ca să mă scarpin eu pe o bucată de pământ îngheţat.

— N-ai încotro.

— Nici măcar nu ştiu unde este Islanda, de unde iau avionul. Din cauza şedinţelor Adunării. Ţi-am vorbit despre asta. Sunt în aprilie 1794. Înţelegi?

— Nu.

— Dar ce înţelegi, atunci?

— Că te-a pişcat ceva al naibii de periculos.

— Mai pot să anulez toate cele. Aproape toţi adjuncţii mei se împotrivesc. Mâine, când vor vedea că am plecat, va fi cu adevărat răzmeriţă. Ei nu înţeleg.

— Nimeni nu poate pricepe ce anume îl irită pe celălalt.

— Am să anulez, a spus Adamsberg ridicându-se.

— Nu, a repetat Lucio, prinzându-i încheietura cu singura lui mână care, din cauză că era singură, aproape căpătase forţa a două mâini. Dacă anulezi, se va infecta. Şi o să regreţi. Când bagajul e gata, omul nu mai stă pe gânduri. Vrei să-ţi spun ceva?

— Nu, a răspuns Adamsberg, enervat de puterea exagerată pe care şi-o aroga bătrânul.

— Termină berea. Dă-o pe gât!

Obosit, Adamsberg a băut berea sub privirea aspră a spaniolului.

— Şi acum, du-te la culcare, *hombre,* i-a ordonat Lucio.

Era ceva ce nu spusese niciodată în viaţa lui.

Apoi l-a auzit pe Lucio curăţindu-şi gâtlejul şi scuipând pe jos. Nici asta nu o mai făcuse Lucio în viaţa lui.

XXXIV

Adamsberg i s-a alăturat lui Veyrenc la locul de îmbarcare pentru zborul de 14:30 cu destinaţia Reykjavik. Coada nu era prea lungă, aprilie nefiind o perioadă preferată de turişti. Oameni de afaceri şi multe capete blonde, o nuanţă de blond care bătea în alb, mulţi islandezi care se întorceau acasă pentru vacanţa de Paşti. Bagaje uşoare, islandezi calmi, cu excepţia lui Adamsberg şi a lui Veyrenc, încărcaţi cu rucsacurile lor de parcă s-ar fi pregătit de un război în toată regula cu gheţurile. Dar, în fine, insula aceea nu era una oarecare.

Mai rămăsese un loc gol în avion lângă cei doi, locul lui Retancourt pe care Veyrenc refuzase să-l anuleze.

— Am văzut-o la coadă, a spus el aşezându-se. Nici măcar nu a catadicsit să ni se alăture, avea faţa impenetrabilă ca o stridie. Stridiile alea, ştii, care rezistă la încercările noastre de a le deschide şi pe care le aruncăm în cele din urmă sau le zdrobim cu ciocanul ca să le venim de hac.

— Înţeleg.

— Asta înseamnă: „Nu mă întrebaţi niciodată, cu niciun preţ, de ce sunt aici”.

— Şi tu de ce crezi că a venit?

— Fie pentru că este de părere că doi tipi ca noi nu vor supravieţui expediţiei şi se simte datoare să ne păzească împotriva elementelor ostile.

— Fie pentru că, în pofida a tot, o interesează ceva pe enigmatica insulă călduţă.

— Oare piatra? Crezi că venit fiindcă vrea să mai capete nişte puteri?

— În niciun caz, a spus Adamsberg, Ar avea prea multă forţă şi, până la urmă, ar exploda. Ar face mai bine să nu se apropie de ea.

— Fie pentru că s-a desolidarizat de răzmeriţă – pe care totuşi o aprobă – şi în felul ăsta atenuează amploarea

revoltei. Fără ea opozanţii sunt lipsiţi de o susţinere cu greutate. Acum cred că brigada este derutată: „De ce Retancourt îi însoţeşte în Islanda?” „Cine are dreptate şi cine greşeşte?”

Ultimii pasageri au intrat în avion iar Retancourt s-a îndreptat spre colegii ei fără să-i privească. Adamsberg a ridicat braţele scaunului şi s-a strâns lângă Veyrenc pentru ca locotenentul corpolent să aibă mai mult loc. Scaunul îngust nu era conceput pentru masa ei musculară. Au tăcut în timpul decolării. Retancourt era cufundată într-o revistă fără să o citească de fapt.

— Am citit că va fi senin cerul în Islanda, a spus Veyrenc.

— Doar că acolo e de ajuns un strănut ca vremea să se schimbe, a replicat Adamsberg.

— Nici nu vom vedea *Rejkavik.*

— Rejkjavik.

— Nici nu pot să-l pronunţ.

— Faţadele caselor sunt roşii, albastre, albe, roz, galbene, a continuat Veyrenc. Lacuri şi faleze, munţi sumbri, acoperiţi de zăpadă.

— Trebuie să fie frumos.

— Cu siguranţă.

— Totuşi, am învăţat cum se spune „la revedere” şi „mulţumesc”, a spus Adamsberg scoţând o hârtie din buzunarul pantalonilor. „Bless” şi „takk”.

— De ce nu şi „Bună ziua”?

— E prea greu.

— Doar cu astea două cuvinte nu cred că ajungem prea departe.

— Vom avea un interpret de la ambasadă. Ne aşteaptă la sosire cu o pancartă.

— O să mâncăm ceva în aeroport.

— Da.

— Ce crezi că vom mânca?

— Peşte afumat.

— Sau mâncare internaţională.

Nimic. Niciun semn. Eforturile laborioase ale celor doi bărbaţi să o scoată pe Retancourt din mutismul ei erau zadarnice.

Aterizare, meniu internaţional rafistolat, înghiţit fără o vorbă de Retancourt.

— O să fie vesel, a şoptit Veyrenc. O s-o cărăm după noi ca pe o statuie toate zilele astea.

— Probabil.

— N-am putea s-o lăsăm aici? Şi să o ştergem încetişor?

— Prea târziu, Veyrenc.

Adamsberg s-a uitat la mobil.

— Interogatoriul urmaşului călăului Sanson începe la ora 19, a spus el. Decalajul este de două ore. Acum e aproape ora 17, să ne conectăm.

Ceva s-a schimbat pe chipul lui Retancourt. I-a urmat pe cei doi până la o masă unde Adamsberg a pornit computerul.

— Vom avea doar sunet, a spus el. Iar volumul computerului nu e grozav. Să încercăm să nu comentăm în timpul interogatoriului.

— Nu cred că locotenentul Retancourt ne va stingheri, a îndrăznit Veyrenc de faţă cu colega lui.

— Nu, a replicat Adamsberg. Violette ne va însoţi de parcă am fi în pelerinaj. Totuşi, Islanda e frumoasă.

— Foarte frumoasă.

— Foarte frumoasă, a repetat Adamsberg.

— E o călătorie simpatică.

— Foarte simpatică, a spus Adamsberg.

— Ceva rar.

— Rarisim.

Interogatoriul descendentului lui Sanson a început cu întârziere. Bărbatul – pe nume René Levallet – era încadrat de Danglard, Mordent şi Justin.

— Pot să ştiu ce naiba caut aici?

O voce răguşită, cu un accent parizian graseiat.

— Aşa cum v-am precizat, sunteţi aici în calitate de

martor, a început Danglard.

— Martor a ce?

— Ajungem şi la asta. Profesia dumneavoastră, domnule Levallet?

— Lucrez la abatoarele Meursin din Yvelines.

— Şi ce tăiaţi?

— Păi, bovine. Atenţie, noi le asomăm înainte, e lege.

— Adică?

— Mai întâi le ameţim cu şocuri electrice ca să nu fie conştiente când le tăiem. Da' nu merge mereu, ca să zic aşa.

— Şi vă place meseria?

— Trebuie să ai ce băga la ghiozdan. Oamenii sunt foarte mulţumiţi că există cineva care să facă şi asta, nu? Sunt foarte mulţumiţi să aibă friptura lor în farfurie fără să-şi pună prea multe întrebări. Te dedici, asta-i tot.

— Aşa cum unii sunt dedicaţi meseriei de călău.

— Ce-are a face?

— Are a face că descindeţi din ilustra familie a călăului Sanson.

— Şi care-i treaba? s-a oţărât Levallet. E normal că erau unii care să-şi dedice viaţa ca să meargă ghilotina aia. În ziua de azi am fi mai profesionişti. I-am amorţi înainte.

— Azi pedeapsa cu moartea e abolită, domnule Levallet.

— Atunci la ce sunt martor, sau ce?

— Şedinţele reconstituite ale Adunării Naţionale din timpul Revoluţiei de către Asociaţia pentru studierea scrierilor lui Maximilien Robespierre.

— Da, şi ce e ilegal?

— E perfect legal.

— Bine, atunci mă car.

— Nu încă. De ce asistaţi în fiecare luni seară la aceste şedinţe?

— Unii merg la teatru. La mine e la fel.

— E ca şi când aţi merge la teatru?

— Dacă aşa vreţi să-i spuneţi, n-aveţi decât.

— La teatrul dumneavoastră se agită cei care le-au dat străbunilor dumneavoastră, şi în special lui Charles Henri,

o reputaţie atât de sinistră?

— Şi ce?

— Patru membri ai asociaţiei au fost asasinaţi.

S-a auzit zgomotul produs de alunecarea discretă a fotografiilor victimelor pe masă.

— Nu-i ştiu.

— Ne temem că un ucigaş îi elimină pe membrii Asociaţiei înainte de a lovi mai sus: pe Robespierre sau, mai degrabă, pe actorul care îl joacă pe Robespierre.

— Ziceţi mai bine că se crede Robespierre. Nu-i zdravăn la cap tipul.

— Aşa că interogăm mulţi membri, a minţit Mordent. Şi trebuie să ştim care sunt motivele pentru care luaţi parte la şedinţe.

— Păi... să-i văd. Ce credeţi că sunt singurul descendent care vine la şedinţe?

— Adevărat. Se pare că sunteţi prieten cu descendentul lui Camille Desmoulins.

— E drăguţ.

O afirmaţie infantilă, a gândit Adamsberg. Cei drăguţi şi cei răi – aşa se împarte lumea.

— Dar nu-i prieten, e o cunoştinţă.

— Ce faceţi şi ce vorbiţi cu această cunoştinţă?

— Ne spunem şi noi necazurile, ce? Necazurile pe care ni le-au făcut ei. Suntem uniţi.

— Care sunt necazurile lui Desmoulins?

— Mai întâi că nu îl cheamă aşa. Şi n-am ce să vă spun cum îl cheamă cu adevărat. Dar nu poate suporta că l-au ghilotinat pe Camille, care era foarte drăguţ, şi pe urmă şi pe nevastă-sa. Iar ăla mic de doi ani a rămas singur.

— Ştiu, a spus Danglard.

— E inuman, vă zic.

— Aşa e. Dar în familia dumneavoastră nu a fost nimeni ghilotinat. Atunci, care vă sunt necazurile?

— Acum trebuie să-ţi spui necazurile curcanilor?

— Azi, da, îmi pare rău, domnule Levallet.

— Vă pare rău, nu zău? Şi pe urmă pot să plec?

— Da.

— Necazurile mele sunt mai mari decât ale lui Desmoulins şi i-am spus-o. Din cauza lor, din cauza tuturor care se distrează acolo cu hainele lor frumoase. Aş vrea să-i văd morţi.

— Să-i omorâţi?

— Nu-i nevoie. Zici că voi, curcanii, nu gândiţi niciodată. Păi, la sfârşit nu mor toţi? Cu capetele tăiate de Charles Henri şi apoi de unchiul Henri? Îţi face bine să vezi asta. Că au murit toţi şi că noi, Sansonii, i-am omorât. Sau o să fie Danton şi alţi inşi dezgustători, de teapa lui.

— Printre care şi Desmoulins cel drăguţ.

— Aşa e. Dar nici el nu era fără pată, asta i-am spus-o şi urmaşului. Au mai fost şi alţii înaintea lui care au murit şi el n-a zis nimic. Şi, din câte mi-a povestit Desmoulins, ar fi făcut şi el o prostie uriaşă, Camille ăsta. Robespierre locuia la o familie care avea fete. Bun. Şi ţinea mult la ele. Nu aşa, la ce vă gândiţi. Se ocupa de ele, le educa. Bun. Şi Camille mergea des la ei. Într-o seară i-a dat uneia dintre fete o carte. Fata – tinerică. Şi Robespierre se prinde imediat că nu-i o carte cum trebuie. Cu poze pentru adulţi, pricepeţi?

— O carte pornografică?

— Chiar aşa. Atunci Robespierre, furios la culme, smulge cartea din mâna fetei. Iar după asta Camille n-a mai fost niciodată în graţiile lui Robespierre. Nu te puteai juca cu chestiile astea cu el.

— Aşadar, ne spuneţi că acum „o să fie Danton şi alţi inşi dezgustători, de teapa lui”, a continuat Danglard după o scurtă ezitare.

„Crezi că Danglard ştia anecdota? a şoptit Veyrenc. Despre carte?”

„Sigur nu, altfel ar fi comentat”.

„O să se enerveze”.

„Da”

— Da, a răspuns Levallet. Şi unchiul Henri o va face. Moş Sanson nu mai putea, sau mai ştiu eu de ce. Şi curând

– peste nouă şedinţe, atâta mai e – unchiul o să-i taie gâtul şi lui Robespierre. Şi o să-i facă şi mai mult rău, pentru că o să-i smulgă pansamentul. Totuşi, cu asta nu sunt de acord. A luat-o razna în ziua aia şi io nu-s de acord cu asta. Da’ pe vremea aia nu ştiam de asomare. Eu vă garantez că animalele mele nu suferă. Cu toate că, uneori, şi asta poate să facă al dracului de multă suferinţă.

— Înţeleg, a spus Mordent care, după intonaţie, părea că într-adevăr înţelege.

— Şi care-i necazul dumneavoastră pe care i-l spuneţi lui Desmoulins? a întrebat Danglard aproape mieros.

— Nu aşa îl cheamă.

— Îi ştim numele. Îl cheamă Jacques Mallemort.

— Nu e grozav să ai un aşa nume, nu?

— E sigur că asta nu l-a ajutat. Dar azi ne ocupăm de dumneavoastră.

— Rahat. Chiar trebuie să-mi povestesc viaţa? Nu pot.

— De ce?

— Pentru că mă face să plâng uneori. Şi nu plâng în faţa curcanilor.

A urmat o tăcere destul de lungă. Retancourt uitase de masca ei imobilă, urmărea atentă vorbele călăului de bovine.

— Uite, eu sunt un curcan şi uneori plâng, a spus Justin.

— În faţa colegilor, puştiule?

— Mi s-a întâmplat. M-a părăsit o femeie.

— Rahat! Femeile.

— Şi voi, comandanţi sau ce sunteţi, şi voi plângeţi?

— O dată, a spus Mordent.

— Şi n-aţi fi spus-o dacă n-aş fi adus vorba?

— Nu, a intervenit Danglard. Vreţi un pahar de vin ca să vă ajute? Am unul foarte bun din 2004.

— Nu te plictiseşti la curcani. Nu-i o capcană?

— Nu, o să beau şi eu unul cu dumneavoastră.

— Acum? La serviciu?

— E ora pentru aperitiv. Şi pe urmă, vedeţi, aparatul se învârte, funcţionează. Iar dacă se întâmplă ceva, îl închid.

Din nou se lăsase tăcerea.

— A fost acum şase ani. Nu eram aşa de gras. Dimpotrivă. Arătam chiar bine, înţeleg că nu mă credeţi.

S-a auzit zgomotul paharelor şi al sticlelor de vin.

„Ştie să profite, Danglard”, a spus Retancourt cu un mic zâmbet.

„Nu, Violette, acum cred că dă o mână de ajutor.”

„De altfel, vinul lui din 2004 este foarte bun” a completat Veyrenc.

„Da”, a confirmat Retancourt.

— E bun, vinul, adevărat, a spus Levallet ca un ecou a ceea ce discutaseră între ei cei aflaţi atât de departe, în aeroportul din Reykjavik.

— Merg chiar eu să cumpăr de la un mic producător în Sancerrois. Şi nici nu-i scump.

— Îmi daţi adresa?

— Dacă vreţi...

— Şi e adevărat că-mi dă puţin curaj. Aşa, ziceam că nu arătam rău deloc şi aveam de trei ani o prietenă. Cum rămăsese grea, urma să ne căsătorim.

— Vreţi să spuneţi însărcinată?

— Da, în cinci luni. Eram mulţumit, ce mai. Iar copilul ăsta nu avea să tragă într-un abator, vă spun. Doar că era fetiţă. Şi atunci, o nenorocită de mătuşă bigotă care nu mă suportase niciodată, a venit să o vadă pe logodnica mea. Şi i-a spus că sunt din familia lui Sanson şi că aveam crima în sânge, doar lucram la abator. De parcă ar avea vreo legătură. Trebuie să mănânci ceva, nu? Dar e adevărat şi că nu-i spusesem lui Ariane.

— De ce?

— D-aia că e femeie şi e sensibilă, nu prea cred că ele iubesc prea mult călăii şi nici p-ăia care omoară animale toată ziua, normal. Aşa că i-am zis că lucrez la Yvelines la un angrosist de pantofi. Aşa, nu putea să vină să mă vadă la muncă. Mi-am bătut capul şi am învăţat despre pantofi şi tot restul. Piele, înlocuitori, tălpi, şireturi, scratch, d-astea. Şi mai ales despre pantofii italieneşti. Îi spuneam că lucrez la departamentul de papuci. Papucii îţi dau o stare de

siguranţă, totuşi.

— Sigur. Şi eu aş fi făcut la fel în locul dumneavoastră.

— Da, numai că asta a fost catastrofa. Mai ales chestia cu călăul. Ariane mi-a spus că din cauza minciunilor mele va „aduce pe lume fata unui călău”. Şi că nu va trăi niciodată cu un om care „avea crima în sânge”.

Din nou un moment de tăcere.

— O să treacă, o să treacă, a continuat bărbatul când Danglard a oprit înregistrarea. Dacă apeşi tare pe ochi, lacrimile o iau în sens invers. Am rugat-o, i-am spus tot ce am putut dar a plecat. Când mă privea faţa ei exprima dezgust. Şi a plecat departe – la familia ei din Polonia – ca să nu ajung niciodată să-mi văd fata.

Tăcere.

„Se apasă pe ochi” a spus Adamsberg.

— După asta m-am îngrăşat ca un porc, am chelit. Nu eram în apele mele. Aş fi omorât-o eu pe mătuşa aia dar a avut un accident de maşină, şi-o merita. Iar cei care l-au făcut pe Sanson cunoscut în Paris erau chiar revoluţionarii ăştia, nu?

Danglard a repornit înregistrarea.

— Pentru că numele călăilor din provincie nu se cunosc, aşa-i? I-aş fi omorât pe indivizii ăia, oricum îmi venea să omor pe toată lumea. Un doctor, un cardiolog, că şi inima îmi făcea tot felul de figuri, mi-a vorbit de chestia asta unde puteai să vezi Revoluţia reînviată şi că la sfârşit mureau cu toţii. Asta nu mi-ar face rău. Iar teatrul ăsta chiar mi-a făcut bine. Din iulie nu mai merg, o să fiu la regim.

Apelul de îmbarcare pentru Akureyri răsuna în limbile islandeză şi engleză. Şi-au strâns bagajele, iar Veyrenc i-a condus spre poarta corectă.

— Nu-i el, a spus Adamsberg.

— Nici eu nu cred, a întărit Veyrenc.

Aşteptau părerea lui Retancourt fără să ştie dacă, după

această pauză, va reveni la viaţă sau îşi va relua funcţia de statuie.

— Nefericit, a zis ea. Inofensiv.

— La ce oră aterizăm? a întrebat Veyrenc.

— 19.50 ora locală.

Adamsberg şi-a scos telefonul din buzunarul din spate al pantalonilor.

— E Danglard, a zis. Ne întreabă – sec – ce credem despre interogatoriu.

„Nefericit, nepericulos, eliberaţi-l”, a scris Adamsberg.

„S-a făcut” a răspuns Danglard fără să adauge altceva.

„Când va fi interogatoriul lui Dumoulins?”

„Desmoulins. Mâine, la 10. La ora 8 pe nenorocita voastră de insulă.”

În timpul zborului scurt spre Akureyri, Adamsberg şi-a lăsat gândurile să zburde în voie despre soarta tristă a descendentului lui Sanson şi a straniului său pelerinaj la Adunarea Naţională. Lebrun îi spusese că printre membri se numără şi tot felul de medici. E posibil ca Levallet să fi sfârşit prin a-i spune povestea lui. Secretarul era atent şi dezlega limbile. Poate că îl ajutase mulţumită competenţelor sale.

Interpretul islandez îi aştepta având în mâini o pancartă pe care o agita în fel şi chip. Mic, burtos, cu păr negru, contrar a ceea ce îşi imaginase Adamsberg, destul de vârstnic, avea cam şaizeci de ani, şi era vioi. Dar un vioi simpatic. Părea un tip care aşteaptă cu nerăbdare nişte prieteni dragi. I-a salutat vorbind tare şi cu un accent puternic.

— Vă vom spune Almar, dacă sunteţi de acord, a spus Adamsberg strângându-i mâna. Nu izbutesc să vă pronunţ numele.

— Nicio problemă, a spus Almar ridicându-şi braţele mici. Aici nu avem nume de familie. Suntem „fiul” sau „fiica lui cutare”, v-aţi prins?

Veyrenc a apreciat că Almar învăţase franceza într-un

loc unde se vorbea cam pe şleau. Ceea ce explica de ce Adamsberg a izbutit să-l angajeze atât de târziu şi atât de lesne. Almar nu era ales să traducă în cadrul unor conferinţe politice sau universitare.

— Eu, bunăoară, am un fiu pe care îl cheamă Almarson, fiul lui Almar, pricepeţi? Practic şi uşor. Unde mergem? Nu vă sfătuiesc să mergem în oraş. E nasol. În fine, pentru noi, cei care nu suntem de aici. Eu sunt din Kirkjubaejarklaustur, de-asta.

— Deloc.

— Prima oară la noi?

— Da, am venit pentru o anchetă a poliţiei.

— Mi s-a spus şi îmi convine de minune, o să fie mişto.

— Nu neapărat, a spus Retancourt.

Privind în sus, omuleţul a părut că atunci o descoperă, deodată, pe locotenentul impozant asupra căreia a zăbovit cu privirea puţin cam mult. Timp în care Adamsberg se gândea la descendentul lui Desmoulins. Doamne, ce ghinion să se numească Mallemort dacă stai să te gândeşti la destinul strămoşilor lui. La cel al băieţelului orfan după moartea rea a părinţilor lui. Oare mergea şi el ca la terapeut să îi vadă murind pe cei vinovaţi – sau să răzbune moartea aia nenorocită?

— Unde vreţi să mâncaţi?

Adamsberg i-a explicat că trebuie să se trezească devreme, fiindcă aveau de ascultat un interogatoriu a doua zi la ora 8, iar zborul pentru Grímsey era la ora 11.

— Ascultaţi interogatoriile de aici? Nostimă treabă, a aprobat Almar. Atunci mergem la un mic hotel în sudul oraşului, nu departe de aeroport. Aşa nu ne încurcăm. Restaurantul e fain, mâncarea bună – vă place peştele? –, dar camerele nu sunt cine ştie ce luxoase. Merge?

Mergea.

— Îmbrăcaţi-vă când ieşim. Friguţ, nu îngheţi, dar orişicât. Seara sunt -3 grade. O cădere termică de 23 de grade faţă de Franţa. Nimic tragic. Frigul islandez revigorează, o să vedeţi. Şi nu se poate spune asta despre celelalte tipuri de frig.

— Desigur, a spus Adamsberg.

Şi-au pus pulovere şi hanorace, iar Almar i-a condus până la un hotel cu faţada vopsită în roşu, la periferia sudică a oraşului. Pe acoperişurile din jur mai erau petece de zăpadă.

— Măcar avem parte de o casă vopsită în roşu, a început Veyrenc.

— Nu pentru asta suntem aici? a completat Retancourt.

— Chiar aşa, locotenente.

— Se cheamă „Hotelul Ursului”, le-a explicat Almar arătându-le firma care sclipea în lumini roze. Vorba vine, nu s-au mai văzut urşi în Islanda de mulţi ani. Şi cu topirea gheţarilor le va fi şi mai greu să debarce.

— De ce totul e pictat în culori vii?

— Fiindcă Islanda e toată în alb şi negru, pricepeţi? Rocă vulcanică şi zăpadă. Culorile dau bine în context. Orice merge la negru, spun francezii. Aşteptaţi să vedeţi cerul albastru. Niciodată nu aţi văzut un asemenea albastru, niciodată.

— În perioada asta ziua durează mult? s-a interesat Retancourt.

— Ca la voi. Dar nu înseamnă că vedem prea mult soare, plouă des, trebuie spus.

Almar i-a ajutat să se instaleze în camerele lor – foarte friguroase –, a comandat cina şi a organizat micul dejun. Nu rămânea cu ei, voia să profite că venise în oraş ca să se vadă cu nişte prieteni pe care nu-i mai întâlnise de şapte ani.

— O să fie grozav, a spus el. Am comandat bere. Să nu cereţi vin, o să vă coste cât v-a costat călătoria. Ne vedem mâine la ora zece la recepţie. Avem timp să prindem avionul. În perioada asta nu sunt turişti care să se plimbe pe Cercul Polar. Şi pe cine o să interogaţi pe insula Grímsey? Că de-abia sunt vreo sută de oameni pe-acolo...

— Pe nimeni, a răspuns simplu Adamsberg. Vrem pur şi simplu să mergem pe insula din faţă, acolo unde e o stelă caldă.

Dintr-odată Almar şi-a pierdut buna dispoziţie.

— Pe Insula Vulpii?

— Da, cred că are o formă asemănătoare, cu nişte urechi ascuţite.

— Asta nu-i prea amuzant, a conchis Almar, clătinând capul. Ştiţi că acolo, acum zece ani, s-au rătăcit nişte aiuriţi? Doi au mierlit-o din cauza frigului.

— Pentru asta am venit, a spus Veyrenc. Asta anchetăm.

— Nu-i nimic acolo, a insistat Almar. Ce mai speraţi să găsiţi după atâta timp? Indicii? Nici dacă le căutaţi cu lumânarea. Insula a fost măturată de sute de furtuni, de vânturi polare, de zăpezi, de îngheţuri. Nimic nu rezistă pe Insula Vulpii.

— Totuşi o să mergem să vedem, a spus Adamsberg.

— Ei bine, fără să-i jignesc pe şefii voştri, da’ v-au dat nişte ordine prosteşti. Mai rău, n-o să găsiţi pe nimeni care să vă ducă acolo. Ei cred că insula aparţine unei creaturi.

— Cine crede?

— Sunt unii care cred cu tărie şi alţii care nu cred, dar preferă să nu-l ispitească pe Diavol. Iar voi, francezii, aveţi Diavolul în voi. Aşa se spune pe aici. Un francez se enervează pentru nimica toată. Noi nu aşa trăim aici.

— Atunci vom închiria o barcă şi vom merge prin forţe proprii. E la o aruncătură de băţ de port.

— Aici, comisare, o aruncătură de băţ poate însemna o eternitate. Nici n-apuci să clipeşti şi vremea s-a schimbat. Telefonaţi acasă şefilor, nu mergeţi.

— Dar Almar, veţi şti că suntem acolo şi dacă veţi vedea că nu ne întoarcem veţi suna alarma, veţi chema ajutoare.

— Ajutoare? a întrebat Almar, agitându-şi braţele şi mai mult. Şi dacă se lasă ceaţa? Cum să vă repereze elicopterul? Cum să aterizeze dacă nu vede pământul? *Shit!* a mai spus el părăsindu-i rapid.

— Cred că a spus „rahat” şi-a dat cu părerea Veyrenc privind cum translatorul se îndepărta agitându-şi braţele în continuare.

— Mi se pare just, a conchis Retancourt.

Patronul – blond, cu o faţă severă, făcută să reziste

tuturor intemperiilor – le-a adus antreurile fără să spună o vorbă. Felii subţiri de hering sărat pe pâine de secară, apoi un fel de mâncare în care Veyrenc a identificat legume şi carne de miel.

— Ai zice că e varză, a spus Adamsberg gustând.

— Da, dar e roşie.

— Ei bine, este varză roşie. Tot le plac lor culorile.

— L-ai auzit pe Almar? l-a întrebat Retancourt care mânca de două ori mai repede decât ei.

— Vom închiria o barcă.

— Nu vom închiria nimic, nu vom merge nicăieri. Ştie locurile. După zece ani de furtuni, n-a mai rămas nimic. La ce te aştepţi? Să găseşti un cuţit cu amprente? Un bileţel ascuns printre pietre în care să fie scrise mărturisiri complete?

— Vreau să văd, Retancourt. Vreau să văd dacă este aşa cum a povestit Victor. Să văd dacă au făcut focul. Pe o stâncă, asta se observă şi după zece ani. Să văd dacă au smuls bucăţi de lemne din vechea afumătoare de peşte. Să-mi dau seama, să-mi imaginez. Să văd dacă există stela caldă sau au inventat-o ca să nu ne amestecăm.

Retancourt a ridicat din umerii ei laţi şi şi-a răsucit cu degetul o buclă blondă care i se ondula pe gât, tuşa ei naturală de rafinament.

— Mielul este delicios, a spus Veyrenc încercând o diversiune. Mai vreţi?

— Stai pe chei, Retancourt. Nu impun nimănui nimic.

— Ai luat-o razna de tot, comisare. Şi pentru ce toate astea?

— Pentru că mă mănâncă, a spus Lucio. Violette, în noaptea asta priveşte pe fereastră luminile oraşului dintre munţi şi strălucirea gheţii. E frumos, te relaxează.

— Doar pentru asta am venit, nu? a spus Retancourt.

XXXV

Patronul le-a servit un mic dejun pe care nici nu se punea problema să-l rateze: cafea la discreţie, lapte acru, pate, jambon, chifle de secară. Au ajuns în camera lui Veyrenc, cam îngreunaţi după festin, cu câte o ceaşcă de cafea în mână. Era singura cameră care avea o măsuţă şi în care Adamsberg a izbutit să prindă reţeaua. Aşteptând sosirea descendentului lui Desmoulins comisarul a deschis fereastra şi şi-a plimbat privirea peste munţii coloraţi în alb şi negru. Almar avea dreptate: cerul era excepţional de albastru, conferind reliefului o precizie incredibilă, cutremurătoare.

— Începe, a bombănit Retancourt. Cu Danglard la butoane.

— Vremea e perfectă, a spus Adamsberg închizând fereastra.

Din nou zgomotul celor patru fotografii ale victimelor aşezate pe masă.

— Erau zvonuri despre crime în sala unde este amenajat bufetul, a admis descendentul lui Desmoulins. Nu, nu îi cunosc pe oamenii aceştia.

Vocea lui Jacques Mallemort era calmă şi sigură, fără niciun semn de iritare.

— Deşi acesta îmi spune ceva.

— Este un „ocazional” care a devenit participant. Angelino Gonzalez.

— Ah, a intrat în joc, aşa-i?

— Iată-l şi costumat, a spus Danglard.

— Frumos desen, şi-a exprimat aprecierea Mallemort. Da, acum îl pot identifica. A fost un incredibil Hébert, înjura ca un birjar. Şi figura scandalizată a lui Robespierre ca răspuns faţă de atitudinea acestuia, foarte convingătoare şi ea.

— Aveţi vreo informaţie despre el?

— Nu ne-am vorbit niciodată. Acolo nu prea discutăm despre vieţile noastre. Nu acesta este scopul.

— Noi încercăm să aflăm care este motivul prezenţei dumneavoastră în rândul acestei adunări.

Se auzi scârţâitul specific al spătarului scaunului, un zgomot pe care toţi l-au recunoscut, dintre toate celelalte mici sunete ritualice ale brigăzii, inclusiv zgomotul făcut de pisica sărind de pe copiator, într-un moment în care dorinţa ei de a scormoni prin coşul cu hârtii reuşea să fie mai presus de lene. Aşadar Mallemort-Desmoulins se lăsase pe spate şi se proptise de spătar.

— Înţeleg, a spus el. Cineva îi atacă pe membrii Adunării. Iar eu, descendent al lui Desmoulins – nu ştiu cum aţi descoperit asta – pot fi un suspect interesant. Măcinat, după mai bine de două secole, de atrocitatea executării strămoşilor mei, răzbun onoarea blândului Camille eliminându-i pe aceşti oameni. Ştiţi câţi suntem? Aproape şapte sute. E un proiect gigantic, nu credeţi că ar fi mai bine să se blocheze ieşirile şi să se dea foc?

Glasul îi era în continuare liniştit, fără nicio urmă de îngrijorare. Bărbatul părea mai degrabă că gândeşte cu voce tare decât că se apără de cine ştie ce.

— Ar fi mai credibil ca individul să-l vizeze pe Robespierre, a continuat el examinând situaţia în locul poliţiştilor. Spun Robespierre pentru că acela care îl interpretează este absolut spectaculos. Nu mai e mult şi devine aproape neliniştitor. Dar, mai înainte, ucigaşul ar încerca să îl copleşească, folosindu-se de alte crime, arătându-i cum moartea se apropie de el. Presupun că aţi reuşit să-l întâlniţi? La actor mă refer.

— Da, a răspuns Danglard reticent.

„E mai puţin în largul lui decât cu descendentul lui Sanson. Nu prea ştie cum să se descurce cu individul ăsta cu aer calm şi gură spartă”, a şoptit Adamsberg.

— Şi Robespierre se teme? a întrebat Mallemort.

— Mai degrabă nu. Îşi face griji mai ales pentru membrii asociaţiei. Răspundeţi la întrebarea mea, domnule Mallemort.

— N-am uitat-o şi din intonaţie au înţeles că zâmbea. Sunt deja în ciclul al doilea în Adunare. Deja au trecut patru ani.

— Aşadar asistaţi la toate aceste şedinţe pentru a doua oară?

— Exact. Dar motivele mele s-au schimbat în mod bizar în timp. Aşa încât am două răspunsuri pentru întrebarea pusă.

— Aşa încât sunt două întrebări.

— Întocmai. Pentru prima întrebare, motivul pentru care am intrat în Adunare, răspunsul este destul de simplu. Sunt istoric.

— Ştim asta. Sunteţi profesor de istorie la Universitatea din Nanterre.

— Da. Voiam să înţeleg cum Robespierre a izbutit să îl execute pe Camille, pe acest loial şi afectuos tovarăş care îl venera. Mă gândeam să scriu un articol despre asta. Chiar dacă strămoşul meu Desmoulins, excelent soţ şi tată, nu a fost chiar impecabil. Se spune că într-o seară a strecurat o carte licenţioasă unei fete. Robespierre i-a smuls fetei cartea din mâini, iar din acel moment condamnarea la moarte a lui Camille era semnată.

— Da, am aflat, a spus Danglard fără să comenteze.

— Chiar şi după ce a trecut atâta timp, încă vă mai revoltă decapitarea lui Camille şi a soţiei sale? a întrebat Mordent.

— În adâncurile sufletului meu? a spus Mallemort şi din nou zâmbetul s-a simţit foarte clar în glasul său. La început, desigur. Tradiţia familiei, vă daţi seama. Dar lucrurile s-au potolit. Şedinţele la care am asistat mi-au dat, cred, cheia.

— Iar aceasta este?

— Maniera foarte abstractă a lui Robespierre de a înţelege moartea. De altfel, execuţiile aveau loc fără ca el să fie prezent, erau dematerializate. De parcă ar fi ghilotinat concepte, nu oameni: viciul, trădarea, ipocrizia, vanitatea, minciuna, banii, sexul. Camille îndrăgostitul, prietenul blând, eventual pervers, putea să întruchipeze

„viciul” pe care el nu-l putea împlini. Dar vorbesc prea mult, nu-i aşa?

— Vă rog, a spus Danglard. Şi a doua întrebare? De ce să o luaţi de la capăt? De ce să luaţi parte şi la cel de-al doilea ciclu?

Tăcere, apoi scârţâitul scaunului.

„Ar trebui să ungem scaunul ăla”, a spus Veyrenc.

— Pe cât de simplu a fost răspunsul la prima întrebare, care se explică printr-o compulsiune de istoric dublată de o fatalitate familială, clasic, de altfel, pe atât mă stinghereşte cea de-a doua. Să spunem că primul ciclu mi-a oferit prilejul de a simţi, cred, ce i se întâmplase lui Robespierre. Iar al doilea, de a înţelege ce trăise Camille.

— Adică, a propus Danglard ezitând, v-aţi îndrăgostit de Robespierre?

— Vă mulţumesc pentru că aţi spus-o în locul meu, comandante. Se fumează? Presupun că nu.

Foşnetul de hârtii, zgomotul scrumierei de sticlă, scrâşnetul brichetei.

— Lucrul acesta s-a petrecut încetul cu încetul, pe nesimţite. Nu mai mergeam acolo pentru Camille, ci pentru el. Asta m-a tulburat foarte mult. De ce eram fascinat de el? Din ce cauză aproape că mă hipnotiza? Apoi i-am observat pe ceilalţi membri. Toţi erau fascinaţi, sau pe cale să devină. Mi s-a spus că secretarul lucra la un studiu pe tema asta, despre acest tobogan psihologic pe care ne împinge Robespierre, acest turbion adictiv care îl copleşise pe strămoşul meu.

Apoi Danglard şi Mallemort au început să discute în afara subiectului interogatoriului, vorbind despre Istorie, despre Legea Prairial, despre paranoia, despre Fiinţa supremă, despre copilăria lui Robespierre, despre ambiguităţile amoroase ale lui Desmoulins şi despre reacţia thermidoriană.

Adamsberg a clătinat capul.

— Mai sunt şi alţii, Retancourt, care se abat de la piste,

a spus el.

— Danglard aruncă mănuşa, a rezumat Veyrenc. Încă puţin şi vor merge să prânzească împreună braţ la braţ la *Brasserie des Philosophes.*

— Cei trei urmaşi nu ne duc nicăieri? a întrebat Retancourt pe un ton sumbru.

— Un ghem de alge imposibil de descâlcit, o tot spun de la început, a zis Adamsberg. Imobil. Totuşi, descendenţii să fie urmăriţi în continuare, sunt capabili să interpreteze roluri şi să mintă.

— Dar pistele nu sunt clare, a spus Veyrenc.

— Chiar opace, a confirmat Adamsberg. În această Asociaţie în care toată lumea se preface, disimulează, se schimonoseşte, fără nume şi fără chip, avem de-a face cu personaje şi nu cu persoane, care pretind că nu se cunosc. Simulacre, aparenţe, eschive, iluzii, fantasme, niciun dram de adevăr. Ne servesc ce vor ei: de exemplu, un grup de infiltraţi, aşa-zişii „ocazionali”, descendenţii celor ghilotinaţi. Aşa, şi ce-i cu asta? Pot să ne ofere pe tavă câţi vor din ăştia. Pe cine să crezi şi încotro să te îndrepţi? Dacă e să aflăm ceva, vom descoperi şapte sute de indivizi decişi să ucidă fiecare câte şapte sute de oameni.

— Linişte, a spus Veyrenc. Reîncep. E posibil ca Danglard să fi făcut doar o diversiune.

— Complicitate între erudiţi, a admis Adamsberg.

Vocea lui Danglard era relaxată, vioaie, plină de curiozitate, nu mai iscodea.

— Dar patronimul acesta, „Mallemort”, este mai degrabă rar? Altfel spus, „moartea rea”. Există o comună cu numele acesta în Bouches-du-Rhone. Dar un patronim?

S-a auzit râsul discret al istoricului.

— Puneţi degetul pe rănile intime ale Istoriei, comandante. În 1847, un strămoş obsedat de moartea lui Camille şi care avea numele comun de Moutier, a adresat o cerere argumentată primarului din Mallemort prin care cerea dreptul de a purta acest nume. Pentru, spune el, ca amintirea „morţii rele” a strămoşului să nu dispară niciodată din mintea urmaşilor. Dat fiind contextul

revoluţionar, cererea i-a fost aprobată.

— Încântătoare idee.

— Dacă ar fi fost singura.

— Îi purtaţi prenumele, la asta vă referiţi? Jacques Horace?

— Greşiţi. Al doilea prenume al lui Camille nu era Horace.

— Nu mă refer la el ci la copilul său rămas orfan. *Horace Camille.*

Din nou s-a auzit râsul vioi, de data asta cam stânjenit.

— Ce îmi mai rămâne să vă spun, comandante?

— Şi, în pofida acestei poveri, mă refer la numele Horace Mallemort, nu aveţi nicio tulburare, nicio fobie, nicio dorinţă de răzbunare?

— Am explicat deja. Dar despre familia dumneavoastră ce-mi puteţi spune, comandante?

— Jumătate au murit de silicoză în minele din nord.

— Şi nu-i ăsta un motiv bun să doriţi să-i asasinaţi pe toţi baronii cărbunelui?

— Nu neapărat. Prânzul?

Adamsberg s-a ridicat.

— Se va termina cu un vin alb, a spus el oftând. Ne întâlnim peste cincisprezece minute la recepţie. Albastrul uimitor al cerului ne va face bine.

— Dar e suficient un strănut şi, cât ai clipi totul se schimbă, le-a reamintit Retancourt.

XXXVI

Modestul avion, pe jumătate gol, se învârtea deasupra pistei de pe insuliţa Grímsey. Adamsberg scruta regiunea minusculă, falezele negre, fâşiile de zăpadă, întinderea galbenă de iarbă culcată la pământ care nu se înviorase după topirea zăpezii. Casele albe şi roşii de o parte şi de alta a singurului drum.

— De ce nu aterizăm? a întrebat Veyrenc.

— Din cauza păsărilor, a miilor de păsări, a explicat Almar. Trebuie să ne mai învârtim ca să le alungăm. Dacă nu, ne întoarcem şi o luăm cu tractorul. Acolo este satul Sandvik, de-a lungul portului: cam vreo cincisprezece case, una dintre ele este hanul nostru, a spus Almar arătând cu degetul pe hublou.

De îndată ce a pus piciorul pe pista neagră, Adamsberg a privit stolurile de păsări care se adunau iarăşi.

— Pe insulă sunt o sută de locuitori şi un milion de păsări, a spus Almar. E mai degrabă distractiv. Să nu vă treacă prin minte să mergeţi după ouă. Atacul pescăruşilor este feroce.

Şi-au lăsat bagajele la hanul vopsit în galben şi în roşu, cu ferestre albe, curat ca o jucărie de copil. Acolo, cu siguranţă, a stat şi grupul lui Victor şi al lui Henri Masfauré. Sala mirosea a pâine de secară scoasă din cuptor şi a somon afumat.

— Patroana se numeşte Egrrún, m-am interesat ieri, a zis Almar. Soţul ei, Gunnlaugur lucrează în port, precum trei sferturi dintre bărbaţii de pe aici. O să începem cu el, ca să vă faceţi o idee despre ce vă aşteaptă.

Adamsberg şi-a notat numele cum a putut în carnet urmându-l pe Almar spre port. Interpretul a discutat o vreme cu Gunnlaugur care îşi scotea undiţa din barcă. Din acel loc, în linia dreaptă a pietrelor cenuşii, se zăreau perfect urechile vulpii de pe insula caldă. Erau acoperite cu zăpadă, dar ţărmul era negru. Cam la trei kilometri. Nemişcată, Retancourt se uita spre insulă.

— Francezilor li s-a urât cu viaţa? a tradus Almar.

Apoi, Gunnlaugur a răspuns tuturor întrebărilor lui Almar clătinând din cap, iar la sfârşit i-a privit cu dispreţ şi milă. Toţi ceilalţi pescari de pe chei, tineri sau bătrâni, au avut aproape aceeaşi reacţie, trufaşă, de refuz, până la Brestir, unul dintre cei mai tineri, care era mai puţin neliniştit şi mai vorbăreţ.

— Să-mi închiriez barca? Şi câte coroane plătesc tâmpiţii tăi?

— Îţi propun treisprezece mii.

— Paisprezece mii. Plus două sute de mii garanţie fiindcă nu sunt sigur că o să-mi mai văd barca.

— Nu greşeşte, a spus Almar. Şi eu vreau să fiu plătit înainte.

— Diseară, la han, a spus Adamsberg.

— Nu, acum.

— Nu am banii la mine.

— Atunci, nu e amuzant deloc, dar totul se încheie aici, a zis Almar încrucişându-şi braţele pe piept.

Adamsberg a scris câteva cuvinte pe carnet, a rupt foaia şi i-a întins-o lui Almar.

— Numele, numărul de telefon şi adresa celui mai bătrân dintre adjuncţii mei, cu semnătura mea, a spus el. Te va plăti, nu i-ar plăcea să părăsesc această lume în dezonoare.

Apoi Adamsberg şi-a deschis hanoracul şi a scos banii.

— Spune-i că îi dau cele două sute de mii de coroane când vom urca la bord.

— Voi face plinul la ora 14, a spus Brestir luând bancnotele. Voi aştepta acolo. Dar înainte, să meargă să vorbească cu Rögnvar. Să nu se spună că nu sunt un bun creştin şi că i-am lăsat să plece neştiutori spre moarte.

— Unde este?

— La estuar. Dă o mână de ajutor la curăţatul heringilor. Trebuie să facă şi el ceva.

— Unde mergem? a întrebat Veyrenc. La vreun preot ca să ne dea Sfânta Împărtăşanie?

— Islandezii sunt protestanţi, a replicat Almar. Nu,

Rögnvar este un tip care, se pare, s-a aventurat pe insulă.

Unul dintre pescarii cu care parlamentaseră mai devreme – dacă se poate spune astfel – i-a făcut semn lui Almar. După o scurtă discuţie, translatorul a revenit.

— Ce-a spus? s-a interesat Veyrenc.

— Chiar trebuie să traduc tot?

— Acesta e jobul, i-a reamintit Adamsberg.

— Prea bine. M-a întrebat dacă în ţările moi sunt mulţi tipi cu părul bicolor. I-am răspuns că e primul pe care îl văd.

— Ţările moi? a repetat Retancourt.

— Europa de Vest. Unde oamenii trăiesc fără să lupte împotriva naturii. Şi unde oamenii dau prea mult din gură.

— Dar lor nu li se întâmplă să vorbească mai mult decât ce-am văzut noi?

— Cu străinii, nu. Se spune că islandezii sunt la fel de aspri ca vremea de pe insula lor dar şi la fel de amabili ca iarba lor verde.

— Veniţi cu noi pe insulă? l-a întrebat Retancourt.

— Nici nu se pune problema.

— Dar sunteţi doar pe jumătate islandez. Ar trebui să nu credeţi în superstiţii.

Almar a izbucnit în râs.

— Mama este bretonă, a spus el. Dar asta nu a făcut decât să înrăutăţească lucrurile, iată-l pe Rögnvar. Bătrânul care stă pe scaun. Cel care are numai un picior. Rögnvar, venim din partea lui Brestir. Străinii merg pe Insula Vulpii. Brestir te roagă să le vorbeşti înainte să plece.

Rögnvar a privit atent şi îndelung feţele celor trei nou veniţi.

— Francezi? a întrebat el.

— Da, de ce?

— Cei care au murit acolo erau francezi.

— Tocmai, au venit să investigheze. Au ordin să se ducă.

— Nu-i nevoie de nicio investigaţie. De câte ori li s-a explicat, la întoarcere? Ai fi zis că sunt nişte strigoi.

Rögnvar a aşezat pe genunchi heringul însângerat pe care urma să-l cureţe şi a tras aer în piept. Adamsberg i-a oferit o ţigară pe care a acceptat-o fără să stea pe gânduri.

— Se zice că peste zece ani numai vulcanii vor mai avea dreptul să scoată fum pe insula asta, a bombănit el. Vor să interzică fumatul. Deja, ca să bei ceva aici, trebuie să dai mult din mâini şi din picioare. În fine, să dai din picioare pentru mine e doar un fel de-a spune. De parcă oamenii nu s-ar fi intoxicat mereu ca să trăiască. Pentru mine e simplu, când vor interzice totul aici, plec. În Franţa, a adăugat făcându-le cu ochiul. Unde o să pot sta la palavre iarna pe terasa unui bistro. În orice caz, dacă mergeţi pe insulă e bine să fumaţi. Creaturii nu-i place mirosul de om.

— Povesteşte-le, Rögnvar.

— Oh, nu-i mult de spus. A fost acum treizeci şi şapte de ani. Eram tânăr şi-mi plăcea de o fată. Şi ea, ca să mă pună la încercare, mi-a spus că se mărită cu mine dacă merg pe Insula Vulpii şi îi aduc o bucată din stela caldă. Mi se rupea de toate poveştile lor, vă daţi seama, şi nici una, nici două urc în barca lui taică-meu. Pot să vă spun că nu creşte nimic pe insulă, nici măcar păsările nu se opresc. Nimic, nici muşchi, niciun pescăruş, e ciudat. Era calm. Dar cum să vă spun? Ai fi zis că adie ceva, dar nu bătea vântul. Ai fi zis că se mişcă ceva, dar nu era niciun animal. Un calm neplăcut. Insula e mare cât o batistă. Partea din faţă şi partea din spate. O platformă netedă între cele două urechi, unde un tip afuma heringul şi atât. Se instalase acolo ca să nu i se fure peştii. Despre el ştiu doar că a sfârşit-o rău. Ca şi fata lui, de altfel. Ea a fost cea care m-a provocat. La un an după asta a alunecat pe nişte ouă de pescăruşi şi a căzut de pe faleză.

— Asta-i toată istoria? Gata?

— Cum te cheamă?

— Almar.

— Ei bine, Almar, lasă-mă să fumez. Termin de vorbit când vreau eu. Rögnvar a tras mai multe fumuri unul după altul închizând ochii.

— Nu se poate lua o bucată din stelă. Atunci, am luat o

bucată de rocă plată din apropiere, doar nu venea să verifice, nu? Şi m-am întors la barcă. În momentul în care am pornit motorul, am simţit o durere în piciorul stâng. De parcă mi-ar fi luat foc oasele. Am urlat şi m-am agăţat de barcă şi m-am rostogolit înăuntru şi, dintr-odată, calmul nu mai era calm. Era ceva care grohăia, gâfâia şi chiar puţea. Puţea a împuţiciune, puţea a mort. Îmi strângeam piciorul cu o mână, iar cu cealaltă mă ţineam de cârmă, mergeam cât puteam de repede şi am fost cât pe ce să mă zdrobesc cu barca de ponton. Dalvin şi Tryggyvi au sosit în grabă şi-apoi a fost foarte rapid. M-au dus la spitalul din Akureyri şi acolo, fără să stea pe gânduri, mi-au tăiat piciorul. Aşa m-am trezit. Nu avusesem nicio rană, nimic. Numai că, deodată, piciorul începuse să putrezească, să se coloreze în albastru şi în verde. A fost chiar şi un articol în ziar. Dacă aş mai fi întârziat o oră, aş fi dat ortul. Era afturganga care încercase să mă omoare.

— Cine este afturganga? a întrebat Adamsberg.

— Strigoiul, demonul care stăpâneşte insula. Acum ştii povestea, Almar.

— Nu era pentru mine, era pentru ei.

— Am înţeles asta, a spus Rögnvar aruncându-i o privire limpede şi albastră lui Adamsberg care i-a întins o altă ţigară şi şi-a aprins şi el una.

— Pe tine cum te cheamă? l-a întrebat.

— Adamsberg.

— Ar putea să fie un nume de pe la noi. Şi tu vrei să mergi pe insulă, aşa-i?

— Într-adevăr.

— Dar ea nu vrea, a continuat arătând spre Retancourt.

— Nu.

— Atunci de ce a venit?

— Ordinele, a explicat Adamsberg îndepărtând braţele cu un gest de neputinţă.

— Ordinele? Nu zău. Şi el a venit fiindcă e prietenul tău, a mai spus arătând spre Veyrenc.

— Aşa e.

— Dar ea, chiar dacă e furioasă ca o orcă, vă poate

ajuta. Fiindcă se spune că numai o forţă cu totul extraordinară poate să-l învingă pe afturganga, sau o putere spirituală extraordinară. Dar nu simt aşa ceva în jur.

Adamsberg a zâmbit.

— Nu e adevărat că ai primit ordine, aşa-i? a continuat Rögnvar.

— Aşa este.

— Tu ai vrut să vii?

— Da.

— În fine. Crezi că tu ai vrut să vii. Dar el te-a chemat.

— Afturganga?

— Da. Te-a chemat de departe.

— De ce?

— Poate fiindcă are să-ţi spună ceva. De unde vrei să ştiu, Berg? Dar un lucru e sigur: când un afturganga te convoacă, ai un interes al naibii de mare să îi asculţi ordinele. Noroc Berg, nu ştiu dacă o să te mai văd.

— În acest caz, îţi las ţigările, a spus Adamsberg punând pachetul pe genunchii lui Rögnvar, lângă hering.

După ce a ascultat povestea lui Rögnvar, micul grup parcă plutea, iar pescarii îl urmăreau cu privirea ca pentru a-şi lua rămas bun. Fraze neterminate, întrebări fără răspuns, conversaţii frânte. Totul a durat până la prânz.

— Mâncaţi bine, a spus în cele din urmă Adamsberg.

— Nu mai eşti sigur de ce vrei să faci? l-a întrebat Veyrenc zâmbind.

— Ba da, dimpotrivă, mai ales că sunt convocat de afturganga în persoană. E o onoare. Asta chiar mă binedispune.

— Sunt sigură că va fuma o ţigară cu tine, comisare, cu solzii lui cenuşii şi capul de mort, şi îţi va povesti, amabil, tot ce s-a întâmplat, a intervenit Retancourt. Cum i-a mâncat pe soldat, pe doamna Masfauré şi cum i-ar fi mâncat şi pe ceilalţi, dacă nu s-ar fi risipit ceaţa.

— Ceea ce dovedeşte, Retancourt, că nu stăpâneşte ceaţa mai mult de două săptămâni.

— E suficient.

— Danglard îmi spune că Lebrun a trecut pe la ei la prânz, a spus Adamsberg după ce şi-a verificat mesajele primite pe mobil. Voia să mă vadă. Pe mine, în mod special.

— Da, şi? a întrebat Veyrenc.

— Nimic. I s-a răspuns că sunt într-o călătorie din motive de familie. Nu a vrut să vorbească nimănui altcuiva.

— A întrebat ceva Danglard despre noi?

— Nimic. Nici nu vrea să ştie. Unde este Cercul Polar?

Almar a izbucnit în râs scuturându-şi braţele.

— În mijlocul patului conjugal, a răspuns.

— Cine?

— Cercul Polar. Se spune că un pastor a descoperit asta. Cercul Polar trecea prin mijlocul casei sale şi, mai rău, prin mijlocul patului conjugal. Ceea ce a condus la răcirea relaţiilor amoroase, bărbatul nemaiîndrăznind să încalce linia. Nostim, nu?

— Dar unde este? Mai există casa asta?

— Jean-Baptiste, Cercul Polar se deplasează în fiecare an.

— Chiar şi aşa. Unde e?

— Se pare că există o inscripţie care îl indică. Chiar vrei să stai cu picioarele pe el?

— Dacă ne întoarcem, de ce nu?

XXXVII

Brestir era la post, iar Adamsberg i-a întins cele două sute de mii de coroane promise. De data asta privirea lui albastră nu mai avea indiferenţa ironică de dimineaţă, ci respectul datorat unor cretini temerari pe care nu-i va mai revedea.

— Aici este contactul, iar aici maneta de viteze. Aveţi vântul în faţă, suflă tare dinspre vest.

Din pricina vântului care bătea din ce în ce mai tare, temperatura afişată era de -5°C, dar ei resimţeau frigul ca şi cum afară ar fi fost -12°C. Cei trei poliţişti erau încotoşmănaţi, Adamsberg mai puţin decât ceilalţi. Îşi pusese pe sub hanorac vechea vestă de lână de oaie de Pirinei, care se făcuse ca pâsla după atâtea spălări şi se întărise ca o carapace. A scrutat cerul până departe, albastrul era atât de limpede încât te forţa să închizi ochii.

— Când ajungeţi în larg, nu tăiaţi valurile drept, le-a ordonat Brestir. Valurile frontale o vor lovi prea puternic. Riscaţi să fiţi loviţi urât şi nici nu face bine motorului. Cine va pilota?

— Eu, a spus Veyrenc.

— Merge, a spus Brestir, după ce a examinat silueta masivă şi chipul locotenentului. Echilibrează bine încărcătura, plasează femeia în mijloc, l-a sfătuit fără prea multe fasoane. Să nu se aplece nici într-o parte, nici într-alta.

Almar traducea stingherit. Veyrenc a pornit motorul şi a părăsit micul port virând spre sud. Pescarii îşi opriseră pentru o clipă lucrul şi micul lor grup observa plecarea francezilor cu fatalism. Numai Rögnvar a ridicat braţul ca să-i salute.

— Te descurci? a fost nevoit să strige Adamsberg, care era la provă, ca să-l poată auzi Veyrenc prin vântul îngheţat.

— E o barcă bună, a strigat Veyrenc la rândul lui. E stabilă şi agilă.

— Ia-o spre nord.

De la un ţărm la altul, barca mergea în zigzag, apropiindu-se de insula cu urechi albe.

— Eşti sigur că nu ştii să prinzi foci? l-a întrebat Adamsberg strigând şi strângându-şi gluga ca să se protejeze de vântul care îl îngheţa.

— N-am făcut-o niciodată, a răspuns Veyrenc zâmbind, la fel de liniştit de parcă ar fi condus propria-i maşină spre sediul comisariatului.

Louis Veyrenc avea în el ceva statornic, iar Adamsberg a simţit-o în acel moment foarte intens. Şedinţele de la serviciu nu sunt cel mai bun moment să simţi statornicia.

— Ia-o spre sud.

— E timpul să ne interesăm cum se vânează focile? a întrebat Retancourt.

— Acum sau niciodată, locotenente. Ia-o spre nord. Acostează uşurel. Nu este nisip, e un fel de prundiş negru.

— N-am nicio intenţie să găuresc barca, replică Veyrenc, apropiindu-se delicat, din lateral, de micuţa plajă.

Barca a fost trasă pe prundiş, Retancourt ridicând-o de proră de una singură. Adamsberg i-a cerut o ţigară lui Veyrenc – pe ale sale i le lăsase lui Rögnvar drept amintire funebră –, şi-a scos mănuşile şi s-a adăpostit îndărătul bărcii ca să poată să o aprindă, cu greu.

— Prostii, a spus Retancourt căreia i se vedeau doar nasul delicat şi ochii de sub gluga jachetei de un galben ţipător.

— Trebuie să-l ascultăm pe Rögnvar, a replicat Adamsberg.

— În orice caz, creatura te aşteaptă, fie că fumezi sau nu, a observat Veyrenc.

— Nu avem de ce să o indispunem cu mirosul nostru uman. Fumează, Louis. Fumează, Louis. E un gest de politeţe, ar spune Danglard. O să fac, aşadar, primii paşi pe plajă. Mă gândesc că locul de întâlnire este piatra călduţă.

Adamsberg a întins braţul spre platoul unde se mai

vedeau încă rămăşiţele barăcilor din lemn.

— Nu poate fi decât acolo, pe culme, a mai spus comisarul. De cealaltă parte faleza este abruptă.

Pe măsură ce înaintau cu vântul în faţă, prundişul era înlocuit de stânca netedă care se înălţa apoi într-o pantă de vreo douăzeci şi cinci de metri până la barăci. Zăpada şi gheaţa care nu se topiseră decât pe alocuri făceau dificilă ascensiunea. Numai Retancourt ajunsese pe platou fără să-şi accelereze ritmul cardiac.

— E adevărat, au smuls cam trei sferturi din baraca veche ca să facă foc, a spus Adamsberg gâfâind. Căutăm stela. Ţinem aproape.

— Ba ne despărţim, a bombănit Retancourt. N-are rost să pierdem timpul. Insula are o sută de metri lungime şi vreo patruzeci lăţime. Ne putem vedea oricum.

— Cum vrei, locotenente.

Câteva minute mai târziu, Veyrenc, aflat lângă urechea stângă a vulpii, le-a făcut semn cu braţul. Stela, adică, de fapt o bucată de stâncă, nu era mai mare decât pătuţul unui copil. Dar era netedă, patinată de atâtea degete care o atinseseră şi acoperită cu inscripţii.

— Eu am fost invitat, eu sunt primul, a spus Adamsberg care a îngenuncheat şi, după ce şi-a scos mănuşa, şi-a pus palma pe suprafaţa netedă. E călduţă, a constatat el.

— Bine am făcut că am venit, a comentat Retancourt. Ştiam deja asta.

— În ce limbă ar putea fi scrise inscripţiile? Ce crezi, Louis?

— În islandeza veche. Sunt rune. Vrei să le copiez pentru Danglard?

— De ce nu? a răspuns Adamsberg. Ar fi un cadou drăguţ la întoarcere. O ofrandă respectuoasă.

— Nici vorbă, le-a retezat-o Retancourt care scruta zarea spre vest. Să nu mai pierdem vremea, a insistat ea.

— Foarte bine, a spus Adamsberg împăciuitor. Să căutăm unde şi-au instalat tabăra. Asta vreau să văd.

— Acolo, a spus Veyrenc arătând spre partea stâncoasă

a plajei, ceva mai la vale. În zona aia unde baza urechilor îi adăpostea puţin de vânt. Chiar înaintea pantei. Eu acolo m-aş fi ghemuit.

— Prea bine, a acceptat Adamsberg. Coborâm, pe burtă, dacă nu vrem să coborâm în goană cărarea. Nici măcar nu a venit, a continuat el puţin cam dezamăgit.

— Nu-ţi face griji, a replicat Retancourt. Va veni.

Picioarele le alunecau pe stânci, care uneori se sfărâmau sub greutatea lor, iar mâinile le alunecau pe stratul de gheaţă transparentă.

— Ce tâmpit a spus că e mai uşor să cobori decât să urci? a întrebat Veyrenc când au ajuns în sfârşit pe plajă.

— Danglard, a răspuns Adamsberg. Dar se referea la vin. Acum să ne uităm după locul unde au făcut focul. Paisprezece zile a ars încontinuu, trebuie că există urme. Înaintăm în linie dreaptă ca pentru o cercetare de teren.

Cei doi bărbaţi mergeau încet cercetând atent suprafaţa stâncii în timp ce Retancourt, care dădea dovadă de cea mai desăvârşită rea-voinţă, se uita la dreapta şi la stânga, fără prea multă convingere.

— Şi când vom descoperi locul unde a fost făcut focul? a întrebat ea în cele din urmă. Vom şti că au făcut focul. Ceea ce ştiam deja.

— Ce-i cu găurile astea? a întrebat Adamsberg oprindu-se. Aici, acolo, şi în partea cealaltă, a spus el grăbind pasul.

Mici orificii de lărgimea unei vizuini de şobolan, fără asperităţi, la cincizeci de centimetri distanţă unul de celălalt.

— Sunt găuri pentru ţăruşi, a spus Retancourt. Priviţi, alcătuiesc două linii paralele.

— Da. Şi ce-i cu asta, locotenente?

— Cred că individul care nu voia să i se fure peştele şi-a instalat afumătoarea pentru heringi aici. Pentru că n-are sens să faci focul acolo, a explicat ea arătând spre înălţime. Nu afumi peştele într-o baracă de lemn, doar dacă vrei să dai foc hardughiei. S-a instalat aici, ferit de vânt. Şi a construit o structură uşoară de care să atârne

peştele.

Retancourt s-a oprit pentru a măsura cu paşi mari linia marcată de orificii.

— Douăzeci şi opt de orificii, a spus ea. O mică baracă de patru metri pe doi aproximativ. Acum chiar că am avansat cu cercetările! Am descoperit resturile unei afumători pentru peşte.

— Cum a reuşit să dea găuri într-o asemenea stâncă?

— Cum procedează toată lumea, a răspuns Retancourt ridicând din umeri. A scobit puţin stânca şi a introdus batoane de dinamită.

— Ah, bine, a intervenit Veyrenc. Atunci grupul s-a instalat acolo. Dacă pescarul considerase că este cel mai bun amplasament, la fel trebuie să fi gândit şi ceilalţi. Instinctul de supravieţuire.

— Şi nu sunt urme de foc, a conchis Retancourt. Nu se văd dâre roşii sau negre pe stâncă. În zece ani, gheaţa a şters totul. Sfârşitul călătoriei.

Retancourt avea dreptate, iar Adamsberg, cu braţele încrucişate pe piept, privea roca în tăcere. O suprafaţă opacă, mută, de pe care vântul şi îngheţul Cercului Arctic şterseseră orice urmă, ca şi când ar fi folosit o perie de fier.

— În găuri, a rostit comisarul. Înăuntrul găurilor.

Şi-a lăsat rucsacul deoparte şi a scos rapid pături, conserve, instrumente, butelia, busola, până a găsit o lingură şi punguţe de plastic, fără să bage de seamă că Retancourt îşi îndreptase faţa spre vest şi respira profund cu nările larg deschise.

— Louis, scoate şi tu lingura şi ajută-mă. Sapă şi pune tot ce găseşti în punguţele de plastic. Eroziunea nu a atins adâncul găurilor. Iar în adânc nu a pătruns îngheţul.

— Ce căutăm? a întrebat Veyrenc, scoţând şi el arsenalul din rucsac.

— Grăsime de focă. Sapă.

Găurile nu erau mai adânci de zece centimetri, iar cei doi bărbaţi ajunseseră la capăt lesne. Adamsberg a examinat conţinutul primei linguri: o melasă carbonizată,

cu bucăţele de rocă neagră sau roşie.

— Şi dacă nu este neagră ca funinginea, nu-i da atenţie, a continuat Adamsberg. Nu aici şi-au instalat adăpostul.

— Am înţeles.

— Erau doisprezece şi nu au făcut un foc mic. Putem estima că rugul se întindea pe o suprafaţă de un metru şi cincizeci lungime. Caută în gaura aia, eu caut în asta.

— Am terminat, a spus Veyrenc ridicându-se. Nu am găsit cărbune în celelalte găuri. Aici era capătul adăpostului.

— Şi acolo, a spus comisarul închizând ultima punguţă de plastic. Louis...

— Da?

— Ce-i asta? a întrebat întinzându-i o pietricică albă.

— Retancourt a plecat de acolo, a zis Veyrenc ridicându-se. Iartă-mă că îţi ofensez zeiţa, dar începe să mă enerveze cu fiţele ei.

— Şi pe mine, a confirmat Adamsberg care a privit totuşi îngrijorat în jur.

— Acolo, a spus Veyrenc arătând spre platou. A urcat acolo. Rahat. Ce naiba caută?

— Fuge de noi. Ce-i asta? a repetat Adamsberg întinzându-i pietricica albă. Ai grijă. Scoate-ţi mănuşa.

Adamsberg a scuipat de mai multe ori pe pietricică şi a şters-o cu pulovărul înainte să o depună în căuşul palmei lui Veyrenc.

Apoi s-a aşezat pe stâncă şi a aşteptat în tăcere.

— Nu e o pietricică, a spus Veyrenc.

— Nu. Încearc-o cu dinţii şi ai grijă să nu o înghiţi.

Veyrenc a muşcat-o cu caninii de mai multe ori.

— Solid şi poros, a spus.

— E un os, a zis comisarul.

Adamsberg s-a ridicat fără să mai spună un cuvânt şi a pus obiectul de mărimea unei bile în punguţă, examinându-l prin plasticul transparent.

— Şi nu e de focă. E prea mic.

Vântul le aducea frânturi din ce le striga Retancourt

grăbindu-se spre ei. Cobora panta în viteză, pe fund, cu picioarele întinse în faţă şi braţele depărtate, apropiate de colţurile de stâncă, împingându-se câteodată pe gheaţă ca să alunece mai repede. Adamsberg continua să rotească între degete osul mic prin punguţa de plastic, în timp ce Veyrenc asista atent la coborârea uimitoare a locotenentului.

— Zici că e un spărgător de gheaţă cu jacheta aia galbenă.

— Ştii bine că Retancourt îşi converteşte energia în ce vrea, în funcţie de împrejurări, a explicat Adamsberg. Iar dacă are nevoie să fie un spărgător de gheaţă, atunci pur şi simplu se transformă într-un spărgător de gheaţă.

— Crezi că s-a aşezat pe piatra caldă? Sau l-a văzut pe afturganga?

— Se poate. Louis, acesta nu-i un os de focă, a repetat Adamsberg.

— Atunci e de pasăre. Vreun albatros care a murit aici.

— E prea gros pentru un albatros.

— Atunci un pescăruş.

Retancourt începuse acum să alerge spre ei. Adamsberg a pus cele şase punguţe în buzunarele hanoracului chiar cu puţin timp înainte ca locotenentul să-i apuce pe amândoi de câte un braţ fără să se oprească din alergat.

— Mergem la barcă! a strigat trăgându-i după ea.

— Rahat! a protestat Veyrenc eliberându-se rapid şi apoi îngenunchind ca să-şi pună lucrurile în rucsac.

Retancourt l-a ridicat de guler pe calmul Veyrenc şi l-a zgâlţâit cu putere.

— Lasă naibii rucsacul, locotenente! Şi pe-al tău la fel comisare. Vă spun să fugiţi, fugiţi!

De fapt, cei doi bărbaţi nu aveau încotro. Retancourt era în spatele lor şi îi împingea pe amândoi cu toată puterea.

— Mai repede, ce Dumnezeu! Nu ştiţi să alergaţi?

Adamsberg şi-a dat seama că, deşi cerul rămăsese la fel de albastru, aerul îşi schimbase consistenţa, având acum un miros de umezeală. A întors capul şi a zărit pe platou

un strat de ceaţă albă la fel de ameninţătoare ca lava şi care estompa deja contururile barăcilor.

— Ceaţa, Louis! Aleargă!

Ajunseseră deja pe prundiş în timp ce vechea afumătoare pentru heringi, unde îşi lăsaseră rucsacurile, de-abia se mai vedea pe jumătate. Veyrenc îşi scrântise glezna în alergare, alunecând pe prundişul instabil şi căzând. Retancourt l-a ridicat şi, trecându-şi braţul pe sub umărul lui, a reluat alergarea cu tot cu locotenent.

— N-am nevoie de ajutor, comisare! Am grijă de el! Aleargă la barcă, dă drumul la motor, ce naiba!

Afumătoarea pentru heringi nu se mai vedea, nici locul de unde începea prundişul. Nu, ceaţa nu se deplasa ca un cal în galop ci năvălea peste ei ca un tren, ca un monstru, ca un afturganga.

Adamsberg nu putea „să dea drumul la motor”. Şi singur nu putea nici să împingă barca de pe prundişul plajei în apă. A aruncat o privire spre portul Grímsey care se vedea încă limpede. Acolo, deşi era ziuă, aprinseseră farul. Ca ei să aibă un reper. Dar, în lumina încă foarte puternică, abia dacă se putea zări fasciculul galben care sclipea. Adamsberg abia dacă mai vedea la zece metri în spatele lui. Retancourt l-a lăsat pe Veyrenc pe prundiş ca să-l ajute pe comisar să împingă barca în apă. Adamsberg a sărit în barcă, a pornit motorul şi l-a prins pe locotenentul pe care Retancourt, cu picioarele în apă, îl ridicase de talie.

— Accelerează! a spus Veyrenc ţinându-se cu amândouă mâinile de gleznă. Ne ajunge din urmă!

Adamsberg a îndreptat barca spre port şi a turat motorul. Aveau vântul în spate, deci nu trebuia să navigheze din ţărm în ţărm, aşa că a accelerat direct spre estuar. Între barca lor şi ceaţă distanţa era de cincisprezece metri, apoi de zece, apoi de şapte. Când se afla la trei metri în spatele lor, s-au izbit, cam brutal, de cheiul portului unde nişte braţe vânjoase i-au ajutat să pună piciorul pe pământ.

Brestir şi-a ancorat barca apoi, împreună cu Gunnlaugur, i-a condus până la han. Rögnvar îi urma

târându-şi cârjele.

XXXVIII

În sala de mese a hanului, Gunnlaugur i-a instalat fără comentarii lângă cel mai mare calorifer în timp ce Eggrún, soţia lui, punea pe masă câte un păhărel pentru fiecare. Almar îi aştepta neliniştit ca un leu în cuşcă şi şi-a dat frâu liber emoţiilor agitându-şi braţele în toate direcţiile.

Masa era lungă, mărginită de două bănci, iar islandezii se grupaseră în tăcere în jurul străinilor. Veyrenc ceruse un taburet pentru piciorul care i se învineţise precum odinioară cel al lui Rögnvar. Eggrún a umplut păhărelele, iar Adamsberg şi-a înmuiat un deget apoi a gustat.

— E *brennivín?*

— Obligatoriu, a răspuns Eggrún. După cum se spune, e mai bună moartea neagră decât moartea albă. Uneori.

— Poate că nu am fi murit, a spus Adamsberg care a inspectat privirile albastre care îi examinau ca pe nişte supravieţuitori improbabili. Poate că ceaţa s-ar fi ridicat după zece minute.

— Zece minute sau o lună, a zis Gunnlaugur.

— O să fie ceaţă două săptămâni, a spus cu hotărâre Brestir. Vântul s-a pornit dintr-odată.

Ceaţă care acoperea acum toate ferestrele hanului. La Grímsey, ceaţa avea să se instaleze chiar pentru multă vreme, cam trei săptămâni. Adamsberg a clătinat din cap şi a băut păhărelul cu rachiu care i-a umplut ochii de lacrimi.

— E bine, a spus Eggrún. Trebuie să beţi, a ordonat ea adresându-se lui Veyrenc şi lui Retancourt care s-au executat.

Se făcuse iarăşi linişte, iar Adamsberg a înţeles că toţi aşteptau să spună ce se întâmplase. Li se datora asta. Străinii nu aveau niciun drept să ia cu ei secretele Insulei Vulpii.

— L-ai văzut? l-a întrebat Rögnvar.

În calitatea lui de mare mutilat din cauza lui afturganga, toţi considerau că Rögnvar este persoana îndreptăţită să

deschidă conversaţia.

— Nu, nu l-am văzut, a răspuns comisarul. Am fost să-l salut pe piatra călduţă, dar fără să mă lungesc pe ea, a povestit prudent.

— Cum l-ai salutat?

— Mi-am pus mâna pe piatra caldă. Aşa, a arătat punându-şi palma pe masa de lemn.

Ceea ce i-a amintit brusc fotografiile palmelor celor care frecventau adunările Asociaţiei Robespierre.

— E în regulă, a apreciat Rögnvar. Şi el ce-a făcut?

— Mi-a dăruit o ofrandă.

— Arat-o, a ordonat Rögnvar.

Adamsberg a scotocit prin hanorac după punguţele de plastic, sperând că insularii nu le vor păstra ca pe un bun naţional. La urma urmei, lui i le oferise afturganga. Le-a pus pe masă reticent.

— Deschide-le, i-a spus Rögnvar.

— Nu sunt foarte curate.

— El nu oferă diamante. Deschide-le.

Adamsberg a răsturnat pe masă conţinutul celor şase punguţe, în şase mici grămăjoare separate. Între timp Retancourt adormise, brusc, aşezată, fără să se clatine. Almar o privea stupefiat.

— E în stare să adoarmă în picioare, sprijinită de un copac, i-a explicat Adamsberg. Are nevoie de odihnă.

— Sigur, a spus Rögnvar. Ea a fost, nu?

— Ce-i cu ea?

— Ea v-a salvat viaţa?

— Da, a recunoscut Veyrenc.

— Datorită puterii pe care o are, a continuat Rögnvar. Ţi-am spus. A putut să ţină la distanţă ceaţa lui afturganga suficient cât să nu vă mănânce.

— Nu o deranjează că vorbim? a întrebat Eggrún, cam îngrijorată.

— Deloc, a răspuns Rögnvar în locul lui Adamsberg care tria uşurel cu degetul cele şase mici grămăjoare de pământ negru.

Nu doar punguţa cu numărul 1 conţinea o pietricică albă

ci şi cele cu numărul 3 şi 6. În total, cinci pietricele albe. „Tom Degeţel”, ar fi spus Mordent.

— Şi ce sunt? a vrut să ştie Brestir.

— Resturi ale popasului celor doisprezece francezi de acum zece ani, a precizat comisarul.

— Ba nu, l-a contrazis Gunnlaugur. Nimic nu rezistă acolo.

— Erau pe fundul găurilor, a precizat Veyrenc. Găurile ţăruşilor care serviseră la construirea afumătoarei pentru heringi. S-au ascuns acolo.

— Afturganga are ascunzătorile lui, a spus Rögnvar.

Iar Adamsberg s-a temut să spună că francezii se instalaseră acolo, mâncaseră acolo şi că nu erau altceva decât resturi de mâncare căzute în găurile respective. Ca mingile de golf.

— Asta căutai? l-a întrebat Rögnvar.

— E mult mai mult, cred, a recunoscut Adamsberg.

— Atunci, nu înţeleg.

— Pot să le spăl? a întrebat Almar încruntat. Bucăţelele astea, pot să le spăl?

— Da, dar ai grijă, a convenit comisarul.

— Ce nu înţelegi? l-a întrebat Veyrenc.

Rögnvar îl respecta foarte mult pe bărbatul cu şuviţe blonde, venit de pe o altă lume.

— De ce a vrut să vă omoare, a zis el scărpinându-se în cap. Trebuie că ai făcut o prostie, Berg.

— Am scotocit adâncul găurilor cu lingura, Veyrenc şi cu mine, a răspuns comisarul depărtând mâinile în semn de neştiinţă. Am pus conţinutul în punguţe. Înainte, am scuipat pe o bucăţică din asta albă ca să o curăţ.

— Altceva? a întrebat Rögnvar nemulţumit.

— Am examinat-o, i-am arătat-o şi lui Veyrenc, am luat-o din nou, am privit-o atent. Iar între timp ea, a spus arătând spre Retancourt care dormea ca un stâlp de biserică, a început să alerge spre noi.

— Ah, asta e, a spus Rögnvar. Ai *întârziat.*

— Aşa este, a confirmat Gunnlaugur.

— Te-a chemat de foarte departe, a continuat Rögnvar.

Ţi-a oferit toate astea şi tu ce faci? Întârzii.

— Şi?

— Te faci comod. El te primeşte, iar tu te simţi bine, te crezi la tine acasă. Pe un teren cucerit. D-asta.

— Tocmai, a întărit Gunnlaugur.

— Te distruge. Cheamă norul lui alb şi te înghite.

— Am fost nepoliticos? a întrebat Adamsberg.

— Se poate spune şi aşa, a intervenit Brestir. O ofensă. Nimeni nu rămâne pe tărâmul lui afturganga mai mult decât îi permite el.

Almar terminase de spălat bucăţile albe şi le pusese cu grijă lângă micile grămăjoare de pământ. I-a făcut semn lui Adamsberg să-l urmeze la bar. De data asta era sobru, nu se agita excesiv.

— Ce doreşti? l-a întrebat comisarul.

— O bere.

— Fac cinste.

— Ia una şi pentru tine.

— Am băut destul. Rachiul acela încă îmi arde gura.

— Ai face bine să iei una. Sau măcar o cafea. Ia o cafea. Foarte dulce.

— Prea bine, a cedat Adamsberg, lăsându-l pe Almar să le comande hangiţei, înţelegând că aici, în aceste împrejurări deosebite, e mai bine să nu te opui.

— Ce crezi că sunt pietricelele tale albe?

— Oase de pescăruş.

Almar a băut o jumătate din sticla de bere şi, făcându-i un semn scurt din degete, i-a cerut comisarului să facă la fel cu ceaşca de cafea. Adamsberg a simţit cum îl cuprinde o oboseală care îi zdrobeşte umerii. La masă, Veyrenc părea că se clatină, iar Retancourt dormea în continuare. A pus pe masă ceşcuţa goală, răzuind cu linguriţa zahărul brun.

— Sunt oasele mici care articulează partea inferioară a unei mâini, a spus Almar. Am studiat asta, demult. La Rennes.

— Bine, a răspuns comisarul cu ochii mijiţi.

— Nu sunt oase de pescăruş, a spus Almar. Sunt oase de om.

XXXIX

Adamsberg a ieşit din han fără să poată distinge peretele acestuia de casele din jur, chiar dacă erau vopsite în roşu sau albastru. A inspirat mirosul de umezeală iodată adus de ceaţa încremenită, acelaşi miros pe care-l simţise pe insula călduţă, cel pe care Retancourt îl amuşinase înaintea lor şi din cauza căruia a decis să urce pe platou ca să observe ce aducea cu el vântul care bătea dinspre vest. Retancourt care învinsese norul lui afturganga. Şi-a ridicat mâneca hanoracului şi şi-a privit ceasurile. Le vedea, dar nu putea să spună exact ce arătau limbile. Chiar şi cu busola care zăcea acum acolo, lângă groapa unde fuseseră înfipţi ţăruşii, nu ar fi putut ţine drumul drept, încă şi mai puţin să distingă blocurile de gheaţă plutitoare.

În salon, Eggrún pansa cu gesturi sigure glezna lui Veyrenc, după ce o unsese cu o alifie cu miros puternic, foarte asemănător cu cel al unsorii cu care Pelletier a oblojit piciorul lui Hécate. Rögnvar era aplecat asupra piciorului rănitului, îngrijorat. L-a chemat pe Almar cu un gest, ca să traducă.

— Eşti sigur că ţi-ai scrântit piciorul alergând pe pietriş? l-a întrebat pe Veyrenc.

— Sunt sigur. E doar o entorsă, Rögnvar.

— Dar doare al naibii de tare, aşa-i?

— Da, a recunoscut Veyrenc.

— Şi când ai căzut ai simţit o durere intensă? Până la os?

— Da, nu imediat. O rupere de ligament, fără îndoială.

Rögnvar şi-a luat cârjele şi s-a îndreptat spre Gunnlaugur care juca şah singur.

— Ştiu ce vrei, i-a confirmat el.

— Sună la aeroport, să ţină un avion în stare de alertă pentru spitalul din Akureyri. Ar trebui să îi fie supravegheată glezna non-stop. Dacă vânătaia se întinde, îl urcăm în avion.

— Şi cum va decola cu ceaţa asta?

— Pariez pe ce vrei că pista nu e acoperită de ceaţă. Sau nu e aşa de deasă. S-a abătut doar peste Insula Vulpii şi peste noi.

Gunnlaugur a mutat un pion pe tabla de şah şi s-a ridicat.

— O să dau telefon. Să nu te atingi de piese.

În urma lui, Rögnvar a privit tabla de şah. Apoi a mutat tura neagră. Era cel mai bun jucător de şah de pe Grímsey, ea însăşi cea mai importantă insulă pentru jocul de şah.

Adamsberg l-a ajutat pe Veyrenc să ajungă în cămăruţa pe care Eggrún i-o pregătise la parter.

— Şi cu ea ce facem? l-a întrebat Eggrún pe comisar, arătând spre Retancourt.

— O lăsăm acolo, a răspuns el. Recuperează de două ori mai repede ca noi.

Eggrún a aruncat o privire spre tabla de şah unde soţul ei tocmai descoperise mutarea făcută de Rögnvar.

— Cât timp joacă ei revanşa şi decisivul, voi dormiţi trei ore. Nu servim cina înainte de 20:30.

La ora 19, Rögnvar l-a lăsat perplex pe Gunnlaugur cu o mişcare crucială care îi ameninţa regina, ca să meargă să vadă cum se prezintă glezna lui Veyrenc care dormea. Până una-alta, vânătaia nu înainta repede. Totuşi, degetele se umflaseră, iar o pată violetă de mărimea unei monede de o jumătate de coroană depăşea glezna.

— Ţinem aeroportul în alertă, a spus el aşezându-se şi punând cârjele pe podea.

Retancourt, care se trezise de o jumătate de oră, ceruse permisiunea prin gesturi să se aşeze lângă ei ca să privească partida. Cu coada ochiului a văzut-o pe Eggrún care se agita pe lângă masă, apoi aducând felurile de mâncare. Hering şi somon afumat şi sărat, feliat, bere şi chiar o sticlă de vin. Şi astea nu erau decât antreurile. Un

festin care însemna că asaltul victorios asupra insulei creaturii spărsese gheaţa, dacă se poate spune astfel.

Adamsberg nu aţipise decât câteva clipe. A auzit pendula hanului bătând de ora opt şi un sfert, a coborât în sală şi l-a ajutat pe Gunnlaugur să-l ducă pe Veyrenc până la masă. Retancourt li s-a alăturat şi s-a aşezat greoi pe scaun, cu o faţă odihnită. Adamsberg a turnat vin în pahare şi l-a ridicat pe al lui.

— Pentru Violette, a spus el sobru.

— Pentru Violette, a repetat Veyrenc.

— Faptul că ai căzut pe plajă ar fi putut să ne fie fatal, a comentat ea ciocnind paharul cu cele ale colegilor ei.

— Nu am căzut *eu,* m-a agăţat afturganga. Rögnvar e convins de asta. Va avea grijă de mine ca să se asigure că piciorul nu se va cangrena dintr-odată.

— Dar are dreptate asupra unui aspect, a spus Retancourt. E adevărat că insula este pustie. Nu există nici măcar ouă de pescăruş pe faleză. Niciun bot de focă în apă. Nu le-am văzut nici siajul în mare. Multă baftă au avut turiştii ăia să le tragă din apă. Foarte multă baftă!

Era momentul, a gândit Adamsberg cu mintea încă foarte răvăşită de şocul descoperirii sale. Totuşi, la ce altceva să te aştepţi dacă te duci să scormoneşti în cenuşa unui presupus foc de tabără unde s-a găsit grăsime de focă?

— Am vorbit cu Almar mai devreme, a spus el aşezând încetişor pe masă cele cinci oase mici, care acum erau adăpostite într-o cutie de pastile pentru tuse. Asta am găsit în găuri, i-a explicat el lui Retancourt care dormea când Almar mersese să spele oasele.

— Sunt oase, a spus Retancourt examinând unul.

— De pescăruşi, a precizat Veyrenc. Au găsit, totuşi, ceva de mâncare.

— Nu, Louis. Nu sunt oase de pescăruşi. Sunt oase de om.

Adamsberg se ridicase de la masă ca să meargă după

Almar în cameră. Omuleţul tocmai se trezise şi îşi pusese un pulover albastru.

— Explicaţi-le, Almar. Nu mai ţin minte denumirile şi nu voi fi credibil.

— Sunt oase carpiene, a spus Almar arătând spre încheietura mâinii. Se găsesc între antebraţ şi mână. Pumn, cum se spune. Avem opt care se îmbină unele în altele pe două rânduri. Aveţi o foaie de hârtie, comisare? Mulţumesc. Aşa veţi vedea mai bine, a zis el schiţând cele două oase ale antebraţului, apoi cele opt mici carpiene şi locul unde încep oasele palmei, „metacarpienele” a menţionat el. În partea de sus sunt scafoidul, semi-lunarul, piramidalul şi delicatul pisiform, ca o boabă de mazăre turtită.

— Au nişte nume drăguţe, a comentat Veyrenc plat.

— În partea de jos sunt trapezul, trapezoidul, capitatul cel gros şi osul cu cârlig.

— Sunteţi medic? l-a întrebat Retancourt înghiţind mecanic un rest de carne.

— Sunt chineziterapeut, la Loiret. Mai câştig un ban din serviciile de interpret. De aceea pot să vă asigur că aveţi doar o entorsă urâtă, a spus întorcându-se spre Veyrenc. Poate şi o ruptură de ligament şi o contuzie a unui metatarsian, dar nimic rupt. Nu putem fi siguri până nu se mai dezumflă puţin. Injecţie anticoagulantă înainte de călătoria cu avionul şi atelă imobilizantă la Reykjavik. Am să vă fac rost de toate astea. Şi şase săptămâni de repaus.

Veyrenc a clătinat uşor din cap, cu privirea fixată asupra oaselor mici pe care le aranja Almar.

— Oasele astea sunt vechi? a întrebat Retancourt.

— Nu. Şi nu aparţin celui care afuma peşte. De altfel, pe atunci afumătoarea exista încă. Priviţi-l pe acesta, le-a cerut el, ridicând la lumină unul dintre oase. Se mai poate observa o frântură din legătura ligamentelor. Aş spune că au între şapte şi cincisprezece ani.

Retancourt a ridicat o privire limpede spre Adamsberg.

— N-am auzit ca vreunul dintre turişti să fi fost mutilat.

— Nu, locotenente.

— Partea rea e că astea două, osul piramidal şi pisiform, se îmbină unul cu celălalt. Vedeţi? Şi faţetele corespund exact. Iar osul piramidal se îmbină perfect cu cel vecin, osul semi-lunar. Încercaţi.

Cele trei oase au trecut din mână în mână, fiecare încercând să le îmbine de parcă ar fi fost vorba de o chinezărie complicată, în timp ce Adamsberg a mai comandat, prin semne, o altă sticlă de vin. Almar bea repede.

— Nu este uşor dacă nu eşti obişnuit, iar astea două, osul trapez şi cel capitat se îmbină şi ele. Doar că faţetele lor superioare nu se îmbină cu cele ale osului semilunar şi piramidal.

— Rezultatul? a întrebat Adamsberg, care îl ştia deja.

— Aţi comandat vin, comandante? Dar v-am spus că o să vă coste cât ochii din cap, a spus Almar.

— Eggrún ne-a oferit prima sticlă, am comandat o a doua. Un minimum de politeţe.

— La urma urmei, v-a restituit Brestir cele două sute de mii de coroane? Barca s-a întors fără nicio stricăciune.

— Da, Almar. Continuaţi, vă rog. Faţetele care se potrivesc şi cele care nu se potrivesc.

— Asta e. Ceea ce face să fie vorba de două încheieturi diferite, fără niciun dubiu.

— Unul de la mâna dreaptă, altul de la mâna stângă? a întrebat Veyrenc.

— Nu, este vorba de două mâini drepte. Doi indivizi. Aş adăuga: un bărbat şi o femeie, a spus el separând rapid oasele în două grămăjoare. Piramidalul, pisiformul şi semilunarul aparţin unei femei, iar trapezul şi capitatul, unui bărbat. Dacă sunt ale membrilor grupului de care vă interesaţi, vă asigur că a avut loc o dramă a dracului de urâtă.

— Ce Dumnezeu s-a întâmplat?

Almar a luat două înghiţituri de vin.

— Vă las pe dumneavoastră, comisare să încheiaţi, a spus Almar ridicând braţele. Mi-am terminat partea mea. Nu am niciun chef să continui.

Adamsberg a luat cele două oase ale mâinii de bărbat şi le-a privit în lumină.

— Aici este urma unei tăieturi cu cuţitul, a spus el, iar acolo alte două. Oasele au fost secţionate la încheietura mâinii. Iar extremităţile tăiate sunt negre. Nu sunt urme de grăsime. Sunt urme de foc.

Adamsberg a pus oasele pe masă chiar în momentul în care unul dintre jucătorii de şah, în spatele lui, a culcat o piesă pe tabla de şah.

— Şah şi mat, a conchis Adamsberg cu glas înăbuşit. Au fost tranşaţi şi mâncaţi. Soldatul şi Adélaïde Masfauré au fost mâncaţi.

Eggrún a strâns farfuriile în linişte şi le-a pus fiecăruia dintre ei câte o clătită cu dulceaţă de rubarbă. Almar i-a mulţumit vioi.

— Dacă nu veţi mânca desertul, voi veţi fi cei mâncaţi, a spus el. Străduiţi-vă!

— Ţine de o minimă politeţe, a bombănit Veyrenc.

— Dacă e un cadou, atunci este unul grozav, a zis Adamsberg atacând clătita.

— Te referi la ofranda lui afturganga?

— Da.

— Acum înţelegem de ce te-a chemat de atât de departe. Nu-i un fleac. Iar asta îi pângărea insula.

— Da. Auzi tu, au prins foci, nu zău! a spus Adamsberg ridicând glasul. I-au omorât ca să-i mănânce. Ies să fumez, a continuat luându-şi hanoracul.

— Trebuie să isprăveşti clătitele mai întâi, i-a ordonat Almar.

— Care sunt excelente, a şoptit Retancourt pe un ton plat. Almar, vă rugăm să-i mulţumiţi lui Eggrún pentru cină. Călduros.

— Să-l anunţăm pe Danglard? l-a întrebat Veyrenc pe comisar.

Privirea nesigură a lui Adamsberg s-a animat de o sclipire rapidă şi rară.

— Nu, a răspuns el.

În timp ce Adamsberg şi Retancourt îşi puneau hanoracele, Veyrenc a luat cârjele rustice din lemn pe care i le dăduse Gunnlaugur. „Nu-i problemă, mai avem”, l-a asigurat el. Aveau douăsprezece perechi la han, turiştii îşi omorau timpul schilodindu-se, tradusese Almar.

— Berg, l-a strigat Gunnlaugur ridicând privirea de pe tabla de şah şi ţinând un pion în mână. Staţi în faţa hanului. Nu vă îndepărtaţi mai mult de trei metri. Este o bancă în faţa celei de-a doua ferestre. E roşie, încercaţi să o reperaţi şi nu vă mişcaţi de acolo.

Au găsit banca, cu atât mai lesne cu cât Gunnlaugur deschisese fereastra ca să-i ghideze în ceaţa neobişnuită. Adamsberg nu mai văzuse niciodată aşa ceva. Jurai că e bumbac.

— Ar trebui să pui gheaţă pe entorsă, a spus Almar care îi urmase cu paharul în mână.

— Găsim, doctore, nu de zăpadă ducem lipsă aici, a spus Veyrenc.

— E frumos aici, a comentat Adamsberg fumând ţigară de la ţigară. Nu văd nimic la distanţă de un metru, dar sunt sigur că este frumos.

— E atroce de frumos, a spus Almar.

— Cred că o să rămân aici, a adăugat comisarul.

— Cu Gunnlaugur şi Eggrún care ne îndoapă ca pe răţuşte, rămân şi eu cu tine, l-a completat Veyrenc. Ar trebui să-mi găsesc un prenume islandez. Almar?

— Lúdvík, pur şi simplu.

— Perfect. Şi Retancourt?

— Ce prenume are?

— Violette, ca floarea.

— Atunci, Víóletta.

— Limba islandeză e foarte simplă.

— E atroce de simplă.

— Eu n-am spus niciodată că voi rămâne, a replicat Retancourt. Se joacă mult şah pe aici?

— E sport naţional, a spus Almar.

— Nu am avut timp să copiem textul stelei pentru Danglard, a zis Veyrenc după un moment de tăcere. Ar

trebui să sune cam aşa: *străine care calci pe acest pământ, ai grijă...*

— *...de viciile imunde ale ipocriţilor infami,* a continuat Adamsberg. Am putea să batem câmpii aşa toată viaţa fără să atingem niciodată miezul problemei. Fără să menţionăm vreodată insula călduţă şi de oase. Ne-am descurca binişor. Ne-am spune una şi alta iar apoi le-am repeta, am ieşi să ne terminăm băutura iar apoi am merge la culcare.

— La ce oră este avionul mâine? a vrut să ştie Veyrenc.

— La prânz, pe pistă, a spus Adamsberg. Cu cât ne ia să speriem milionul de păsări, ajungem la ora 13 pe aeroportul oraşului din faţa insulei.

— Akureyri, a completat Almar.

— Apoi plecăm la Reykjavik la 14:10 şi sosim la Paris la 22:55 ora locală.

Paris.

A fost o tăcere aproape sumbră.

— Şi vom vorbi, şi vom dormi, a spus Adamsberg.

XL

— Ia-o încet pe Retancourt, i-a spus Veyrenc lui Adamsberg după micul dejun. Cred că nu suportă povestea asta cu trupurile mâncate.

— Cine o suportă, Veyrenc? Poţi suporta gândul că Victor a devorat-o pe maică-sa? Că filantropul şi-a înghiţit soţia?

— Oare ştiau? Sau au crezut, până la capăt, că mănâncă o focă? În orice caz, Violette nu acceptă deloc aşa ceva.

— Este o persoană sensibilă, a zis Adamsberg fără ironie.

Retancourt s-a întors cu o a doua porţie de cafea.

— Uite cum văd eu lucrurile, a spus ea umplând ceştile. Eu cred că au murit într-adevăr de frig, iar ceilalţi i-au mâncat ca să poată supravieţui. Cum au făcut-o supravieţuitorii ăia din avionul prăbuşit în Anzi.

Retancourt minimaliza drama ca să o facă aproape acceptabilă imaginarului ei revoltat.

— În acest caz, de ce ar mai fi inventat Victor povestea cu cele două crime prin înjunghiere? a întrebat Adamsberg.

— Pentru că, prin comparaţie, înjunghierea nu înseamnă nimic, a răspuns Veyrenc. În acelaşi timp, puteau explica de ce Alice Gauthier i-a solicitat o întâlnire într-un mod atât de oficial lui Amédée, întâlnire despre care ei trebuiau să povestească poliţiştilor.

— Just, a admis Adamsberg. Dar de ce să inventeze povestea cu acel criminal care îi ameninţă pe toţi de zece ani?

— Ca să justifice de ce au tăcut cu toţii. În timp ce, în realitate, nu-i ameninţă nimeni. Tăcerea asta este instinctivă: cine se va lăuda că şi-a mâncat tovarăşii de excursie? Toţi s-au înţeles să tacă pentru totdeauna, fără să fie chinuiţi de vreun ucigaş imaginar.

Adamsberg amesteca încontinuu zahărul în ceaşcă.

— Nu aşa văd eu lucrurile, zise el.

— De ce?
— Pentru că povestea lui Victor, oricât de falsă ar părea, este şubrezită de teamă. Felul lui de a-l descrie pe „nenorocit” chiar dacă presupunem că este exagerat, are ceva autentic. Şi spaima lui de la *Hanul Scobiturii.* Momentul acela, aminteşte-ţi, Louis, când s-a oprit din povestit crezând că îl recunoaşte pe „bărbatul” de pe insulă reflectat în oglindă. Dacă nu era într-adevăr spaimă, de ce să ne dea impresia că ucigaşul apăruse brusc la masa vecină? E grotesc.
— Nu ştiam acest detaliu, a recunoscut Retancourt. Cine era tipul, de fapt?
— Un inspector de la fisc, din câte ni s-a spus. Care trebuie să fi avut ceva în comun cu acel criminal.
— Aşadar, crezi că a fost un criminal?
— Da.
— Spune versiunea ta, Jean-Baptiste.
— Este teribilă.
— Hai, l-a somat Retancourt bând cafeaua dintr-o sorbitură.
— Cu toate că ştim puţin despre acel grup, avem informaţia că era şi un doctor printre ei. Victor ne-a povestit că îi spuneau „Doc”. Detaliu inutil în minciuna sa, aşadar un detaliu veridic. Este punctul esenţial. Cred că a avut într-adevăr loc încăierarea dintre ucigaş şi soldat. Dar nu una autentică. A fost o agresiune provocată ca să fie omorât un om, dar care a trecut drept un accident fatal. Apoi, asasinul se îndepărtează ca să scape de cadavru, zice el. Ferit de privirile celorlalţi, tranşează corpul înainte să îngheţe. Îndepărtează toate părţile care pot fi identificate, capul, picioarele, mâinile, oasele şi ia carnea.
— Grăbeşte-te, l-a rugat Veyrenc.
— Îmi pare foarte rău, dar trebuie să subliniez un detaliu. Ucigaşul nu a avut asupra lui decât un cuţit. Care nu este un instrument bun pentru tăiat oasele groase ale antebraţului. Aşa că taie ce este mai uşor, încheietura mâinii iar micile oase carpiene, cum ne-a explicat Almar, rămân lipite de ligamente. Se debarasează de resturile

corpului pe banchiză şi congelează bucăţile de carne pregătite. Lasă să treacă o vreme ca să pară totul veridic şi, miracol, prinde o focă nu mult după aceea. Aduce carnea la adăpost. Oare, în decursul acestei cine cu friptură de „focă”, e posibil ca doctorul, mâncându-şi porţia, să dea peste un os, dacă mă pot exprima astfel? Vom afla mai târziu. Scenariul se repetă cu Adélaïde Masfauré. Nu cred că a avut loc scena dramatică a agresiunii, căderea în foc, flăcările care îi ardeau turul pantalonilor, lovitura de cuţit. Mai simplu: când îi vine rândul să facă de pază noaptea, ucigaşul o sufocă fără zgomot, apăsându-i capul în zăpadă. Este descoperită moartă dimineaţa şi toţi cred că este din cauza hipotermiei. Încă o dată, individul scapă de cadavru. Iar după câteva zile, aduce iarăşi carne, o altă focă miraculoasă, una „tânără” de data asta. Doctorul scoate un os din gură şi îl identifică imediat.

Adamsberg s-a întrerupt o clipă iar privirea lui fixată asupra lui Retancourt nu mai vedea pe nimeni. Retancourt i-a surprins privirea plutind, privirea asta de care se temea cel mai mult.

— Comisare?

Adamsberg a ridicat mâna cerând să fie linişte, şi-a scos încet carnetul şi a notat ultima frază pe care o rostise: *Doctorul scoate un os din gură.* Apoi a recitit-o urmărind cuvintele cu degetul ca o persoană care nu le înţelege sensul. Şi-a pus carnetul la loc în buzunar şi privirea i s-a limpezit.

— Am reflectat, a spus el ca să se scuze.

— La ce?

— Habar n-am. Iar medicul identifică osul imediat: este unul de om. Ce se întâmplă? Aruncă bucata de carne în foc? Spune adevărul? Fără îndoială. Şi toţi descoperă deodată care a fost meniul salvator de câteva zile. Oare termină, *totuşi,* chiar şi aşa, să zicem, să o mănânce pe Adélaïde Masfauré? Ştiau deja de soldat? Au acceptat tacit? Când ceaţa se ridică, în sfârşit, ucigaşul le ordonă şi îi ameninţă, fără să se confrunte cu vreo revoltă. Niciunul

dintre ei nu intenţionează să povestească faptele petrecute pe insulă, iar astăzi înţelegem şi de ce. Dar cine ştie? O depresie? O boală? O convertire mistică? Un regret fulgurant? Riscul mărturisirii este prezent mereu, am avut exemplul lui Alice Gauthier. Iar ucigaşul îi supraveghează pe toţi. Fiindcă a mâncat două fiinţe umane, precum ceilalţi, dar, mai ales, fiindcă el i-a omorât cu bună ştiinţă ca să se hrănească.

Adamsberg şi-a băut în sfârşit cafeaua în care învârtise atât de mult linguriţa.

— Şi ce dacă? a spus Retancourt dispreţuitoare, eliberându-se şi revenind la starea din prima zi. Ştim acum adevărata poveste a disperaţilor de pe insula călduţă. Şi cu ce ne ajută?

— Să ştim că ucigaşul le dă în continuare târcoale.

— Un ucigaş care nu a omorât-o nici pe Alice Gauthier, nici pe Masfauré, nici pe Breuguel, nici pe Gozalez. Un ucigaş care nu este criminalul nostru. Care nu are nicio legătură cu atacul asupra membrilor Asociaţiei Robespierre.

— Cred că ştiu de ce pe tabla de şah Robespierre nu se mişcă nicio piesă, a şoptit Adamsberg.

— Spune.

— Nu ştiu.

— Dar tocmai ai spus că tu crezi că ştii.

— E un fel de a mă exprima, Retancourt.

Retancourt s-a lăsat greu pe speteaza scaunului.

— Că au murit şi că au fost devoraţi sau că un individ i-a ucis voit şi au fost mâncaţi, ne duce în acelaşi punct: nu avem nimic. Am venit aici degeaba.

— *Veni, vidi non vinci.* Am venit, am văzut dar nu am învins, a spus Veyrenc.

La masa vecină, Rögnvar, indiscret, îl punea pe Almar să-i traducă ce vorbeau. Povestea îi aparţinea, era dreptul lui. S-a ridicat sprijinindu-se de cârje, i-a recomandat lui Gunnlaugur să nu mute niciun pion şi s-a postat în faţa lui Retancourt cu Almar îndărătul lui.

— Víóletta, nu pot decât să mă înclin în faţa unei femei

care l-a ţinut la distanţă pe afturganga. La o asemenea distanţă încât piciorul prietenului tău va rezista. Fără tine, el ar fi...

Şi a arătat spre piciorul lui tăiat cu o privire elocventă.

— Iar Berg ar fi fost mort. El, care a comis greşeala de a întârzia pe teritoriul creaturii. Iar tu ai înţeles că nu trebuia să facă asta. Ai înţeles-o de la început, nu? Înainte să vezi ceaţa?

Retancourt s-a încruntat şi, fără să-şi dea seama, şi-a apropiat puţin scaunul de Rögnvar nebunul, de Rögnvar înţeleptul, ridicând privirea spre el.

— Adevărat, a rostit ea.

— Când?

— Când am sosit, a spus Retancourt după ce s-a gândit un pic. Au vrut să copieze textul inscripţiei de pe piatra caldă. Am spus – cred că am ţipat – că nu puteam să pierdem timpul.

— Vezi, a zis Rögnvar aşezându-se pe taburetul adus de Eggrún. Ştiai. Şi ştiai de mult, de când încă erai la Paris, acolo unde pierzi vremea iarna la terasă. Nu voiai să vii, dar tu ştiai. Şi ai venit.

Rögnvar s-a aplecat mult în faţă, iar părul lui încă blond aproape că atingea fruntea locotenentului. Adamsberg privea scena stupefiat. Retancourt, şefa incontestabilă a pozitiviştilor, a materialiştilor din brigadă era prinsă în mrejele lui Rögnvar. Retancourt prinsă de duhurile Islandei. Chiar avuseseră motive să vină.

Apoi, Rögnvar şi-a pus mâna pe genunchiul locotenentului. Cine din brigadă ar fi îndrăznit?

— Dar te înşeli, Víóletta, a spus el.

— Unde? a şuierat Retancourt, incapabilă să-şi ia ochii de la privirea de un albastru intens a bătrânului.

— Tocmai ai spus – iar Rögnvar şi-a strâns puţin buzele – că aţi venit degeaba. Spui, tu, Víóletta cea curajoasă, că toate astea nu duc nicăieri.

— Da, o spun, Rögnvar, pentru că este adevărat.

— Nu.

— Nu ştii nimic în legătură cu munca noastră de la

Paris.

— Nu ştiu nimic şi nici nu-mi pasă. Ascultă-mă, Víóletta, ascultă-mă cu atenţie.

— Bine, cedă Retancourt.

— Afturganga nu cheamă niciodată degeaba. Iar ofranda lui duce întotdeauna undeva.

— Dar, ţie, Rögnvar, ţi-a luat un picior. Unde te-a dus asta?

— Pe mine nu m-a chemat, eu i-am violat teritoriul. Berg a fost chemat.

— Mai spune o dată fraza aceea.

— Afturganga nu cheamă niciodată degeaba. Iar ofranda lui duce întotdeauna undeva. Nu o nota, a intervenit Rögnvar prinzându-i mâna locotenentului. Nu este nevoie, pentru că nu o vei uita niciodată.

Prin hublou, Adamsberg a văzut cum dispărea insula Grímsey, un sfert din ea fiind acoperită de ceaţă, cu o nostalgie pe care nu o prevăzuse. Eggrún cea înaltă îl îmbrăţişase ca să-i spună la revedere, iar în port oamenii veniseră să-i salute. Gunnlaugur, Brestir, Rögnvar, desigur, care le făcea semn cu mâna, şi alte capete blonde ale căror nume nu le ştia.

Diseară ajungeau la Paris. Şi pe urmă ziua de mâine. Mâine trebuia să prezinte în faţa brigăzii bilanţul escapadei sale care, este adevărat, nu clintise tabla de şah Robespierre. Nu aduceau niciun ucigaş în bagaje, doar o sticlă de *brennivín,* oferită de Gunnlaugur. Dar era obligatoriu să facă un raport. Să argumenteze, să sintetizeze, să-şi organizeze discursul, adică exact ce-i displăcea mai mult. În plus, trebuise să o facă în faţa chipurilor posomorâte sau ostile, cu excepţia celor ale lui Froissy, Estalère, Justin şi Mercadet.

— Veyrenc, ocupă-te tu de discursul de mâine de la brigadă, a spus comisarul. E o treabă urâtă, ştiu. Dar fiindcă Château te-a uns senator roman, ai s-o scoţi la capăt mai bine decât mine, iar Retancourt te va ajuta.

— Nemulţumirea lor va atinge cote maxime.

— Evident.

— Am să ţin cuvântarea, l-a asigurat liniştit Louis cu piciorul întins pe culoar după o injecţie anticoagulantă în burtă făcută de Almar. La rândul tău, încearcă să-i tragi de partea noastră pe Voisenet şi pe Mordent. Voisenet fiindcă poate să se strecoare ca peştele, iar Mordent pentru că-i plac basmele. Va rezona la lupta dintre afturganga şi Víóletta cea curajoasă.

— Nu am chef să-i „trag de partea noastră”, Louis. Să se descurce pe drumul lor care nu este şi al meu.

— Tocmai asta îţi reproşează. Şi poţi înţelege de ce nu te-au urmat.

— Nu chiar, a şoptit Adamsberg.

Puţin înainte să aterizeze pe aeroportul Roissy, Adamsberg, care încă nu se trezise bine, a deschis carnetul în care notase fraza aceea, în dimineaţa de la han: *Doctorul scoate un os din gură.* Iar dedesubt a adăugat observaţia banală a lui Veyrenc referitoare la François Chateau: „Minte de îngheaţă apele”. Apoi a desenat o săgeată şi a scris: „Robespierre. El este. I-a păcălit pe toţi”.

Luminile erau stinse, centurile fixate, spătarele îndreptate. Avionul cobora tot mai mult. Se puteau observa farurile maşinilor pe autostradă. Adamsberg l-a trezit pe Veyrenc şi i-a arătat ce a scris. Acesta a citit şi a clătinat capul fără să înţeleagă.

— Tu ai spus-o, a insistat Adamsberg. După ce am fost prima dată la Adunare. Ai spus: „El este”.

— Robespierre?

— Da. Şi ai avut dreptate. Chiar El este.

XLI

În jurul mesei lungi din sala de şedinţe a brigăzii, poliţiştii erau aranjaţi foarte neobişnuit în acea dimineaţă de vineri, în acea zi liberă de 1 mai, iar împărţirea cafelelor de către Estalère era perturbată. Aşteptând ca Adamsberg să se întoarcă, grupele de influenţă se formaseră instinctiv şi îşi adunaseră forţele. În partea superioară a mesei, în capăt, comandanţii Danglard şi Mordent nu-şi modificaseră poziţia de responsabili şefi. Dar, în locul ordinii obişnuite, Retancourt stătea la capătul opus, ca şi când ar fi fost gata să i se opună lui Danglard, flancată de Estalère şi de Froissy, pe de o parte şi de Mercadet şi Justin, de cealaltă. În dreapta sa, Danglard îi observase pe nemulţumiţii ezitanţi, Voisenet şi Kernorkian, iar în stânga, nemulţumiţii hotărâţi, în frunte cu Noël. Sergentul Lamare care tocmai se întorsese din concediu de la Granville şi nu cunoştea situaţia, stătea între două scaune libere, citind rapid rapoartele referitoare la ce se întâmplase în ultimele două săptămâni.

Ca un fel de post-gust al Adunării de la Asociaţia Robespierre, s-a gândit Danglard, cu facţiunile ei, Furioşii, Girondinii, Indulgenţii, Câmpia... A oftat. Ceva se frângea în imperiul lui Adamsberg şi nu era convins că nu el era cel dintâi vinovat. Bosumflat, nu trimisese niciun mesaj în Islanda ca să afle cum se derula expediţia inutilă care, se temea, era şi periculoasă. Firesc, nu primise niciun mesaj în schimb. Dar nu-şi făcea iluzii. Adamsberg nu aducea nimic în bagajele sale, nici măcar o sticlă de *brennivín* pentru el.

Veyrenc a intrat maiestuos cu cârjele lui din lemn şi s-a aşezat pe scaunul pe care Retancourt i-l păstrase lângă ea. S-a răsucit şi i-a cerut lui Estalère să-i aducă un taburet pe care să-şi întindă piciorul.

Danglard a tresărit. Veyrenc se rănise? Cum? Şi, comparând feţele locotenenţilor Veyrenc şi Retancourt,

palide, uşor ofilite de câteva riduri şi cearcăne, a înţeles că li se întâmplase ceva neplăcut. Iar el, Danglard, de obicei loialul Danglard, baricadat acum în iritarea tenace de opozant, nu ceruse veşti. A alungat puseul de reproşuri şi s-a pregătit pentru discursul locotenentului Veyrenc. Care nu va duce nicăieri. Asta era problema dureroasă.

— Îl aşteptăm pe Adamsberg? a întrebat el privindu-şi ceasul.

— Nu, a răspuns Veyrenc, examinând chipurile neclintite sau cu privirea în pământ şi prinzând privirea comandantului.

— Eşti rănit, locotenente? l-a întrebat Mordent.

— Un brânci destul de îndrăzneţ pe ţărmul pustiu al insulei călduţe.

— De la cine? s-a mirat Danglard. De vreme ce ţărmul este pustiu?

— Într-adevăr, a admis Veyrenc.

Înainta şi nimeni nu-l vedea
Pe ţărmul negru trupul alb el şi-l târa
Ne-a dat şi noi am încasat
Şi-a muşcat până la os luând ce-avea de luat.

Veyrenc a făcut un gest larg care pentru el însemna afturganga, dar pe care Danglard l-a interpretat diferit: „Nu puteţi înţelege”. Ceea ce, cumva, era cam acelaşi lucru.

— Aţi ajuns pe insula aceea, a observat Danglard. Şi apoi?

— Permiteţi-mi, comandante, să o fac în felul meu.

— Vă rog, a spus Danglard.

Cât timp trecuse de când la brigadă a mai avut loc o şedinţă într-o ambianţă atât de tensionată, s-a întrebat el cu o anumită melancolie. Pricepând, totodată, că tonul său contribuia foarte mult la aceasta. I-a trecut prin minte un gând rapid ca un frison. Escapada şi dezertarea lui Adamsberg îl plasau, de fapt, pe el, pe Danglard, în funcţia

provizorie de şef de brigadă: îi convenea asta într-un fel sau într-altul? Căuta, fără să vrea, înlăturarea lui Adamsberg? Şi dacă da, de când? De când îmbrăcase haina violet care îi plăcea atât, de când simţise – gustase, admirase? – puterea de a domina a lui Robespierre? Dar el, noul lider în lipsa comisarului, ce făcuse, spusese ori descoperise ca să avanseze ancheta referitoare la Robespierre? Exceptând faptul că îşi revărsa cunoştinţele atunci când era rugat? Dar Noël şi Voisenet şi Mordent? Au contribuit vreunul dintre ei cu ceva? Măcar cu o fărâmă?

Fărâme. Printr-o asociere simplă şi rapidă de idei, Danglard a revăzut pânzele lui Céleste, în fine, singurul ei tablou cu picăţelele roşii. Pe care trebuia să le vezi cu lupa ca să înţelegi că sunt gărgăriţe. Doar acesta era mesajul simplu al lui Céleste? Să atragi atenţia asupra demnităţii zâmbitoare a lucrurilor mărunte, infime şi neglijate? Înaintase el oare fără lupă, incapabil să adune o singură gărgăriţă?

În pragul unei vagi stări de rău, Danglard şi-a turnat un pahar mare de apă pe care l-a băut dintr-odată, lucru neobişnuit, în timp ce Veyrenc îşi începea expozeul cu momentul în care barca lor părăsea portul Grímsey şi se îndreptau spre insulă fără vreun băştinaş alături. Veyrenc insista asupra avertismentelor lui Rögnvar şi a piciorului său distrus de creatură.

Evident, episodul despre identificarea oaselor umane şi a dramei pe care o sugerau – canibalismul – declanşase valuri succesive de stupoare şi repulsie, exclamaţii, indignare, întrebări, nelinişte. Pentru un scurt moment, relatarea acestor fapte extraordinare a stârnit pasiuni şi a creat facţiuni. Adamsberg nu se înşelase, pe insulă se petrecuse altceva.

Veyrenc nu se implica, avea grijă să nu fie luat de val şi a continuat povestind acţiunea decisivă a lui Retancourt care i-a eliberat din ceaţa ucigaşă, fără să insiste şi astfel evitând să genereze orice fel de compasiune. Au fost

câteva fluierături care exprimau respectul şi mişcări ale capului în semn de aprobare. Până când s-a reinstalat un anume calm, iar Noël a atacat elementele concrete ale expediţiei.

Cine ce le aducea de fapt?

De fapt? Deşi rezultatele erau atât de uimitoare, prin ce anume avansa ancheta?

— Kernorkian, îl întrerupse Danglard, raportul tău despre felul în care Leblond-Lebrun ne scapă printre degete? Rezultatul examinării reţelei de pivniţe, de acoperişuri, de curţi? Ţi l-a cerut comisarul?

— Da, comandante. L-am dat.

— I l-ai dat? Fără să fiu la curent cu concluziile la care ai ajuns?

— Îmi pare rău, comandante. Mă gândeam că trebuie să-l dau comisarului când se întoarce.

Gândurile lui Danglard fuseseră copleşite de un val de amărăciune pe care nu o mai resimţise şi care nu-i plăcea. Şi-a umplut iarăşi paharul cu apă şi a băut câteva înghiţituri ca să o mai dilueze.

— Eu îl înlocuiesc pe comisar cât lipseşte. Reţeaua de pivniţe?

— Nu, comandante, nu există o legătură între pivniţe, nici între curţi. Dar se poate ieşi pe acoperişuri. Tabla este dreaptă şi lateralele nu sunt abrupte. Între cele două clădiri există un pasaj de treizeci de centimetri protejat de un grilaj împotriva porumbeilor. Nu trebuie să fii un mare sportiv ca să treci pe acolo. În clădirea de la numărul 22 se intră printr-o ferestruică şi prin parcare se iese într-o stradă laterală. E foarte probabil că în acest mod reuşeşte Château să scape de urmăritori fără să fie reperat.

— Atunci, lunea viitoare vă luaţi după Leblond pe la intrarea aceasta şi îi localizaţi domiciliul. Te vor ajuta Voisenet şi Lamarre. O maşină şi o motocicletă.

— Bine, comandante.

— Şi pe urmă? a atacat din nou Noël. Şi pe urmă, nimic! Patru morţi. O să continuăm să urmărim fantoşele astea de Château, Lebrun, Leblanc, Sanson, Danton şi alţii, aleşi

dintre şapte sute, din lipsă de ceva mai bun, din lipsă de ceva. În timp ce comisarul nostru merge să rezolve o dramă turistică în Islanda.

— Pe cheltuiala lui, a observat blând Justin.

— Dar lipseşte, a subliniat Noël apăsat, urmat de bombănelile a şapte bărbaţi în uniformă.

— Nu el este vinovat că ancheta nu avansează, a intervenit Mercadet. Aşteptăm cu nerăbdare sugestiile tale, Noël.

— Ce, numai Adamsberg trebuie să gândească? a adăugat Retancourt.

— Dar gândeşte? i-a replicat Noël. Ancheta se împotmolise pentru că Adamsberg stagnează şi stagnează pentru că se plimbă aiurea la Creux sau la Polul Nord. Şi stagnarea asta se reflectă asupra noastră. Ne ţine imobilizaţi, ne ia orice iniţiativă.

— Nimeni nu îţi cere să fii atât de sensibil la influenţa lui, a spus Mercadet.

— Nu văd unde greşeşte, a adăugat Froissy. Toate investigaţiile, toate interogatoriile şi toate urmăririle posibile au fost făcute.

Adamsberg care, intenţionat, întârziase, stătea proptit de tocul uşii, ascultând ultimele schimburi de replici.

— Care nu au dus nicăieri, a zis Mordent. Umplem un butoi spart.

— Şi de ce? a întrebat Justin privindu-l pe Danglard.

— Desigur, se gândea la Islanda, a rostit prudent Danglard. Dar aspectul acesta este acum irelevant.

Acesta a fost momentul în care Adamsberg a ales să intre, generând o undă de linişte totală.

Mai întâi a examinat piciorul lui Veyrenc asigurându-se că nu au apărut complicaţii datorate călătoriei cu avionul – ordin de la Almar. L-a revăzut pe Brestir, pe Eggrún, pe Gunnlaugur, pe Rögnvar cu braţele ridicate în port. Iar în faţa lui privea nişte oameni mânioşi, aproape de a se revolta, frustraţi de o anchetă care nu avansa, exasperaţi de lipsa de inspiraţie, incapabili să admită că ghemul de alge era sumbru şi rezistent. Unei asemenea stări de

neputinţă trebuie să-i găsească rapid un vinovat. El. A surprins privirile nesigure ale lui Danglard şi Mordent care nu îl mai aşteptau şi a rămas în spatele scaunelor pe care se aflau Retancourt şi Veyrenc, în timp ce Estalère îi strecura o ceaşcă de cafea în mâini. Observa asistenţa, lua act de schimbări, de ranchiune, de ezitări, de frunţile încruntate şi de strania plutire în alura lui Danglard, cu un umăr mai sus şi altul mai jos, de parcă ar fi fost prins între frondă şi disperare.

Danglard, viitorul lider? De ce nu? Avea o limpezime care lui îi lipsea şi cunoştinţe mult superioare alor sale. Detaşat, aproape indiferent, comisarul şi-a privit echipa fără să mai ştie exact dacă mai era echipa „sa”. A vorbit cu grijă.

— Aşa cum a spus şi Veyrenc, cercetarea din Islanda a spulberat minciunile lui Victor şi Amédée Masfauré. Ne dezvăluie, de asemenea, un asasin capabil de orice ca să păstreze secretul celor două crime şi al antropofagiei.

— Capabil de orice? a întrebat Noël. Dar care, totuşi, nu a făcut nimic timp de douăzeci de ani. Ce ne priveşte pe noi?

— Ne priveşte, pentru că din cei doisprezece călători mai trăiesc şase, toţi în pericol de a fi ucişi, la care trebuie să-l adăugăm şi pe Amédée.

— Şi care nu sunt nici morţi, nici ameninţaţi.

Noël era mai curajos decât alţii, decât Voisenet, bunăoară, care stătea cu capul plecat sau Mordent care se foia pe scaun. Curaj determinat de violenţa lui naturală, dar totuşi curaj.

— Doar spre informare, locotenente, a spus Adamsberg. Cât priveşte tabla de şah Robespierre, tot nu se mişcă. Or, animalele se mişcă. Or, există o cauză pentru acest imobilism, care nu este nici fatalitatea, nici neşansa. Cred că o presimt, dar nu o pot exprima. Ai notat, Danglard?

— Da, a răspuns Danglard cu voce plată. Ceea ce ne conduce spre nicăieri.

— Nicăieri?

Danglard şi-a întrerupt notele, alertat de o uşoară

schimbare a vocii comisarului, devenită incisivă. Ceea ce se întâmpla foarte rar. Şi totdeauna însoţită de o privire extrem de precisă. A ridicat ochii şi a văzut acea privire aprinsă, ceva infim, dar scăpărând, ţâşnind din apatia obişnuită a privirii lui Adamsberg. Lui şi numai lui i se adresa, poate, acea sclipire atât de scurtă că dispăruse deja.

— Atunci unde? a întrebat Danglard.

— Spre mişcare. Trebuie să mergem acolo unde se îndreaptă animalele. Să nu ne oprim, aşa cum a înţeles Retancourt, acolo unde ceaţa ne ţintuieşte de pământ. Voi lipsi după-amiază. Între timp, Danglard, rămâi la comanda brigăzii. Cred că e ceva seducător în schimbarea asta de ştafetă.

Adamsberg şi-a isprăvit cafeaua rece apoi a dat ocol mesei şi s-a postat lângă cel mai în vârstă dintre subordonaţii săi. I-a luat creionul şi a scris dedesubtul notelor acestuia: *Nicăieri, Danglard? Afturganga nu cheamă niciodată degeaba. Iar ofranda lui duce întotdeauna undeva.*

Apoi a scos din plasa de plastic sticla de *brennivín* şi a pus-o amabil pe masă.

— Mergem, i-a spus lui Veyrenc, trecând prin spatele lui.

— La Creux?

— Da.

Veyrenc se ridica ajutându-se de cârje, iar Retancourt, deşi neconvocată, se ridicase să-i urmeze. O discuţie bizară, a gândit Adamsberg. Când te-ai spetit prin ceaţă, chiar te-ai spetit, ar fi explicat Rögnvar.

XLII

— Ce încercăm să le spunem, de fapt? a întrebat Retancourt.

Prânziseră la *Hanul Scobiturii,* deschis în acel 1 mai, şi îi anunţaseră pe fraţii Masfauré că sosiseră. Fără să le pomenească ceva despre Islanda. La telefon Victor, ignorând motivele acestei noi vizite, era deja agitat. Pentru că Adamsberg le ceruse să se întâlnească într-una dintre clădirile de la intrare, departe de Céleste.

— Întâi încercăm să isprăvim lucrurile, a spus Adamsberg gândindu-se la Lucio. Şi, al doilea, încercăm să intensificăm mişcarea.

— Victor nu va vorbi despre ucigaş, a intervenit Veyrenc.

— Nu poţi să dărâmi o uşă doar cu un brânci. Azi îl scoatem din ţâţâni.

Iar Retancourt s-a abţinut să întrebe cu ce îi ajuta.

Instalaţi în clădirea unde locuia Amédée, cei doi fraţi îi priveau prudenţi, fără să rostească un cuvânt.

— Ne-am întors toţi trei din Islanda ieri-seară, a spus Adamsbeg. Mai precis de pe insula Grímsey şi, încă şi mai precis, de pe Insula Vulpii. O luptă grea, a mai spus comisarul arătând spre piciorul lui Veyrenc. Pe măsura informaţiilor obţinute, informaţii care, contrar celor oferite la ultima întâlnire, nu vă vor înştiinţa nimic.

— Nu văd, a spus Victor, ce anume aţi „obţinut”. Nu există nimic pe Insula Vulpii.

— Există locul unde au fost înfipţi ţăruşii. Chiar unde v-aţi adăpostit. Nu-i aşa că v-aţi instalat tabăra în partea de sus a plajei, la adăpostul bazei celor două conuri?

Victor a încuviinţat.

— Aceste găuri nu le-aţi putut vedea atunci fiindcă erau sub zăpadă. Dar zăpada s-a topit, Victor. Iar resturile care mai zăceau acolo au alunecat în aceste găuri. Ferite de vânturile glaciale.

— N-are sens, a spus Victor. Aţi mers acolo ca să scotociţi în nişte găuri de ţăruşi?

— Corect.

— Şi ce aţi căutat?

— Grăsime de focă, de ce nu?

— Şi aţi găsit?

— Nu. Cărbune, da, dar nu şi grăsime. Îmi pare foarte rău, extrem de rău. Victor, te rog să vii cu mine afară.

Adamsberg s-a lipit cu spatele de clădire, protejându-se de ploaia care tocmai începuse. A scos din haină cutia de pastile de tuse şi a strecurat în palmă cele cinci oase mici.

— Din minciună în minciună, aproape că am ajuns la capătul drumului. Sunt oase de oameni, oasele încheieturii mâinii unor oameni. Ale unei femei adulte şi ale unui bărbat adult. Tranşaţi, fripţi şi mâncaţi. Uită-te la urmele focului şi la cele lăsate de cuţit.

Adamsberg a pus la loc oasele în cutie, pe care a strecurat-o în buzunar.

— Analiza ADN-ului tău şi al lui Amédée va dovedi că aparţin mamei voastre. Şi cel al surorii lui Éric Courtelein va dovedi că celelalte sunt ale „soldatului”. Asta i-a povestit Alice Gauthier lui Amédée? Că au fost mâncaţi? Ştie?

— Da, a spus Victor cu voce răguşită. Nenorocita de Gauthier. El nu ar fi trebuit să ştie niciodată.

— Rezistă?

— Greu. E sub tratament. Dorm în cameră cu el de când a aflat. Ţipă în vis, îl trezesc, îl liniştesc.

Adamsberg s-a întors şi s-a instalat în faţa lui Amédée.

— Aşadar, Alice Gauthier ţi-a spus tot? l-a întrebat el.

— Da, pentru liniştea ei sufletească, a şuierat tânărul printre dinţi.

— Şi ce altceva? Că au murit de frig sau că fuseseră omorâţi?

— Că fuseseră omorâţi.

— Accidental sau în urma unor certuri? Sau cu bună ştiinţă ca să... fie mâncaţi?

— Înadins, ca să fie mâncaţi, a şoptit Amédée. Asta au înţeles cu toţii după aceea.

— Şi de unde au înţeles?

— Cel căruia îi spuneau „Doc” a scuipat un os mic. Al „soldatului”. După cea de a treia cină. Şi a spus tot. Era prea târziu, deja îl... în întregime...

— Consumaseră, l-a ajutat Adamsberg.

— Şi într-o dimineaţă au descoperit-o pe mama moartă.

— Înjunghiată?

— Nu, sufocată în zăpadă, cu siguranţă, a spus Gauthier, în zori.

— Ceea ce înseamnă că, doar câteva zile mai târziu, când ucigaşul le aduce a doua aşa-zisă focă mai tânără, toată lumea a înţeles. Că li se propunea să reînceapă.

— Da.

— De ajuns, gata, a ordonat Victor. Lăsaţi-l. Am înţeles. Tot.

— Şi aţi continuat, totuşi, în mod conştient?

— Da, toţi, în afară de mine. Ştiam că este mama.

Adevărat sau fals, a gândit Adamsberg.

— Adevărat, a spus Amédée. Alice Gauthier a spus că „tânărul nu mâncase”.

— Şi cum ai supravieţuit, Victor?

— Nu ştiu, eram cel mai tânăr.

— Şi de ce nu te-ai revoltat, de ce nu te-ai opus?

— Erau nouă împotriva mea. Nouă şi toţi de acord să mi se împotrivească.

— Inclusiv Henri Masfauré?

— Da. Victor a inspirat profund. Se aşezase lângă mine. Foarte slăbit, dârdâind de frig. L-am implorat să nu o facă. Mi-a răspuns că aşa va fi în el totdeauna. Şi a făcut-o.

— Acum înţeleg, într-un final, gravitatea tăcerii care v-a fost impusă a spus Adamsberg. Şi de ce aţi fost atât de docili. Era ceva de nerostit. Dar nu şi când ţi se apropie moartea. Asta a făcut în mod egoist Alice Gauthier. Ceea ce aţi putea face şi voi într-un moment de depresie, de slăbiciune, de remuşcare, de convertire, de boală, de disperare. Şi cred, sunt sigur că vă urmăreşte, vă

scrutează, vă convoacă, a mai spus comisarul ridicându-se şi plimbându-se încoace şi încolo prin sufrageria mică. Sunt sigur că vă vedeţi între voi, cu toţii, şi că el vă trece prin ciur cu regularitate.

— Nu, a strigat Victor. Noi tăcem, iar el ştie. Nu trebuie să ne vadă, nici să ne „scruteze”.

— Vă întâlniţi, a insistat Adamsberg ridicând glasul. Şi tu ştii cine este. Îi cunoşti numele sau măcar chipul. Descrie-l, ajută-mă să-l găsesc.

— Nu. Nu ştiu.

— Nu eşti doar tu în pericol. Este şi Amédée. Acum şi el ştie, ca toţi ceilalţi.

— Am eu grijă de el. Nu va vorbi.

— Şi ceilalţi? La ei nu te gândeşti?

— Nu.

— Pentru că ţi-au mâncat mama?

— Da.

Adamsberg le-a făcut semn colegilor. Plecau.

— Reflectează, Victor, la urmările tăcerii tale.

— Am reflectat.

I-au părăsit pe cei doi fraţi în tăcere. Amédée cu fruntea în mâini, iar Victor rigid şi ferm.

— Nu va ceda, a spus Veyrenc pe când urcau în maşină.

— Poate Amédée, a observat Retancourt.

— Dar el nu ştie chipul ucigaşului.

Se întorceau prin ploaia care cădea în averse pe geamuri.

— Ai procedat bine că nu i-ai arătat oasele lui Amédée, a spus Veyrenc.

— Cel mai mic lucru pe care l-am făcut, a zis Adamsberg cu un tremur.

Fie din cauza vestei sale leoarcă de ploaie, fie din pricina imaginii mâinii unui bărbat în care erau oasele mamei sale devorate.

— N-a fost greu, a spus comisarul frisonând.

— Vă las la brigadă, a spus el. Dar nu intru.

— Îi laşi spaţiu de manevră, comisare? a întrebat

Retancourt încruntându-se.

— La ce bun să-l provoc? Eşecul extenuează. Înfrângerea crispează. Ce credeţi despre Danglard? Credeţi că îmi vrea postul?

— Danglard nu este în apele lui, l-a asigurat Veyrenc. Ceva îl tulbură.

— Cred că este tulburat de Robespierre, a zis Adamsberg.

Zerk mergea încet. Tatăl lui adormise fără să mănânce. Ştia ce se petrecuse în Islanda şi îi veghea somnul. Faptul că Violette îl salvase de afturganga, de parcă ar fi salvat un porumbel, îi sporise admiraţia faţă de ea. Soneria telefonului de la 22:10 l-a scos din minţi. Adamsberg a deschis ochii.

— Comisare, a mai avut loc o crimă, l-a anunţat Froissy.

XLIII

Adamsberg se trezise de-a binelea.

— Unde? Când? Cum? a întrebat luându-şi carnetul.

— La Vallon-de-Courcelle, la opt kilometri de Dijon. Nu a murit, a scăpat ca prin miracol.

— Cine ne-a anunţat?

— Poliţia din Dijon. Bărbatul s-a prezentat el însuşi la urgenţe, e la spital. Asasinul l-a spânzurat, dar victima a reuşit să scape din laţ.

— Ce spune?

— Pentru moment nu vorbeşte. Are traheea rănită, dar este sub asistenţă respiratorie până când umflătura va dispărea. Dar e bine, va scăpa. Se exprimă prin gesturi, scrie, dar foarte puţin. Poliţiştii au mers la faţa locului. S-a întâmplat într-un garaj unde asasinul nostru şi-a târât victima cu forţa.

— De ce al *nostru?* De ce nu se consideră că a fost o sinucidere?

— Pentru că au găsit semnul, desenat cu marker pe o canistră cu benzină. Cu roşu de data asta.

— Albastru-alb-roşu. Revoluţia. Nenorocitul ăsta se distrează.

— Numele individului?

— Vincent Bérieux. Patruzeci şi patru de ani. Doi copii, informatician. Vă trimit fotografia. E intubat, aşadar nu seamănă prea bine. Dar vă puteţi face o idee.

Adamsberg a primit fotografia pe mobil. Bărbatul putea corespunde vag „ciclistului”. Cap masiv, chip armonios, destul de frumos, fără nimic special, ochi căprui inexpresivi, explicabili după şoc. A format numărul pe care i-l dăduse Château în caz de urgenţă – „Nu încercaţi să-mi aflaţi numărul, nu este pe numele meu, comisare” şi i-a trimis fotografia ca să le-o trimită imediat lui Leblond şi Lebrun, fie că dorm sau nu.

Zerk, între timp, încălzise cina şi pusese masa, adusese şi două pahare de vin, iar Adamsberg i-a mulţumit cu un

gest pe când telefona la poliţia din Dijon. I s-a făcut legătura cu brigadierul-şef Oblat, cel care se ocupa de anchetă.

— Aşteptam să mă sunaţi, comisare. Tocmai am isprăvit de interogat victima, a spus Oblat cu un puternic accent burgund. Încercăm să ne înţelegem prin gesturi şi chiar scrie puţin. A fost agresat pe la ora 19 şi dus în garaj unde frânghia şi scaunul erau deja pregătite.

— Garajul a fost forţat?

— Nu este încuiat. Nu sunt decât lucruri obişnuite, cuie, unelte.

— Îl cunoaşte pe agresor?

— Jură că nu. Spune că era voinic, aproape obez. Cam de vreo 1,80 înălţime sau mai puţin. Asta e tot. Avea o mască pe faţă şi purta o perucă albă.

— Albă?

— Da, iar pe jos, sub frânghie am găsit o şuviţă de păr alb, artificial.

— Drept sau ondulat? a întrebat Adamsberg care, la îndemnul lui Zerk, a început să mănânce omleta înainte să se răcească.

— N-am întrebat. Unul gras, asta e tot. A, ba nu. Pe sub mască purta ochelari. Aşadar un obez cu ochelari. Şi într-un costum gri, banal.

— Nimeni nu a observat vreo maşină necunoscută la... – a aruncat o ocheadă în carnet, la Vallon-de-Courcelles?

— I-am întrebat pe locuitorii încă treji. La ţară, dacă îi scoţi pe oameni din pat, nu sunt prea cooperanţi. O să facem mâine o cercetare a martorilor. În fine, niciunul dintre cei treisprezece care nu dormeau nu a observat maşina. Dar mă gândesc că asasinul nu a fost atât de prost să parcheze lângă biserică, nu? A fost de-ajuns să o lase mai la fereală şi să intre în sat pe jos. Lumea mănâncă devreme, se culcă devreme, e pustiu.

— Un gras cu ochelari care merge pe jos.

— Nu prea ne ajută, comisare, aşa-i? Am început să luăm amprente, dar tipul gras cu perucă şi mască mai mult ca sigur că a avut mănuşi. Ne ocupăm de pre-anchetă sau vă

ocupaţi dumneavoastră?

— Am toată încrederea, şefu'.

— Mulţumesc. Pentru că, ştiţi, de la Paris ne cam iau peste picior. Nu că v-aş critica. În fine, nu sunteţi ca şi ceilalţi din Paris, nu? Analizăm şi markerul?

— Inutil. În schimb vă rog să-mi trimiteţi o fotografie a semnului. Şi a scenei crimei.

— Am făcut-o deja la brigada dumneavoastră. Pentru că am citit anunţul, am fost atenţi. Sinucidere mascată mi-am spus, trebuie să caut dacă nu cumva e un semn. Nu era ascuns foarte bine. Dar nici la vedere.

— Excelent, şefu'. Dar trimiteţi asta şi pe e-mailul personal. Da, vi-l spun pe litere. Aţi pus victima sub protecţie?

— 24 din 24, comisare, până la noi ordine. Cea mai bună protecţie a lui ar fi să evităm presa. Aşa, ucigaşul nu ar şti că a ratat şi nu ar mai reveni.

— Am câştiga timp, într-adevăr.

— Dar ce-i cu semnul acesta? E un „H” mai special?

— E o ghilotină.

— A, da? Nu prea e vesel. Ca alea de pe vremea Revoluţiei?

— Exact.

— E nebun sau ce? Un revoluţionar nebun sau ceva de genul? Sau opusul?

— Asta căutăm. Răscolim o asociaţie care se ocupă de vremurile acelea. Credem că dă târcoale pe-acolo, caută victime. Dar sunt 700 de membri. Şi mai sunt şi anonimi.

— O complicaţie enormă, nu-mi spuneţi. Şi cum credeţi că o să-i daţi de capăt?

— Căutăm pasul greşit, eroarea.

— Aşa, are vreme să mai omoare încă 40, dacă e atent.

— Ştiu asta, şefu'.

— Pardon, comisare, nu voiam să vă indispun.

— N-ai de ce. Poate că a greşit chiar în seara asta. Unde erau soţia şi copii?

— În weekend la bunica, la Clamecy.

— Un gras cu ochelari care se plimbă pe jos şi e bine

informat.

— Succes, comisare. Când o anchetă şchioapătă, n-ai ce face, trebuie să ai grijă să nu o zbârceşti şi mai rău. Dacă nu vrea, nu vrea. Aş zice că mi-a făcut plăcere să stăm de vorbă. Vă ţin la curent cu ce vom descoperi mâine.

— Vorbăreţ, dar nu-i prost, a spus Adamsberg închizând. Băiat de treabă.

— Trebuie să reîncălzesc porţia ta.

— Nu te obosi, o mănânc aşa, ca spaniolii.

— Pleci la Dijon?

— Nu. Îmi trimit ei toate informaţiile.

— Şi de ce se maschează aşa ucigaşul? Scuze, am auzit ce ai vorbit la mobil. Nu poate să-şi pună un ciorap pe cap ca toată lumea?

— Poate că aici a comis prima greşeală, Zerk. Dar nu avea cum să-şi dea seama că a ratat. A doua greşeală e că a fugit prea repede după ce l-a spânzurat. Scaunul a făcut zgomot când a căzut şi asta probabil că l-a cam speriat.

— Nu îl anunţi pe Danglard?

— Froissy e de gardă cu Mercadet. O vor face ei.

— Nu vrei să o faci, a spus Zerk. Ce crezi că l-a apucat?

— Nu e prima oară când se ia de mine.

— Dar e prima oară când nu e singur. Ce l-a apucat?

— L-a apucat pentru că se înfundă şi când se înfundă se plictiseşte. Este cel mai feroce duşman al său. Când se plictiseşte devine angoasat. Iar când e angoasat se prăbuşeşte sau devine agresiv. Nu cred că i-a făcut bine întâlnirea cu Robespierre. Se va potoli, Zerk.

— Cum să se plictisească?

— Ăsta e unul dintre puţinele lucruri pe care le moşteneşti de la mine. Chiar şi când nu faci nimic, nu te plictiseşti.

Răspunsul lui Château a piuit pe mobil. „Leblond e sigur. E cel pe care îl numeau «ciclistul». Un ocazional din grupul infiltraţilor sau din ceea ce a mai rămas din el”.

„Îl cheamă Vincent Bérieux, trăieşte la Vallon-de-Courcelle, a răspuns Adamsberg. Vă spune ceva?”

„Nimic. Dar am trecut pe acolo, un sat încântător, ghemuit pe o coamă de munte.”

— Îşi bate joc de mine?

— Nu cred, a răspuns Zerk.

„Nu e un munte. E în regiunea Dijonului!” a scris comisarul.

„Aşa îl numesc cei de acolo. Fiecare îşi creează propriul Munte, comisare. Noapte bună!”

— Ba da. Îşi bate joc de mine.

Adamsberg a sunat-o pe Froissy.

— Cine era de gardă astă-seară la domiciliul lui Château?

— O secundă, comisare. Lammare şi Justin. Dar Château nu s-a întors direct acasă. Deşi acesta îi era obiceiul. Aşa că Noël a trecut pe la hotel, acum un sfert de oră. Se pare că Château lucrează până târziu. Au un control financiar peste două săptămâni, iar contabilul lor se pare că e cam surmenat. Dar nu era nici la birou.

— L-a văzut cineva ieşind sau intrând?

— Nu, comisare. O ia prin grădină de unde intră direct în birou, ar fi putut să fie acolo fără să ne dăm seama.

— La fel de bine cum ar fi putut fi afară, Froissy. Deja ar fi avut timp suficient să se întoarcă de la Dijon.

Adamsberg i-a scris lui Château un alt mesaj.

„Unde sunteţi?”

„Acasă. Dorm. Ştiţi cât este ceasul, comisare?”

„23 şi 15. Oamenii mei nu v-au văzut întorcându-vă.”

„Ei bine, nu au văzut bine şi asta mă nelinişteşte pentru protecţia mea. Am lucrat la hotel fiindcă vom avea un control fiscal. Am revenit de douăzeci de minute.”

— Rahat! a spus Adamsberg aruncând telefonul pe masă.

— Dar poliţistul a spus că agresorul era gras.

— E cineva de la Asociaţie. Aşadar, cineva care ştie să se deghizeze. Dacă pare gras, atunci e slab. Château e slab.

— Dar e scund. Şi el a spus că era un tip de vreo 1,80,

nu?

— Sau mai puţin.

— Şi de ce şi-ar trage Château un glonţ în picior înlăturându-i pe cei din asociaţia lui?

— Fiindcă aşa a procedat şi Robespierre cu ai săi.

Adamsberg şi-a consultat mobilul înainte de a urca în cameră. Sergentul Oblat se mişcase repede: fotografiile semnului şi ale scenei crimei. A tras un scaun şi a examinat imaginile îndeaproape, cu Zerk aplecat în spatele lui ca să le vadă mai bine.

— Până la urmă, pleci la Dijon, a spus el simplu.

XLIV

Oblat l-a condus de la gară până la garajul lui Vincent Bérieux, la Vallon-de-Coureclles.

— Aţi mişcat ceva de la locul său?

— Nimic, din cauza semnului, comisare. V-am aşteptat.

— După părerea dumneavoastră, de ce criminalul nu a pus frânghia pe mijloc? De ce a fixat-o într-o parte?

Oblat s-a scărpinat la ceafă. Gulerul uniformei era mult prea mic.

— Poate că îl stinghereau canistrele cu păcură, a spus el.

— Poate. Scaunul pe care l-a obligat să urce este greu. Mergeţi afară şi ascultaţi.

Adamsberg a ridicat scaunul, apoi l-a lăsat să cadă.

— Ei bine, şefu', aţi auzit ceva?

— Nu mare lucru.

— Vecinii ar fi putut să audă ceva?

— Sunt prea departe, comisare.

— Atunci de ce a fugit atât de repede?

— Poate că l-au lăsat nervii, nu mă gândesc la altceva. După patru crime, nu mai ai cum să fii de piatră.

— Putem să scoatem frânghia?

— Pe dumneavoastră vă aştepta, a spus Oblat urcându-se pe scaun.

Adamsberg a pipăit-o, aşa cum pipăi o stofă, şi-a plimbat mâna peste firele aspre, a încercat nodul glisant şi i-a restituit-o brigadierului.

— Puteţi să mă duceţi la spital?

— Imediat, a zis Oblat. O să vedeţi, tipul nu e prea vorbăreţ.

— Nervii, a precizat Adamsberg.

— Dar mai ales şocul. Ai crede că vrea să uite totul, s-au mai văzut cazuri.

Când Adamsberg a intrat în spitalul din Dijon, era aproape 13:30, iar pacienţii mâncaseră de prânz. În aer persista un miros de varză şi de carne de viţel expirate.

Vincent Bérieux nu-l aştepta şi, din pat, intubat şi cu perfuzii, se uita fără vlagă la televizor. Comisarul s-a prezentat şi l-a întrebat cum se simte. Rău. Gâtul, mai ales. Foamea. Oboseala. Nervii, şocul.

— Nu vă reţin foarte mult, a precizat Adamsberg. Cazul dumneavoastră are legătură cu alte patru victime.

Sprâncenele ridicate ale bărbatului se traduceau prin: De ce? Cum?

— Din acest motiv, a spus comisarul arătându-i desenul care reprezenta semnul. Era desenat pe o canistră, în garajul dumneavoastră. L-am regăsit şi la celelalte victime. Vă este cunoscut?

Bérieux a clătinat din cap de mai multe ori. Asta însemna că neagă cu hotărâre.

Adamsberg nu îşi dăduse seama cât de greu este să citeşti pe chipul cuiva care stă cu gura deschisă, acoperită aproape în întregime de un tub şi cu trăsăturile feţei schimonosite de o durere continuă. Nu ar fi putut spune dacă Bérieux minte sau nu.

— Îmi puteţi descrie peruca albă?

Bolnavul a cerut carnetul şi pixul său.

Mai degrabă demodată. Aşa cum purtau oamenii odinioară.

— Aveţi vreo idee despre identitatea agresorului?

Deloc. Duc o viaţă liniştită, simplă.

— Nu atât de liniştită, domnule Bérieux. Ce vă determină ca, din când în când, să părăsiţi satul dumneavoastră, calmul, viaţa liniştită de familie, că să mergeţi la Asociaţia Robespierre?

Bérieux s-a încruntat, surprins, nemulţumit.

— Ştim asta. Şi celelalte victime frecventau Asociaţia.

Bărbatul a luat din nou pixul.

Să nu spuneţi nimic soţiei mele. Nu ştie. Nu ar fi de acord.

— Nu-i voi spune nimic. De ce, domnule Bérieux?

Un coleg mi-a povestit despre Asociaţie. Merg des la Paris, pentru stagii de pregătire pentru noile sisteme informatice. Într-o seară am intrat acolo.

— De ce?

Din curiozitate.

— Nu este un răspuns complet din punctul meu de vedere. Vă place istoria?

Nu.

— Atunci?

Rahat! Totdeauna m-a atras Robespierre. Voiam să-l văd. Nu spuneţi nimic soţiei mele, a scris el subliniind ultima propoziţie.

— Şi apoi? După ce aţi văzut?

Rahat. Am fost fascinat. Şi am revenit. Ca un tip care se duce la cazinou.

— De câte ori aţi mers?

De două ori pe an.

— De câţi ani?

Şase sau şapte.

— Henri Masfauré, Alice Gauthier, Jean Breuguel, Angelino Gonzalez: cunoaşteţi numele acestea?

Bărbatul a clătinat capul în semn că nu.

Adamsberg a scos din buzunar fotografiile celor patru victime.

— Dar după figură?

Da, Bérieux a admis după ce a privit atent fotografiile.

— Vorbeaţi cu ei?

Acolo nu prea ai ce să discuţi. Nu mergi să stai la taclale. Mergi să asişti.

— Mi s-a spus că vă cunoşteaţi între voi. Nu foarte mult, dar cât de cât. Că schimbaţi câteva cuvinte, câteva semne.

Saluturi de politeţe, aşa cum făceau şi mulţi alţii.

Adamsberg i-a căutat privirea. Ţinea ochii închişi, mimând oboseala. Nu va mai spune nimic altceva. Îi cunoştea pe ceilalţi. Vincent Bérieux se infiltrase în Asociaţie aşa cum o făcuseră şi ei. În ce scop? Pentru cine? Şi ce căuta, de-a lungul atâtor ani?

Bolnavul a sunat după sora medicală. Dădea de înţeles că e obosit şi nervos.

— Îl epuizaţi, a spus aceasta. I s-a intensificat pulsul. Dacă este necesar, vă rog să reveniţi altă dată. A trecut

printr-un şoc enorm, vă rog să înţelegeţi asta.

I s-a accelerat pulsul, a gândit Adamsberg, în timp ce prânzea în piaţa din faţa Catedralei Saint-Bénigne, la doi paşi de gară. Lui Vincent Bérieux nu-i plăcuseră deloc întrebările. Adamsberg s-a gândit din nou la mesajele lui François Château, de seara trecută. Preşedintele nu a părut nici şocat, nici neliniştit că un alt membru al asociaţiei sale fusese agresat. Mai degrabă sarcastic, detaşat. Ieri-seară Château era Robespierre, indiferent faţă de soarta celorlalţi.

l-a telefonat lui Justin.

— Ce naiba ai făcut ieri-seară cu Lamarre în timpul supravegherii? l-a întrebat direct. Château s-a întors la 22:55 şi nu l-aţi văzut.

— Poate că a intrat de pe acoperiş, a răspuns Justin.

— Nu, accesul dinspre parcare este acum supravegheat. Ce naiba aţi făcut?

— Nu ne-am clintit de acolo nici măcar cu un metru, comisare.

— Ceea ce nu înseamnă că nu aţi făcut ceva. Locotenente, nu te ghilotinez, dar gândeşte-te bine la asta, este important.

— La un moment dat am jucat cap sau pajură. Moneda a căzut puţin mai departe. Doar ce-am recuperat-o şi ne-am uitat să vedem ce este, aş zice cam un minut. Era, totuşi, o monedă de doi euro.

— Suficient timp ca Château să intre în clădire.

— Da.

— În timp ce voi jucaţi cap sau pajură.

— Da.

— Şi pe ce aţi pariat?

— Să ştim dacă Château se întoarce sau nu acasă.

— Şi ce a hotărât moneda?

— Că urma să revină.

Din tren, Adamsberg l-a „informat” printr-un mesaj pe comandantul Danglard: „Coarda fixată într-o parte,

frânghie aspră, păr alb dintr-o perucă, victima tace.” Acelaşi mesaj l-a trimis lui Veyrenc şi lui Retancourt.

„Cum e individul?” a răspuns Veyrenc mesajului trimis de Adamsberg.

„Ca o pisică zburlită. O pisică viguroasă, foarte puternică.”

„Vii la brigadă?”

„Nu. Care e atmosfera?”

„Încărcată, tensionată, fierbe. La 18, la tine?”

„Ne vedem sigur.”

Veyrenc şi-a pus mobilul la locul lui. Se întâmpla rar ca Adamsberg să nu treacă sâmbăta pe la brigadă, în timpul unei anchete, încât simţea nevoia să-i facă o vizită. Nu se temea că spiritele încinse şi revoltate care dominau echipa îl afectau pe comisar. Dar nu era deschis către acest gen de situaţie încărcată de tensiune care aluneca peste indolenţa sa obişnuită. În schimb, opoziţia lui Danglard era de altă natură şi, într-un fel sau altul, comisarul trebuia să o ia în seamă.

Cei doi bărbaţi petrecuseră deja mai bine de o oră şi jumătate ca să întoarcă pe toate feţele, fără succes, elementele anchetei, unul mai instabil decât altul. Leblond sunase ca să ceară informaţii. Era puţin crispat, dar nu cine ştie ce. Mai delicat era cu Lebrun, care trecuse din nou pe la brigadă, cu barbă şi perucă, neliniştit de vestea tentativei de asasinat.

— Transpira, i se scurgea fondul de ten, a spus Veyrenc.

— Presupun că a cerut o protecţie mai consistentă.

— Da. Ba chiar a cerut să fie supravegheate toate persoanele care intră în Spitalul Garches. Ceea ce este imposibil.

— Şi pe cine să urmărim? Un bărbat despre care habar n-avem, strecurat printre toţi cei care intră în spital şi printre vizitatorii persoanelor internate? Ştim că poartă ochelari şi că merge pe două picioare. Ce a decis Danglard?

— I-a sugerat să îşi ia concediu, să se închidă la

prietenul unde locuieşte sau să plece. Imposibil, atât din pricina serviciului, cât şi a Asociaţiei. Danglard, ca să-l calmeze, i-a spus că va fi un om în plus în echipa care îl supraveghează. A vrut, de asemenea, şi un permis de port armă ca să se apere în cazul în care este atacat.

— Redutele cedează. Pretutindeni.

— Nu pare să te neliniştească asta.

— Dimpotrivă, îmi place. Când lucrurile cedează, apare mişcarea, înţelegi, Louis? Acea mişcare de care ducem lipsă. Peruca, şuviţa de păr alb găsită în garaj, reprezintă o mişcare. Pentru că e în plus. Cum spune Zerk, de ce nu şi-a pus un ciorap pe cap, aşa cum fac toţi? M-a sunat sergentul de la Dijon. Părul este lung şi ondulat la capăt. Aşadar s-au desprins dintr-o perucă, îţi poţi imagina şi tu ce model. Nu ne ajută foarte mult, dar ucigaşul şi-a asumat totuşi acest risc. Ce l-a făcut să poarte perucă?

— Te gândeşti la Château? Dar cred că nu are nevoie de acest artificiu ca să intre în pielea personajului. Sau, dimpotrivă. Ca personajul să intre în pielea lui şi să-l domine. Ştie ce face, are cheia. Care e mult mai puternică decât o perucă jalnică, pe care o poate folosi oricine.

Veyrenc şi-a mai pus un pahar de porto.

— Îţi aduci aminte de moartea lui Robespierre? a continuat Adamsberg inflamându-se. Despre povestea pe care ne-a istorisit-o Danglard în maşină? Atunci când, rănit fiind, este transportat pe o targă şi când este îngrijit de doi doctori?

— Desigur.

— Unul dintre acei doctori îi bagă mâna în gură şi scoate un boţ de carne plin de sânge şi doi dinţi care săriseră de la locul lor. Acum, tu eşti doctorul. Fă un efort. În faţa ta stă, lungit, Robespierre. Cel care nu demult era conducătorul adulat al ţării, idolul Revoluţiei, marele bărbat. Ce faci tu, Louis, cu dinţii lui?

— Pardon?

— Ce faci cu dinţii pe care îi ţii în mână? Ce faci cu dinţii marelui Robespierre? Nu-ţi pasă de ei? Îi arunci ca pe orice gunoi obişnuit? Ca şi când ai fi scos măruntaiele unei

raţe? Gândeşte!

— Pricep unde baţi, a zis Veyrenc după o clipă. Nu, nu-i arunc. Nu pot să-i arunc.

— Nu uita, tu nu eşti robespierrist. Ei?

— Chiar şi aşa. Tot nu-i arunc.

— Îi păstrezi, a afirmat Adamsberg lovind masa cu podul palmei. Bineînţeles că îi păstrezi. Nu ca să nu comiţi blasfemia de a-i arunca la câini. Dar, cetăţene chirurg, ce faci mai apoi, după ce Robespierre moare, după ce trupul îi este acoperit cu var nestins ca să i se piardă urma pentru totdeauna? Ce faci cu dinţii?

Veyrenc a gândit rapid, înghiţind o gură de porto şi mutându-şi piciorul rănit.

— Sunt doar un doctor, nu sunt robespierrist, a rezumat el pentru sine. Ei bine, câteva luni mai târziu îi dau cuiva. Cuiva pentru care vor avea o însemnătate nemaipomenită şi care nu-i va arunca.

— Cui? Ajută-mă, pentru că nu ştiu.

Veyrenc s-a concentrat iarăşi, ceva mai mult de data asta. A numărat pe degete, a clătinat din cap, părând că evaluează eventualii candidaţi, că îi păstrează pe unii şi că îi elimină pe alţii.

— Celei care l-a iubit nebuneşte toată viaţa. În fine, erau două femei. Doamna Duplay, cea la care locuia, şi Éléonore, una dintre fiicele ei. Doamna Duplay s-a spânzurat în închisoare după ce Robespierre a fost executat. Rămâne Éléonore. Da, îi voi da ei dinţii. Îl adora ca pe un zeu.

— Ce s-a ales de ea?

— A scăpat ca prin minune represiunii care a urmat şi a mai trăit după aceea cam patruzeci de ani. Dar, fără el, viaţa ei s-a stins. A trăit retrasă această aproape o jumătate de secol, împreună cu sora ei, cred, într-un doliu pe care l-a ţinut până la capăt.

— Aşadar, nu a avut copii?

— Nu, evident.

— Acum tu eşti Éléonore.

— Dacă spui.

— Concentrează-te.
— Bine.
— Ai să mori, Éléonore, după mai bine de patruzeci de ani, fără să te preocupe soarta dinţilor lui Robespierre?
— Sigur că nu.
— Atunci, cui îi vei lăsa la bătrâneţe?
— Surorii mele. Ea are un fiu.
— Ce s-a întâmplat cu fiul?
— Cred că a devenit susţinător al lui Napoleon.
— Verifică pe internet, a spus Adamsberg, împingându-i laptop-ul spre Veyrenc.
— Chiar aşa este, a spus acesta câteva minute mai târziu. Pe când Éléonore încă mai trăia, nepotul său devenise preceptorul lui Napoleon al III-lea. Trădare.
— Aşadar, nu merge, Éléonore. Atunci, cui îi vei da?
Veyrenc s-a ridicat, a aţâţat focul, se făcuse iarăşi frig la începutul lunii mai, şi a luat din nou loc pe scaun. Lovea podeaua cu cârja, gândindu-se.
— Celui despre care se zvonea că ar fi fiul lui Robespierre, a hotărât el. Hangiului François-Didier Château.
— Asta e, Louis. Când a murit Éléonore?
— Dă-mi laptop-ul. A murit în 1832, a spus el după câteva secunde. Vezi, la treizeci şi opt de ani după Robespierre.
— La data aceea François-Didier Château, hangiul nostru, are patruzeci şi doi de ani. Aşa-i, Louis? Iar tu, Éléonore, îi oferi cei doi dinţi?
— Da.
— Dar cum i-ai păstrat? Aşa, ca oasele mici pe care le-am descoperit pe insuliţa islandeză? Într-o cutie de pastile pentru tuse?
Veyrenc lovea din nou podeaua cu cârja, într-un ritm regulat.
— Louis, zgomotul acesta este enervant.
— Mă gândesc, asta-i tot.
— Da, dar nu ştiu de ce mă enervează.
— Scuze, e un reflex. Nu, mai ales pe vremea aceea. Cei

doi dinţi sunt cu siguranţă prinşi într-un medalion. De sticlă, bordat cu aur. Sau argint.

— Şi care este purtat la gât.

— Pentru asta este făcut.

— Iar după moartea lui François-Didier, până la cine ajung dinţii, de la un urmaş la altul?

— Până la François Château al nostru.

Adamsberg a zâmbit.

— Iată, a spus el. Ţi se pare posibil? Corect?

— Da.

— Atunci a mai rămas ceva din Robespierre.

— Totuşi, la Muzeul Carnanvalet se mai păstrează şi o şuviţă din părul său.

— Dar dinţii, e altceva! Ai observat gestul compulsiv pe care François Château îl are mereu când îl joacă pe Robespierre?

— Clipeşte des?

— Nu, cu mâna. Şi-o duce tot timpul la jaboul din dantelă, de pe piept. Poartă medalionul, Louis, aş băga mâna în foc.

— Doar că în momentul acesta, expresia nu e cea mai potrivită.

— Adevărat. Iar când poartă medalionul la gât, când are dinţii acestuia lipiţi de piele, devine Robespierre. Sunt sigur că nu îl poartă când e la hotel. Sunt sigur că a fost obligat să-l poarte când era copil. Dinţii ăştia, talismanul ăsta declanşează o fuziune totală, chiar fizică, între el şi strămoşul lui. Devine cu adevărat altul. Devine EL, în totalitate.

— Şi când omoară, dacă omoară, poartă dinţii ăştia la el?

— În mod necesar. Nu Château omoară, ci este Robespierre cel care epurează, care execută. Din acest motiv cred că peruca este în plus. Nu are nevoie de ea. Deţine mai mult decât o simplă deghizare.

— Dar Robespierre nu apărea niciodată fără perucă. Ţi-l imaginezi pe Château punându-şi un ciorap pe cap? Îţi imaginezi un ciorap de femeie pe faţa lui Robespierre?

— Ai dreptate, a spus Adamsberg lăsându-se pe spate,

pe speteaza scaunului, cu braţele încrucişate pe piept.

— Să fie într-atât de posedat? a întrebat Veyrenc privind tavanul şi lovind iarăşi cu cârja de podea.

A urmat o tăcere lungă pe care Adamsberg nu a întrerupt-o. Privea în gol şi nu vedea decât ceaţa, ceaţa lui afturganga. Deodată, a prins încheietura mâinii lui Veyrenc.

— Continuă, a spus el. Continuă fără să spui ceva.

— Ce să continui?

— Să loveşti podeaua cu cârja. Continuă. Ştiu de ce mă enervează. Fiindcă asta duce la apariţia unui mormoloc.

— Ce mormoloc?

— Un crâmpei de idee informă, Louis, a explicat în grabă comisarul de teamă să nu se rătăcească din nou în ceaţă. Se nasc întotdeauna în apă, de unde crezi că se ivesc? Dar, dacă vorbeşti, pleacă. Taci. Continuă.

Deşi obişnuit cu peregrinările prin labirinturi improbabile ale lui Adamsberg şi cu gândurile lui confuze, Veyrenc a privit cam temător postura în care se afla comisarul, ochii lui larg deschişi, fără pupilă, buzele încremenite. A continuat să lovească podeaua cu cârja. La urma urmei, ritmul acesta putea să ajute, putea să însoţească vibraţia ideilor, aşa cum se întâmplă când mergi la pas ori când te leagănă trenul.

— Asta îmi aduce aminte de Leblond, a spus Adamsberg, Leblond cel cu barba mătăsoasă. Ştii, la ultima şedinţă, şarpele din iarbă. Pe cine interpreta?

— Pe Fouché.

— Exact. Fouché. Continuă.

După câteva minute, Veyrenc era ispitit să oprească jocul, dar Adamsberg şi-a rotit mâna, un gest prin care îl invita să continue. Până când s-a ridicat brusc, şi-a pus haina, grea încă din pricina pistolului şi a traversat grădina alergând. Veyrenc l-a urmat şchiopătând şi l-a văzut cum alerga în continuare pe stradă, urcându-se apoi în maşină.

— Mă întorc! a strigat el.

Iar Veyrenc l-a zărit trecând de prima intersecţie, apoi de a doua şi dispărând la colţul străzii.

XLV

Adamsberg mergea pe şoseaua naţională cu viteză, cu prea multă viteză. Încetineşte, nu te grăbeşte nimeni, încetineşte. Dar viteza, atât de rară în ceea ce-l priveşte, se potrivea frânturilor sale de idei, frazelor şi imaginilor care i se perindau prin minte. De parcă viteza le omogeniza pe toate împreună, aşa cum se omogenizează ouăle bătute pentru omletă. Cinicul Fouché, ceaţa, dinţii, peruca, frânghia din garaj, fibra ei aspră, oasele din carpiene, Robespierre, afturganga, tăcerea lui Bérieux. Teama. Sunetul, bocănitul cârjei din lemn, mişcarea. Tabla de şah pe care nu se clintea nimic.

Afturganga. Şi, straniu, gândindu-se la creatura de pe insulă, şi-a adus aminte descrierea lui Robespierre: *O reptilă, poate, care, ridicându-se, are o privire greu de definit, înspăimântător de graţioasă. Să nu ne înşelăm, totuşi, impresia nu este nicicum de ură, ceea ce simţim este o milă care provoacă durere amestecată cu teroare.* Imaginile se amestecau, Robespierre devenea un afturganga al Revoluţiei, cel care ucide şi cel care dăruieşte cu condiţia să nu încerci să ştii mai multe despre el, să nu încerci să pătrunzi pe teritoriul său sacru.

A văzut în depărtare două motociclete apropiindu-se de el, una l-a depăşit, şoferul făcându-i semn să tragă pe dreapta. Doamne, nenorociţi! De caralii.

A ieşit din maşină.

— Aşa e, a spus el. Mergeam cu viteză. O urgenţă. Sunt poliţist.

Şi-a prezentat legitimaţia poliţiştilor de la circulaţie. Unul dintre ei a zâmbit.

— Jean-Baptiste Adamsberg, a citit el cu voce tare. Ia te uită, cum aflăm unii de alţii!

— O urgenţă? a întrebat celălalt, ţinând picioarele depărtate de parcă încă ar mai fi strâns între ele şaua motocicletei. Şi nu aţi folosit girofarul?

— Am uitat să îl pun, a răspuns Adamsberg. Revin mâine

la sediul dumneavoastră ca să reglăm asta. Unde este sediul secţiei?

— Saint-Aubin.

— Am notat. Ei bine, pe mâine, sergenţi.

— Nu, mâine, nu, a spus cel dintâi dintre jandarmi. În primul rând este duminică şi pe urmă va fi prea târziu.

— Prea târziu pentru ce?

— Pentru verificarea alcoolemiei, a spus el în timp ce colegul său a scos etilotestul şi i l-a întins.

— Suflaţi, comisare.

— Vă repet, a reluat Adamsberg cât se poate de calm. Am o urgenţă.

— Ne pare rău, comisare. Traiectoria dumneavoastră era nesigură.

— Nesigură, a confirmat celălalt pe un ton grav, ca şi când ar fi fost vorba despre o afacere de stat. Luaţi curbele cam strâns.

— Conduceam repede, asta-i tot. Este urgent, de câte ori să vă spun?

— Suflaţi, comisare.

— Bine, a cedat Adamsberg. Daţi-mi etilotestul.

S-a urcat din nou în maşină şi a suflat. Motorul era pornit.

— Pozitiv, a spus jandarmul. Urmaţi-ne.

Cum Adamsberg era deja la volan, a trântit portiera şi a demarat în trombă. Înainte ca poliţiştii să se poată urca pe motociclete, a virat dreapta şi a dispărut pe drumuri ocolitoare.

Ora zece şi jumătate, întuneric şi ploaie fină. La 11:10 a frânat în faţa uşii de lemn de la Haras de la Madeleine. Luminile erau încă aprinse în cele două clădiri. A bătut cu putere în uşă.

— Ce-i cu tărăboiul ăsta? a întrebat Victor apărând dinspre alee.

— Adamsberg! Deschide, Victor!

— Comisare? Tot mai vreţi să ne enervaţi?

— Da. Deschide, Victor!

— De ce nu aţi sunat la sonerie?

— Ca să nu o trezesc pe Céleste, în cazul în care mai este încă aici.

— În orice caz, pe Amédée l-aţi trezit cu siguranţă, a spus Victor deschizând uşa, zdrăngănind lanţurile.

— E lumina aprinsă la el.

— Doarme cu lumina aprinsă.

— Credeam că dormi în aceeaşi clădire cu el.

— Imediat după ce îmi termin treaba. Iată, l-aţi trezit.

Amédée venea pe alee, îmbrăcat în grabă cu nişte blugi şi o haină groasă pusă direct pe torsul gol.

— E comisarul, i-a explicat Victor. Tot comisarul.

— Să ne grăbim, a spus Adamsberg.

Victor l-a condus într-o cămăruţă, cu mobilă puţină, o canapea din piele uzată, un fotoliu vechi, o măsuţă joasă. La el nu erau obiecte de familie, desigur.

— Vreţi o cafea? a întrebat Amédée, cam speriat.

— Da, te rog. Toată scena de la început, Victor, mai descrie-mi o dată, scena de la începutul începutului!

— Ce scenă, la naiba?

Victor avea dreptate, acum putea să încetinească. Nu mai era atât de urgent.

— Îmi pare rău. Am gonit până aici. M-a oprit poliţia. Tâmpiţii ăia m-au pus să suflu în fiolă.

— Şi?

— Pozitiv.

— Şi cum de sunteţi aici? Pentru comisari închid ochii?

— Dimpotrivă. Îşi frecau mâinile de bucurie că mă vor închide. Am sărit în maşină şi am venit încoace.

— Fugă de la locul faptei. Nu e bine, a zis Victor amuzat.

— E chiar foarte rău, a confirmat calm Adamsberg. Povesteşte-mi scena în care cei doisprezece francezi s-au aşezat toţi la o masă la hanul din Grímsey, în ajunul plecării spre Insula Vulpii.

— Bine, dar ce anume trebuie să povestesc? a întrebat Victor.

— Ucigaşul, descrie-mi-l!

Victor s-a ridicat oftând, legănându-şi braţele.

— Am făcut-o deja.

— Mai fă-o încă o dată!

— Era un tip obişnuit, de înălţime medie, a spus Victor cu glas obosit. Cu excepţia părului, avea un păr bogat. O figură banală, o barbă tunsă cu contur şi ochelari. În jur de cincizeci de ani sau mai puţin. Când eşti tânăr, toţi ţi se par bătrâni.

— Şi bastonul, Victor? Ai menţionat şi un baston.

— E important?

— Da.

— Ei bine, avea un baston dintr-acelea cu care se încearcă gheaţa atunci când mergi.

— Ai spus că făcea ceva cu bastonul.

— Ah, da. Îl ridica şi îl lăsa să cadă pe podea. Făcea zgomot. Toc, toc, toc.

— Încet sau repede? Încearcă să-ţi aminteşti.

Victor şi-a coborât fruntea, se străduia să-şi aducă aminte.

— Încet.

— Bine.

— Nu înţeleg. Aţi vrut cu orice preţ – şi nu se ştie de ce – să rezolvaţi istoria din Islanda.

— Da.

— Şi chiar aţi făcut-o. Dar nu îl căutaţi pe ucigaşul de pe insuliţa islandeză, ci pe cel care îi elimină pe membrii asociaţiei Robespierre. Cel care lasă semnele.

— Adevărat.

— Atunci de ce o luaţi de la capăt cu Islanda?

— Pentru că îi caut pe cei doi ucigaşi, Victor. Dă-mi, te rog, hârtie, mai multe coli de hârtie şi ceva cu care să desenez. Aş prefera un creion.

Amédée i-a adus cele cerute şi o planşă ca să aibă pe ce desena.

— N-am găsit decât un creion albastru. E bun?

— Foarte bun, zise Adamsberg punându-se pe treabă. Voi face mai multe, Victor. Încep cu ucigaşul de pe insulă.

Adamsberg a desenat în linişte cam zece minute. Apoi i-a dat lui Victor un prim desen.

— Semăna cu acesta?

— Nu chiar.
— Să nu mă minţi, Victor. De data asta chiar i-am dat de urmă. Şi nu vom face scandal din cauza unui pahar de porto în plus. Sau semăna cu acesta? a întrebat dându-i un alt desen. E mai bine?
— Dacă o să tot desenaţi până cedez, să ştiţi că nu merge.
— Nu fac asta, încerc să deduc.
— Ce anume?
— O figură pe care o întineresc cu zece ani. Ceea ce nu e tocmai simplu, fiindcă este un chip care nu se remarcă prin nimic, aşa cum ai spus. Nu are vreun nas acvilin, nici ochi scânteietori, nici bărbie proeminentă, nimic din toate astea. Nici urât, nici frumos. Nici Danton, nici Billaut-Varenne. Atunci? Aşa?
Victor a privit desenul apoi l-a lăsat pe măsuţă şi a strâns buzele.
— Hai, spune! l-a somat Adamsberg.
— Bine, a zis Victor respirând greu de parcă ar fi alergat. Seamănă cu acesta.
— El este?
— Da.
— Ucigaşul din Islanda.
Adamsberg a scos câteva ţigări mototolite şi le-a propus celor doi fraţi. Amédée a luat una şi a privit-o atent.
— E de contrabandă? Porcării?
— Nu, le-am luat de la fiul meu.

Adamsberg şi-a aprins ţigara, a luat iarăşi creionul şi a început să deseneze. Un zgomot de afară l-a alertat şi s-a oprit, devenind preţ de o clipă foarte atent. Cu foile în mână, s-a apropiat de fereastra fără perdele care dădea spre parc. Noaptea era opacă iar felinarul din drum lumina slab porţiunea dintre alee şi cele două clădiri.
— Poate e Marc, a spus Victor. Face zgomot când se plimbă.
— O lasă singură pe Céleste noaptea?
— De obicei, nu. Poate că a venit să vă salute. Sau poate

e vântul.

Adamsberg s-a aşezat şi a reînceput să deseneze. În cincisprezece minute făcuse alte trei portrete.

— Ce desenaţi acum? l-a întrebat Amédée.

— Acum, îl desenez pe celălalt. Pe ucigaşul care îi elimină pe cei din Asociaţia Robespierre. Ştiu că l-ai văzut, Victor atunci când îl însoţeai pe Henri Masfauré la şedinţele asociaţiei.

— Nu mă uitam la toţi.

— Dar la el, da. Neapărat.

— De ce?

— Ştii tu de ce.

— De ce sunt trei desene?

— Pentru că individul are mai multe chipuri şi nu ştiu pe care dintre ele îl cunoşti. Îşi acoperă faţa cu pudră albă, adaugă nişte umbre cenuşii, pune nişte silicon în obraji, o perucă pe cap, un guler de dantelă care să-i acopere gâtul şi gata iluzia. Aşa că îţi fac mai multe desene. Pentru că niciun machiaj de pe lume nu poate schimba irizaţia ochilor sau poziţia buzelor, sau locul unde sunt pometţii. Iată, a spus comisarul, arătându-i nişte desene pe măsuţa joasă.

Adamsberg a întors din nou capul spre fereastră. Un foşnet, un zgomot discret. O pisică? O pisică nu face zgomot. Un iepure? Un arici? Aricii nu fac zgomot. Victor a pus un deget pe un desen, apoi pe un altul.

— El şi, poate, el. Dar nu neapărat în acest costum.

— Dar acesta este bărbatul pe care îl vedeai aproape de Masfauré?

— Da.

— Şi aproape de tine?

— Cum adică?

— Încetează cu astea, Victor! Priveşte acum, a spus comisarul plasând desenul ucigaşului de pe insuliţa islandeză alături de ultimul, cel care îl întruchipa pe ucigaşul care îi elimina pe membrii Asociaţiei Robespierre.

Victor îşi îndoise rapid degetele mâinii dar Amédée, absorbit de demersul lui Adamsberg şi poate puţin năucit de medicamente, nu băgase de seamă nici de data asta. Suferise prea mult în ultima perioadă ca să mai fie stăpân pe el însuşi.

— E acelaşi tip, a spus el spontan.

— Mulţumesc, Amédée. Şi tu, Victor, l-ai identificat, ca şi fratele tău. Dar tu, mai ales, ştii. Ştii că este acelaşi ucigaş. Ucigaşul de pe insulă. Cel care vă dădea întâlnire...

— Nu ne dădea întâlnire! l-a întrerupt Victor mânios.

Adamsberg a ridicat braţul rapid ca să se facă linişte şi a ascultat câteva clipe foşnetul venit din întunericul de afară.

— Nu suntem singuri, a spus el încet.

Cu toţii au ciulit urechile, la pândă.

— Nu aud nimic, a spus Victor.

— Pe-afară umblă cineva, a zis Adamsberg. Foarte încet. Stinge lumina. Mergeţi în spate.

Adamsberg a scos pistolul şi a tras piedica. Apoi s-a apropiat prudent de fereastră.

— Ai închis poarta, Victor? a întrebat comisarul în şoaptă.

— Da.

— Atunci a venit prin pădure. Aveţi vreo puşcă aici?

— Sunt două.

— Adu-le. Dă-i una lui Amédée.

— Nu ştiu să trag cu puşca, a spus Amédée foarte încet.

— Va trebui s-o faci, totuşi. Apeşi pe trăgaci. Ai grijă la recul.

— Poate e cineva care v-a auzit bătând ca un bezmetic în poartă şi care a venit să vadă ce se întâmplă, a intervenit Victor.

— Nu, Victor, l-a contrazis Adamsberg scrutând bezna. Este „nenorocitul” tău.

Victor, cu capul în pământ, a mers în mica bucătărie ca să ia puştile şi i-a întins una lui Amédée.

— Sunteţi sigur? a întrebat el.

— Da.

— Unde este?

— Se furişează pe lângă clădirea în care stă Amédée, a răspuns comisarul. Noaptea este ca de cerneală, abia îl văd. Tu i-ai spus, Victor, ce am descoperit în Islanda? Că am găsit oasele?

— Nici gând! V-aţi pierdut minţile?

— Atunci cum de a ştiut să vină aici?

O scurtă sclipire a luminii lunii şi s-a făcut iarăşi întuneric. Un MP5, individul avea un MP5 sau o altă oroare de genul ăsta.

— La naiba! a exclamat Adamsberg, deplasându-se spre uşă. E înarmat ca un tanc de asalt.

— Ce? a întrebat Amédée.

— Are un pistol mitralieră. Poate să ucidă zece oameni în trei secunde.

— Avem vreo şansă? a vrut să ştie Amédée care îşi sprijinea puşca de umăr.

— Una singură. Nu zece, nu două. Întoarceţi canapeaua cu spătarul spre uşă. Staţi în genunchi în spatele ei, fiecare într-un capăt. E o mobilă veche, rezistentă. Vă va proteja o vreme. Nu vă mişcaţi.

— Şi dumneavoastră?

— Ies. Victor, uşa scârţâie?

— Nu.

Adamsberg a deschis-o cu grijă.

— Când va trece pe alee, va intra în zona luminată de felinarul din stradă, a şoptit comisarul. Eu nu. Va fi o ţintă şi asta e singura noastră şansă.

— Felinarul se stinge la miezul nopţii, a spus Amédée.

— Şi acum cât este ceasul?

— Fără trei minute.

Adamsberg a înjurat în şoaptă şi s-a strecurat afară, mergând de-a lungul peretelui din stânga, cam la vreo trei metri până la trunchiul unui platan. Până la urmă, bărbatul a pus prudent piciorul pe pietrişul care a scrâşnit. Spre deosebire de el, ucigaşul nu era îmbrăcat complet în negru. Adamsberg s-a concentrat pe triunghiul luminos al

cămăşii şi a tras patru focuri de armă. Un strigăt de durere şi felinarul s-a stins.

— M-ai rănit la braţ, canalie! a strigat bărbatul. Dar pot să trag şi cu stânga, idiotule! Aşadar ai ajuns acolo, cap pătrat! Şi ce-ai găsit pe insulă?

— Oasele celor pe care i-ai omorât!

Adamsberg a ţintit înainte ca bărbatul să poată să-şi treacă mitraliera în mâna stângă. După trei secunde în care şi-a reglat tirul, a tras spre genunchii bărbatului. Individul a căzut şi rafala a spulberat frunzele de pe ramurile joase ale platanului. Arma lui era grea, prea grea, trei kilograme, pe care trebuia să le susţină cu mâna stângă, iar cu dreapta rănită îi era imposibil să sprijine ţeava. Nu oricine poate folosi un MP5.

— Dă-mi oasele, Adamsberg! a urlat bărbatul. Dă-mi-le sau îi omor pe cei doi puşti după ce te omor pe tine!

Se sufoca din cauza furiei, vocea îi era stridentă, răguşită. Puternic, dârz, individul se ridicase, cu un braţ atârnându-i lângă cap. Adamsberg a văzut silueta individului apropiindu-se aplecată de spate şi înaintând cu paşi lenţi, târând un picior. S-a năpustit spre clădire şi a închis uşa cu cheia, de parcă ar fi folosit la ceva. Încă două secunde înainte să reînceapă, suficient timp cât să li se alăture celor doi fraţi în spatele canapelei. Câte gloanţe mai avea? Poate două.

O rafală a spulberat încuietoarea, iar gloanţele celei de a doua salve au zdrobit peretele şi armătura canapelei. Cei doi fraţi au ripostat spontan, dar inutil. La lumina micilor explozii, Adamsberg a zărit ţeava mitralierei care se clătina, ţinută cu greu, controlată cu greu dar încă îndreptată spre ei.

— Ieşi, Victor! a strigat bărbatul. Îţi mai dau o şansă să-i salvezi! Céleste a ta şi nenorocitul ei de mistreţ sunt răniţi de moarte! Au încercat să mă împiedice să ajung în pădure.

— Victor, nu te mişca! i-a ordonat Adamsberg.

Şi-a descărcat încărcătorul, dar individul se îndreptase

spre fereastră şi l-a ratat. Se terminase, îi va omorî pe toţi trei. Oare ar fi putut să ghicească? Oare ar fi putut să prevadă toate astea? A mai făcut o ultimă încercare, a ridicat măsuţa şi a aruncat-o în direcţia atacatorului, care s-a ridicat dintre resturile de lemn, ameţit, ce-i drept, dar de neoprit. În timp ce două dâre de lumină de lanternă l-au luminat brusc din spate.

Ferestrele au explodat şi două rafale fără somaţie au secerat picioarele celui de neoprit. Fără să-şi abandoneze pistolul, Adamsberg i-a văzut intrând cu lanternele în mâini pe cei doi poliţai care îl opriseră pe şoseaua naţională. Sergentul crăcănat l-a doborât la pământ pe agresor în timp ce colegul lui i-a smuls mitraliera. Doamne, bine am făcut că am băut paharele alea de porto, s-a gândit Adamsberg. Şi, absurd, în mijlocul dezastrului, a auzit şoptind glasul lui Rögnvar: *Afturganga nu îi abandonează niciodată pe cei pe care îi cheamă.*

Victor aprinsese lumina iar Adamsberg a pus mâna pe umărul sergentului.

— Doi răniţi în pădure, chemaţi salvarea!

Apoi a alergat în spatele lui Victor, spre cabană. Mistreţul zăcea pe pământul care ţinea loc de podea, gâfâind, împuşcat în pântece. Lângă el, Céleste, cu o mână pe rana animalului, şi cu cealaltă strângând pipa, gemea şi murmura. Adamsberg s-a uitat atent: o rafală de gloanţe în picior. Avea mai multe şanse decât Marc, nu părea să fi fost atinsă artera, dar nu era sigur.

— Să-i dau nişte apă? a întrebat Victor.

— Nu o mişca. Vorbeşte-i, ai grijă să nu leşine! Dă-mi cămaşa!

Adamsberg a înfăşurat-o în jurul rănii şi a strâns cu putere. Apoi şi-a scos tricoul şi i l-a întins lui Victor.

— Pune asta pe rana lui Marc. Pierde prea mult sânge.

Cu torsul gol pe sub haină, Adamsberg a luat-o la fugă ca să ghideze echipa de intervenţie a cărei sirenă se auzea în depărtare. A dirijat ambulanţa până la marginea pădurii, apoi doi bărbaţi şi două femei l-au urmat cu trusele în mâini, de-a lungul potecii. Céleste a fost pusă prima pe

targă şi dusă imediat spre maşina salvării.

— Unde este a doua victimă? a întrebat femeia care rămăsese în cabană.

— Acolo! i-a spus Adamsberg arătând spre mistreţ.

— Vă bateţi joc de mine?

— Încă o targă! a ţipat Adamsberg.

— Domnule, vă rog să vă calmaţi!

— Comisar. Comisarul Adamsberg. Încă o targă, vă rog, salvaţi-l, pentru Dumnezeu!

Femeia a ridicat braţul ca să-l liniştească, a clătinat din cap şi a chemat urgenţele veterinare. Zece minute mai târziu, Marc era transportat la rândul lui. Adamsberg a îngenunchiat şi a luat pipa lui Céleste apoi s-a ridicat privindu-l pe Victor. Niciun comentariu. Cei doi bărbaţi erau nădușiţi iar feţele le erau de nerecunoscut.

În clădire, un medic se îngrijea de rănile agresorului – care gemea pe podea, împuşcat în braţ, în genunchi, în gambă.

— Numele tău, sergent?

— Drillot. Primul lucru, de îndată ce am descoperit scena, am considerat că trebuia să-l punem pe individ la pământ. Sunteţi comisar, iar el avea o mitralieră. Aşa am considerat. Dar menţionez: a priori. Să nu spuneţi că am tras fără somaţie. Nu am avut timp.

— Voi spune că l-aţi somat înainte de a se sparge geamurile de la ferestre.

— Vă mulţumim. Dar nu putem să-l luăm de aici înainte de a şti mai multe.

Adamsberg s-a prăbuşit în fotoliu care, nu se ştie cum, rămăsese neatins. La fel ca sticla de vin a lui Angelino Gonzalez.

— A omorât şase persoane, a spus el cu voce neutră aprinzându-şi o ţigară. Două, acum zece ani în Islanda, şi patru în decurs de o lună. O altă tentativă de omor ieri-seară. În seara asta – rănirea unei femei şi a companionului ei şi tentativă de omor asupra noastră, cei trei de aici.

— Numele lui? a întrebat jandarmul crăcănat. Sergent Verrin, s-a prezentat el.

— Habar n-am. Aţi primit, ca toţi colegii voştri, circulara trimisă de noi în legătură cu ucigaşul care lăsa un semn la locul crimei? Acest semn, a spus comisarul desenându-l pe unul dintre portretele căzute pe podea.

Verrin a clătinat din cap.

— Perfect, comisare.

— Ei bine, el este.

Verrin a ieşit, alergând cu picioarele lui curbe. Victor a intrat în cameră călcând peste moloz şi aşchii. I-a întins comisarului o cămaşă curată.

— I-am dat un somnifer. Doarme.

— Cine? a întrebat sergentul Drillot cu carnetul în mână.

— Amédée Masfauré. Fiul uneia dintre victime.

— Va trebui să-mi spuneţi cine şi ce sunteţi, a rostit sec Drillot.

Infirmierii cărau acum rănitul din cabană. Sergentul Verrin se îndrepta spre ei gâfâind.

— I-am găsit actele în maşină. Îl cheamă Charles Rolben. Am dat telefon la comisariatul din Rambouillet. Ştiţi cine este Charles Rolben?

— Nu, a răspuns Adamsberg.

— Un înalt magistrat. De foarte de sus. Aşa mi-au spus. Şi „fără valuri, nu faceţi valuri, aveţi grijă”. Va fi nevoie de dovezi, comisare, şi nu orice fel de dovezi. Cu un individ de calibrul ăsta, trebuie să ai mare atenţie. Comandantul este foarte îngrijorat.

— Ai văzut, sergent, că acest „foarte înalt magistrat” avea o mitralieră în mâini? l-a întrebat Adamsberg.

— Da.

— Gloanţele acestei mitraliere, le veţi regăsi în corpul lui Céleste Grignon, rănită în pădure împreună cu companionul ei. Şi în pereţii acestei încăperi. Şi în pielea, lemnul şi arcurile acestei canapele. Da, sergent. E un ucigaş feroce. Pot să-ţi spun că îi face plăcere. Da, a ucis şi nu are nicio remuşcare. A început cu doi dintre membrii

unui grup aflat într-o excursie păguboasă pe o insuliţă islandeză. Vă amintiţi întâmplarea?

— Vag. Dar poate că exista un mobil serios, comisare.

Victor i-a aruncat o privire imploratoare lui Adamsberg.

— Nici măcar nu există un mobil. E nebun. A înjunghiat un tip. A vrut să violeze o femeie, iar apoi a ucis-o. Acum ne despărţim, sergent. Ştiţi unde mă găsiţi. Veţi avea un prim raport luni. Sau mai degrabă luni seară. E o poveste lungă, foarte lungă.

— Poate, comisare. Dar noi mai avem treabă cu dumneavoastră.

— Adică?

— Exces de viteză, conducere în stare de ebrietate, refuz de a asculta forţele de ordine şi fugă.

— Ah, asta e. M-aţi urmărit, aşa-i?

— Vă pierdusem, dar v-am luat urma după mobil.

— Înţelegeţi că superiorul vostru va trebui să ia în considerare şi asta: aţi tras într-un înalt magistrat, din spate şi fără somaţie, a spus Adamsberg foarte rar.

— Rahat, a spus Drillot. Aţi spus că ne acoperiţi.

— Şi dacă o fac, uitaţi de starea de ebrietate şi de fugă. Era o urgenţă, v-am spus de zece ori când m-aţi oprit. Un poliţai n-are de unde să ştie ce se va întâmpla la o oră după ce a băut un pahar de porto cu un prieten.

— Aş spune trei pahare, mai degrabă, a nuanţat Drillot.

— Două, sergent. Zău, aşa.

— Dacă înţeleg bine, comisare, puneţi la îndoială spusele noastre, a zis Drillot.

— Aţi înţeles bine.

Verrin i-a făcut semn colegului său şi a plecat capul.

— Şi cum explicăm faptul că v-am urmărit?

— Pentru exces de viteză. Nu m-aţi oprit deloc, mergeam prea repede, m-aţi urmărit până aici.

— Are sens.

— De acord, a spus Drillot.

— Unde au dus-o pe Céleste? Femeia rănită din cabana din pădure?

— La spitalul din Versailles.

— Şi pe Marc?
— Care Marc?
— Mistreţul?
— Care mistreţ?

Echipa tehnică sosise şi îşi făcea treaba în clădire, iar Adamsberg a plecat de acolo. Victor l-a însoţit spre maşină şi s-a aplecat înăuntru prin geamul deschis.
— Nu aţi spus nimic despre ceea ce s-a întâmplat pe insulă.
— Nu. Ai avut dreptate să-ţi fie frică de el. Ne vom revedea. Cu Amédée.
— De ce? l-a întrebat Victor neliniştit.
— Pentru o cină la han. Ne vei comanda meniul, îl vom invita şi pe Bourlin.
— Şi ce-i cu individul pe care l-am văzut la han? „Inspectorul de la fisc”?
— El era. Mă urmărea deja.
— Comisare! a strigat Victor în timp ce maşina se pusese deja în mişcare.
Adamsberg a frânat iar Victor a alergat câţiva metri ca să-l ajungă din urmă.
— Mă credeţi că nu mi-am mâncat mama?
— Sunt sigur de asta. Cel care a mâncat raţe pentru fratele său nu-şi mănâncă mama.

Odată ajuns acasă, Adamsberg a scris atent un e-mail foarte scurt pentru Danglard:

Şedinţă mâine la ora cincisprezece. Te rog să îi convoci pe toţi. Mulţumesc.

Apoi un altul pentru sergentul Oblat, din Dijon:

Asasinul a fost prins. Nu mai este nevoie să-l supravegheaţi pe Vincent Bérieux.

Şi un ultim e-mail pentru Drillot şi Verrin:

Mulţumesc.

XLVI

Danglard parcase în curtea brigăzii foarte neliniştit. Adamsberg îi trimisese mesajul pe la patru şi ceva dimineaţa. Ca să convoace toată brigada duminică. Ştia că Adamsberg fusese la Dijon cu o zi înainte ca să o vadă pe cea de-a cincea victimă şi că mărturisirea lui Vincent Bérieux nu îi ajuta prea mult, nici de data asta. Un bărbat gras, mascat, care purta perucă şi ochelari.

În timp ce traversa curtea, comandantul se gândea la tot ceea ce putea fi mai rău şi, până la urmă, ceea ce era şi cel mai logic. Adamsberg urma să riposteze. Lipsă de respect, insubordonare, era îndreptăţit să ceară unora dintre ei să se mute. Şi, în primul rând, lui Danglard însuşi. Dar şi lui Noël, lui Mordent şi chiar lui Voisenet, deşi acesta fusese mult mai moderat. Danglard simţea cum aburul vinovăţiei îi otrăvea respiraţia. El, cu sarcasmele şi dezaprobarea lui îi încurajase şi pe ceilalţi, cu excepţia lui Noël, care nu avea nevoie de nimeni care să-l încurajeze să fie agresiv. Dar, în fine, s-a gândit el venindu-şi în fire şi împingând uşa clădirii, trebuia totuşi, atunci când nava lua apă, ca cineva să-i aducă aminte căpitanului că mai există şi bunul simţ şi să-l tragă pe Adamsberg spre ţinuturi reale, să-l îndrepte spre fapte, spre chestiuni logice, spre acţiuni coerente. Nu era simptomatic şi grav că Adamsberg plecase, în pofida oricărei dovezi raţionale la întâlnirea cu ceţurile islandeze care erau gata să-l înghită? Nu era responsabilitatea lui, a lui Danglard, să-l menţină pe traiectoria unui drum al raţiunii?

Bineînţeles că da. Înviorat de evidenţa datoriei sale şi de obligaţia de a i se supune, oricât de dificilă ar fi fost îndatorirea, comandantul a intrat cu un pas mai ferm în sala de conciliu. Şi a observat imediat pe feţele nemulţumite aceleaşi semne de dezaprobare. Cu toţii ştiau că Adamsberg apelează foarte rar la înfruntarea directă. Dar, de data asta, simţeau cu toţii că se depăşise linia roşie. Iar reacţiile comisarului puteau să fie, în mod

excepţional, pe cât de scurte, pe atât de agresive. Mulţi îşi aminteau cum spărsese o sticlă de faţă cu tâmpitul de sergent Favre. În această ambianţă de teamă, căutau şi ei, asemenea lui Danglard, justificări pentru momentul în care vor trebui să răspundă atacului comisarului.

În alura lui Adamsberg nu era nimic ofensiv când a intrat în sala mare dar, în cazul lui, aceasta putea să nu însemne mare lucru. Fiecare, de la locul său din jurul mesei, scruta cu nelinişte sau plăcere chipul comisarului. Iar Adamsberg avea un chip luminos, curăţat parcă de orice îngrijorare care uneori îi schimba trăsăturile feţei şi îi disimula zâmbetul. Fără să ştie că era vorba de dizolvarea infernalului ghem de alge.

Adamsberg rămăsese în picioare şi a observat că noua aranjare a colegilor lui în jurul mesei – cei care erau pentru, cei care erau împotrivă, moderaţii, ezitanţii – nu se schimbase de când avusese loc ultima şedinţă. Estalère încremenise, iar Adamsberg a trebuit să-i facă un semn de încurajare ca să meargă să pregătească cele douăzeci şi şapte de cafele. Comisarul nu îşi stabilise ordinea discursului şi, ca de obicei, lucrurile aveau să vină de la sine.

— Asasinul membrilor Asociaţiei Robespierre a fost arestat ieri-seară, a anunţat el cu braţele încrucişate pe piept. A fost rănit în mai multe locuri şi este îngrijit la spitalul din Rambouillet. A fost arestat în urma unui schimb de focuri la Creux.

Fără să ştie de ce, Adamsberg şi-a privit podul palmei drepte, cea cu care trăsese nouă gloanţe într-un om. Asupra unui om care ucisese pe insuliţa islandeză, o înecase pe Alice Gauthier, îl împuşcase pe Henri Masfauré, îl înjunghiase pe Breuguel, îl îmbrâncise pe Gonzalez, îl spânzurase pe Bérieux şi o rănise pe Céleste.

— Rănile de la braţul drept şi din genunchi i le-am făcut eu. Cele din gambă sunt ale sergenţilor Drillot şi Verrin din Saint-Aubin. Precizez că individul era înarmat cu un MP5 cu care a tras în noi – în mine şi în Victor şi Amédée

Masfauré. Mai înainte o rănise pe Céleste şi pe mistreţul ei în cabana din pădure.

— Ce căuta la Creux? a întrebat Froissy, iar în cuvintele ei nu se simţea niciun sentiment de culpabilitate.

— M-a urmărit, pur şi simplu. La fel ca şi cei doi sergenţi din Saint-Aubin.

— Şi de ce te-au urmărit şi sergenţii? a întrebat Retancourt, şi ea fără vreun alt gând ascuns în minte.

— Exces de viteză, refuz de a opri la somare şi fugă, a răspuns Adamsberg zâmbind.

Mercadet l-a privit amuzat.

— Şi de ce toate aceste delicte, comisare? a riscat întrebarea Voisenet fără să apese asupra cuvintelor.

Pentru că, într-adevăr, arestarea ucigaşului modifica toate datele şi se impunea pasul înapoi. Deşi, din ce înţelegea, victoria se datora unei întâmplări.

— Păi pentru că mă urmăreau, Voisenet.

— Adevărat?

— Fals. Dar intervenţia lor a fost decisivă. În faţa mitralierei eu aveam doar arma de serviciu, iar cei doi fraţi aveau puşti. Totuşi, MP5 este o armă grea, iar ucigaşul a trebuit să îşi continue atacul folosind numai braţul stâng, fără să poată susţine arma şi cu cealaltă mână. Asta l-a încetinit şi l-a făcut să tragă imprecis, ceea ce ne-a salvat. Dar, fără poliţaii din Saint-Aubin, totuşi nu cred că am fi supravieţuit, a conchis Adamsberg fără solemnitate.

Estalère adusese cafelele şi toţi s-au folosit de această diversiune. Iar de data asta nimeni nu a mai oprit zgomotul produs de farfurioare şi de linguriţe care a durat multă vreme.

— Aşadar e o pură întâmplare? a îndrăznit deodată Noël. Apariţia ucigaşului?

— Vorbeşte mai tare, Noël, încă n-aud bine după răpăitul gloanţelor, a spus Adamsberg arătând spre ureche.

— O pură întâmplare, da? Apariţia ucigaşului? a repetat Noël ridicând tonul.

— Nu, locotenente. Mergeam să-l văd pe Victor ca să-i desenez chipul ucigaşului care se contura în mintea mea la

adăpostul măştilor, dar numai ieri-seară a îndrăznit să apară.

— Ai dovezi? a întrebat Danglard care nu voia să păstreze tăcerea după intervenţiile un pic mai curajoase ale lui Voisenet şi Noël.

— Multe.

— Şi nu ne-ai spus nimic despre ele?

— Doar asta am făcut, comandante. Şi aveai aceleaşi instrumente ca şi mine – iar Adamsberg a ridicat vocea – la dispoziţia întregii brigăzi pe care o conduci de când am plecat în Islanda. Ţi-am spus că tabla de şah Robespierre era nemişcată în timp ce „animalele se mişcă”. Ţi-am spus că trebuie să ne îndreptăm spre ceea ce se mişcă. Că pistele Sanson, Desmoulins, Danton erau inutile. Şi încă multe altele: de ce să ne concentrăm pe membrii ocazionali, paraziţi episodici, dacă se dorea dărâmarea Asociaţiei sau să se ajungă la Robespierre? De ce un semn al ghilotinei atât de discret? De ce erau plasate cărţile noi despre Islanda la Jean Breuguel? De ce tăcea Victor? De ce le era frică tuturor? Adevărată? Falsă? De ce să îţi pui perucă pentru a-l spânzura pe Vincent Bérieux? Ai primit, ca şi mine, fotografii de la locul faptei: de ce frânghia nu fusese prinsă în mijlocul garajului? De ce fusese agăţată mai la o parte? Am informat ieri imediat: „Coarda fixată într-o parte, frânghie aspră, păr alb dintr-o perucă, victima tace.” Faptele vă erau cunoscute tuturor, asemenea mie. Dar, de la o vreme, nu mai puteţi nici privi, nici asculta ceva. Deşi toate astea, comandante, oare nu alcătuiau un strat consistent de dovezi?

Danglard nu avusese timpul necesar – sau cheful – să noteze toate aceste fapte disparate, cu atât mai puţin să se gândească dacă „Animalele se mişcă” ar putea să fie inclus în categoria „fapte”. Justin şi Froissy se concentrau asupra lor rapid în timp ce el, până una-alta, vedea numai un roi de gărgăriţe pe care, desigur, le ratase aşa cum erau ele răspândite în capătul mărginit al văii Chevreuse.

— Aşadar, nu erau dovezile *mele,* Danglard, a continuat Adamsberg ci şi ale voastre, ale tuturor.

— Să admitem.

— Să admitem ce? Care dintre voi: Danglard, Voisenet şi Mordent, atât de instruiţi, mi-a semnalat că, de fapt, carnea de focă nu are gust de peşte? Niciunul. Cu toţii ştiţi poveştile lui Victor şi ale lui Amédée despre tragedia din Islanda. Conform spuselor lui Amédée, individul a revenit într-o seară, *plin de sânge şi puţind a peşte,* tranşând o focă? Precizează, de asemenea, că Alice Gauthier îşi amintea de cina aceea ca despre ceva minunat, de parcă gustase dintr-un *somon uriaş.* Iar Victor ne-a spus mai apoi, apropo de această captură miraculoasă: *kilograme de peşte,* iar pe urmă insistă că la întoarcerea la Grímsey *duhneau a grăsime de focă şi a peşte împuţit din creştet până în tălpi.* V-am spus că cei doi fraţi au avut timp să se pună de acord asupra a ceea ce vor spune. Că existau prea multe puncte comune în poveştile lor, precum „nenorocitul”, sau fundul ucigaşului „care luase foc”. Ţi-am spus, Danglard, că tot ceea ce ne spuseseră era fals. Aţi recitit declaraţiile lor? Nu, pentru că pe atunci nimeni nu voia să audă de Islanda, nici de Creux. În schimb, noi mai aveam de cercetat la Creux. Or noi am abandonat, am ratat un drum, ba chiar l-am evitat.

Auzea glasul răguşit al lui Lucio: *Ţi-a scăpat un drum. Se distrează bine, individul.*

— Tu ai recitit, comisare, aceste interogatorii? a întrebat Kernorkian pe un ton neutru.

— Da, ca să notez corespondenţele dintre cele două discursuri. De ce minţeau? Şi în legătură cu ce anume? *Somon, peşte, peşte împuţit* iată exemple care reveneau insistent în cele două declaraţii. Or Danglard, or Voisenet, ştiţi foarte bine că foca este un mamifer şi nu un peşte. Chiar voi mi-aţi atras atenţia.

— Dar foca înghite tone de peşte, aşadar miroase a peşte? a spus Estalère.

Adamsberg a clătinat capul.

— Asta nu schimbă cu nimic faptul că mirosul cărnii ei

nu este de peşte. Carnea de vită nu miroase a iarbă, aşa-i?

— Înţeleg, a răspuns Estalère gânditor. Atunci ce gust are carnea de focă?

— Ceva între ficat şi raţă. Ceva mai sărată şi cu iod.

— De unde ştii? Ai mâncat la Grímsey?

— Nu, am întrebat.

Adamsberg a făcut câţiva paşi dintr-o parte în cealaltă a camerei.

— În fine, v-am repetat de o sută de ori că această anchetă căpătase, de la început, forma unui monumental ghem de alge uscate.

Ceea ce nu este chiar un „fapt”, şi-a spus Danglard, în timp ce Justin nota chiar şi asta.

— Şi că nu putem să străpungem repede şi direct o asemenea magmă. Extrăgeam bucăţele casante, fiind mereu primejduiţi de alte capcane. Dovezi existau, dar pluteau cu zecile în straturi în adânc, fără vreo legătură aparentă, disparate într-o nebuloasă. Totul era acoperit de acest ucigaş sinuos şi rezistent. Aveam nevoie de un declic serios ca să aduc la suprafaţă grămada asta. Şi să-i desenez chipul.

— Chipul ucigaşului? a întrebat conştiincios Estalère.

— Al ucigaşului.

— Şi să i-l arăţi lui Victor înaintea noastră, a observat Danglard.

— Într-adevăr, Danglard, pentru că Victor îl cunoştea pe ucigaş.

— Cum aşa?

— Pentru că frecventa Asociaţia împreună cu Henri Masfauré. Am avut nevoie de mărturisirea lui şi am căpătat-o. Amédée a deschis vanele. Nu sunt sigur că Victor ar fi vorbit. Dar Amédée era în siguranţă. Îşi regăsise prietenul din copilărie şi fratele.

— De aceea nu a fost inutilă vizita la ferma Thost, a spus Veyrenc.

— La ce declic te referi? a întrebat Mordent al cărui gât de cocostârc se micşorase, parcă intrase între penele cenuşii ale gulerului. Ca să aduci nebuloasa la suprafaţă?

— Zgomotul unui baston care izbeşte podeaua. Şi pe care l-ai auzit şi tu, Danglard. Erai cu mine în seara aia. Dar deja nu te mai concentrai, din pricina intenţiei mele de a pleca în Islanda.

— Pardon? a zis Voisenet.

— Veyrenc a izbit cu cârja de lemn în podea ieri-seară. Iar totul a urcat la suprafaţa apei limpezi dintr-odată. Neapărat. Fouché. Încă de la început l-am văzut pe Fouché. Trebuia numai să lărgesc puţin aria de acţiune.

Danglard a simţit că nu înţelege. Vorbele lui Adamsberg nu aveau nicio noimă pentru el. Avea nevoie de un răspuns clar, net. Îl bănuia pe comisar că se distrează rătăcindu-i în ceaţa propriei insule.

— Şi cine este ucigaşul acesta din Asociaţia Robespierre, comisare? a întrebat el ferm.

— Ucigaşul din Islanda, comandante.

Se făcuse linişte, o linişte apăsătoare, cu respiraţii întretăiate, zgomote de ceşti goale, de creioane aşezate pe masă sau ronţăite între dinţi. Iar Estalère a intuit că este nevoie de încă o tură de cafele. Indiferent de ceea ce credeau unii, acesta urmase, atât în chestiunile grave, cât şi în nimicurile sale, tot procesul complex de elaborare a opoziţiei ţesute împotriva lui Adamsberg.

— Ucigaşul pe care l-am căutat pe Insula Vulpii, a reluat Adamsberg. Acolo unde a început totul. Acolo unde, v-am spus, încă era mişcare. Fiindcă, v-am spus, nu-i aşa? Mişcare ce a continuat în valuri, până la agresiunea împotriva lui Vincent Bérieux şi împotriva noastră, ieri-seară.

— Numele lui? a vrut să ştie Danglard, pricepând foarte bine reproşurile ascunse în intonaţia vocii lui Adamsberg.

— Charles Rolben, înalt magistrat. Nici mai mult, nici mai puţin. Şase crime şi cinci tentative de crimă.

— Pe cine incluzi în cele şase? a întrebat Noël, desfăcându-şi fermoarul de la geacă, precum un semn inconştient de deschidere.

— Pe insulă: soldatul Éric Courtelin şi Adélaïde

Masfauré. Aici: Alice Gauthier, Henri Masfauré, Jean Breuguel, Angelino Gonzalez. Tentative de crimă: Vincent Bérieux, fraţii Masfauré şi cu mine. A deschis focul şi a rănit-o pe Céleste. Şi pe Marc, a adăugat el.

— O imagine amplă, a rezumat Mercadet.

— Cu excepţia celor de pe insulă şi a lui Céleste, toţi sunt membri ai Asociaţiei Robespierre.

— Dar nu asta ne interesează, Danglard! a izbucnit Adamsberg. Tot nu vrei să înţelegi? Toţi fac parte din grupul călătorilor rătăciţi în Islanda! Jean Breuguel: „cadrul superior”, descris de Victor! Cel care a râs pe piatra călduţă. Angelino Gonzalez: „specialistul în pinguini”! Vincent Bérieux, despre care Victor credea că este „instructor de schi”! Toţi au făcut parte din acel grup! Şi toţi şi-au mâncat tovarăşii. Asta este ceva anodin, Danglard? Nu ţi se pare extraordinar? Extraordinară a fost călătoria în Islanda pe care mi-ai reproşat-o!

Danglard a împins notele ceva mai încolo şi şi-a pus un pahar cu apă. Comandatul a declarat forfait şi toţi au înţeles. Adamsberg aşteptase acest moment de cotitură ca să poată schiţa o prezentare mai clară, dacă era în stare.

— Şi dacă este Islanda, cum de ai reuşit să desenezi chipul ucigaşului de pe insuliţă? Al acestui necunoscut: Charles Rolben? a întrebat Mordent.

— Pentru că îl ştiam, Mordent. Era participant în cadrul Asociaţiei Robespierre, ca şi ceilalţi.

— François Château?

— Nu Château, comandante. Cel care se temea, care cerea protecţie.

— Lebrun, a precizat Retancourt.

— Lebrun, Lebrun cel violent, sangvin, nemilos, egocentric, atât de bine mascat sub fondul de ten, bărbile şi perucile sale. Şi la adăpostul trăsăturilor sale banale, pe care le putea modela după bunul plac. Un „nenorocit” cum i-a spus Amédée. Ţi-l aminteşti în rolul lui Couthon, Danglard? Era atât de lipsit de importanţă atunci? Şi nu aprecia oare, sincer, ferocitatea lui Leblond-Fouché?

Danglard a admis dintr-o mişcare a capului.

— Îţi aduci aminte de seara aceea în care Lebrun, în fotoliul lui Couthon, paraliticul, lovea podeaua cu bastonul? Îţi aduci aminte că ucigaşul de pe insuliţă făcea acelaşi lucru cu bastonul lui pentru încercat gheaţa? Numai unui întemeietor al Asociaţiei îi putea veni ideea, da, zece ani mai târziu, a unor întâlniri obligatorii – în acel loc – între supravieţuitorii de pe insuliţă. Ca să-i judece, să le pândească slăbiciunile şi ezitările. O idee genială: să-i vadă şi să-i revadă, la ordinul său, dar într-o adunare mascată, costumată şi, mai ales, anonimă. Cine ar fi putut să-şi dea seama vreodată? Şi, mai ales, mai ales, în cazul morţii unuia sau altuia dintre aceşti „infiltraţi”, oare poliţiştii ar merge să facă cercetări în Islanda? Sau ar cerceta tot ce ţine de numele lui Robespierre, care încă mai stârneşte pasiuni? Bineînţeles că s-ar ocupa de Robespierre. Şi spre asta ne-am îndreptat şi noi, eu cel dintâi.

— Dacă voia să ne îndepărteze de pista islandeză ca să ne atragă aici, de ce nu a desenat un semn mai clar, mai uşor de observat? a întrebat Veyrenc.

— Asta a fost genial, Veyrenc. Oferă poliţiştilor sau altcuiva un indiciu prea clar şi toţi vor rămâne neîncrezători, ezitanţi. „Prea evident ca să fie adevărat”. „Capcană” îşi vor spune. „Piesă clară”, aşadar suspectă. Dar obligă-i să gândească, fă-i să creadă că au descoperit, cu mintea lor, semnificaţia semnului printr-un efort al inteligenţei de care ai dat dovadă, şi atunci se vor ataşa ca nişte maniaci de descoperirea lor. Cu cât efortul este mai mare, cu atât ataşamentul faţă de descoperire este mai mare. În cazul în care nu am fi izbutit să descifrăm şi singuri, ei bine, scrisoarea lui Château, autentică, sinceră, ne-ar fi condus la Robespierre. Cu toţii au negat că ştiu semnul acela, şi era adevărat, mai puţin în ceea ce îl priveşte pe Lebrun, fiindcă el îl inventase. Pentru noi şi doar pentru noi. Nici prea clar, dar nici prea obscur. Undeva la mijloc. Şi, desigur, după trei crime despre care au scris ziarele, Lebrun l-a forţat pe Château să ne contacteze. Mai mult. În cazul în care am fi fost tentaţi să

mergem în Islanda, a plasat trei cărţi despre insulă la Jean Breuguel, cărţi noi. Noi! Ceea ce ne-a făcut să deducem că dorea să ne rătăcim pe insulă! Ah, „greşeala asasinului”, am gândit ca nişte cretini. Dar „greşeala” era voluntară, desigur. Ce putea găsi mai potrivit ca să abandonăm pista islandeză? Şi am făcut-o. Toţi. Prinşi în orbita Asociaţiei Robespierre unde – vă repet încă o dată – nimic nu se mişca. De ce? *Pentru că nu se întâmpla nimic.* Lebrun ne-a forţat mâna să ne concentrăm asupra acestei table de şah cu aproape şapte sute de jucători, dar pe care pionii erau imobili. Fiindcă adevăraţii pioni se mişcau în altă parte. Şi am fi putut stagna pe tabla asta de şah moartă până la capăt, fără să găsim o soluţie, fiindcă nu exista vreuna.

— Până ce toţi membrii grupului care a fost în Islanda ar fi fost asasinaţi, a spus Mercadet.

— Şi fără să bănuim vreodată identitatea ucigaşului, a admis Voisenet.

— Într-adevăr, locotenente. Lebrun? Convivialul Lebrun? Care ne sprijinea, oferindu-ne pe tavă „grupul descendenţilor”? Acest grup care nu ne ajuta cu nimic? Livrându-ne, şi jucându-se cu focul, dar fără vreun risc, aşa cum îţi treci degetele prin flacăra unei lumânări, grupul „infiltraţilor” în care, chipurile, nu avea încredere. Iar grupul „infiltraţilor” nu era altceva decât grupul „islandezilor” pe care îl convoca de două ori pe an la şedinţele Asociaţiei ca să-i verifice şi să le reamintească obligaţia de a tăcea.

— Nu mă prind care este chestia cu lumânarea, a spus Estalère.

— Îţi arăt, i-a spus Adamsberg. Focul care nu te arde. Cine erau infiltraţii? Ne informa Lebrun. Răzbunătorii. Regaliştii? Spionii? Pe care Robespierre însuşi îi elimina? În nebunia lui? Şi, de ce nu? Bietul Lebrun care a sfârşit în cele din urmă prin a se teme. Şi noi l-am crezut.

— Rahat, a zis Voisenet care astfel devenea el însuşi. Ne-a plimbat ca pe nişte bile de la un capăt la altul.

— Nu până la capăt, Voisenet. Ci doar până ce imobilismul devenise anormal şi suspect. Până ce, tot

învârtindu-se în gol, ne-am întrebat dacă nu cumva există şi altă cale. Sau o altă pistă. Una uitată, ascunsă, abandonată. Şi exista numai una.

— Islanda, a recunoscut Noël.

Încă o dată, Adamsberg a recunoscut curajul acestei brute de Noël care abdica fără ruşine.

— Încă un lucru, a spus Adamsberg. Când Lebrun a trecut pe aici ca să mai ceară încă o dată protecţie, a aflat oare, într-un fel sau altul, că eram în Islanda? Am înţeles că i s-a spus că lipseam din motive de familie.

Danglard a ridicat un braţ moale, în tăcerea din jur.

— Eu, a zis el. În timp ce negociam cu el în legătură cu protecţia lui, mi-a scăpat ceva.

— Şi care este acest „ceva”, Danglard?

Comandantul a avut curajul să ridice capul, asemenea, se spune, lui Danton în drum spre ghilotină.

— I-am spus că vom face tot ce putem în absenţa ta, dat fiind că eşti în Islanda ca să te distrezi.

— Nu e chiar un „ceva” neînsemnat, Danglard.

— Nu.

— De asta a venit la comisariat. Asta era informaţia pe care o căuta după ce mi-a văzut maşina cum zace în faţa casei. Mă pândea încă de la începutul anchetei. Iar informaţia i-ai oferit-o din cauza nervilor tăi: reveneam asupra pistei islandeze! Tocmai cea pe care se străduise atât de mult să o distrugă, îndreptându-ne spre Asociaţia Robespierre unde nimic nu se mişca. Atunci l-a atacat pe Vincent Bérieux, anonimul „ciclist” al Asociaţiei, „instructorul de schi” de pe Insula Vulpii. Îl spânzură purtând o perucă. De ce? Ca să ne îndrepte, cu orice preţ, spre Robespierre. Ba, mai mult decât atât. Pentru că aşază frânghia aproape de un lanţ de care Bérieux se poate prinde şi de o nişă în perete unde îşi putea propti piciorul. Frânghia este aspră, prea aspră pentru ca nodul glisant să poată rămâne strâns. Ştie că Bérieux, sportiv fiind, poate să scape. Şi, într-adevăr, aşa se întâmplă.

— Îl spânzură şi totuşi îi permite să supravieţuiască? a întrebat Kernorkian. Ce sens are?

— Pentru ca să poată mărturisi că agresorul purta o perucă precum cele purtate în timpul Revoluţiei. Că să rămânem captivi în urmărirea Asociaţiei.

— Am priceput, a spus Estalère foarte concentrat, muşcându-şi interiorul obrajilor.

— Desigur, a oftat Mordent.

— Şi Lebrun, prevăzător, lasă o şuviţă din perucă pe podea, în cazul în care „spânzuratul” ar muri. Dar Bérieux a supravieţuit şi ne vorbeşte despre perucă fără să dea alte informaţii. Şi a făcut-o din aceleaşi motive ca şi Lebrun: ca să rămânem interesaţi de Robespierre şi să nu ne preocupăm de Islanda. Să nu descoperim niciodată că şi-a devorat companionii de călătorie împreună cu ceilalţi. Mi-a spus că frecventa Asociaţia „din pasiune pentru Robespierre” şi bineînţeles că minţea. O frecventa fiindcă era convocat, ca şi ceilalţi.

— Desigur, a repetat Mordent oftând profund.

— Totul mergea impecabil pentru Lebrun: peruca ne conduce fix la un tip destul de smintit ca să ucidă în costum de secol al XVIII-lea. Şi la ce smintit cu totul aparte, membru al asociaţiei, ne puteam gândi? Ce smintit cu perucă albă?

— Robespierre, a spus Retancourt.

— Pe care, mai devreme sau mai târziu, l-am fi condamnat. Un urmaş al Incoruptibilului, un individ cu o copilărie mutilată de un bunic devotat înaintaşului, unul care îşi joacă rolul de parcă ar fi fost chiar personajul. Aveam toate ingredientele necesare ca să facem din el un dezechilibrat, un delirant, un ucigaş. Spre asta ne conducea cu siguranţă Lebrun-Charles Rolben. Nu uitaţi că l-a spânzurat pe Bérieux în seara în care Château, lucrând la hotel, nu avea alibi.

— Îşi trimitea prietenul la ghilotină, a observat Froissy.

— Cei doi nu sunt prieteni, Froissy.

— Şi de ce l-a ucis pe Masfauré după ce a ucis-o pe Alice Gauthier? a întrebat ea ridicându-şi nasul din computer. De ce nu pe Gonzalez sau pe Breuguel?

— Pentru că, odată urmărind pista Robespierre, am fi

aflat că Masfauré este finanţatorul. Că se dorea distrugerea Asociaţiei, nu uciderea unui fost călător în Islanda.

— Desigur, a repetat iarăşi Mordent suflând greu. Totuşi, să tragă în tine, asta cere tupeu.

— Nu mai mult decât asupra altuia. Se temea ca Amédée, o piesă fragilă a edificiului, să cedeze în cele din urmă hărţuielii mele. Or, la întoarcerea din Islanda, i-am vizitat pe cei doi fraţi. Asta înseamnă că găsisem ceva. Că, într-un fel sau altul, aflasem ce se petrecuse în realitate pe Insula Vulpii. Ieri-seară, iau maşina, mă urmăreşte. O iau pe drumul care duce spre Creux, iar asta îi confirmă cele mai rele temeri. De data asta chiar nu ne mai poate lăsa în viaţă. O ia pe scurtături şi ajunge înaintea mea, în vreme ce eu merg pe drumuri ocolitoare ca să îmi piardă urma cei doi sergenţi. Trece de gardul de fier care înconjoară pădurea, scapă de Céleste şi de Marc în trecere, şi merge ţintă spre noi.

— Nu ai auzit focurile de armă din pădure? a vrut să ştie Voisenet.

— Ne despărţea o distanţă de vreo doi kilometri, iar vântul bătea dinspre vest. Danglard, dacă Lebrun nu ar fi fost informat despre călătoria mea în Islanda, ar fi fost mai ponderat, liniştit de faptul că ne concentrăm asupra Asociaţiei Robespierre până la arestarea lui Château. L-am fi surprins luni seară, la ieşirea dinspre parcare. Nu ar fi rănit-o pe Céleste, nu ar fi tras asupra fraţilor Masfauré şi a mea. Trebuie să vă reamintesc încă o dată că nicio informaţie despre un membru al brigăzii nu trebuie dată unui necunoscut. Nici măcar dacă s-a dus la baie ori să hrănească pisica. Nici dacă necunoscutul lasă impresia că este simpatic, cooperant ori speriat. Îmi pare rău, Danglard.

Danglard a prins un moment în care s-a ridicat regăsindu-şi brusc eleganţa lui sobră şi demnă. Adamsberg, căruia nu-i plăceau deloc excesele, mai ales cele solemne, s-a dat uşor în spate, dar expresia de pe

chipul lui Danglard, nu trăda nicio urmă de emfază.

— Te felicit. În ceea ce mă priveşte, am comis o eroare gravă care ar fi putut, ba chiar ar fi trebuit să provoace moartea a patru persoane, inclusiv a ta. Drept urmare îmi voi prezenta demisia chiar în astă-seară.

— Imposibil astă-seară fiindcă este duminică, iar eu duminica nu citesc, a spus Adamsberg de parcă ar fi refuzat o invitaţie la cină. Imposibil pentru că trebuie întocmit raportul şi voi avea nevoie să mă ajuţi să-l scriu, imposibil, iarăşi, fiindcă am depus o cerere de concediu de trei săptămâni. Prin urmare ai să conduci brigada în lipsa mea.

Unde pleacă? s-a întrebat Danglard. În Pirineii lui? Să-şi scalde picioarele în apa verde a râului Pau?

— E un ordin? a întrebat Mordent, al cărui gât se lungea dintre umeri.

— Da, este un ordin, a confirmat Adamsberg.

— Este un ordin, îi repetă Mordent lui Danglard.

— Pe loc repaus, a spus Adamsberg blând. E duminică.

Veyrenc l-a luat de braţ pe Adamsberg în timp ce se îndrepta spre ieşire.

— Totuşi, fără intervenţia sergenţilor ai fi fost mort.

— Nu neapărat, fiindcă afturganga nu îi abandonează niciodată pe cei pe care îi cheamă.

— Adevărat. Uitasem.

— Dacă aşa stau lucrurile, atunci creatura i-a chemat şi pe sergenţii din Saint-Aubin, mormăi Danglard, care îi urmărea.

— Dacă aşa stau lucrurile, iată, după multe zile, o excelentă observaţie din partea ta, comandante, a replicat Adamsberg. Pot pleca liniştit.

XLVII

După cină, Adamsberg şi François Château se plimbau prin parcul aproape pustiu de pe Île de la Cité, dând ocol statuii lui Henric al IV-lea. Château încă era marcat de furia intensă şi de spaima provocate de povestea lui Adamsberg în legătură cu secretarul său Lebrun-Charles Rolben.

— Imaginează-ţi asta: un magistrat canibal. Charles! Charles, care îi înjunghie pe ceilalţi ca să-i mănânce! Nu, nu pot să-mi închipui aşa ceva, nu sunt în stare să pricep aşa ceva!

Château repetase fraza de peste douăsprezece ori, într-un fel sau altul. În seara aceea era Château şi nu Robespierre. Nu purta medalionul la gât, comisarul era sigur.

— A vorbit? a întrebat Château.

— A refuzat să scoată o vorbă. Medicul l-a diagnosticat cu o stare de furie... O secundă, Château, am notat: „o stare de furie distructivă cu manifestări extreme de frustrare şi de dispreţ excesiv datorate unei structuri psihopatice”, a citit Adamsberg din carnet. A distrus tot ce-a putut distruge în camera lui: televizor, telefon, fereastra, noptiera. E sedat. Extrem de violent, n-ai observat asta la el niciodată?

— Nu, a răspuns Château clătinând capul. Deşi... a ezitat el.

— Ca magistrat cum era?

— Dintre cei despre care se spune că sunt „nemiloşi”. Nu voiam să dau prea mare atenţie zvonurilor, mă stânjeneau.

— De ce?

— Pentru pasiunea pe care o avea faţă de Tribunalul revoluţionar al lui Robespierre. Deseori devenea deranjant. Printre altele, se amuza să spună că, prin comparaţie, curţile de justiţie seamănă cu nişte camere călduţe.

— Eraţi prieteni?

— Colegi. Păstra totdeauna distanţa. Avea un simţ foarte puternic pentru diferenţele sociale. Eu sunt contabil, iar el magistrat. În mediul unde îşi desfăşura activitatea, frecventa lumea bună, politicieni, bancheri. Dădea serate somptuoase, mi-a spus Leblond, în vila sa de la Versailles, unde erau invitaţi din lumea cea mai bună. Sau, dimpotrivă, cea mai rea.

— Leblond era invitat acolo?

— E un psihiatru reputat la Spitalul Garches.

— Acolo unde Lebrun ne cerea să-l protejăm.

— O uzurpare crasă, a spus Château ridicând din umeri. Charles nu a fost niciodată psihiatru. Aşa v-a spus?

— Da.

— Nu este chiar inexact, în sensul în care psihiatria îl pasiona. Voia să „ghicească” fiinţele, îl copleşea pe Leblond cu întrebări. Se poate identifica o persoană fragilă psihic după cutare sau cutare semn ori gest, sau din tonul vocii? Sau o persoană depresivă, una cuprinsă de remuşcări? Iar când îl invita pe Leblond la serate, îi dădea misiuni. Să îl examineze pe nu ştiu ce politician, bancher, industriaş şi să-i spună ce a observat. Lui Leblond nu-i plăcea. Spunea că este medic şi că nu scotoceşte prin sufletul oamenilor, dar Charles avea un ascendent foarte puternic. I te supuneai. Pur şi simplu. Iar uneori mă temeam de el sau, mai grav, eram forţat să-l admir, a spus Château zâmbind.

— Când eraţi Robespierre?

— Exact, comisare. Era un robespierrist îndârjit. Nu-i reproşa decât un lucru: faimoasa virtute. Faptul că nu a dorit să asiste la nicio execuţie. Sila de sânge. I se părea că este o ipocrizie de cea mai joasă speţă. „Analiză de amator, dragul meu”, îi explica Leblond. Dar Charles nu se dădea bătut. Ar fi vrut ca Robespierre să acţioneze, nu să stea în birou, ar fi vrut să-l vadă tăind capete cu mâna lui, să le pună în furci, să urce personal pe eşafod ca să acţioneze mecanismul ghilotinei. Azi e lesne de înţeles: lui Charles îi plăceau execuţiile, sângele, masacrul. Ce mai contau două vieţi în Islanda dacă asta îi asigura

supravieţuirea? Dar de ce i-au trebuit atâţia ani, după aceea, ca să îi omoare pe toţi în serie? L-a apucat o furie ucigaşă?

— O furie protectoare, Château. Alice Gauthier mărturisise şi, de atunci, echilibrul supravieţuitorilor se clătinase. Amédée putea vorbi şi tatăl său la fel. La fel şi Victor. Pierdea controlul asupra grupului. Aşa că a decis să scape de ei odată pentru totdeauna.

— Nu pot concepe, a repetat Château pentru a treisprezecea oară. Şase crime. Plus tentative de crimă. Cum se simte femeia mitraliată în pădure, de parcă ar fi fost un Fouché execrabil?

Adamsberg s-a oprit.

— Pronostic rezervat, aşa spun medicii.

— Îmi pare rău. După ultima şedinţă, cea din 8 şi 9 Thermidor, dizolv Asociaţia.

— Mi-aţi spus că finanţarea – oferită de Masfauré, dar la ordinul lui Charles Rolben – vă permite să duceţi la bun sfârşit cercetarea.

— Nu mai contează, comisare. Ar fi indecent să continui. Când se va afla cine era Charles, ce a făcut şi cărei asociaţii îi era secretar, nu vom rezista scandalului. S-a isprăvit.

Château s-a aşezat pe o bancă. Ţinea picioarele întinse, spatele la fel de ţeapăn, iar Adamsberg şi-a aprins o ţigară în semiîntuneric.

— De ce nu? a spus Adamsberg. Şi de ce să nu resuscitaţi altfel?

— Ce să resuscitez?

— Pe Robespierre. Nu-i purtaţi dinţii în seara asta?

— Care dinţi?

— Dinţii lui. Recuperaţi de medic în noaptea de 10 Thermidor, daţi lui Éléonore Duplay, apoi lui François-Didier Château şi ajunşi, de la un descendent de gen masculin la altul, până la dumneavoastră? Care sunteţi urmaşul presupusului fiu al lui Robespierre.

— Fabulaţi, comisare.

— Aici, a spus Adamsberg punând degetul pe pieptul lui

Château. Purtaţi un medalion. Şi atunci apare EL. Care îl îndepărtează pe Francois Château şi se instalează singur în dumneavoastră.

Château a întins mâna şi a cerut o ţigară fără să se mai mire de felul în care arătau.

— Şi de ce vă interesează? Dacă există sau nu dinţii? Dacă îi port sau nu? Dacă EL intră în mine sau nu? Ce interes aveţi?

— Interesul s-ar putea numi „François Château trup şi suflet". Cine va sfârşi devorat de EL în loc să sfârşească altfel? Dar în seara asta cred că nu mai suport ideea altei devorări.

— Nu există soluţie, a spus Château trist.

— Faceţi o analiză ADN. A dinţilor şi a dumneavoastră. Veţi şti, în sfârşit, dacă sunteţi urmaşul său ori mama-copilă pur şi simplu s-a lăudat în 1790 că marele om a lăsat-o gravidă.

— Niciodată.

— Vă temeţi?

— Da.

— Că sunteţi descendentul sau că nu sunteţi descendentul lui?

— Ambele.

— Frica dezvoltată în îndoială ca şi ciupercile într-o pivniţă nu poate fi expulzată decât de o conştiinţă sigură.

— O idee atât de simplă, comisare.

— Adevărat. Dar veţi şti, iar asta va schimba multe lucruri.

— Nu vreau să schimb nimic.

— Sunt fapte istorice, a continuat Adamsberg. Veţi putea, indiferent de rezultat, să continuaţi să-l jucaţi pe Robespierre dacă aveţi chef. Dar veţi şti care este el şi care sunteţi dumneavoastră. Nu e puţin lucru. Şi dinţii: oferiţi-i poporului. Mergeţi la Muzeul Canavalet unde există o şuviţă din părul său.

— Niciodată, înţelegeţi? Niciodată.

Adamsberg a stins ţigara şi s-a ridicat pentru o nouă tură în jurul statuii lui Henric al IV-lea.

— Plec, a spus el în cele din urmă, întorcându-se spre bancă.

Adamsberg s-a îndepărtat lăsându-l pe Château să-şi cumpănească destinul şi a traversat podul pe malul stâng, respirând mirosul Senei, proptit cu coatele de parapet şi admirând-o curgând, murdară, poluată, dar încă puternică. Un sfert de oră mai târziu, poate şi mai bine, Château stătea sprijinit de zid, alături de el, nu vesel, ci mai odihnit şi cu un zâmbet vag.

— Am să fac testul ADN, comisare.

Adamsberg a clătinat capul. Apoi Château s-a ridicat, cu spatele foarte ţeapăn, părea că stătea mereu astfel, şi i-a întins mâna.

— Mulţumesc, cetăţene Adamsberg.

Era pentru prima oară când i se adresa pe nume şi nu folosind funcţia.

— Să ai o viaţă uşoară, cetăţene Château, i-a răspuns Adamsberg. Iar urmaşii tăi să fie fete.

Adamsberg a mers acasă pe jos. Înainte să deschidă uşa, şi-a privit palma. Nu toată lumea avea ocazia să dea mâna cu Robespierre.

XLVIII

Înainte să plece, comisarul aşteptase veşti bune despre Céleste, iar Danglard îl condusese la aeroport. S-au despărţit la poarta de îmbarcare. A doua zi, comandantul avea să înceapă singur interogatoriul lui Charles Rolben.

— Mă întreb cum să-l abordez, ce tactică să folosesc, mă cam agasează chestia asta, a spus Danglard.

— N-ai motive. E crud şi fără conştiinţă, n-ai nevoie de tactică. Nu va ceda, nici dacă îl iei cu binişorul, nici dacă îl iei cu fineţuri, nici dacă devii agresiv sau îi propui un vin alb. E stăpânul violenţei, să n-ai mari aşteptări din partea lui. Mulţumeşte-te să îi pui în faţă probele şi martorii. Un singur lucru îl va face să explodeze, poate. Că nu ţii cont de el. Că i te adresezi de parcă opinia lui nu ar conta. Dă-mi veşti. Mergi să o vezi pe Céleste?

— După-amiază.

— Atunci dă-i înapoi asta, a spus Adamsberg scoţând pipa din buzunar. O va binedispune. Şi spune-i că Marc s-a întors cu bine la Haras.

După ce Adamsberg a trecut de zona de îmbarcare, Danglard a mai stat singur în holul mare, strângând pipa şi gărgăriţele care veneau odată cu ea. Voia să aştepte decolarea înainte să plece. Acolo e primăvară, apare iarba, dreaptă şi verde. Comandantul a privit ceasul.

9:40. Danglard a clătinat din cap. Avionul decola spre insula Grímsey.

Printre numeroasele volume despre Robespierre şi Revoluţie consultate se cuvine să cităm:

– ARTARIT, Jean – *Robespierre,* CNRS, Éditions, 2009

– DOMECQ Jean-Philippe, *Robespierre, derniers temps,* Folio, Gallimard, 2011

– LENÔTRE G., *La guillotine et les executeurs des arrêts criminels pendant la Revolution,* Archéos, 2011

– RATINAUD Jean, *Robespierre,* «Le temps qui court», Seuil, 1960

– SCHMIDT Jöel, *Robespierre;* Folio biographies, Gallimard, 2011

şi despre Islanda:

Islanda, Bibliothèque du voyageur, Gallimard, 2012, trad. a vol. *Iceland,* Insight Guides, APA Publications GmbH & Co, Verlag KG, 2010, 2012.

FRED VARGAS
timpuri glaciale

„Stimate domn,

Nu mă cunoașteți, prin urmare scrisoarea mea vă va surprinde. Este vorba despre mama dumneavoastră, Marie-Adélaïde Masfauré și de sfârșitul ei tragic pe acea insulă stâncoasă din Islanda. Vi s-a spus că a murit de frig. Nu este adevărat. Am făcut parte din grupul de călători, am fost acolo și știu. În zece ani nu am găsit curajul să vorbesc, dar nici nu am avut un somn liniștit. Un comportament egoist – sunt o egoistă –, însă în pragul morții vreau să vă spun adevărul pe care aveți dreptul să îl știți și pe care eu și ceilalți vi l-am ascuns. Vă rog să veniți cât mai repede, între orele 19 și 20 când sunt singură, fără infirmieră.

A dumneavoastră,
Alice Gauthier"

Fred Vargas – *Timpuri glaciale*

„Scrierile lui Vargas au un grad ridicat de inteligență, sofisticare și excentricitate... Continui să fiu încântat de imaginația ei. Țese o pânză intortocheată, din care e greu să scapi."

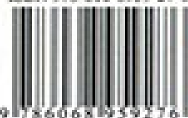
Patrick Anderson, *The Washington Post*

„Puține povești polițiste îl fac pe cititor să se întrebe nerăbdător cine e criminalul... Personajele lui Vargas parcă descind din basme: sunt antagoniști eterni, arhetipuri pe care le recunoaștem mereu, chiar dacă aventurile lor sunt de fiecare dată altele."

The Philadelphia Inquirer

„Un roman energic, ironic, pe deplin conștient de caracterul înfricoșător al realității contemporane."

Los Angeles Times

ISBN 978-606-8959-27-6

CRIME SCENE PRESS